ธรรมกาย

นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม
ISSN 0857-2909
ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ เมษายน-มิถุนายน ๒๕๓๓

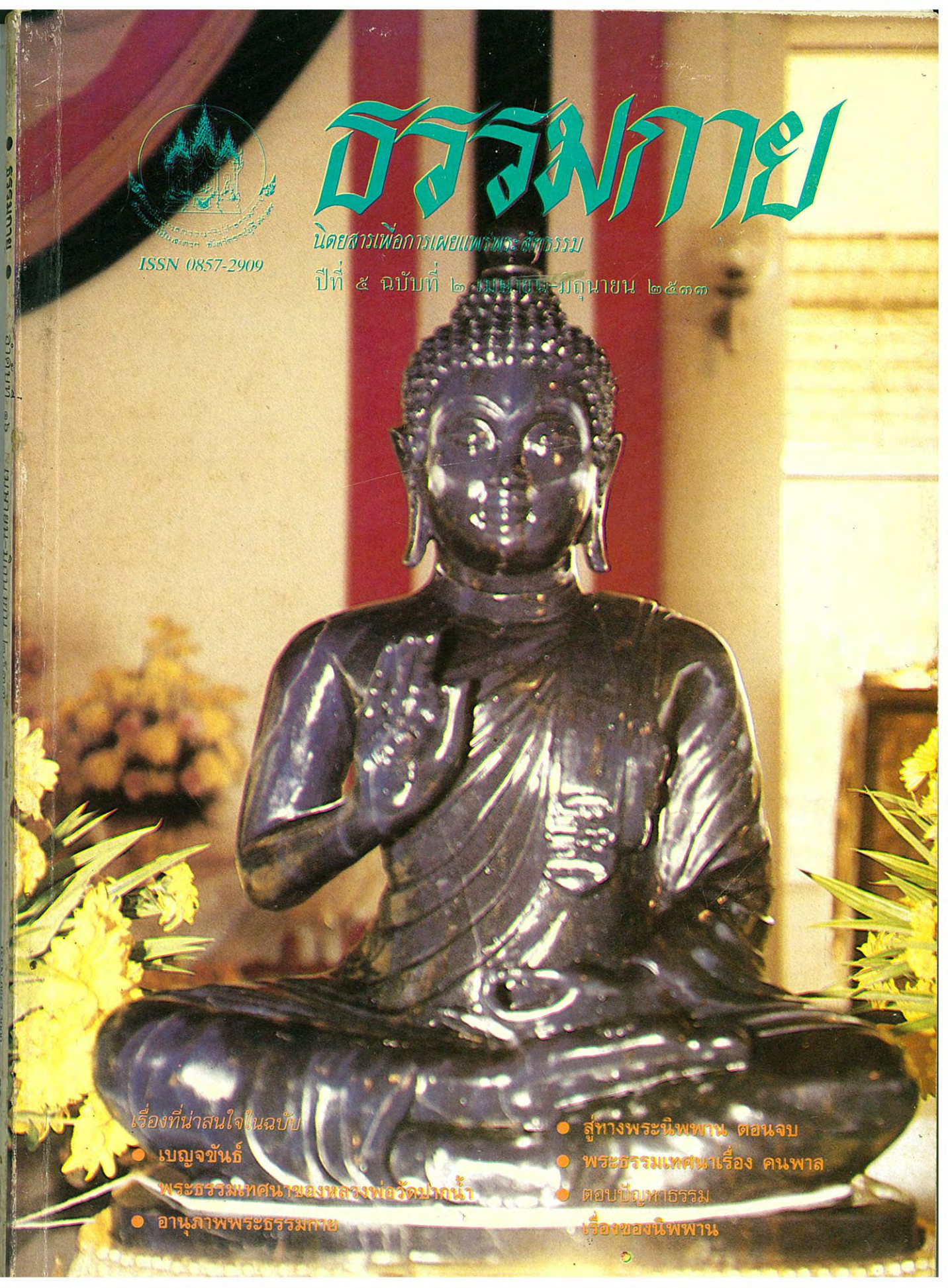

เรื่องที่น่าสนใจในฉบับ

- เบญจขันธ์ พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
- อานุภาพพระธรรมกาย
- สู่ทางพระนิพพาน ตอนจบ
- พระธรรมเทศนาเรื่อง คนพาล
- ตอบปัญหาธรรม เรื่องของนิพพาน

มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายจัดงานฉลองพระประธานและพระคู่บารมี ประจำอุโบสถ "วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม" เมื่อวันที่ ๑-๒-๓ ม.ค. ๒๕๓๓ ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

(ภาพที่ ๑)
พระเดชพระคุณพระธรรมปัญญาบดี
กรรมการมหาเถรสมาคม
เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ
กำลังบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ
บนพระเกศพระประธาน
"พระพุทธชัยมงคล" ขนาดหน้าตัก ๒๑ นิ้ว
สำเร็จด้วยหยกพม่าเนื้อดี

(ภาพที่ ๒)
"พระธรรมกายชัยมงคล" ขนาดหน้าตัก
๑๖ นิ้ว พระคู่บารมีเบื้องขวา
สำเร็จด้วยผลึกควอทซ์ขาวใส

(ภาพที่ ๓)
"พระพรหมยานชัยมงคล" ขนาดหน้าตัก
๑๕ นิ้วครึ่ง พระคู่บารมีเบื้องซ้าย
สำเร็จด้วยหินบลูอาเวนเจอรีน

ธรรมกาย

นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม
ของมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา :
พระเดชพระคุณ พระพรหมคุณาภรณ์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระธรรมปัญญาบดี (ช่วง วรปุญโญ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระเทพปริยัติโมลี (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระราชปริยัติกวี (วิเชียร อโนมคุโณ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณฺตุตโม)
พระเดชพระคุณ พระเมธีรัตโนดม (อำนวย ปณฺฑาวุฑฺโฒ ป.ธ.๗)
พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงคโล (มงคลบุตร)
ศาสตราจารย์บัญญัติ สุชีวะ (อดีตประธานศาลฎีกา)
ศาสตราจารย์ ดร. นิคม จันทรวิทุร

ผู้จัดการ :
รศ. ดร. พัฒนะ ภวะนันท์

บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา :
รศ. ดร. ธีระ เกรอต

กองบรรณาธิการ
พระมหาสุเนตร สุนีโต (ป.ธ. ๖)
พระมหาวิมล วิมโล (ป.ธ. ๖)
พระมหาปรโมทย์ ปโมทิโต (ป.ธ. ๓)
พระมหามนัสชัย สุมโน (ป.ธ. ๓)
พระมหาประเสริฐ ปญฺญาเสฏฺโฐ (ป.ธ. ๓)
พระสุรพล ธมฺมวาทโน (น.ธ. เอก)
ดร. เนตรนภิส ธีระวัลย์ชัย
คุณวีระ เนตยกุล
คุณสมชาย เทียมบุญประเสริฐ
คุณสุทัศน์ นิ่มกุลรัตน์
คุณสุนีรัตน์ ชลสายพันธ์

ฝ่ายภาพ :
คุณสง่า สัจพันโรจน์
คุณวีระ เนตยกุล

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ :
คุณสุธาร สุขยางค์
คุณส่วน พนมวัฒนากุล

ฝ่ายธุรการ ประสานงาน :
คุณพจมาน ศิริบัณฑิตย์กุล
คุณบำรุง บุญเชื้อ
คุณอมรรัตน์ ตรีนุชจรัสกุล
คุณสมชาย บุญเชื้อ

ฝ่ายศิลป์ :
คุณสมโพธิ์ ฌานวังศะ

รูปเล่ม/ตัวเรียงอักษรกอมพิว :
บริษัท วีซั่นอาร์ต คอร์ปอเรชั่น จำกัด
โทร. ๒๕๕-๒๘๕๘, ๒๕๔-๓๓๐๑-๒

พิมพ์ที่ :
ศรีเมืองการพิมพ์ ๕/๓๙ ถนนรองเมือง ซอย ๕ กทม. ๑๐๕๐๐
นายประยุทธ คมอำนาจสกุล ผู้พิมพ์โฆษณา
โทร. ๒๑๔๔๖๖๐, ๒๑๔๔๓๗๐

อธิบายปก :
พระธรรมกายหยก จำลอง "พระพุทธชัยมงคล"
พระประธานประจำอุโบสถ วัดหลวงพ่อสด
ธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

นิตยสาร "ธรรมกาย" ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ เมษายน – มิถุนายน ๒๕๓๓

สารบัญ

พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
เบญจขันธ์ ..... พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ๖

มหาสติปัฏฐาน ๔ : ธรรมกาย
เอกายนมรรค ทางสายเอก ฯ ..... พระเสริมชัย ชยมงคโล ๘๕

ธรรมปฏิบัติ
: วิธีพิจารณาเห็นธรรมในธรรม : อริยสัจ ๔ ..... พระภาวนาโกศลเถร ๒๗

จากพระไตรปิฎก ๔

อานุภาพธรรมกาย
ประสบการณ์ของผู้ที่บูชาพระผงสมเด็จธรรมกาย ..... บ.ก. ๕๒

ตอบปัญหาธรรม ..... ชยมงคโล ภิกขุ ๑๐๓

ธรรมสภา ..... วิมังสา ๕๓

แวดวงธรรมกาย ..... วิชชาธร ๘๐

เสียงจากผู้ปฏิบัติ ..... บ.ก. ๕๕

ปกิณกะ
สู่ทางพระนิพพาน ..... พระเสริมชัย ชยมงคโล ๑๕
พระธรรมเทศนา : คนพาล ..... พระราชปริยัติกวี ๓๖
คำกราบทูลรายงาน เนื่องในพิธีบำเพ็ญพระกุศลฉลองพระประธานฯ ๖๑
พระกัจจายนเถระนิพพาน ..... หอสมุดพระวชิรญาณ ๖๓
มุทิตาสักการะ ..... กองบรรณาธิการ ๗๙
อยู่สูงให้นอนคว่ำ อยู่ต่ำให้นอนหงาย ..... ชยมงคโล ภิกขุ ๙๗

ท้ายเล่ม
อธิษฐานบารมี ..... ญาณรัตนะ ๑๑๙

วัตถุประสงค์ : เพื่อสนับสนุนกิจกรรมเผยแพร่พระสัทธรรมตามแนววิชชาธรรมกายของสถาบัน
พุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ. ดำเนินสะดวก ราชบุรี ในโครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และมูลนิธิ/โครงการพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร
● **อัตราค่าสมาชิก :** ๑ ปี (๔ เล่ม) ๑๒๐ บาท เล่มละ ๓๐ บาท

วิธีปฏิบัติภาวนาเบื้องต้น

นั่งคู้บัลลังก์ขัดสมาธิ เท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาทับมือซ้าย ปลายนิ้วชี้มือขวาจรดหัวแม่มือซ้าย อุชุงกายัง ปะนิธายะ ตั้งกายให้ตรง คือวัดตั้งแต่ปลายนิ้วชี้ของเท้าขวาถึงกลางลูกสะบ้าของหัวเข่าขวาเท่ากับระยะจากบนตาตุ่มขาขวาจรดใต้ลูกคาง

ปะริมุขัง สะติงอุปัฏฐะเปตวา เข้าไปตั้งสติไว้ให้มีหน้ารอบ มีสติทุกเมื่อ เหลือบตาขึ้นนิด ๆ บริกรรมภาวนาว่า **"สัมมาอะระหัง"** พร้อมกำหนดบริกรรมนิมิต ตรงศูนย์กลางกายเหนือสะดือสองนิ้วมือ เป็นดวงแก้วกลมใส เหมือนเพชรลูกที่เจียระไนแล้ว ไม่มีขนแมว โตเท่าแก้วตา ประมาณเท่าวงของตาดำ ใสขาวเหมือนกระจกที่ส่องเงาหน้า สัณฐานกลมรอบตัว ไม่มีตำหนิ เรียบรอบตัวเหมือนดวงแก้วกายสิทธิ์ สติไม่เผลอจากบริกรรมภาวนา และบริกรรมนิมิต บริกรรมทั้งสองนี้พรากจากกันไม่ได้ ต้องให้ติดกันอยู่เสมอ ในอริยาบถทั้งสี่คือ ยืน เดิน นั่ง นอน ไม่เผลอ ให้มีสติอยู่เสมอมิได้ขาด

บริกรรมภาวนาร้อยครั้งพันครั้ง จนกระทั่งใจค่อย ๆ รวมหยุดอยู่ที่เดียว เห็นดวงนิมิตเกิดเป็นดวงใสขึ้นแล้ว ก็ให้หยุดบริกรรมภาวนา เพ่งอยู่ที่กลางดวงนั้น แล้วทำใจให้หยุดในหยุดที่จุดเล็กใสกลางดวงนั้น ให้ใสหนักขึ้นทุกทีจนเป็นรัศมีคือแสงสว่าง ดวงใสนี้เรียกว่า **ดวงปฐมมรรค** กลางดวงนี้เป็นทางไปของพระพุทธเจ้า พระอรหัตน์ทั้งหลาย

ทำใจให้หยุดในหยุดที่กลางดวงปฐมมรรคนั้นเข้าทุกทีไม่มีถอยออก ก็จะเห็นดวงในดวงและกายในกายใสละเอียดโตใหญ่หนักเข้าทุกที ก็ให้เดินดวงเดินกายคือ เห็นดวงก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางดวง เห็นกายก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางกายไม่มีถอยออก

(เมื่อทำได้เช่นนี้แล้วก็ให้รีบมาต่อวิชชาธรรมกายกับพระเดชพระคุณหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร หรือหลวงพ่อชยมงฺคโล เพื่อวิชชาจะได้พัฒนาไปอย่างถูกต้องต่อไป)

รูปด้านข้างผ่าซีก

แสดงที่ตั้งของดวงนิมิตจากฐานที่ ๑ ถึงฐานที่ ๗

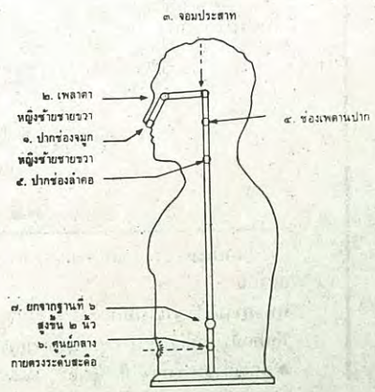

ถ้อยแถลง

การเสนอแนะความคิดเห็นและถกเถียงกันในแง่มุมต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ดี เพราะจะทำให้เกิดความเข้าใจในปัญหามากขึ้น และถูกต้องขึ้น เป็นการสร้างสรรค์ แต่มีข้อแม้ว่าข้อมูลที่ใช้อ้างอิงนั้นจะต้องถูกต้องตามความเป็นจริง ไม่ใช่ตีความเอาตามความเข้าใจของตนเอง หรือว่าตามกันมา ฯลฯ ตามที่พระผู้มีพระภาคได้ตรัสห้ามไว้ในกาลามสูตร เพราะถ้าผิดพลาดขึ้นมาแล้วแทนที่จะเป็นการสร้างสรรค์ กลับเป็นการทำลายทั้งตัวเองและผู้อื่น การปฏิบัติจนเข้าถึงปฏิเวธแล้ว นำผลมาถกเถียงกัน จึงจะเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ฉะนั้นทุกท่านที่ปราถนาดีที่จะยกพระพุทธ ศาสนาให้บริสุทธิ์จงปราถนาเข้าถึงปฏิเวธด้วยกันเถิด

"ขันธ์ทั้ง 5 นี่แหละมีเกิดดับสองอย่าง เกิดขึ้นแล้วก็ดับไป มีสองอย่างเท่านี้แหละ---พอมี ธรรมกายก็เห็นเกิดดับทีเดียว เห็นมนุษย์หมดทั้งสากลโลก ถ้าจะดูละก็ เห็นเกิดดับ ๆ ๆ" นี้มาจาก**พระธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)** ท่านนำผลของการปฏิบัติมาบอกให้ทราบว่าพอถึงธรรมกายแล้ว ก็เห็นเกิดดับ เห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตาทีเดียว แล้วย่อมพยายามเต็มความสามารถเพื่อให้พ้นจากกองทุกข์นี้ ประเสริฐอย่างนี้ท่านจะไม่ลองพิสูจน์ โดยปฏิบัติให้เข้าถึงธรรมกายดูบ้างหรือ?

เนื่องมาจากการแสดงธรรมของพระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล เรื่องสู่ทางพระนิพพาน และนิตยสารสมาธิได้นำลงไปแล้วนั้น ได้มีหลายท่านแสดงความเห็นคัดค้านโดยการตีความ ย่อมทำให้ผู้ที่ใฝ่หาความจริงสับสนวุ่นวาย จึงได้นำจดหมายจาก รองศาสตราจารย์ ดร.พัฒนะ ภาวะนันท์ ที่มีถึงบรรณาธิการนิตยสารสมาธิมาลงไว้ (ในคอลัมน์ตอบปัญหาธรรม) เพื่อช่วยให้เกิดความกระจ่างแก่ท่านทั้งหลาย นอกจากนี้ก็ยังมีข้อคิดเห็นของ รองศาสตราจารย์ กัมพล สิริมุนินท์ (ในคอลัมน์เสียงจากผู้ปฏิบัติธรรม) ซึ่งน่าสนใจอย่างยิ่งจึงขอเชิญท่านทั้งหลายนำไปพิจารณาและทำการพิสูจน์กันตามหลักที่พระพุทธองค์ทรงวางไว้ด้วยตนเอง ให้สมกับพระพุทธภาษิตที่ว่า **ตนเป็นที่พึ่งของตน**เถิด

นอกจากนี้ยังมีบทความที่น่าสนใจในฉบับนี้อีกมาก โปรดติดตาม

บรรณาธิการ

"ไม่หลงโลกแล้วอย่าหลงธรรม จงรู้โลกและรู้ธรรม"

สพฺพกามิปฺปภูตโย เตปิ เถรา มหิทฺธิกา
อคฺคิกฺขนฺธาว โลกมฺหิ ชลิตฺวา ปรินิพฺพุตา ฯ
ทุติยสงฺคหํ กตฺวา วิโสเธตฺวาน สาสนํ
อนาคเตปิ กตฺวาน เหตุํ สทฺธมฺมวุฑฺฒิยา
ขีณาสวา วสิปฺปตฺตา ปภินฺนปฏิสมฺภิทา
อนิจฺจตาวสํ เถรา เตปิ นาม อุปคตา ฯ
เอวํ อนิจฺจตํ ชมฺมึ ญตฺวา ทุรภิสมฺภวํ
ตํ ปตฺตุํ วายเม ธีโร ยํ **นิจฺจํ อมตํ** ปทนฺติ ฯ

(อรรถกถา พระวินัย : สมันตปสาทิกา ภาคที่ ๑ หลักสูตร ป.ธ.๗, พ.ศ.๒๕๓๒, หน้า ๓๖)

พระเถระแม้เหล่านั้น ผู้มีฤทธิ์มาก มีพระสัพพกามีเถระเป็นต้น รุ่งเรืองในโลก แล้วก็ปรินิพพานดุจกองไฟดับไปฉะนั้น

พระเถระแม้เหล่านั้น เป็นพระขีณาสพ ถึงความชำนาญแตกฉานปฏิสัมภิทา ครั้นทำทุติยสังคายนาชำระพระศาสนาให้หมดจดแล้ว ได้ทำเหตุเพื่อความเจริญแห่งพระสัทธรรม แม้ในอนาคต ได้เข้าถึงอำนาจแห่งความไม่เที่ยง

นักปราชญ์ ทราบความไม่เที่ยงอันต่ำทราม ยากที่จะฝ่าฝืนอย่างนี้แล้ว พึงพากเพียร เพื่อบรรลุบทอมตะที่เที่ยงแท้เถิด ดังนี้

---

* คำแปลโดย พระเทพคุณาภรณ์ (***พระพรหมคุณาภรณ์*** วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร องค์ปัจจุบัน) เพื่อเป็นพระกุศลในงานพระเมรุพระศพ สมเด็จพระสังฆราชญาโณทยมหาเถระ, ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๘

เบญจขันธ์

พระธรรมเทศนา
ของ
พระเดชพระคุณ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)
หลวงพ่อวัดปากน้ำ
แสดงเมื่อ ๒๑ ธันวาคม ๒๔๙๖

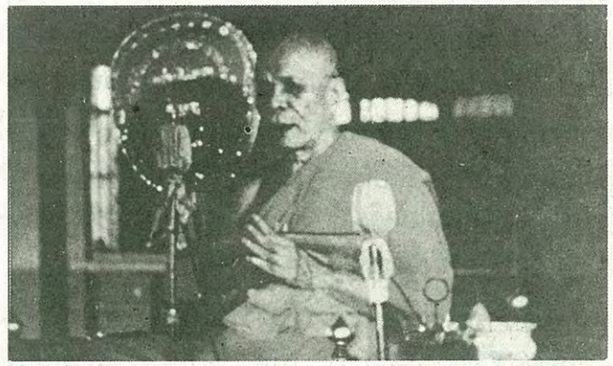

...นั่ง นอน ยืน เดิน ทำให้หยุดอยู่อย่างนี้แหละ นั่นแหละบริสุทธิ์ละราคะไม่มี อภิชฌาความเพ่งเพราะอยากได้ไม่มี พยาบาทปองร้ายไม่มี เห็นผิดไม่มี โลภะความอยากได้ไม่มี โทสะความประทุษร้ายไม่มี โมหะความหลงงมงายไม่มี ราคะความกำหนัดยินดีไม่มี โทสะความขุ่นเคืองไม่มี โมหะความหลงงมงายไม่มี กามราคานุสัยไม่มี ปฏิฆานุสัยไม่มี อวิชชานุสัยไม่มี...

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ

อุปฺปชฺชนฺติ นิรุชฺฌนฺติ เอวํ หุตฺวา อภาวโต
เอเต ธมฺมา อนิจฺจาถ ตาวกาลิกตาทิโต
สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ
อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข เอส มคฺโค วิสุทฺธิยาติ ฯ

ณ บัดนี้อาตมภาพจักได้แสดงธรรมิกถา เป็นอนุสนธิในการเทศนาเนื่องจากวันอาทิตย์โน้น เทศนาวันนี้จะแสดงใน **เบญจขันธ์ทั้ง ๕** ของเราท่านทั้งหลาย หญิงชายทุกถ้วนหน้า เบญจขันธ์ทั้ง ๕ นี้มีสภาพเกิดขึ้น ตั้งขึ้นอยู่ แตกแล้วดับไป ตำรับตำราได้กล่าวไว้ว่า **อุปฺปาท** แปลว่าความบังเกิดขึ้น **ฐิติ** แปลว่าตั้งอยู่ **ภงฺค** แปลว่าแตกสลายไป **อุปฺปาท ฐิติ ภงฺค** เกิดขึ้น ตั้งอยู่ แตกสลายไป นี่เป็นใจความแท้ ๆ ถ้าจะกลั่นลงไปให้แน่แท้แล้วละก็เกิดกับดับ ๒ อย่างเท่านั้น เกิดดับ ๆ ๆ ๆ อยู่อย่างนี้ แหละทุกถ้วนหน้าไม่ว่ามนุษย์คนใดหญิงชายคนใด ท่านจึงได้ยืนยันเป็นตำรับตำราว่า **อุปฺปชฺชนฺติ นิรุชฺฌนฺติ เอวํ หุตฺวา อภาวโต เอเต ธมฺมา อนิจฺจาถ ตาวกาลิกตาทิโต** แปลเนื้อความเป็นสยามว่าธรรมทั้งหลายเหล่านี้เกิดขึ้น ดับไป เพราะความเป็นอย่างนั้นแล้วก็หาไม่ ที่ว่าเป็นของไม่เที่ยง เพราะมีเกิดขึ้น เพราะมีความเป็นไปชั่วคราว เป็นต้น สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ เมื่อเห็นตามปัญญาว่าสังขารทั้งปวงไม่เที่ยงเมื่อใด เมื่อนั้นย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์ นี้เป็นหนทางบริสุทธิ์หรือเป็นหนทางหมดจดวิเศษ ความทุกข์ซึ่งบังเกิดขึ้นแก่สัตว์โลก **ปุนปฺปุนํ ปีฬิตตฺตา อุปฺปาเทน วเยน จ เต ทุกฺขาว อนิจฺจา เย อถ สนฺตตฺตตาทิโต** สภาพอันไม่เที่ยงชื่อว่าเป็นทุกข์แท้ เพราะมีอันบังเกิดขึ้นและเสื่อมไปบีบคั้นอยู่เนือง ๆ เพราะว่าสภาพนั้นมีความเร่าร้อนเป็นต้น ถึงได้เป็นทุกข์เหลือทน ว่า **สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขาติ ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา** เมื่อใดเห็นตามปัญญาว่าสังขารทั้งปวงเป็นทุกข์ เมื่อนั้นย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์นี้เป็นหนทางบริสุทธิ์ หรือเป็นหนทางหมดจดวิเศษเป็นมรรคาบริสุทธิ์ **วเส อวตฺตนาเยว อตฺตวิปกฺขภาวโต สุญฺญตฺตสฺสามิกตฺตา จ** อัตภาพเหล่านั้น **สุญฺญตฺตสฺส เต อนตฺตาติ เต อนตฺตา ญายเร** อัตภาพเหล่านั้นรู้กันแล้วว่าไม่ใช่ตัว เพราะไม่เป็นไปตามอำนาจของตัว เป็นปฏิปักษ์แก่ตัวด้วย เป็นสภาพว่างเปล่า เป็นสภาพไม่มีเจ้าของ อัตภาพนั้นน่ะ คือร่างกายของเราหมดทุกคนนี้ไม่ใช่อื่น ที่ว่า**อัตภาพนั้นรู้กันแล้วว่าไม่ใช่ตัว** ใครลองนับเป็นตัวเข้า เดี๋ยวหายไปหมด ไม่มีใครรับว่าเป็นตัวหรอก **รับว่าเป็นตัวเดี๋ยวก็หายไปหมด ไม่ใช่ตัวจริง ๆ** อย่างนี้เรียกว่าอัตภาพไม่ใช่ตัว รู้กันแล้วว่าไม่ใช่ตัวอัตภาพนั้นรู้กันแล้วว่าไม่ใช่ตัว **วเส อวตฺตนาเยว** เพราะไม่เป็นไปในอำนาจของตัว **อตฺตวิปกฺขภาวโต** เป็นข้าศึกแก่ตัวด้วย **สุญฺญตฺตสฺสามิกตฺตา จ** เพราะเป็นสภาพว่างเปล่าและไม่มีเจ้าของด้วย ใครจะเป็นเจ้าของเล่า รับรองดูซิ รับรองไม่ได้ เป็นอย่างนี้ **สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตาติ ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา** เมื่อใดเห็นตามปัญญาว่าธรรมทั้งหลายไม่ใช่ตัว เมื่อนั้นย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์

นี้เป็นหนทางหมดจดวิศษ เป็นมรรคาอันบริสุทธิ์ นี่ประเด็นของธรรมนี้ นี้แปลเนื้อความเป็นสยามภาษา ภิกษุ สามเณรเล่าเรียนพระธรรมวินัย ไตรปิฎก แปลกันอย่างนี้นะ ถ้าเราไม่แปลกันอย่างนี้ เราแปลไม่ออกเลยนี่ มันเป็นภาษาเล่าเรียนของเขา ถ้าภาษาเทศน์จะต้องรู้อีกอย่างหนึ่ง ภาษาเทศน์ต้องอรรถาธิบายออกไป ประเด็นเทศน์ที่ได้กล่าวมานี้เป็นเทศนาเนื่องกับวันวานนี้ แสดงเรื่องปัญจขันธ์ทั้ง ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

เราท่านทั้งหมดด้วยกันนี้ มี **รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ** กันทั้งนั้น คำว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ตัวตนเรานี้แหละ ภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา นี้แหละ มีอยู่ ๕ เท่านั้นแหละ รูป ๑ นาม ๔ **รูป ๑** ก็คือ **มหาภูตรูป ทั้ง ๔** ดิน น้ำ ไฟ

ลม ที่ประชุมเป็นร่างกายนี้ นี่เรียกว่ารูปขันธ์ **เวทนา** ก็เวทนา **ความรับอารมณ์ ความรู้อารมณ์** เวทนาแปลว่า ความรู้อารมณ์ หรือรับอารมณ์ ทุกข์ สุข ไม่สุข ไม่ทุกข์ ดีใจ เสียใจ เสื่อมยศ เรียกว่าเวทนา **สัญญา ตาจำรูป จำเสียง จำกลิ่น จำรส จำสัมผัส** ที่เราจำหมดทุกคนนี่แหละเรียกว่าสัญญา **สังขาร ความคิดดี คิดชั่ว คิดไม่ดี คิดไม่ชั่ว วิญญาณ ความรู้แจ้งทางทวารทั้ง ๖** รู้แจ้งทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ๕ ประการนี้เรียกว่าเบญจขันธ์ทั้ง ๕

เบญจขันธ์ทั้ง ๕ นี้ เกิดกำเนิดของมันเกิดหลายประการ กำเนิดของมันเกิด ๔ เบญจขันธ์ทั้ง ๕ นี่ที่จะแสดงวันนี้ กำเนิดเกิดขึ้น ๔ เกิดเป็น **อัณฑชะ เกิดเป็นฟองไข่** เกิดเป็นฟองไข่เสียครั้งหนึ่ง**แล้วมาฟักเป็นตัวอีกครั้งหนึ่ง** นี้เขาเรียกว่า **เทฺวชาต** เกิด ๒ ครั้ง หรือ **ทวิชาต** ทวิชาติแปลว่า เกิด ๒ ครั้ง เกิดเป็นไข่เสียครั้งหนึ่ง เกิดเป็นตัวเสียครั้งหนึ่ง นี่เกิด ๒ ครั้ง อย่างหนึ่งเรียกว่า ทวิชาติ**สังเสทชะ เกิดด้วยเหงื่อไคล** นี่เราไม่ค่อยเข้าใจเลยทีเดียว เรือด ไร เหา เล็น พวกนี้เกิดด้วยเหงื่อไคล เกิดด้วยเหงื่อไคลน่ะ ไม่ใช่แต่ เรือด ไร เหา เล็น มนุษย์เราก็เกิดด้วยเหงื่อไคลได้เหมือนกัน ลูกของนางปทุมาวดีคลอดบุตรมาคนหนึ่งแล้ว ส่วนสัมภาวมลทินของคัพภ์นั้นที่ออกกับลูกนั่น ก็เป็นเลือดออกมาเท่าไร ๆ ๆ ก็เป็นลูกทั้งนั้น ถึง ๔๙๙ คน เป็น ๕๐๐ ทั้งออกมาคนแรกนั่นก็เรียกว่า สังเสทชะ เหมือนกันเกิดด้วยมลทินของคัพภ์นั้น เกิดได้อย่างนี้ เขาเรียกว่าเกิดด้วย

...ในชั้นพรหมที่ ๑๑ อสัญญีสัตว์ เบื่อนามติดรูป อ้ายนี่เบื่อนามติดรูป เบื่อว่าอ้ายความรู้นี่แหละ มันได้รับทุกข์ร้อนลำบากนัก พอได้จตุตถฌานแล้ว ปล่อยรู้เสีย นั่งหัวโด่อยู่นั่น ปล่อยรู้เสีย เป็นมนุษย์ก็นั่งหัวโด่ ไปเขย่าตัวก็ไม่รู้เรื่องกันนาน ๆ แล้ว รู้เสียทีหนึ่ง ฌานนั้นแหละไม่เสื่อม แตกกายทำลายขันธ์ เบื่อนามติดรูป ไปเกิดในชั้นพรหมที่ ๑๑ ไปนอนอืดอยู่ ที่เขาเรียกว่าพรหมลูกฟักก็เรียกถ้าว่านั่งตายก็ไปนั่งโด่อยู่นั่น นั่งโด่อยู่นั่น ๕๐๐ มหากัลป์ ไม่ครบ ๕๐๐ มหากัลป์มาไม่ได้ ติดคุกรูปพรหมแท้ ๆ...

เหงื่อไคล สังเสทชะนี่อีกกำเนิดหนึ่ง **ชลาพุชะ เกิดด้วยน้ำ** มนุษย์เกิดด้วยน้ำ สัตว์ต่าง ๆ ที่เกิดด้วยน้ำมีมาก **อุปปาติกะ ลอยขึ้นบังเกิด** ลอยขึ้นบังเกิดเป็นมนุษย์ เกิดได้หรือ เกิดได้ มนุษย์เกิดได้ดีทีเดียว ลอยขึ้นบังเกิด ลอยขึ้นบังเกิดน่ะ ไม่มีพ่อมีแม่เหมือนนางอัมพปาลี เกิดที่ค่าคบมะม่วงโมคณสาทิกพราหมณ์ เกิดในดอกบัว ไม่ต้องอาศัยท้อง ลอยขึ้นบังเกิด เกิดขึ้นเป็นตัวเฉย ๆ ขึ้นที่ค่าคบมะม่วงอายุ ๑๔-๑๕ ทีเดียว นางอัมพปาลี นั่นเขาเรียกว่าลอยขึ้นบังเกิด หรือไม่เช่นนั้นกายของเทวดาในชั้น จาตุมหาราช ตาวติงสา ยามา ดุสิต นิมมานรตี ปรินิมมิตวสวัตตี กายเทวดา กายรูปพรหม อรูปพรหม เป็นอุปปาติกะทั้งนั้น กายสัตว์นรกเป็นอุปปาติกะทั้งนั้น เปรต เป็นอุปปาติกะทั้งนั้น อสุรกาย เป็นอุปปาติกะทั้งนั้น นี่ลอยขึ้นบังเกิดทั้งนั้น กำเนิดทั้ง ๔ อัณฑชะ สังเสทชะ ชลาพุชะ อุปปาติกะ

กำเนิดนี้เหละล้วนแล้วด้วยขันธ์ทั้ง ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เกิดในมนุษย์หมดทั้งกามภพนี้ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เกิดในเทวดา ๖ ชั้น ก็ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ดังนี้แหละ จะเกิดในรูปพรหม ก็ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เกิดในอรูปพรหม ก็ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ แต่ว่าต่างอยู่อีกพวกหนึ่ง คือ เนวสัญญานาสัญญายตนะ ชั้นเบื้องบนสูงขึ้นไป เกิดแล้วก็สัญญาละเอียดเต็มที่ รู้ก็ใช่ ไม่รู้ก็ใช่ **สนฺตเมตํ ปณีตเมตํ** ไปเกิดในชั้นนั้น ได้รับความสุขในเนวสัญญานาสัญญายตนะ แปดหมื่นสี่พันกัลป์ มหากัลป์ แปดหมื่นสี่พันมหากัลป์ อยู่ในเนวสัญญานาสัญญายตนะนั่น อ้ายนั่นแปลก ไม่นับเข้าใน **วิญญาณฐิติ** แต่ว่ายังอยู่ในสัตตาวาส ๙ นั่นพวกหนึ่งเกิดแปลก อีกพวกหนึ่งเกิดแปลกอีก **ในชั้นพรหมที่ ๑๑ อสัญญีสัตว์ เบื่อนามติดรูป** อ้ายนี่เบื่อนามติดรูป เบื่อว่าอ้ายความรู้นี่แหละ มันได้รับ

ทุกข์ร้อนลำบากนัก **พอได้จตุตถฌานแล้ว ปล่อยรู้เสีย** นั่งหัวโด่อยู่นั่น ปล่อยรู้เสีย เป็นมนุษย์ก็นั่งหัวโด่ ไปเขย่าตัวก็ไม่รู้เรื่องกันนาน ๆ แล้วรู้เสียทีหนึ่ง ฌานนั้นแหละไม่เสื่อม แตกกายทำลายขันธ์ เบื่อนามติดรูป ไปเกิดในชั้นพรหมที่ ๑๑ ไปนอนอืดอยู่ ที่เขาเรียกว่า**พรหมลูกฟัก**ก็เรียก ถ้าว่านั่งตายก็ไปนั่งโด่อยู่นั่น นั่งโด่อยู่นั่น ๕๐๐ มหากัลป์ ไม่ครบ ๕๐๐ มหากัลป์มาไม่ได้ **ติดคุกรูปพรหมแท้ ๆ** ไม่ได้เป็นไรเลย สุขทุกข์ไม่เอาเรื่องกัน นอนอยู่นั่นแหละไม่รู้เนื้อรู้ตัวกันละ พระพุทธเจ้ามาตรัสสักกี่ร้อยองค์ก็ไม่รู้เนื้อรู้ตัว ติดอยู่นั่น ๕๐๐ มหากัลป์ อยู่นั่นนี่อีกพวกหนึ่ง นี่พวกเบญจขันธ์ทั้งนั้น รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

ถ้าจะกล่าวถึงเบญจขันธ์ ๕ ละก็ กำเนิด ๔ คติ ๕ วิญญาณฐิติ ๗ กว้างขวางออกไปกำเนิด ๔ ดังกล่าวแล้ว อัณฑชะ สังเสทชะ ชลาพุชะ อุปปาติกะ **วิญญาณฐิติ ๗** นี่ **นานตฺตกายา นานตฺตสญฺญี** กายต่างกัน สัญญาต่างกัน เหมือนมนุษย์นี่กายต่างกันสัญญาต่างกัน ไม่เหมือนกันสักคนเดียว สัญญาก็ต่างกัน จำก็ไม่เหมือนกัน **นานตฺตกายา นานตฺตสญฺญี นานตฺตกายา เอกสตฺตสญฺญี เอกสตฺตกายา นานตฺตสญฺญี** รูปพรหมอีกเหมือนกับอรูปพรหม ๓ ชั้นข้างบนโน้นเข้าสมทบด้วย รวมเป็นวิญญาณฐิติ ๗ เว้นเนวสัญญานาสัญญายตนะ และอสัญญีสัตว์เสีย นอกจากนั้นอยู่ในวิญญาณฐิติทั้งนั้น นั่นเรียกว่าวิญญาณฐิติ ๗ ทั้งนั้น รวมเนวสัญญานาสัญญายตนะเข้ามาด้วย อสัญญีสัตว์เข้า

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ใสเท่าฟองไข่แดงของไก่ ตั้งอยู่กลางกายมนุษย์ กายมนุษย์ละเอียดมีทั้งนั้น เป็นดวงให้เกิดทั้งนั้น ทำชั่วเกินส่วนเข้า ไม่มีดีเจือปนเลย วัดผ่าเส้นศูนย์กลางกลมรอบตัว ๒๐ วา มีชั่วฝ่ายเดียว ดีไม่มีเจือปนเลย แตกกายทำลายขันธ์ไปเกิดในโลกันต์นั่นแน่ะ

มาด้วย เป็น **นวสัตตาวาส ๙** เติมเข้ามาอีก ๒ นี่ที่มาเกิดไปเกิดของสัตว์โลกทั้งนั้น เราไม่พ้นจากพวกนี้นี่ไปสุคติ ถ้าทุกคติก็อบายภูมิ ๔ นรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน ตลอดกระทั่งถึงโลกันต์ โลกันต์นอกภพออกไป คือภพอันหนึ่งของโลกันต์นั่น เวียนว่ายตายเกิดอยู่เหล่านั้น

ทว่าทำชั่วที่สุด อ้ายขันธ์ ๕ นี้ ชั่วที่สุดน่ะเป็นอย่างไร มีดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ใสบริสุทธิ์เท่าฟองไข่แดงของไก่ ตั้งอยู่กลางกายมนุษย์ นั่นดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ใสเท่า"ฟองไข่แดงของไก่ ตั้งอยู่กลางกายมนุษย์ กายมนุษย์ละเอียดมีทั้งนั้น เป็นดวงให้เกิดทั้งนั้น ทำชั่วเกินส่วนเข้าไม่มีดีเจือปนเลย วัดผ่าเส้นศูนย์กลางกลมรอบตัว ๒๐ วา มีชั่วฝ่ายเดียว ดีไม่มีเจือปนเลย แตกกายทำลายขันธ์ไปเกิดใน**โลกันต์**นั่นแน่ะ ถ้าว่าหย่อนกว่านั้นขึ้นมาก็อเวจี หย่อนกว่านั้นขึ้นมาฝ่ายได้รับทุกข์เป็นลำดับขึ้นมาจนกระทั่งถึงอสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน เปรต อสุรกาย ฝ่ายชั่ว ฝ่ายดีตั้งแต่มนุษย์ขึ้นไป ถึงอรูปพรหมโน่น นั่นทำดี ๆ ไม่มีชั่วเจือปนเลย วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๒๐ วา กลมรอบตัว แตกกายทำลายขันธ์ไปนิพพานทีเดียว นี่ขันธ์ ๕ นี่แสดงถึงขันธ์ ๕ แต่ว่ากว้างออกมากนัก ฟังยาก

ทีนี้จะแสดงใกล้เข้ามา **ขันธ์ทั้ง ๕** นี่แหละ **มีเกิดดับ ๒ อย่าง**เกิดขึ้นแล้วก็ดับไป เกิดแล้วก็ดับไปมีสองอย่างเท่านี้แหละ จะแก้ไขอย่างไรก็ไม่ได้ มีเกิดแล้วก็ดับ ๆ นึกดูซีปุรพชนต้นตระกูล ปู่ ย่า ตา ยาย ของเราเป็นอย่างไร ดับไปหมด ดับไปหมด

...พอมีธรรมกายก็เห็นเกิดดับทีเดียว เห็นมนุษย์หมดทั้งสากลโลก ถ้าจะดูละก็เห็นเกิดดับ ๆ ๆ มีอุปฺปชฺชนฺติ นิรุชฺฌนฺติ อย่างนี้แหละ...

แล้ว ไปเกิดหรือเปล่าดับก็ต้องไปเกิด อยู่ไม่ได้ต้องไปเกิด แล้วก็เกิดเป็นอะไรไม่รู้ ถ้าจะรู้เรื่องเกิดเรื่องดับเหล่านี้ วิชชาวัดปากน้ำมี เข้าเรียน **วิชชาธรรมกาย พอมีธรรมกายก็เห็นเกิดดับทีเดียว** เห็นมนุษย์หมดทั้งสากลโลก ถ้าจะดูละก็ เห็นเกิดดับ ๆ ๆ มี **อุปฺปชฺชนฺติ นิรุชฺฌนฺติ** อย่างนี้แหละที่เกิดดับเหล่านี้น่ะ เพราะอะไรให้เกิดดับ เพราะธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั่นแหละ ธรรมที่ทำให้เป็นกายสัตว์ต่าง ๆ นั่นแหละ ด้วยนั่นแหละ ถ้าตั้งอยู่ละก็ปรากฏอยู่ดวงนั้นดับไปมนุษย์ก็ดับไป เกิดดับนั้นแหละดวงนั้นแหละ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั้นแหละ ถ้าเกิดขึ้นแล้วก็ปรากฏอยู่ ถ้าดวงนั้นดับไปกายมนุษย์ก็ดับไป มันมีเกิดดับเพราะธรรมดวงนั้น เพราะฉะนั้น **ธรรมทั้งหลายมีเกิดดับเท่านั้น** พูดถึงธรรมก็มีเกิดดับเท่านั้นส่วน**ขันธ์ทั้ง ๕ นี้ เกิดดับเพราะมันอาศัยธรรมต่างหากละ** ธรรมดวงนั้นแหละเป็นสำคัญ ธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ก็มีเกิดดับ ขันธ์ ๕ ของมนุษย์ก็มีเกิดดับ ธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียดก็มีเกิดดับ ขันธ์ ๕ ของกายมนุษย์ละเอียดก็มีเกิดดับ ธรรมที่ทำให้เป็น

กายทิพย์ก็มีเกิดดับ ขันธ์ ๕ ของกายทิพย์ก็มีเกิดดับ ธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ละเอียดก็มีเกิดดับ ขันธ์ ๕ ของกายทิพย์ละเอียดก็มีเกิดดับ ธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมก็มีเกิดดับ ธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียดก็มีเกิดดับ ขันธ์ ๕ ของกายอรูปพรหมก็มีเกิดดับ ธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมก็มีเกิดดับ ขันธ์ ๕ ของกายอรูปพรหมละเอียดก็มีเกิดดับ ธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมสะเอียดก็มีเกิดดับ เกิดดับทั้งนั้นไม่เหลือเลย เกิดดับ ๆ ๆ อยู่อย่างนี้ **อุปฺปชฺชนฺติ นิรุชฺฌนฺติ** เกิดดับอยู่อย่างนี้

เมื่อรู้จักเกิดดับอย่างนี้ เราจะทำอย่างไร ถ้าไม่ฉลาด เกิดดับนั่นมันสำคัญนัก ถ้าเกิดขึ้น มันอยู่ในคุณสมบัติผู้ดีที่งดงาม ที่รุ่งโรจน์ ที่ร่ำรวย ที่เป็นเศรษฐี ที่เป็นคหบดี หรือเป็นกษัตริย์มหาศาล พราหมณ์มหาศาล คฤหบดีมหาศาล ถ้าเกิดในที่เช่นนั้นก็พอสบาย ถ้าดับไปมันจะไปเกิดในที่เลวทรามต่ำช้าเป็นอย่างไร มันจะเกิดในที่เลวทราม ถ้าเกิดในที่เลวทรามใคร ๆ ก็ไม่ชอบ เหตุนี้เรา**ต้องประกอบความดีไว้เป็นเบื้องหน้า** ตำรับตำราได้ยืนยันไว้ดังนี้ มีเกิดดับเช่นนี้ เมื่อมีเกิดดับเช่นนี้ เพราะว่าเกิดขึ้นอย่างนั้นแล้ว หาเป็นอย่างนั้นไม่ แปรไปเสียอีกเพราะไม่เที่ยง แปรไปอย่างนั้นอีกไม่เที่ยง เพราะสภาพมีความยักเยื้องแปรผันอยู่เป็นธรรมดา แก้ไขอย่างไรก็ไม่ได้ ท่านถึงยืนยันเป็นตำรับตำราว่า เห็นจริงตามสังขารทั้งหลาย อ้ายสังขารทั้งหลายเราไม่รู้เสียอีกแล้วนะ สังขารทั้งหลายน่ะจะเป็นบุญหรือเป็นบาป หรือจะไม่ใช่บุญใช่บาปก็ตาม

ที่บอกแล้วในเบญจขันธ์ทั้ง ๕ น่ะ อ้ายที่เกิดของมันน่ะ อ้ายที่เกิดเวลาใด ปรุงให้เกิดขึ้นเวลาใด ก็เป็นสังขารเวลานั้น ที่เรียกว่าสังขารนะ ปรุงให้เกิด ปรุงให้เกิดเป็นมนุษย์ เป็นอัณฑชะ สังเสทชะ ชลาพุชะ อุปปาติกะ สี่กำเนิด ในสี่กำเนิดนี่แหละ เรียกว่าสังขารทั้งนั้นปรุงให้มีเป็นขึ้น

สังขารทั้งหลายเหล่านั้นแหละ ถ้าเห็นตามปัญญาหมดทั้งสากลโลกไม่เที่ยงเสียเลย เห็นว่าไม่เที่ยง **เมื่อใดเห็นว่าไม่เที่ยง ก็เมื่อนั้นย่อมเหนื่อยหน่ายในทุกข์** ว่า เวียนว่ายตายเกิดอยู่นี้เอาที่จบที่แล้วไม่ได้ เมื่อเห็นเช่นนั้นแล้วละก็ **จิตมันก็ปล่อยหมด ความยึดถือมั่นในเบญจขันธ์ทั้ง ๕** มันปล่อย ไม่ห่วงไม่ใยไม่อาลัย เพราะเห็นจริงตามจริงเสียเช่นนั้น อ้ายเห็น

...เมื่อใดเห็นตามความจริงว่า ความเกิดนั่นแหละเป็นทุกข์ ไม่ใช่เป็นสุข เมื่อรู้ว่าความเกิดนั่นเป็นทุกข์แล้วเมื่อใด เมื่อนั้นย่อมเหนื่อยหน่ายในทุกข์ เมื่อเหนื่อยหน่ายในทุกข์เบื่อในทุกข์แล้ว ไม่อยากได้ในเบญจขันธ์เหล่านั้น ปล่อยเบญจขันธ์เหล่านั้นนั่นแหละ ได้ชื่อว่าเป็นหนทางหมดจดวิเศษ...

จริงตามจริงเช่นนั้น อ้ายทางนั้นจำเอาไว้ จำเป็นรอยใจเอาไว้ อย่าให้ลบเชียว นึกไว้ร่ำไป ค่ำมืดดึกดื่นเที่ยงคืนอย่างไร นึกไว้ร่ำไป นึกถึงความเกิดดับเหล่านั้น ก็เบื่อหน่ายจากทุกข์ อ้ายที่เบื่อหน่ายจากทุกข์นั่นแหละ **จิตบริสุทธิ์ ใจอยู่ในความบริสุทธิ์ที่เบื่อหน่ายจากทุกข์นั่น** ที่เบื่อหน่ายอยู่ในทุกข์นั่นแหละ ทุกข์คือความเกิด ความแก่ ความตาย เหล่านี้เบื่อหน่าย ใจก็ว่างจากความยึดถือในเบญจขันธ์ทั้ง ๕ นั่นแหละเป็นทางปริสุทธิ์ เมื่อรู้จักหลักจริงดังนี้แล้ว สภาพอันไม่เที่ยงนั่นแหละ ที่ยักเยื้องแปรผันไปนั่นแหละเป็นทุกข์ ชื่อว่าเป็นทุกข์แท้ ๆ เพราะเหตุใด เพราะว่าเกิดขึ้นเสื่อมไป บีบคั้นอยู่อย่างเดียว **เกิดขึ้นเสื่อมไป บีบคั้นอยู่อย่างเดียว** เกิดขึ้นก็บีบคั้นอยู่ เสื่อมไปก็บีบคั้นอยู่ บีบคั้นให้สัตว์เดือดร้อนอยู่ด้วยชาติทุกข์ ชราทุกข์ พยาธิทุกข์ ทุกข์ทั้งนั้นบีบคั้นให้เดือดร้อนอยู่ร่ำไปทีเดียว เมื่อบีบคั้นให้เดือดร้อนอยู่อย่างนี้ เพราะว่าสภาพเหล่านั้น ๆ เป็นของทนได้ยาก เป็นของเดือดร้อน เป็นของเร่าร้อน เป็นของทุรนทุราย เป็นของไม่สบาย ท่านถึงยืนยันว่า **เมื่อใดเห็นตามความจริงว่า ความเกิดนั่นแหละเป็นทุกข์ ไม่ใช่เป็นสุข เมื่อรู้ว่าความเกิดนั่นเป็นทุกข์แล้วเมื่อใด เมื่อนั้นย่อมเหนื่อยหน่ายในทุกข์ เมื่อเหนื่อยหน่ายในทุกข์เบื่อในทุกข์แล้ว ไม่อยากได้ในเบญจขันธ์เหล่านั้น ปล่อยเบญจขันธ์เหล่านั้นนั่นแหละ ได้ชื่อว่าเป็นหนทางหมดจดวิเศษ** ปล่อยเสียไม่ยึดถือ สบายด้วย หน้าที่เราปล่อยเสียได้นะ ลูกหญิงก็ดี ลูกชายก็ดี ภรรยาก็ดี สามีก็ดี ใจว่างวางเสีย ไม่เอาธุระเสีย เอาธุระแต่ความบริสุทธิ์ของใจเท่านั้น เท่านั้นใจก็เย็นเป็นสุข ร่างกายก็อ้วนร่างกายก็สบาย เพราะว่าทอดธุระเสียได้ นี้เป็น**ทางหมดจดขั้นที่สอง**

ทางหมดจดขั้นที่สามตามลำดับลงไป **ความหมดจดขั้นที่สาม** ว่า อัตภาพร่างกายอันนี้ รู้กันอยู่แล้วว่าไม่ใช่ตัว เพราะไม่เป็นไปในอำนาจ จะว่าสักเท่าใดก็ไม่เป็นไปในอำนาจ กายมนุษย์ไม่เป็นในอำนาจ กายมนุษย์ละเอียดก็ไม่เป็นไปในอำนาจ กายทิพย์ กายทิพย์ละเอียด กายรูปพรหม กายรูปพรหมละเอียด กายอรูปพรหม กายอรูปพรหมละเอียด ไม่เป็นไปในอำนาจทั้งนั้น ใครจะมีฤทธิ์มีเดชสักเท่าใดก็ตามเถอะ ไม่เป็นไปในอำนาจ พระพุทธเจ้าจะมีฤทธิ์มีเดชสักเท่าไรก็มีไป แต่ว่าอ้ายอัตภาพร่างกายไม่เป็นไปในอำนาจ แตกสลายไปอย่างนี้ **เพราะ**

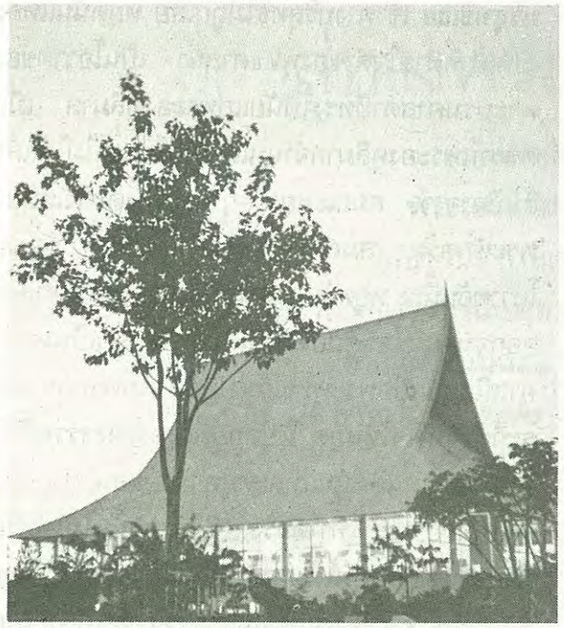

ฉะนั้นอัตภาพอันนี้รู้กันอยู่แล้วว่าไม่ใช่ตัว เพราะไม่เป็นไปในอำนาจ เพราะเป็นปฏิปักษ์แก่ตัวเสียด้วย เป็นข้าศึกแก่ตัวเสียด้วย ไม่เป็นไปในอำนาจอย่างไร จะห้ามปรามสักเท่าหนึ่งเท่าใดไม่เชื่อ จะแก้ไขสักเท่าไรไม่เป็นไปตามแก้ไข และเป็นข้าศึกแก่ตัวเสียด้วย ถ้ายุ่ง ๆ หนักเข้า ก็ได้รับทุกข์ยากลำบากจิตใจ ไม่ใช่พอดีพอร้ายทีเดียว ถ้าไปแก้หนักเข้าก็เดือดร้อนหนักเข้า ลองไปแก้เข้าซิ แก้แก่ แก้เจ็บ แก้ตาย แก้กันอย่างไรนะ แก้ไม่ได้ เป็นข้าศึกแก่ตัวแท้ ๆ เพราะเป็นสภาพว่างเปล่า อัตภาพนี้นะ เป็นสภาพว่างเปล่าไม่มีอะไรเลย ไม่มีอย่างไร ก็บิดามารดาปู่ย่าตายายเล่าไปไหน เหลือแต่กระดูก หรือกระดูกอยู่ที่ไหนล่ะได้ร้อยปีพันปีหายไปไหนหมดแล้ว ไม่มีเลยหายไปหมด นี้เป็นสภาพว่างอย่างนี้นะ เป็นของว่างอย่างนี้ เมื่อเป็นของว่างเช่นนี้แล้ว ถามว่า ใครล่ะเป็นเจ้าของอัตภาพเหล่านี้ กายมนุษย์ กายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์ กายทิพย์ละเอียด กายรูปพรหม กายรูปพรหมละเอียด กายอรูปพรหม กายอรูปพรหมละเอียด ใครเป็นเจ้าของ ไม่มีเจ้าของ ถามหาเจ้าของสักคนเดียวไม่ได้ ใครจะรับว่าของข้าละ เอ้า ! รับดูซิ แตกสลายหมด อ้ายคำรับน่ะ ไม่จริง หลอกลวง แตกสลายหมดหายหมด เมื่อรู้ความจริงอันนี้แล้ว ท่านถึงสอนแนะนำไว้เป็นหลักเป็นฐานแน่นอนว่า **สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา** ธรรมที่ทำให้เป็นกายนั้น ๆ ธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ กายทิพย์ กายรูปพรหม กายอรูปพรหมทั้งหยาบทั้งละเอียด ธรรมเหล่านั้นไม่ใช่ตัว **สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา** ธรรมทั้งหมดนั่นไม่ใช่ตัว เมื่อใดเมื่อนั้นย่อมเหนื่อยหน่ายในทุกข์ นี่เป็นทางหมดจดวิเศษ เป็นทางบริสุทธิ์ เพราะฉะนั้นจะ

...ทางบริสุทธิ์นะ ก็ต้องเอาใจหยุดนั่นแหละเป็นทางบริสุทธิ์ เอาใจหยุดนึกที่ไหน ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ใสบริสุทธิ์เท่าฟองไข่แดงของไก่ หยุดอยู่กลางดวงนั่นแหละ หยุดทีเดียว หยุดที่นั่นแหละเป็นทางบริสุทธิ์ละ...

แสดงทางบริสุทธิ์ให้ฟังในวันนี้นะ เวลาไม่เพียงพอเสียแล้ว ไม่ฉะนั้นแล้วละก็ตรงนี้จะได้ฟังทางบริสุทธิ์ทีเดียว ทางบริสุทธิ์เป็นสำคัญนะ ทางบริสุทธิ์นะ ทางบริสุทธิ์เฉพาะต้องไปเส้นเดียว สายเดียว รอยเดียวเท่านั้น จะไปทางอื่นไม่ได้ จะเอาใจไปจดอื่นไม่ได้ จะบอกต้นทางให้

ทางบริสุทธิ์นะ ก็ต้องเอาใจหยุด นั่นแหละเป็นทางบริสุทธิ์ **เอาใจหยุดนึกที่ไหน ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ใสบริสุทธิ์เท่าฟองไข่แดงของไก่ หยุดอยู่กลางดวงนั่นแหละ หยุดทีเดียวหยุดที่นั่นแหละ เป็นทางบริสุทธิ์ละ** ถูกละ หยุดนะหยุดในหยุด พอรู้ว่าใจหยุดกึก ใจหยุดก็กลางของกลาง ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ หยุดเรื่อยไปนั่นแหละ **นั่ง นอน ยืน เดิน ทำให้หยุดอยู่อย่างนี้แหละ นั่นแหละบริสุทธิ์ละ ราคะไม่มี อภิชฌาความเพ่งเพราะอยากได้ไม่มี พยาบาทปองร้ายไม่มี เห็นผิดไม่มี โลภะความอยากได้ไม่มี โทสะความประทุษร้ายไม่มี โมหะความหลงงมงายไม่มี ราคะความกำหนัดยินดีไม่มี โทสะความขุ่นเคืองไม่มี โมหะความหลงงมงายไม่มี กามราคานุสัยไม่มี ปฏิฆานุสัยไม่มี อวิชชานุสัยไม่มี หยุดเข้าเถอะ หยุดนั่นแหละตั้งแต่ต้นจนพระอรหัตทีเดียว** นี่แหละเขาเรียกว่าหนทางบริสุทธิ์ละให้ไปทางนี้

วันนี้ที่ชี้แจงแสดงมาเป็นปริยาย ต้องการจะให้รู้ว่า **หนทางบริสุทธิ์ที่ใจหยุดนี้** ภิกษุสามเณรถ้าทำให้หยุดตรงนี้ไม่ได้ละก็ ไม่พบทางบริสุทธิ์เลย อุบาสก อุบาสิกา ปฏิบัติในศาสนา **ทำใจหยุดไม่ได้ก็ไม่พบทางบริสุทธิ์เลย** เข้าทางบริสุทธิ์ไม่ถูกเลย หยุดนั่นแหละเป็นเป้าหมายใจดำของพุทธศาสนา เป็นโอวาทของพระบรมศาสดาที่ทรงให้นัยแก่พระองคุลิมาล เมื่อทรมานพระองคุลิมาลจำนนแล้ว เห็นว่าสู้ไม่ได้แล้วเปล่งวาจาว่า สมณะหยุด ๆ พระองค์ทรงเหลียวพระพักตร์มา สมณะหยุดแล้วท่านไม่หยุด นั่นแน่โอวาทอันนี้นะ หยุดนั่นแหละถูกโอวาทของพระศาสดาออกจากพระโอษฐ์ถอดมาทีเดียว ถ้าเราเป็นพุทธศาสนิกชน เชื่อพระพุทธเจ้า ปฏิบัติตามพระพุทธเจ้าละก็ต้องทำใจให้หยุด หยุดอยู่ที่กลางของธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั่นแหละหยุด นั่ง นอน ยืน เดิน ให้หยุดอยู่ร่ำไป ทำได้จริง ๆ อย่างนั้นไม่ได้หรือ วัดปากน้ำเขาทำกันได้มาก มีที่อยู่ในวัดเวลานี้เห็นจะถึง ๑๐๐ คน ทั้งภิกษุสามเณร อุบาสิกา อุบาสก เขาทำใจหยุดได้ นั่นแหละถูกทางไปของพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ นั่นแหละเป็นทางบริสุทธิ์ละ เมื่อรู้จักทางบริสุทธิ์ดังนี้ละก็ เมื่อเป็นมนุษย์แล้วอย่าให้เคลื่อนนะ ถ้าว่าเคลื่อนละก็เสียทีที่ประสบพบพุทธศาสนา

ที่ได้ชี้แจงแสดงมาตามวาระพระบาลีคลี่ความเป็นสยามภาษา ตามมตยาธิบาย พอสมควรแก่เวลา เอเตน สจฺจวชฺเชน ด้วยอำนาจความสัจที่ได้อ้างธรรมปฏิบัติตั้งแต่ต้นจนอวสานนี้ สทา โสตฺถี ภวนฺตุ เต ขอความสุขสวัสดีจงบังเกิดมีแก่ท่านทั้งหลาย บรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพชี้แจงแสดงมาพอสมควรแก่เวลา สมมติว่ายุติธรรมมิกถาโดยอรรถนิยมความเพียงเท่านี้ เอวํ ก็มีด้วยประการฉะนี้.

สู่ทางพระนิพพาน

(ต่อจากเล่ม ๑๕)

พระเสริมชัย ชยมงฺคโล
วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ
ผู้อำนวยการสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

เมื่อ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๓๒ ณ หอประชุมวัดสามพระยา

...ก็เพราะธรรมชาติอันไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำไม่ได้แล้ว ปรุงแต่งไม่ได้แล้ว มีอยู่ การสลัดออกซึ่งธรรมชาติที่เกิดแล้ว เป็นแล้ว อัน ปัจจัยกระทำแล้ว ปรุงแต่งแล้ว จึงปรากฏ...

ต่อไปเราลองไปดูอีกในหัวข้อที่สองว่า พระประสงค์ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประสงค์อะไร ที่ทรงสั่งสอนเวไนยสรรพสัตว์อยู่ทรงประสงค์อะไร ให้เรียนรู้อะไรเพื่ออะไร แน่หละ เรียนรู้อริยสัจ แต่ว่าเมื่อมาพูดถึงธรรมชาติที่ไม่เที่ยงเป็นทุกข์ เป็นอนัตตา และมาเห็นธรรมชาติที่เที่ยง ที่เป็นสุข ที่คงที่ พระพุทธองค์จึงทรงแสดงมีปรากฏในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อุทานวรรค ในนิพพานสูตรที่ ๓ แปลความว่า

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย **ธรรมชาติที่ไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำไม่ได้แล้ว ปรุงแต่งไม่ได้แล้ว มีอยู่** ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้า**ธรรมชาติอันไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำไม่ได้แล้ว ปรุงแต่งไม่ได้แล้ว จักไม่ได้มีแล้วไซร้ การสลัดออกซึ่งธรรมชาติที่เกิดแล้ว ที่เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำได้แล้ว ปรุงแต่งแล้ว จะไม่พึงปรากฏในโลกนี้เลย** ดูกรภิกษุทั้งหลาย **ก็เพราะธรรมชาติอันไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำไม่ได้แล้ว ปรุงแต่งไม่ได้แล้ว มีอยู่ การสลัดออกซึ่งธรรมชาติที่เกิดแล้ว เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำแล้ว ปรุงแต่งแล้ว จึงปรากฏ"**

หมายความว่าอย่างไร หมายความว่า พระพุทธองค์มีพระประสงค์จะให้เวไนยสรรพสัตว์ที่พอสอนได้ ให้ศึกษาให้เข้าใจในสังขารธรรมว่าประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งอย่างไร แล้วมีสามัญลักษณะอย่างไร อย่างเช่นขันธ์ ๕ เป็นต้น ก็คือให้เห็นให้แจ้ง ให้แทงตลอดในพระไตรลักษณ์ คือความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ของสังขารธรรมทั้งหลายมีขันธ์ ๕ เป็นต้นเท่านั้น ทั้งนี้เพื่ออะไร เพื่อทำลายอัตตานุทิฏฐิ อัตตวาทุปาทานที่หลงไปยึดมั่นถือมั่นในสังขารธรรมเหล่านี้ด้วยตัณหาและทิฏฐิให้มันเป็นทุกข์ สรุปรวบยอดแล้วอุปาทานในขันธ์ ๕ เป็นทุกข์ ทีนี้เมื่อปล่อยวางอุปาทานนี้เสียได้ กิเลส ตัณหา และทิฏฐิ คือความหลงผิดมันก็หมดไป เมื่อหมดไป

ย่อมจะเห็นแจ้งในสภาวะหนึ่งที่เป็นสภาวะเที่ยง เป็นธรรมสาระ เป็นสภาวะประเสริฐ เป็นความสุขด้วยว่างจากกิเลส ตัณหา อุปาทานทั้งหลายเหล่านั้น โดยให้แจ้งทั้งโดยสภาวะของพระนิพพาน ผู้ทรงสภาวะและที่สถิตอยู่ของผู้ทรงสภาวะนั้น แล้วจะได้อะไร ได้**ตน**เป็นเกาะเป็นที่พึ่งเป็นที่อาศัยอันถาวร ตอนนี้ใช้คำว่า "ตน" ได้แล้ว ตนนี่อาตมาพูดเองหรือ? **เปล่า** พระพุทธเจ้าท่านตรัส ตรัสที่ไหน โน่นในสมัยพุทธกาลนะ ตอนที่หลังจากบรรลุพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้วประมาณ ๘ อาทิตย์ เสด็จไปโปรดปัญจวัคคีย์ที่อิสิปตนมฤคทายวัน จำพรรษาที่นั่น และก็โปรดพระยสและสหาย และก็ส่งออกไปประกาศพระศาสนา แล้วก็เสด็จพระดำเนินเข้าสู่อุรุเวลาเสนานิคม มุ่งที่จะไปโปรดชฎิล ๓ พี่น้อง อุรุเวลกัสสปะ นทีกัสสปะ คยากัสสปะ มีบริวารคนละหลายร้อยรวมเบ็ดเสร็จสู่อุรุเวลาเสนานิคม ระหว่างทางเสด็จก็ทรงทราบด้วยพระญาณว่าจะมีผู้ที่ให้โปรดอีกหละ เสด็จประทับอยู่ใต้ต้นไม้ใกล้สวนฝ้าย สวนฝ้ายมีภัททวัคคีย์ ๓๐ คน เป็นสหายกันต่างก็นำปชาบดี คือเมียหรือผู้หญิงก็แล้วแต่มาวิ่งเล่นกัน ซ่อนหาปิดตาอะไรก็แล้วแต่เถอะ ในสวนฝ้าย ก็มีภัททวัคคีย์คนหนึ่งไม่มีปชาบดีกับเขา ก็เลยไปเช่าเอาหญิงแพศยามาเล่นกับเขา พอจะเล่นในป่าฝ้ายก็มอบเครื่องทรงเครื่องแต่งตัวให้ถือ ให้ปชาบดีถือ ภัททวัคคีย์ที่ได้หญิงแพศยามาก็ให้ถือเหมือนกัน พอถือเสร็จหญิงแพศยานั้นหลบหนีไป พร้อมด้วยเครื่องแต่งตัวราคาแพงนั้นแหละ บรรดา

กุมารทั้งหลายเหล่านี้ติดตามหญิงแพศยานั้น ผ่านไปทางสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เสด็จประทับอยู่ใต้ต้นไม้ พระพุทธองค์ก็ตรัสถาม เอ้อ กุมารทั้งหลายเธอจะพากันไปไหน? ภัททวัคคีย์ทั้งหลายก็บอกว่า กระผมตามหาผู้หญิงเอาห่อของเครื่องทรงหนีไป พระพุทธองค์ทรงถามว่า

"ท่านทั้งหลายจะสำคัญความนั้นไฉน ข้อที่ท่านทั้งหลายจะพึงแสวงหาสตรีนั้นเป็นกรรมอันประเสริฐ หรือว่าจะแสวงหาตนประเสริฐกว่า สองอย่างนี้อย่างไหนประเสริฐกว่า"

ภัททวัคคีย์เหล่านั้นเป็นผู้มีปัญญา พอได้ยินคำว่า **ตน** ระลึกได้เลย เอ้อ เราจะหาตน กราบทูลพระพุทธเจ้าว่า "หาตนประเสริฐกว่า" ตนนี่หมายเอาขันธ์ ๕ นี่หรือเปล่า? ไม่ใช่นะ ทำไมถึงไม่ใช่ ฟังต่อไป พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ทีเดียว งั้นนั่งลง ฉันจะแสดงธรรมให้ฟัง แล้วก็แสดงธรรม แปลความว่า นี่เธอทั้งหลายจงมีตนเป็นเกาะ มีตนเป็นที่พึ่ง อย่างอื่นไม่ใช่ จงมีธรรมเป็นเกาะ มีธรรมเป็นที่พึ่ง มีธรรมเป็นเกาะเป็นที่พึ่ง อย่ามีสิ่งอื่น

ทีนี้ "**ตน**" นี่หมายถึงอะไร ? กายเนื้อนี่เป็นตนหรือเปล่า ? ถ้ากายเนื้อที่เป็นตน ท่านไม่ต้องบอกให้แสวงหา มันมีอยู่แล้ว ความนี้พระพุทธเจ้าตรัสนะตรัสทีเดียว **ตนนั้นหมายถึงสภาวะพรนิพพาน** อันประกอบด้วยผู้ทรงสภาวะพระนิพพาน และ**ที่สถิตอยู่ของพระนิพพาน** ใน ๓ นัยนั่นเอง เพราะว่าใน ๓ นัย นั้นเป็นสภาวะประเสริฐ เป็นสุข เที่ยงและก็คงที่ และทรงแสดง**อนุปุพพีกถา** คือกถาแสดงไปโดยลำดับว่าด้วยทาน ด้วยศีล ด้วยอานิสงส์ของทาน อานิสงส์ของศีล ไปจนถึงสวรรค์โน้น

แล้วก็แสดงโทษของกามหรือของแม้สวรรค์สมบัติว่าไม่เที่ยงเป็นทุกข์เป็นอนัตตา พอภัททวัคคีย์เข้าใจก็แสดงอริยสัจ ๔ ต่อจนได้บรรลุธรรม แต่ว่ายังไม่ถึงพระอรหัตบุคคล แล้วทรงประทานเอหิภิกขุอุปสัมปทาให้(บวชให้ว่างั้นเถอะ)โดยตรง บวชให้แล้วส่งออกประกาศพระศาสนา จึงเสด็จต่อไปยังอุรุเวลาเสนานิคม เพราะฉะนั้น**ตนนี่แหละ** ที่พระพุทธเจ้าให้แสวงหาล่ะ ตนนั้นมีสภาวะอย่างไร ทรงแสดงไว้ว่า **ธรรมชาติที่ไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัยปรุงแต่งไม่ได้แล้ว กระทำไม่ได้แล้ว มีอยู่ ถ้าธรรมชาตินี้ไม่ได้มีอยู่แล้วไซร้ การสลัดออกซึ่งธรรมชาติที่เกิดแล้ว ที่เป็นแล้ว อันปัจจัยปรุงแต่งได้แล้ว กระทำได้แล้ว จะไม่พึงปรากฏในโลกนี้เลย** (โปรดดูในนิพพานสูตรที่ ๓) นี่วัตถุประสงค์หรือพระประสงค์ของพระพุทธเจ้า ก็เพราะว่า ธรรมชาตินี้มีอยู่ การสลัดออกซึ่งธรรมชาติที่เกิดแล้ว เป็นแล้ว อันปัจจัยปรุงแต่งได้แล้ว กระทำได้แล้วจึงปรากฏนี่แหละเมื่อศึกษามาถึงตรงนี้เราก็คงดำเนินต่อไปได้โดยง่าย หรือต่อไปยังทางหรือปฏิปทาสู่พระนิพพาน

ทีนี้ การที่จะปฏิบัติเข้าไปสู่ทางพระนิพพานก็มีอยู่ทางเดียวอีกแหละ พระพุทธเจ้าทรงแสดง

"ดูกร ภิกษุทั้งหลาย หนทางนี้เป็นที่ไปอันเอกเพื่อความหมดจดวิเศษของสัตว์ทั้งหลาย เพื่อความข้ามพ้นความโศกความร่ำไร เพื่ออัสดงดับไปแห่งเหล่าทุกข์และโทมนัส เพื่อบรรลุธรรมที่ถูก

เพื่อทำพระนิพพานให้แจ้ง หนทางนี้คือสติปัฏฐาน ๔

ซึ่งอันนี้ก็เป็นที่รู้กันทั่วไปว่า **สติปัฏฐาน ๔** นั่นหมายถึงการปฏิบัติให้**มีสติพิจารณา เห็นกายในกาย เห็นเวทนาในเวทนา เห็นจิตในจิต และเห็นธรรมในธรรม เป็นทั้ง ณ ภายใน และทั้ง ณ ภายนอก** และเมื่อเห็นอย่างนั้นแล้ว**ย่อมพิจารณาเห็นเป็นธรรมดาในความเกิดขึ้นในกายบ้าง ความเสื่อมไปทั้งความเกิดขึ้นและเสื่อมไปในกาย เวทนา จิต และธรรมนั้นบ้าง ก็หรือสติคือความระลึกได้ว่ากายมีอยู่เข้าไปตั้งเฉพาะหน้าแก่เธอนั้นแต่เพียงสักว่าญาณคือความรู้แต่เพียงสักว่าอาศัย เป็นที่ระลึกถึง** นี่อย่างที่อาตมากล่าวไว้เมื่อต้นว่าเหมือนมะขามล่อน เปลือกอยู่ส่วนเปลือก เนื้อในอยู่ส่วนเนื้อใน สักแต่หุ้มกันอยู่เท่านั้น **เธอย่อมมีสันดานอันตัณหาและทิฏฐิคือความหลงผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งอัตตานุทิฏฐิหรืออัตตวาทุปาทานไม่อาศัยอยู่ด้วยย่อมไม่ถือมั่นอะไร ๆ ในโลกด้วย** จำไว้นะ**ไม่ถือมั่นในโลก** ไม่ถือมั่นอะไร ๆ ในโลกนี้ด้วย ก็หมายถึงเฉพาะในโลก ไม่ได้หมายไปถึงนิพพาน เพราะโลกนี้เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นี่แหละสติปัฏฐาน ๔ ตรงนี้แหละที่อาจารย์สังเวียนท่านได้กล่าวแต่ตอนต้นว่า ธรรมะปฏิบัติทุกสำนักในพระธรรมพระวินัยนี้ก็น่าศรัทธาเลื่อมใสด้วยกันทั้งนั้น ล้วนแต่ดำเนินไปเพื่อพระนิพพานทั้งนั้นแหละ แต่มันจะผิดแผกแตกต่างกันบ้างก็โดยรายละเอียด เพราะฉะนั้นอันนี้อาตมาจะเริ่มกล่าวเข้าแต่เฉพาะในส่วนของ**พุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ว่าเป็นไปตามสายทางเอกนี้อย่างไร โดยอิงหลักวิชาการไปด้วยและก็หลักปฏิบัติด้วย และก็ผลของการปฏิบัติไปด้วยเท่าที่พอจะดำเนินไปได้ในระยะเวลาอันสมควร

เรามาดูวัตถุประสงค์ของสติปัฏฐาน ๔ ใน ๕ ข้อ ข้อแรกว่า **เพื่อความหมดจดวิเศษแห่งสัตว์ทั้งหลาย ข้อสอง เพื่อความข้ามพ้นความโศกเศร้าความร่ำไร** ก็เมื่อบริสุทธิ์จากกิเลสเหตุแห่งทุกข์มันก็พ้นความทุกข์โศกทั้งปวง และก็นี่แหละมันก็ควบกันไปถึงข้อสาม **เพื่ออัสดงดับไปแห่งทุกข์และโทมนัส** และก็มีข้อสี่ ข้อห้า สำคัญนักเชียว **เพื่อบรรลุธรรมที่ถูก** ตรงนี้แหละสำคัญ**เพื่อทำนิพพานให้แจ้ง** ในสองประเด็นหลังนี้ต้องระวังทีเดียวสำหรับผู้ปฏิบัติ ระวังทำยังไง อาตมาจะกล่าวลงไปเลยถึงทางหลุดพ้นเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ๓-๔

ประการของมหาสติปัฏฐาน ๔ อย่างน้อยก็ ๓ ประการเบื้องต้นซะก่อน รวมหมดทั้งสติปัฏฐาน ๔ นั่นก็มีวิธีปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นจากกิเลสเหตุแห่งทุกข์ ซึ่งควบเอาวัตถุประสงค์ของสติปัฏฐาน ๔ สามประการเข้าไว้นั้นว่า พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงทางหลุดพ้นไว้อย่างไร อันนี้อาตมาก็ใคร่จะเน้น มีปรากฏอยู่ในพระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทุกกนิบาต ข้อ ๒๗๕ และ ๒๗๖ มีความว่า

"**ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ธรรมสองอย่างเป็นไปในส่วนแห่งวิชชา** (วิชชานะ่ ธรรมเครื่องดับอวิชชามูลรากฝ่ายเกิดน่ะเรื่องใหญ่เรื่องสำคัญทีเดียว ฝ่ายเกิดอะไร เกิดกิเลส ตัณหา อุปาทาน ภพ ชาติ ชรามรณะ ทุกข์ นั่นแหละ อวิชชาเป็นต้นเหตุ ถ้าดับอวิชชาได้อย่างอื่นดับหมด พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมเพื่อกำจัดอวิชชานั้นชื่อว่า **วิชชา**) ธรรมสองอย่างเป็นไฉนคือ สมถะ ๑ วิปัสสนา ๑

ดูกรภิกษุทั้งหลาย สมถะที่ภิกษุเจริญแล้วย่อมเสวยประโยชน์อะไร ย่อมอบรมจิต จิตที่อบรมแล้วย่อมเสวยประโยชน์อะไร ย่อมละราคะได้ วิปัสสนาที่อบรมแล้วย่อมเสวยประโยชน์อะไร ย่อมอบรมปัญญา ปัญญาที่อบรมแล้วย่อมเสวยประโยชน์อะไร ย่อมละอวิชชาได้

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย จิตที่เศร้าหมองด้วยราคะย่อมไม่หลุดพ้น ปัญญาที่เศร้าหมองด้วยอวิชชาย่อมไม่เจริญด้วยประการฉะนี้แล ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะสำรอกราคะได้จึงชื่อว่าเจโตวิมุตติ เพราะสำรอกอวิชชาได้ชื่อว่าปัญญาวิมุตติ

นี่จากความหมายนี้สรุปได้เลยว่า พระพุทธองค์ทรงแสดงทางหลุดพ้น ๒ ประการด้วยกัน คำว่าสองประการนี่หมายเอาวิชชาภาคียะที่จะให้วิชชาเกิดและเจริญขึ้นเพื่อดับอวิชชามูลรากฝ่ายเกิด ธรรมะนั้นอะไร ธรรมปฏิบัตินั้นอะไรก็คือ **สมถะและวิปัสสนา** จะละสิ่งหนึ่งสิ่งใดมิได้ เพราะฉะนั้น **พุทธภาวนาวิชชาธรรมกายจึงเจริญทั้งสมถะและวิปัสสนาคู่กัน** แต่ว่าสมถะก่อนวิปัสสนาหลังในเบื้องต้นหรือวิปัสสนาก่อนสมถะหลังในเบื้องต้น เบื้องกลางแล้วไปเป็นสมถวิปัสสนาคู่กันอย่างไรนั้น นั่นเป็นรายละเอียดในทางปฏิบัติ แต่ว่าในพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายนั้นทั้งสมถะและวิปัสสนาเรียกว่าคู่กันทีเดียว น้ำหนักพอ ๆ กัน แต่ว่าทำไปอย่างไรประเดี๋ยวค่อยว่าต่อไป

ทีนี้ในหลักวิชชามีต่อไปว่า อันนี้มีปรากฏในพระสุตตันตปิฎก ปฏิสัมภิทามรรคฯ ข้อ ๕๓๔-๕๔๑ ได้แสดงทางหลุดพ้นด้วยสมถะและวิปัสสนา ๓ วิธี คือ

วิธีที่หนึ่ง เจริญวิปัสสนาโดยมีสมถะเป็นเบื้องต้น อย่างหนึ่ง จะอ่านความหมายให้ฟังย่อ ๆ **ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในศาสนานี้ย่อมเจริญวิปัสสนาอันมีสมถะเป็นเบื้องต้น เมื่อภิกษุนั้นเจริญวิปัสสนาอันมีสมถะเป็นเบื้องต้นอยู่มรรคย่อมเกิด ภิกษุนั้นเสพเจริญ ทำให้มากซึ่งมรรคนั้น เมื่อภิกษุนั้นเสพเจริญทำให้มากซึ่งมรรคนั้นอยู่ย่อมละสังโยชน์ได้ อนุสัยย่อมสิ้นไป** นี่วิธีที่หนึ่ง

วิธีที่สอง เจริญสมถะโดยมีวิปัสสนาเป็น

เบื้องต้น มีความย่อว่า **อีกประการหนึ่ง ภิกษุเจริญสมถะมีวิปัสสนาเป็นเบื้องต้น เมื่อภิกษุนั้นเจริญสมถะมีวิปัสสนาเป็นเบื้องต้นอยู่มรรคย่อมเกิดขึ้น ภิกษุนั้นเสพเจริญทำให้มากซึ่งมรรคนั้นอยู่ย่อมละสังโยชน์ได้ อนุสัยย่อมสิ้นไป** และมี

วิธีที่สาม เจริญสมถะและวิปัสสนาคู่กันว่าอีกประการหนึ่ง ภิกษุเจริญสมถะและวิปัสสนาคู่กันไปมรรคย่อมเกิด ภิกษุนั้นเสพเจริญทำให้มากซึ่งมรรคนั้น เมื่อภิกษุนั้นเสพ เจริญ ทำให้มากซึ่งมรรคนั้นอยู่ย่อมละสังโยชน์ได้ อนุสัยย่อมสิ้นไป

เฉพาะในส่วนของการเจริญสมถวิปัสสนาคู่กันซึ่งสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ได้สอนกันอยู่นั้นจะยกตัวอย่างเฉพาะในส่วนนี้เพื่อเอาไปกล่าวในรายละเอียดในแนวทางปฏิบัติเป็นตัวอย่าให้ฟังว่า

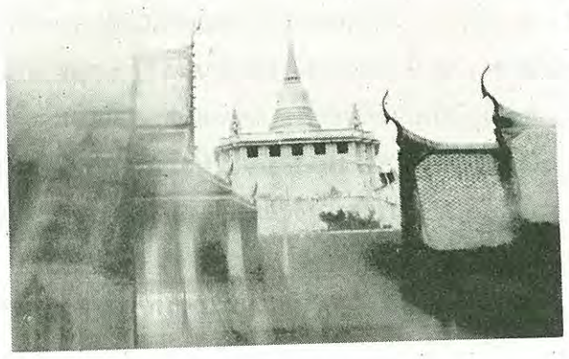

ภิกษุย่อมเจริญสมถะและวิปัสสนาคู่กันไปอย่างไร ภิกษุย่อมเจริญสมถะและวิปัสสนาคู่กันไปด้วยอาการ ๑๖ คือด้วยความเป็นอารมณ์หนึ่ง ด้วยความเป็นโคจรหนึ่ง ด้วยความละหนึ่ง ด้วยความสละหนึ่ง ด้วยความออกหนึ่ง ด้วยความหลีกไปหนึ่ง ด้วยความเป็นธรรมละเอียดหนึ่ง ด้วยความเป็นธรรมประณีตหนึ่ง ด้วยความ หลุดพ้นหนึ่ง ด้วยความไม่มีอาสวะหนึ่ง ด้วยความเป็นเครื่องข้ามหนึ่ง ด้วยความไม่มีนิมิต (นิมิตนี่อาตมาจะกล่าวโดยย่อ หมายเอาสังขารนิมิต) **ด้วยความไม่มีที่ตั้งหนึ่ง ด้วยความว่างเปล่าหนึ่ง (ด้วยความว่างเปล่านี่หมายถึงความว่างเปล่าจากตัณหาราคะ) ด้วยความเป็นธรรมมีกิจเป็นอันเดียวกันหนึ่ง ด้วยความไม่ล่วงเกินหนึ่ง ด้วยความเป็นคู่กันหนึ่ง**

แต่เฉพาะที่วิชชาธรรมกายได้ปฏิบัติกันเสมอ ๆ นั้น อาตมาจะยกให้เห็นสักเล็กน้อยเพื่อความเข้าใจต่อไปว่า ภิกษุย่อมเจริญสมถะและวิปัสสนาคู่กันด้วยความเป็นโคจรอย่างไร อันนี้มีปฏิบัติกันมากในพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายสำหรับผู้ถึงธรรมกายแล้วคือภิกษุละอุทธัจจะสมาธิคือความที่จิตมีอารมณ์เดียวไม่ฟุ้งซ่าน มีนิโรธเป็นโคจรนั่นแหละ ที่ท่านดับหยาบไปหาละเอียดนั่นแหละ **ดับหยาบไปหาละเอียดนั้นมีสภาวะที่เป็นนิโรธ เพราะดับสมุทัย คือปหานอกุศลจิต เห็น จำ คิด รู้ อัน เป็นที่ตั้งของกิเลสในกายภพสาม มีกายมนุษย ทิพย์ พรหม อรูปพรหมเป็นต้น เมื่อภิกษุละอวิชชา วิปัสสนาด้วยอรรถว่าพิจารณาเห็นมีนิโรธเป็นโคจรด้วยประการดั่งนี้ สมถะ**

และวิปัสสนาจึงมีจิตเป็นอันเดียวกัน เป็นคู่กัน ไม่ล่วงเกินกัน และด้วยความเป็นโคจร เพราะเหตุดั่งนี้นั้นท่านจึงกล่าวว่าเจริญสมถะและวิปัสสนาคู่กันไปด้วยความเป็นโคจร ด้วยความละก็คล้ายกันอย่างนี้จะอ่านอีกทีก็ได้

เมื่อภิกษุละกิเลสอันประกอบด้วยอุทธัจจะและขันธ์ เห็นไหมล่ะ อุทธัจจะนั่น คือ นิวรณ์กิเลสละขันธ์ ตรงนี้สำคัญมาก ที่อาตมากล่าวไว้นิดหนึ่งว่า **ด้วยความไม่มีนิมิต** ด้วยความไม่มีนิมิตนั้น**ในทางปฏิบัติไม่ได้หมายความว่าไม่เห็นอะไรเลย** นิมิตที่ว่านะหรือที่เรียกว่า **อนิมิต** (ความไม่มีนิมิต) นั่นหมายถึง(ความไม่มี) **สังขารนิมิต**คือสิ่งที่เราเห็นเรายกขึ้นพิจารณาที่ประกอบด้วยกิเลสตัณหาเครื่องปรุงแต่ง เรียกว่าสังขารนิมิต อันนี้มีปรากฏอยู่ในปัญญานิเทศ ตำราพระวิสุทธิมรรคมีปรากฏอยู่ในหน้า ๖๖๘ ว่า **วุฏฐานะ** นั้นแปลว่า**ออกจากนิมิตและปวัตตินิมิต**นั้นคือ**สังขารธรรมอันตัณหาสมุทัยหากตกแต่งจึงได้ชื่อว่านิมิต** เพราะฉะนั้น**อนิมิต**นั้นหมายความว่า (ไม่มี)สังขารนิมิต และ**การละขันธ์ ๕ อันเป็นสังขารนิมิต** ตามความหมายนี้นั้นในวิชชาธรรมกายเราตรงนี้ก็เห็นได้ชัด **เมื่อทำนิโรธหรือพิสดารกายสุดกายหยาบกายละเอียดไปจนจิตละเอียดหนักเป็นแต่สภาวะของธรรมกายที่สุดละเอียดสะอาดบริสุทธิ**นั้นแหละ **ปราศจากความยึดในขันธ์ ๕** ละเอียดไปจน**เป็นแต่ธรรมกายที่ละเอียด ๆ ไปจนสุดละเอียดถึงอายตนนิพพาน** ตรงนี้**ออกจากสังขารนิมิตตรงตามตำรานี้**แหละ

แต่ถ้าเมื่อไหร่ขณะเจริญภาวนาอยู่นั้นมรรคจิตเกิดและเจริญขึ้นถึงปหานสังโยชน์กิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดอยู่กับโลกได้อย่างน้อย ๓ ประการ **สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส** ได้แล้ว นั่นก้าวล่วงข้ามโคตรปุถุชนเข้าสู่ความเป็นอริยบุคคล **เป็นธรรมกายมรรค ธรรมกายผลต่อไปตามระดับภูมิธรรม**ที่ปฏิบัติได้ ตรงนี้ชื่อว่าออกจากภาคทั้งสองที่เรียกว่า **อุภโตวุฏฐานะ คือออกจากสังขารนิมิตเป็นแต่ธรรมกายล้วน ๆ** นั่นประการหนึ่ง และตัดกิเลส ตัณหาอุปาทาน โดยเฉพาะสังโยชน์ตามระดับภูมิที่ปฏิบัติได้ดังกล่าวแล้วชื่อว่าอุภโตวุฏฐานะ ตรงตามที่ท่านกล่าวไว้ว่า

ภิกษุเจริญสมถะและวิปัสสนาคู่กันไปด้วยความละ เมื่อภิกษุละกิเลสอันประกอบด้วยอุทธัจจะและขันธ์สมาธิคือความที่จิตมีอารมณ์เดียว ไม่ฟุ้งซ่านมีนิโรธเป็นโคจร ภิกษุละกิเลสอันประกอบด้วยอวิชชาและขันธ์ วิปัสสนาด้วยอรรถว่า พิจารณาเห็นมีนิโรธเป็นโคจรด้วยประการดั่งนี้ สมถะและวิปัสสนา จึงมีกิจเป็นอันเดียวกันเป็นคู่กัน ไม่ล่วงเกินกันและกันด้วยความละ เพราะเหตุนี้นั้นท่านจึงกล่าวว่าเจริญสมถะและวิปัสสนาคู่กันด้วยความละ

นี้เป็นความหมายที่กล่าวถึงพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายว่า เจริญภาวนาไปด้วยน้ำหนักทั้งสมถะและวิปัสสนาคู่กันพอ ๆ กัน แต่ในเบื้องต้นหนักไปทางสมถะก่อนแล้วจึงเข้าอนุวิปัสสนาเป็นสติปัฏฐานมีสติพิจารณาเห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม สุดละเอียดไปแล้วถึงธรรม-

กาย แล้วจึงอาศัยตาหรือญาณธรรมกาย พิจารณาสภาวะธรรมให้เห็นฝ่ายที่เป็นสังขารธรรมว่ามีสามัญลักษณะอย่างไร และก็ละวางอุปาทานนั้นในช่วงนั้นแหละทำนิโรธดับสมุทัย ปหานอกุศลจิตกายในภพสามจนจิตละเอียดหนักเป็นแต่ธรรมกายที่บริสุทธิ์ล้วน ๆ ถึงพระนิพพาน อายตนนิพพานมีพระนิพพานเป็นอารมณ์

แต่คำว่า "**นิพพานเป็นอารมณ์**" ความจริงมันมีได้ตั้งแต่มรรคจิตยังไม่เจริญอาจ จะเกิดขึ้นแต่ยังไม่เจริญคือยังไม่พอเป็นพนักงานปหานสังโยชน์ แต่เราไม่นับว่าตกกระแส เพราะว่าเพียงแต่เข้าถึงบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นครั้งเป็นคราวยังไม่แน่นอน ต่อเมื่อมรรคจิตเกิดนั่นแหละเอาพระนิพพานเป็นอารมณ์ ผู้ที่เจริญภาวนาตามแนววิชชาธรรมกายที่ทำละเอียดเข้าถึงอายตนนิพพานจะเข้าใจส่วนนี้เอาพระนิพพานเป็นอารมณ์แล้ว เมื่อมรรคจิตเกิด พละสมถะพละวิปัสสนา พละคือกำลังทางด้านสมถะและวิปัสสนามีกำลังเสมอกัน มรรคจิตเกิดและเจริญขึ้นก็เป็นพนักงานปหานสังโยชน์กิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดอยู่กับโลกได้ ในช่วงนั้นแหละชื่อว่า **อุภโตวุฏฐานะ** อันนี้ก็มีปรากฏอยู่ในปัญญานิเทศน์แสดงไว้ว่า **ฝ่ายพระอริยมรรคญาณทั้งสี่นั้นออกจากนิมิตออกจากปวัตติ** และอธิบายต่อไปว่า **ออกจากนิมิตเพราะเหตุวางอารมณ์ คือสละสังขารเสียแล้วและหน่วงเอาพระนิพพานเป็นอารมณ์ ส่วนว่าออกจากปวัตติเพราะเหตุตัดตัวสมุทัย ให้ขาดเป็นสมุจเฉทปหาน เหตุฉะนี้พระอริยมรรคญาณทั้งสี่จึงได้ชื่อว่า อุภโตวัฏฐานะ**

คือออกจากภาคทั้งสอง ด้วยอาการอย่างนี้

ทีนี้กล่าวโดยสรุปตามหลักฐานเอกสารเหล่านี้ **พระพุทธเจ้าแสดงไว้ทั้งสมถะและวิปัสสนา** หรือจะกล่าวต่อไปนิดหนึ่ง**ทั้งสมาธิและปัญญามีศีลเป็นบาท มีนัยอยู่ในอริยมรรคมีองค์แปด**

ซึ่งมีนัยอยู่ในธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐานของมหาสติปัฏฐานสี่นั่นเอง นี่ทางหลุดพ้นเป็นอย่างนั้น **ไม่ได้ให้ย่อหย่อนว่าสมถะอย่าทำ ทำแต่วิปัสสนานะ หรือว่าทำแต่สมถะนะและวิปัสสนาอย่าทำนะ ไม่ใช่ต้องทำสองอย่าง** สมถะหรือสมาธิอันให้ผลเป็นการกำจัดกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญาทั้งหลาย **จะต้องมีอย่างน้อยปฐมฌาน** คือต้องยกอารมณ์ขึ้นสู่วิตกวิจาร ตรึกตรองประคองนิมิตอารมณ์ ปีติ อารมณ์

สุขเอกัคคตารมณ์ **มรรคจิตที่เกิดขึ้นจึงเจริญเต็มที่** อย่างน้อยก็ปฐมฌานนั่นแหละ เพราะอารมณ์แห่งฌานเป็นพนักงานปหาน นิวรณูปกิเลส(เครื่องกั้นปัญญา) จึงจัดเป็นอริยมรรคมีองค์แปดเป็นสัมมาสมาธิหนึ่งในอริยมรรคมีองค์แปด

ถ้าสมาธิไม่เจริญให้ถึงขั้นที่จะละนิวรณ์กิเลสได้มรรคก็ขาดไปหนึ่งข้อ เมื่อมรรคขาดไปหนึ่งข้อก็แปลว่าไม่เจริญเต็มที่ไม่เป็นกำลังอันสมบูรณ์ที่จะปหานสังโยชน์กิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดอยู่กับโลกได้ เพราะฉะนั้นสมถะจึงจำเป็นต้องมี แต่แน่ละพระอรหันตบุคคลบางท่านหรือพระอริยบุคคลบางท่านบรรลุชั่วแวบเดียว แม้จะเป็นการบรรลุชั่วแวบเดียวนั้นก็ตาม ให้พึงเข้าใจว่าขณะนั้นมรรคท่านเต็มทั้งแปดประการ **สัมมาสมาธิอย่างน้อยปฐมฌานของท่านต้องเกิดแน่นอน** ไม่อย่างนั้นมรรคไม่เจริญเต็มที่ ไม่เป็นพลังพอที่จะปหานสังโยชน์ได้ **ส่วนวิปัสสนาต้องทำเหมือนกัน** จะสังเกตว่าใครก็ตามปฏิบัติแต่สมถะไม่พิจารณาสภาวะธรรมให้เกิดปัญญา ให้เจริญปัญญารู้แจ้งในสภาวะธรรมที่เป็นสังขารและวิสังขาร ไม่เจริญขึ้นไปถึงอริยมรรคคือไม่รู้แจ้งในอริยสัจให้มรรคจิตเจริญขึ้นแล้วละสังโยชน์ไม่ได้ เมื่อละสังโยชน์ไม่ได้แม้จะปฏิบัติถึงธรรมกายก็ยังไม่จัดว่าเป็นพระอริยบุคคล เสมือนหนึ่งว่าเท้าข้างหนึ่งไปก้าวอยู่บนนิพพาน อีกข้างหนึ่งยังอยู่ภพสาม ถ้าเผลอสติเมื่อไร (และก็มักจะมีเสมอด้วยเพราะไม่ใช่ธรรมกายมรรค ไม่ใช่ธรรมกายผล ซึ่งมีสติบริบูรณ์พอสมควรแล้ว) มีโอกาสคิดผิด รู้ผิด เห็นผิด ประพฤติผิด เพราะจิตมิได้หยั่งอยู่ มิได้ทรงอยู่ในธาตุธรรมที่สะอาดบริสุทธิ์ของธรรมกายตลอดเวลา และมักจะเผลอตัวเผลอใจออกนอกธาตุธรรมที่บริสุทธิ์คือธรรมกายนั้นก็คิดผิด เห็นผิด รู้ผิด ทำผิดไปเช่นปุถุชนธรรมดาก็มีโอกาสได้รับผลเป็นวิบากด้วยกิเลส ตัณหา อุปาทานทุกเมื่อ เพราะฉะนั้นให้เข้าใจว่า **พุทธภาวนาวิชชาธรรมกายนั้นที่หลวงพ่อวัดปากน้ำท่านสอน สอนทั้งสมถะและวิปัสสนา** พระพุทธเจ้าท่านก็สอน นั่น**ตามรอยบาทพระพุทธองค์เลย** อย่างนี้เป็นต้น

เมื่อเข้าใจอย่างนี้ก็มาพูดต่อไปว่า **หลักปฏิบัติทำนิพพานให้แจ้งน่ะ** ทำยังไงนี่ตรงนี้ก็เป็นเรื่องสำคัญ เรื่องทำนิพพานให้แจ้งอันนี้พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้ **ทำนิพพานให้แจ้งนี่เป็นวัตถุประสงค์ข้อสุดท้ายของมหาสติปัฏฐานสี่ จะขาดเสียมิได้ถ้าขาดก็ไม่สมบูรณ์** อันนี้พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ยังไง **หลักการทำนิพพานให้แจ้ง** มีปรากฏอยู่ในฉักกนิบาต อังคุตตรนิกาย ข้อ ๓๓๙ อาตมาจะอ่านให้ฟัง

"ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ที่พอใจในความ คลุกคลีกันเป็นหมู่ ๆ, ยินดีในความคลุกคลีกันเป็นหมู่ ๆ, ตามประกอบความพอใจในความคลุกคลีกันเป็นหมู่ ๆ, เป็นผู้พอใจในหมู่, ยินดีในหมู่, ตามประกอบความพอใจในหมู่, อยู่แล้วหนอ**เธอนั้น จักมาเป็นผู้โดดเดี่ยว ยินดียิ่งในความสงัดเงียบนั้น ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้.**

เมื่อไม่เป็นผู้โดดเดียว ยินดียิ่งในความสงัดเงียบแล้ว **จักถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิต วิปัสสนาจิตได้นั้น ข้อนี้ก็ไม่เป็นฐานะที่มีได้.**

เมื่อไม่ได้ถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตวิปัสสนาจิต

แล้ว **จักยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์นั้น ข้อนี้ก็ไม่เป็นฐานะที่มีได้.**

เมื่อไม่ทำสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์แล้ว **จักยังสัมมาสมาธิแห่งมรรคและผลให้บริบูรณ์นั้น ข้อนี้ก็ไม่เป็นฐานะที่มีได้.**

เมื่อไม่ทำสัมมาสมาธิแห่งมรรคและผลให้บริบูรณ์แล้ว **จักละสัญโญชน์ทั้งหลายนั้น ข้อนี้ก็ไม่เป็นฐานะที่มีได้.**

เมื่อไม่ละสัญโญชน์ทั้งหลายแล้ว **จักทำนิพพานให้แจ้งนั้น ข้อนี้ก็ไม่เป็นฐานะที่มีได้เลย.**

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ที่ไม่พอใจในความคลุกคลีกันเป็นหมู่ ๆ ไม่ยินดีในความคลุกคลีกันเป็นหมู่ ๆ, ไม่ตามประกอบความพอใจในความ คลุกคลีกันเป็นหมู่ ๆ, ไม่เป็นผู้พอใจในหมู่, ไม่ยินดีในหมู่, ไม่ตามประกอบความพอใจในหมู่, อยู่แล้วหนอ: **เธอนั้น จักมาเป็นผู้โดดเดี่ยว ยินดียิ่งในความสงัดเงียบนั้น ข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้.**

เมื่อเป็นผู้โดดเดี่ยวยินดียิ่งในความสงัดเงียบแล้ว **จักถือเอานิมิตของสมาธิจิตและวิปัสสนาจิตได้นั้น ข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้.**

เมื่อถือเอานิมิตของสมาธิจิตและวิปัสสนาจิตได้แล้ว **จักยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ได้นั้น ข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้.**

เมื่อทำสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ได้แล้ว **จักยังสัมมาสมาธิแห่งมรรคและผลให้บริบูรณ์ได้นั้น ข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้.**

เมื่อทำสัมมาสมาธิแห่งมรรคและผลให้บริบูรณ์ได้แล้ว **จักละสัญโญชน์ทั้งหลายได้นั้น ข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้.**

เมื่อละสัญโญชน์ทั้งหลายได้แล้ว **จักทำนิพพานให้แจ้งได้นั้น ข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้แล.**"*

เพราะฉะนั้นนิมิตเป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าท่านแนะนำให้อาศัยนิมิตใช้นิมิตถือเอานิมิตมาทำสมาธิจิตและยกขึ้นพิจารณาวิปัสสนาเพื่อเจริญปัญญารู้แจ้ง ถ้าไม่ถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตวิปัสสนาจิตได้แล้วจะยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ได้นั้น ข้อ

* บาลี พระพุทธภาษิต ฉกก.อ.๒๒/๔๗๑/๓๓๙. (คำแปลพระบาลีจากหนังสือขุมทรัพย์จากพระโอษฐ์ คณะธรรมทานไชยา, พ.ศ.๒๔๙๙ หน้า ๒๔๘๕

...เมื่อถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตวิปัสสนาจิตได้แล้วจักยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ได้นั้น ข้อนี้จึงเป็นฐานะที่มีได้เป็นได้ เมื่อทำสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ได้แล้วจักยังสัมมาสมาธิแห่งมรรคและผลให้บริบูรณ์ได้นั้นข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้...

นั้นไม่อยู่ในฐานะที่มีได้ **เมื่อถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตวิปัสสนาจิตได้แล้วจักยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ได้นั้น ข้อนี้จึงเป็นฐานะที่มีได้เป็นได้ เมื่อทำสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ได้แล้วจักยังสัมมาสมาธิแห่งมรรคและผลให้บริบูรณ์ได้นั้น ข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้**

ที่ว่า**ยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์** อาตมาจะชี้สั้น ๆ เพราะเวลาเริ่มจะหมดว่า **อย่างน้อยที่สุดท่านต้องทำให้ได้ตามพระประสงค์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ ต้องเห็นสภาวะของสังขารตามที่เป็นจริงว่าเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อย่างไร** เท่านั้น ยังไม่บริบูรณ์ ไม่ยังงั้นก็จะหลงเป็นทิฏฐิแบบพระยมก **ต้องเห็นสภาวะของพระนิพพานซึ่งเป็นสภาวะที่เที่ยงคงที่ (ตาทิ) ที่เป็นสุข ที่ว่างจากกิเลส ตัณหา อุปาทาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอัตตานุทิฏฐิหรืออัตตวาทุปาทานนั้นเสีย** ต้องเข้าถึงจุดนั้นจึงเรียกว่า **ยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์** เมื่อทำสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ได้แล้วจะยังสัมมาสมาธิแห่งมรรคและผลให้บริบูรณ์ได้นั้น ข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้ เมื่อทำสัมมาสมาธิแห่งมรรคและให้บริบูรณ์ได้แล้วจะละสังโยชน์ทั้งหลายได้นั้นข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้ เมื่อละสังโยชน์ทั้งหลายได้แล้วจะทำนิพพานให้แจ้งได้นั้นข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้แล นี้คือเอกสารหลักฐานทั้งหมดที่ปรากฏอยู่ทั้งในพระไตรปิฎกและอรรถกถาซึ่งนับถือว่าเป็นคำอธิบายของพระอรหันต์ขีณาสพ และพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายดำเนินตามแนวนี้ ซึ่งจะกล่าวโดยย่อก็คือว่า

ในเบื้องต้นให้รวมใจหยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกายอันเป็นที่ตั้งกำเนิดธาตุธรรมเดิม และเป็นที่ตั้งของกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม เป็นทั้ง ณ ภายนอกคือส่วนหยาบ และ ณ ภายในจนสุดละเอียดไป เรียกว่า สุดหยาบสุดละเอียดของกาย เวทนา จิต ธรรม ในภพสาม สุดละเอียดไปแล้วจึงถึงธาตุล้วนธรรมล้วนคือธรรมกาย และเมื่อถึงธรรมกายแล้ว สุดละเอียดไปแล้ว อาศัยตาและญาณธรรมกายนั้นแหละพิจารณาสภาวะธรรมให้เป็นตามธรรมชาติที่เป็นจริงว่า สังขารธรรมาทั้งหลายมีสภาวะที่เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตาอย่างไร แล้วก็เพียงละวางอุปาทานในสังขารธรรมทั้งหลายเหล่านั้นด้วยตัณหาและทิฏฐิคือความหลงผิดคิดว่าตัวตนบุคคลเราเขาของเราของเขาเหล่านั้นเสีย กิเลสเบาบางลงไปตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้ คือ ตามสติสัมปชัญญะที่รู้เท่าทันกิเลส จรดใจอยู่ที่สุดละเอียด

...จรดใจอยู่ที่สุดละเอียดของธรรมชาติที่เป็นธาตุล้วนธรรมล้วนนั้น ต่อเมื่อใดมรรคเกิดและเจริญขึ้นเป็นพนักงานปหานสังโยชน์ กิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดอยู่กับโลกได้อย่างน้อย ๓ ประการ คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ได้ก็ก้าวล่วงข้ามโคตรปุถุชนถึงซึ่งความเป็นอริยบุคคลตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้...

ของธรรมชาติที่เป็นธาตุล้วนธรรมล้วนนั้น ต่อเมื่อใดมรรคเกิดและเจริญขึ้นเป็นพนักงานปหานสังโยชน์ กิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดอยู่กับโลกได้อย่างน้อย ๓ ประการ คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ได้ก็ก้าวล่วงข้ามโคตรปุถุชนถึงซึ่งความเป็นอริยบุคคลตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้

นี้เป็นแนวทางการปฏิบัติธรรมสู่ทางพระนิพพานตามแนวพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ของพระพุทธเจ้าที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ได้สั่งสอนศิษยานุศิษย์ในสมัยที่มีชีวิตอยู่ตราบเท่าที่พระเดชพระคุณท่านมรณภาพ และศิษยานุศิษย์ผู้ใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระเดชพระคุณ หลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณฺตฺตโม) รองเจ้าอาวาสและพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาองค์ปัจจุบันของวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ผู้เป็นรองประธาน**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี** ก็ได้ถ่ายทอดแก่ศิษยานุศิษย์ที่สนใจเข้าศึกษาและปฏิบัติธรรมตามแนวพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายนี้ ต่างได้รับผลดีตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้ของแต่ละท่านตามสมควรแก่ธรรม

สุดท้ายนี้อาตมภาพขอตั้งสัตยาธิษฐานขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและบุญศักดิ์สิทธิ์ บารมี รัศมี กำลัง ฤทธิ์ ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย พระปัจเจกพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ตลอดถึงพระพุทธเจ้าต้นธาตุต้นธรรมในที่สุดละเอียดเพียงไร ขอได้โปรดดลบันดาลอภิบาลคุ้มครองพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา สาธุชนผู้ประพฤติธรรมทั้งหลายทั้งปวง จงปราศจากความทุกข์โศกโรคภัยทั้งปวง จงปราศจากกิเลสเหตุแห่งทุกข์ อย่าได้คิดผิด รู้ผิด เห็นผิด และประพฤติปฏิบัติผิด ขอจงเจริญรุ่งเรืองด้วยธรรมในสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขอจงสุขสมบูรณ์บริบูรณ์ด้วยมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ นิพพานสมบัติ มีมรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ โดยสัมมาทิฏฐิแต่ส่วนเดียว ตลอดสิ้นกาลนานเทอญ.

■■■■

วิธีพิจารณาเห็นธรรมในธรรม : อริยสัจ ๔

พระภาวนาโกศลเถระ
รองเจ้าอาวาสและอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ
วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ

...เมื่อเจริญภาวนาได้ถึงธรรมกายแล้วนั้น ใจของธรรมกายอันประกอบด้วย เห็น จำ คิด รู้ ย่อมสิ้นรสสิ้นชาติจากอาสวะจนจืดสนิท และเห็น จำ คิด รู้ นั้น ก็กลับเป็นอาสวักขยญาณ ส่วนอวิชชาเครื่องหุ้มรู้นั้น ก็กลับเป็นตัว วิชชา ให้รู้แจ้งในสัจธรรมขึ้นมาทันที...

สำหรับผู้ถึงธรรมกายแล้ว ก็ให้พิสดารกายไปจนสุดละเอียด เพื่อชำระธาตุธรรมให้สะอาดบริสุทธิ์ และให้สมาธิตั้งมั่นดีเสียชั้นหนึ่งก่อน แล้วให้รวมใจของทุกกายอยู่ ณ ศูนย์กลางธรรมกายพระอรหัตองค์ที่ละเอียดที่สุด

ในลำดับนี้ก็จะได้แนะนำการพิจารณาอริยสัจ ๔ ให้เห็น ทุกขอริยสัจ สมุทัยอริยสัจ ทุกขนิโรธอริยสัจ และมรรคอริยสัจ อีกต่อไป

พึงเข้าใจเสียก่อนว่า **ทุกข์** เป็น **ผล, สมุทัย** เป็น **เหตุ**

นิโรธ เป็น **ผล, มรรค** เป็น **เหตุ**

หรืออีกนัยหนึ่ง เพราะสมุทัย ทุกข์จึงเกิด,

แต่ถ้ามรรคเจริญขึ้นแล้ว นิโรธก็แจ้ง... กล่าวคือ เมื่อมรรคเจริญขึ้นแล้ว นิโรธ คือสภาวะที่ทุกข์ดับ เพราะสมุทัยอันเป็นตัวเหตุดับก็แจ้ง, เมื่อสมุทัยอันเป็นตัวเหตุแห่งทุกข์ดับ ทุกข์ก็ดับลงโดยอัตโนมัติ

๑. **ทุกขอริยสัจ** นั้นมีลักษณะสัณฐานกลม มีสีดำ ๆ ขุ่นมัว ไม่ผ่องใส ซ้อนอยู่ในกลางดวงอัญญาตาวินทรีย์ ในกลางขันธ์ ๕ ในกำเนิดธาตุธรรมเดิม มีซ้อนกันอยู่ ๔ ชั้น คือ ชาติทุกข์ (ทุกข์เพราะเกิด), ชราทุกข์ (ทุกข์เพราะแก่), พยาธิทุกข์ (ทุกข์เพราะความเจ็บไข้ได้ป่วยต่างๆ), และมรณทุกข์ (ทุกข์เพราะความตาย)

ในดวงกลมของทุกข์นั้นยังมีหุ้มซ้อนกันอยู่เป็นชั้น ๆ อีก ๔ ชั้น คือ เห็น จำ คิด รู้ และขยายส่วนหยาบออกมาเป็น กาย ใจ จิต และวิญญาณของกายมนุษย์ ของทิพย์ ของรูปพรหม และของอรูปพรหม ทั้งหยาบและละเอียดซึ่งเป็นกายโลกียะทั้งหมด แต่ทุกข์ส่วนหยาบก็มีอยู่ในกายหยาบคือกายมนุษย์ ทุกข์ส่วนละเอียด ก็มีอยู่ในกายที่ละเอียดๆ คือกายทิพย์ รูปพรหม และอรูปพรหมต่อไปตามลำดับ

เฉพาะทุกข์ของมนุษย์นั้น ชาติทุกข์ หรือ สิ่งที่เรียกว่าเป็นความเกิดนั้น มีลักษณะเป็นดวงกลมใส ขนาดเล็กเท่าเมล็ดโพธิ์ ขนาดโตเท่าดวงจันทร์สีขาวบริสุทธิ์ ดวงนี้องเป็นดวงเริ่มเกิดของมนุษย์ทุกคน ถ้าดวงนี้ไม่มาจรดที่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ กายมนุษย์ก็จะมาเกิดไม่ได้

ใช้ตาหรือญาณของธรรมกายดูความเกิด และ

...ขณะเมื่อดวงเจ็บนี้มาจรดเข้าในศูนย์กลางดวงแก่เข้าเวลาใด กายมนุษย์ก็จะต้องเจ็บไข้ทันที... เมื่อดวงนี้เข้ามาจรดกลางดวงเจ็บแล้ว ถ้ามาจรดตรงหัวต่อของกายมนุษย์กับกายทิพย์ พอมาจรดเข้าเท่านั้นหัวต่อของมนุษย์กับทิพย์ก็จะขาดจากกัน เมื่อกายมนุษย์ไม่เนื่องกับกายทิพย์แล้ว กายมนุษย์ก็จะต้องตายทันที...

เหตุที่จะทำให้เกิดให้เห็นตลอดแล้วก็ดูความแก่ต่อไป

ความแก่ (ชราทุกข์) นี้ซ้อนอยู่ในกลางดวงเกิด (ชาติทุกข์), มีลักษณะกลม สีดำเป็นนิล แต่ไม่ใส ขนาดโตเท่าดวงจันทร์ ขนาดเล็กเท่าฟองไข่แดงของไข่ไก่ เวลาที่ดวงแก่นี้ยังเล็กอยู่ ก็เป็นเวลาที่เริ่มแก่, แต่ถ้าดวงนี้ยิ่งโตขึ้น กายก็ยิ่งแก่เข้าทุกที ดวงแก่นี้เองที่เป็นเหตุให้ร่างกายทรุดโทรม เมื่อแก่มากขึ้นก็ต้องมีเจ็บ (พยาธิทุกข์) เพราะดวงเจ็บนั้นซ้อนอยู่ในกลางดวงแก่นั้นเอง เป็นดวงกลมขนาดเท่า ๆ กันกับดวงเกิด ดวงเจ็บนี้มีสีดำเข้มกว่าดวงแก่ ขณะเมื่อดวงเจ็บนี้มาจรดเข้าในศูนย์กลางดวงแก่เข้าเวลาใด กายมนุษย์ก็จะต้องเจ็บไข้ทันที เมื่อดวงเจ็บนี้มาจรดหนักเข้า ดวงตาย (มรณทุกข์) ก็จะเข้ามาซ้อนอยู่ในกลางดวงเจ็บ เป็นดวงกลมขนาดเท่า ๆ

กับดวงเจ็บ แต่มีสีดำใสประดุจนิลทีเดียว เมื่อดวงนี้เข้ามาจรดกลางดวงเจ็บแล้ว ถ้ามาจรดตรงหัวต่อของกายมนุษย์กับกายทิพย์ พอมาจรดเข้าเท่านั้นหัวต่อของมนุษย์กับทิพย์ก็จะขาดจากกัน เมื่อกายมนุษย์ไม่เนื่องกับกายทิพย์แล้ว กายมนุษย์ก็จะต้องตายทันที

กายมนุษย์ที่เป็นทุกข์นั้น ก็เพราะอุปาทาน คือความยึดมั่นถือมั่นในขันธ์ทั้ง ๕ อันได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณว่าเป็นตัวตน บุคคล เรา เขา ของเรา ของเขา จึงได้ชื่อว่า รูปูปาทานักขันโธ, เวทนูปาทานักขันโธ, สัญญูปาทานักขันโธ, สังขารูปาทานักขันโธ, และ วิญญาณูปาทานักขันโธ ทั้งนี้ก็เพราะว่า ในขันธ์ทั้ง ๕ คือในรูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ นั้น ต่างก็มีเห็น จำ คิด และรู้ซ้อนประจำอยู่ แล้วขยายส่วนหยาบออกมาเป็น กาย ใจ จิต และ วิญญาณ เจริญเติบโตขึ้นมาเป็นกายเนื้อ และใจนั่นเอง

ขันธ์ทั้ง ๕ นั้น เป็นประดุจดังว่าบ้านเรือนที่อาศัยของเห็น จำ คือ รู้ เมื่อมีอะไรเกิดขึ้นที่ตัวบ้านเรือนที่อาศัย ผู้อาศัยอยู่ คือ เห็น จำ คิด รู้ ซึ่งยึดติดอยู่กับรูป เวทนา สัญญา สังขาร และ วิญญาณนั้นเองที่รู้สึกเดือดร้อน เป็นทุกข์ เพราะเข้าไปยึดว่าขันธ์แต่ละขันธ์นั้นว่าเป็นตัวเรา เราเป็นนั้น นั้นมีในเรา นั้นเป็นของเรา ซึ่งรวมเรียกว่า สักกายทิฏฐิ ๒๐ (คือแต่ละขันธ์ มีสักกายทิฏฐิ ๔, ขันธ์ ๕ ขันธ์ จึงเป็นสักกายทิฏฐิ ๒๐)

...ถ้าจะดับทุกข์ก็จะต้องละสมุทัย คือเหตุแห่งทุกข์เสียก่อน ทุกข์จึงจะดับ เพราะทุกข์นี้เกิดขึ้นและตั้งอยู่ได้ก็เพราะอาศัยสมุทัยเป็นเหตุ คือทุกข์นั้นอยู่ชั้นนอก สมุทัยซ้อนอยู่ชั้นในชั้นนอกจะเกิดขึ้นได้และเจริญอยู่ได้ก็เพราะอาศัยชั้นในรักษา ถ้าชั้นในซึ่งเป็นใจกลางดับ ชั้นนอกซึ่งเป็นเสมือนเปลือกหุ้มอยู่ก็ต้องดับตามไปด้วย...

กล่าวโดยย่อ **อุปาทานในขันธ์ ๕** เป็นทุกข์ ดังบาลีพระพุทธภาษิตที่ว่า สงฺขิตเตน ปญฺจุปาทานกฺขนฺธา ทุกฺขา ซึ่งแปลความว่า **ความเข้าไปยึดถือขันธ์ ๕ เป็นทุกข์ ซึ่งก็คือ เห็น จำ คิด รู้ นั่นเองที่เข้าไปยึดถือในขันธ์ ๕ จึงเป็นทุกข์**

อนึ่ง ทุกข์ที่เกิดขึ้นก็ได้แต่เพียงกำหนดรู้ไว้ว่าเป็นทุกข์เท่านั้น จะดับทุกข์ก็ยังไม่ได้ ถ้าจะดับทุกข์ก็จะต้องละสมุทัย คือเหตุแห่งทุกข์เสียก่อน ทุกข์จึงจะดับ เพราะทุกข์นี้เกิดขึ้นและตั้งอยู่ได้ก็เพราะอาศัยสมุทัยเป็นเหตุ คือทุกข์นั้นอยู่ชั้นนอก สมุทัยซ้อนอยู่ชั้นใน ชั้นนอกจะเกิดขึ้นได้และเจริญอยู่ได้ก็เพราะอาศัยชั้นในรักษา ถ้าชั้นในซึ่งเป็นใจกลางดับ ชั้นนอกซึ่งเป็นเสมือนเปลือกหุ้มอยู่ก็ต้องดับตามไปด้วย เพราะเหตุนั้นการดับทุกข์จึงต้องดับตัวสมุทัยซึ่งเป็นตัวเหตุเสียก่อน ทุกข์ซึ่งเป็นตัวผลจึงจะดับตาม

เมื่อเห็นแจ้งด้วยตาพระธรรมกาย และรู้แจ้งด้วยญาณพระธรรมกายว่าความเกิด แก่ เจ็บ และตาย นี้ไม่เที่ยง เป็นทุกข์จริง (ทุกขอริยสัจ) เรียกว่า **สัจจญาณ**, และเห็นแจ้งรู้แจ้งด้วยตาและญาณพระธรรมกายว่าทุกขอริยสัจนี้ควรกำหนดรู้ เรียกว่า **กิจจญาณ**, และว่า ความทุกข์ทั้งหลายเหล่านี้เราได้พิจารณาเห็นชัดแจ้ง รู้ชัดแจ้งแล้ว ชื่อว่าบรรลุ **กตญาณ** เช่นนี้เรียกว่าพิจารณาทุกขสัจซึ่งเป็นไปในญาณ ๓

๒. **สมุทัยอริยสัจ** เหตุให้เกิดทุกข์นั้น มีลักษณะสัณฐานกลม สีดำ ขุ่นมัว ไม่ผ่องใส ซ้อนอยู่ในกลางดวงทุกขสัจ ที่ในกลางขันธ์ ๕ ในกำเนิดธาตุธรรมเดิมนั้นแหละ ขนาดเล็กเท่าเมล็ดโพธิ์ ขนาดโตเท่าดวงจันทร์ มีซ้อนกันอยู่ ๓ ชั้น คือดวง **กามตัณหา, ภวตัณหา** และ**วิภวตัณหา** มีความละเอียดและดำมากกว่ากันเข้าไปเป็นชั้น ๆ ในดวงสมุทัยนี้ยังมีหุ้มซ้อนกันอยู่ ๔ ชั้น คือ เห็น จำ คิด และรู้ ซึ่งขยายส่วนหยาบออกมาเป็น กาย ใจ จิต และวิญญาณของกายทิพย์หยาบ ทิพย์ละเอียด, รูปพรหมหยาบ รูปพรหมละเอียด และอรูปพรหมหยาบ อรูปพรหมละเอียด ซึ่งเป็นกายโลกียะ แต่สมุทัยในแต่ละกายนี้หยาบละเอียดตามความหยาบละเอียดของกายแต่ละกายเข้าไปตามลำดับ

ส่วนรูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งสัมผัสทางกาย ซึ่งเรียกว่ากามคุณ หรือพัสดุกาม และธัมมารมณ์ทั้ง ๖ อย่างนี้เป็นของทิพย์ เพราะเกิดขึ้นแล้วก็ดับหายไป คงทิ้งไว้แต่ความยินดียินร้ายให้ปรากฏฝังใจอยู่เท่านั้น, **กามตัณหา** คือความทะยานอยากในกามคุณทั้ง ๕, **ภวตัณหา** คือความปรารถนาที่จะให้กามคุณที่พึงพอใจที่ตนมีอยู่แล้วให้ดำรงอยู่ และความทะยานอยากในความอยากมี อยากเป็นโน่นเป็นนี่, และ **วิภวตัณหา** คือความปรารถนาที่จะให้สิ่งที่ไม่เป็นที่พึงพอใจพินาศไป หรือไม่อยากจะได้พบได้เห็น หรือความทะยานอยากที่จะไม่มี ไม่เป็นในสิ่งที่ตนไม่พึงปรารถนาทั้งหลาย **เหล่านี้มีอยู่ในก้อนกายทิพย์** ด้วยเหตุนี้ สิ่งที่เป็นทิพย์เป็นต้นว่า รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ คือสิ่งสัมผัสทางกาย และธัมมารมณ์ เหล่านี้จึงเต็มไปด้วยตัณหา และชุ่มโชกสดชื่นไปด้วยตัณหา

สิ่งที่เป็นทิพย์นั้น เมื่อจุติแล้วก็จะไปแสวงหาที่เกิดใหม่ เรียกว่า **กายสัมภเวสี** ถ้าแสวงหาที่เกิดได้แล้วก็เรียกว่ากายทิพย์ ซ้อนกันอยู่ภายในกายมนุษย์ละเอียดนั้นแหละ จึงกล่าวว่า**ทุกข์เกิดขึ้น ตั้งอยู่และเจริญอยู่ได้ ก็เพราะอาศัยสมุทัยซึ่งมีอยู่ในก้อนกายทิพย์เป็นเหตุ**

และใคร่จะขอย้ำว่า **กำเนิดเดิมของทิพย์ รูปพรหม อรูปพรหม ทั้งหยาบและละเอียดนั้น** ก็มิใช่อื่นไกล ก็**คือ เห็น จำ คิด และรู้ ซึ่งขยายส่วนหยาบออกมาจากขันธ์ ๕ ที่กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม ซึ่งตั้งอยู่ที่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั่นเอง**

โดยเหตุนี้ กายทั้ง ๘ คือกายมนุษย์ มนุษย์ละเอียด, กายทิพย์ ทิพย์ละเอียด, กายรูปพรหม รูปพรหมละเอียด, และกายอรูปพรหม อรูปพรหมละเอียด ซึ่งเป็นกายโลกียะจึงต้องตกอยู่ในอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์ คือความเป็น อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา

เมื่อเห็นด้วยตา และรู้แจ้งด้วยญาณพระธรรมกายว่า กามตัณหา ภวตัณหา และวิภวตัณหา ซึ่งรวมเรียกว่าสมุทัยนี้ เป็นเหตุให้เกิดทุกข์จริง (สมุทัยอริยสัจ) ชื่อว่าได้บรรลุ **สัจจญาณ**, เห็นแจ้งด้วยตาธรรมกาย รู้แจ้งด้วยญาณธรรมกายว่า สมุทัยอริยสัจนี้ควรละ ชื่อว่าได้บรรลุ **กิจจญาณ**, และเห็นแจ้ง รู้แจ้งด้วยญาณธรรมกายว่า สมุทัยอริยสัจนี้เราละได้แล้ว ชื่อว่าได้บรรลุ **กตญาณ** ดั่งนี้เรียกว่า พิจารณาสมุทัยอริยสัจ เป็นไปในญาณ ๓

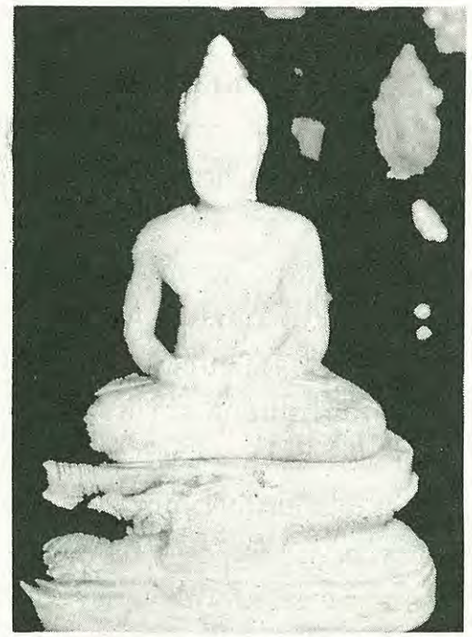

๓. **ทุกขนิโรธอริยสัจ** เมื่อเห็นแจ้ง รู้แจ้งในสมุทัยอริยสัจแล้วก็ต้องดูให้รู้ถึงสภาวะที่ทุกข์ดับ เพราะเหตุดับ ที่เรียกว่า ทุกขนิโรธอริยสัจนี้ เป็นดวงกลมใสซ้อนอยู่ในสมุทัยอริยสัจในกลางขันธ์ ๕ ในกำเนิดธาตุธรรมเดิม ซึ่งตั้งอยู่ที่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั่นแหละ มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๕ วา มีหุ้มซ้อนกันอยู่ ๔ ชั้น คือ เห็น จำ คิด และรู้ ซึ่งขยายส่วนหยาบออกมาเป็นกาย ใจ จิต และวิญญาณ (คือญาณ) ของกายธรรม

ขณะเมื่อมีนิโรธแล้ว สมุทัยย่อมหมดไป เหมือนรัศมีของพระอาทิตย์ที่ขจัดความมืดให้หายไปฉะนั้น

อนึ่ง ใคร่จะขอทบทวนไปถึงที่เคยได้แนะนำวิธีพิจารณาเห็นจิตในจิต คืออาสวกิเลสซึ่ง เอิบ อาบ

ซึม ซาบ ปน เป็น อยู่ในเห็น จำ คิด และรู้ ของกายโลกียะทั้ง ๘ ว่า เมื่อเจริญภาวนาได้ถึงธรรมกายแล้วนั้น ใจของธรรมกายอันประกอบด้วยเห็น จำ คิด รู้ ย่อมสิ้นรสสิ้นชาติจากอาสวะจนจืดสนิท และเห็น จำ คิด รู้ นั้น ก็กลับเป็น **อาสวักขยญาณ** ส่วนอวิชชาเครื่องหุ้มรู้นั้น ก็กลับเป็นตัว **วิชชา** ให้รู้แจ้งในสัจธรรมขึ้นมาทันที เห็น จำ คิด และรู้ จึงเบิกบานเต็มที่ขยายโตขึ้นเต็มส่วนขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเท่าหน้าตักของพระธรรมกาย เห็น จำ คิด และรู้ ในก้อนทุกข์และสมุทัยของกายโลกียะเดิมจึงดับหมด เมื่อเจริญภาวนาถึงธรรมกาย นับตั้งแต่กายลำดับที่ ๙ ซึ่งเป็นกายโลกุตตระเป็นต้นไปจนสุดธรรมกายพระอรหัตละเอียด

กายธรรม หรือ ธรรมกาย ซึ่งเป็นกายโลกุตตระจึงพ้นจากอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์กลับเป็น นิจจัง สุขัง และอัตตา ด้วยประการฉะนี้

เมื่อได้เห็นด้วยตาพระธรรมกาย รู้แจ้งด้วยญาณพระธรรมกายว่าสภาวะที่ทุกข์ดับเพราะเหตุดับ คือ นิโรธอริยสัจ มีได้ เป็นได้จริง เรียกว่าได้บรรลุ ๒ **สัจจญาณ**, ๓ และเห็นด้วยตา"

พระธรรมกาย และรู้แจ้งด้วยญาณพระธรรมกายว่า นิโรธอริยสัจนี้ควรทำให้แจ้ง ชื่อว่าได้บรรลุ **กิจจญาณ**, และเห็นด้วยตาพระธรรมกาย รู้แจ้งด้วยญาณพระธรรมกายว่านิโรธอริยสัจนี้ เราได้กระทำให้แจ้งแล้ว ชื่อว่าได้บรรลุ **กตญาณ**

ดังนี้คือการพิจารณานิโรธอริยสัจ เป็นไปในญาณ ๓

๔. **มรรคสัจ** หรือ **ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา-อริยสัจ** ทางดำเนินเพื่อความดับทุกข์ เมื่อเห็นแจ้งรู้แจ้งในนิโรธอริยสัจแล้ว ก็พึงพิจารณาและกระทำมรรคให้เกิดขึ้น ให้เจริญขึ้นอีกต่อไป

มรรคอริยสัจนั้น เป็นดวงกลมใสสะอาดบริสุทธิ์ยิ่งนัก มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเท่าหน้าตักและความสูงของพระธรรมกาย ซ้อนอยู่ในกลางนิโรธอริยสัจ ที่ในกลางขันธ์ ๕ ในกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม ซึ่งตั้งอยู่ที่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั่นเอง มรรคอริยสัจนี้ก็คือ

ดวงศีล ซึ่งมีซ้อนกันอยู่ ๓ ชั้น คือ **สัมมา-วาจา** วาจาชอบ, **สัมมากัมมันโต** การงานชอบ, **สัมมาอาชีโว** การเลี้ยงชีวิตชอบ

ดวงสมาธิ ซึ่งมีซ้อนกันอยู่อีก ๓ ชั้นเข้าไปข้างใน คือ **สัมมาวายาโม** ความเพียรชอบ, **สัมมาสติ** ความระลึกชอบ และ **สัมมาสมาธิ** ความตั้งใจชอบ

ดวงปัญญา ซึ่งมีซ้อนกันอยู่อีก ๒ ชั้นเข้าไปข้างในอีก คือ **สัมมาทิฏฐิ** ปัญญาอันเห็นชอบในอริยสัจ และ **สัมมาสังกัปโป** ความดำริชอบ

และในมรรคอริยสัจแต่ละดวงนี้ก็ยังมีหุ้มซ้อนอีก ๔ ชั้น คือ เห็น จำ คิด และรู้ ซึ่งขยายส่วนหยาบออกมาเป็น กาย ใจ จิต วิญญาณ (ญาณ) ของพระธรรมกายตั้งแต่พระโสดาหยาบ (ปัตติมรรค) ขึ้นไป กล่าวคือ **กาย** เป็น **พระพุทธรัตนะ**, **ใจ** เป็น **พระธรรมรัตนะ**, **จิต** เป็น

พระสังฆรัตนะ และ **วิญญาณ** ซึ่งขยายเต็มส่วนแล้วกลับเป็นญาณ คือ **ญาณรัตนะ**

เมื่อได้เห็นด้วยตาพระธรรมกาย รู้แจ้งด้วยญาณพระธรรมกายว่า มรรคอริยสัจนี้ควรเจริญ ชื่อว่าได้บรรลุ **กิจจญาณ** และ เห็นแจ้งด้วยตาพระธรรมกาย รู้แจ้งด้วยญาณพระธรรมกายว่า ทุกข-นิโรธคามินีปฏิปทาอริสัจนี้ เราได้เจริญแล้ว ชื่อว่าได้บรรลุ **กตญาณ**

นี้คือการพิจารณามรรคอริยสัจ เป็นไปในญาณ ๓

ญาณ หรือ **ปริวัฏ ๓ นี้ เมื่อเป็นไปในอริยสัจ ๔ จึงมีอาการ ๑๒**

เดินฌานสมาบัติเข้ามรรคผล

๑. ใช้ตา (ญาณ) พระธรรมกายแทงตลอดอริยสัจ ที่กลางกายมนุษย์ เห็นอริยสัจเหล่านี้พร้อมกับเดินสมาบัติ เมื่อถูกส่วนเข้าพระธรรมกายก็ตกศูนย์เป็นดวงใส วัดผ่าศูนย์กลาง ๕ วา ในไม่ช้าศูนย์นั้นก็กลับเป็นพระธรรมกายหน้าตักกว้าง ๕ วา สูง ๕ วา เกตุดอกบัวตูม นี้เป็นพระโสดา กล่าวคือ

เมื่อผู้ปฏิบัติภาวนาสามารถเจริญปัญญารู้แจ้งในพระสัจธรรมดังกล่าวจนถึงละสัญโญชน์เบื้องต่ำ คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา และสีลัพพตปรามาสได้แล้ว ก็ได้บรรลุมรรคผลเป็นพระโสดาบัน และก็จะเห็นธรรมกายพระโสดาใสละเอียดอยู่ตลอดเวลา ไม่กลับมัวหมองหรือเล็กเข้ามาอีก

๒. แล้วธรรมกายพระโสดานั้นเข้าฌานดูอริย-สัจ ของกายทิพย์ให้เห็นจริงในทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ทำนองเดียวกับที่กล่าวมาแล้ว เมื่อถูกส่วนเข้าธรรมกายพระโสดาก็ตกศูนย์เป็นดวงใส วัดเส้นผ่าศูนย์กลางได้ ๑๐ วา ในไม่ช้าศูนย์นั้นก็กลับเป็นพระธรรมกายหน้าตักกว้าง ๑๐ วา สูง ๑๐ วา เกตุดอกบัวตูม นี่เป็นพระสกิทาคามีกล่าวคือ

เมื่อพระอริยบุคคลนั้นสามารถละโลภะ โทสะ และโมหะ จนเบาบางลงมากแล้ว ก็ได้บรรลุมรรคผลเป็นพระสกิทาคามี และท่านก็จะเห็นธรรม

...ญาณทั้งสามกลุ่ม คือ สัจจญาณ กิจจญาณ และกตญาณ หรืออริยสัจ ๑๒ นี้ จะเห็นและกำหนดรู้ได้ก็โดยทางเจโตสมาธิ หรือ วิชชาธรรมกาย เท่านั้น...

กายพระสกิทาคามีใสละเอียดอยู่ตลอดเวลา

๓.แล้วธรรมกายพระสกิทาคามีนั้นเข้าฌาน ดูอริยสัจของกายรูปพรหมให้เห็นจริงในทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เมื่อถูกส่วนเข้าธรรมกายพระสกิทาคามีก็ตกศูนย์เป็นดวงใส วัดเส้นผ่าศูนย์กลางได้ ๑๕ วา ในไม่ช้าศูนย์นั้นก็กลับเป็นพระธรรมกาย หน้าตักกว้าง ๑๕ วา สูง ๑๕ วา เกตุดอกบัวตูม นี่เป็นพระอนาคามี กล่าวคือ

เมื่อพระอริยบุคคลนั้นละกามราคานุสัย และปฏิฆานุสัยได้อีก ก็ได้บรรลุมรรคผลเป็นพระอนาคามี และก็จะเห็นธรรมกายพระอนาคามีของท่านใสละเอียดอยู่ตลอดเวลา

๔.แล้วธรรมกายพระอนาคามีนั้นเข้าฌาน ดูอริยสัจของกายอรูปพรหมให้เห็นจริงในทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เมื่อถูกส่วนเข้าธรรมกายพระอนาคามีก็ตกศูนย์เป็นดวงใส วัดเส้นผ่าศูนย์กลางได้ ๒๐ วา ในไม่ช้าศูนย์นั้นก็กลับเป็น พระธรรมกาย หน้าตักกว้าง ๒๐ วา สูง ๒๐ วา เกตุดอกบัวตูม นี่เป็นพระอรหัตแล้ว กล่าวคือ

สำหรับพระอริยบุคคลที่สามารถละสัญโญชน์เบื้องสูงอีก ๕ ประการคือ รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ และอวิชชาได้โดยเด็ดขาดแล้วก็บรรลุมรรคผล เป็นพระอรหันต์ขีณาสพ และจะเห็นธรรมกายพระอรหัตของท่านใสละเอียดและมีรัศมีสว่างอยู่ตลอดเวลา ไม่กลับมัวหมองหรือเล็กลงอีก และก็จะมีญาณหยั่งรู้ว่าท่านได้บรรลุพระอรหัตแล้ว

เมื่อได้กายพระอรหัตนี้แล้ว ก็ให้ซ้อนสับทับทวีกับพระนิพพานถึงพระพุทธเจ้าองค์ต้น ๆ ไปจนสุดละเอียดแล้วหยุด ตรึกนิ่ง เพื่อฟังตรัสรู้ในธรรมที่ควรรู้อีกต่อไป

ในการเจริญสมาบัติพิจารณาพระอริยสัจทั้ง ๔ นี้ เมื่อกำหนดรู้ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค ทั้งในแง่สัจจญาณ กิจจญาณ และกตญาณแล้ว ญาณทั้งสามกลุ่มนี้เองที่เป็นปัญญาที่ผุดขึ้นมาเองในระหว่างการปฏิบัติ เป็นปัญญาที่ทำให้รู้ว่าสัจธรรมนั้นมีจริง ถ้าเพียรปฏิบัติอย่างถูกทางไม่ท้อถอยก็จะพ้นจากทุกข์ได้ ญาณทั้งสามกลุ่มรวม ๑๒ ญาณของอริยสัจในตอนนี้เปรียบเหมือนจอบเสียมที่นำมาใช้ในการขุดพื้นดิน เพื่อกระแสธารปัญญาจะสามารถไหลไปสู่นิพพิทาญาณ ที่นั้นญาณทั้ง ๑๒ ญาณของอริยสัจจะวิวัฒนาการเป็นปฏิจจสมุปบาทธรรม ๑๒ (โปรดดูปฏิสัมภิทามรรค มหาวรรคญาณกถา ข้อ ๑๐ ถึงข้อ ๒๙) ทำให้สามารถกำหนดรู้อนิจจังและสมุทัยซึ่งเป็นต้นทางให้กำหนดรู้อริยสัจและพระไตรลักษณ์ขั้นละเอียด ซึ่งเป็นธรรมาวุธอันคมกล้าประหาณสังโยชน์พิสาศไปในพริบตา

ญาณทั้งสามกลุ่ม คือ สัจจญาณ กิจจญาณ และกตญาณ หรืออริยสัจ ๑๒ นี้ จะเห็นและกำหนดรู้ได้ก็โดยทางเจโตสมาธิ หรือ วิชชาธรรมกายเท่านั้น ในพระไตรปิฎกมีระบุอย่างชัดแจ้งไว้ในธรรมจักกัปปวัตตนสูตรปฐมเทศนา พระวินัยปิฎก ข้อ ๑๕ และ ๑๖ ว่าเป็นญาณทัสสนะ มีรอบ ๓ มีอาการ ๑๒

ผู้ปฏิบัติวิปัสสนาแบบไตรลักษณ์ที่เคยปฏิบัติสมถะมาก่อน กำหนดรู้ญาณทั้งสามนี้ได้เมื่ออุทยัพพยญาณเกิด จะต้องแทงตลอดอริยสัจขั้นหยาบนี้ก่อน ภังคญาณจึงจะเกิดตามมา.

• • • •

พระธรรมเทศนา
เรื่อง

คนพาล

(ว่าด้วยลักษณะของคนพาล)

โดย พระราชปริยัติกวี
วันอาทิตย์ที่ ๓ มีนาคม พ.ศ.๒๕๓๓
ณ พระอุโบสถวัดปากน้ำ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ

มธุวา มญฺญตี พาโล ยาว ปาปํ น ปจฺจติ
ยทา จ ปจฺจตี ปาปํ อถ ทุกฺขํ นิคจฺฉตีติ

ณ บัดนี้จะรับประทานแสดงพระธรรมเทศนาในพาลวรรคคาถา เนื่องด้วยวันนี้เป็นวันอัฏฐมีดิถี ๘ ค่ำแห่งปักษ์ เป็นวันพระ เป็นวันธรรมสวนะที่ท่านสาธุชนทั้งหลายทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ได้พร้อมใจกันมาประพฤติปฏิบัติอันได้ชื่อว่าปฏิปัตติบูชา คือการบูชาสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยการปฏิบัติตามพระบรมพุทโธวาทที่พระองค์ได้ทรงประทานแนะแนวทางแห่งการเสริมสร้างบุญบารมีให้เกิดมีขึ้นแก่ตน เมื่อถึงวันอันเป็นอภิลักขิตสมัยเช่นนี้ ท่านทั้งหลายก็ได้มาประชุมพร้อม ณ สภาธรรมสมมติอุโบสถแห่งนี้ เพื่อจะได้ประกอบกรณียกิจอันเป็นหิตประโยชน์ เพื่อจะได้เป็นนาถะที่พึ่งสาระแก่นสารแห่งชีวิตที่ได้อุบัติมาในมนุษยโลกนี้ ต้องการเก็บสะสมคุณความดีให้เกิดมีขึ้นแก่ตน ได้กระทำตามที่ได้ปฏิญญาไว้ ว่าจะไม่ทำชีวิตของตนให้เป็นหมันปราศจากประโยชน์ ประกอบคุณงามความดีให้เกิดมีขึ้นแก่ตนโดยการสมาทานศีล ให้ทาน และบำเพ็ญภาวนา

ในเบื้องต้นท่านทั้งหลายได้กระทำแสดงคารวะกรรมคือการกราบพระรัตนตรัย เป็นกุศลกรรมทางกาย ต่อจากนั้นได้เปล่งวาจากล่าวสดุดีชมเชยคุณของพระรัตนตรัย แล้วชวนกันกล่าวสังเวคกถาเป็นเครื่องเตือนใจให้ตัวเราท่านทั้งหลายไม่ตกอยู่ใน "ปมาทะ" ความประมาท เป็นการสร้างกุศลทางวจีกรรม ต่อจากนั้นที่เป็นอุบาสกและอุบาสิกาก็ได้

กล่าวปฏิญญากล่าวสมาทานองค์อุโบสถศีลมีกาลเวลาเป็นเครื่องกำหนดวันหนึ่งกับคืนหนึ่ง เมื่อท่านทั้งหลายได้ทำบุพภาคกรณียกิจแห่งส่วนเบื้องต้นธรรมสวนมัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะได้สร้างมโนกรรม คือกรรมทางใจ อันเป็นบ่อเกิดแห่งปัญญาบารมี เนื่องจากสดับตรับฟังพระธรรมเทศนา เพราะฉะนั้นอาตมภาพจะได้นำธรรมีกถาที่ได้อัญเชิญไว้เป็นอุทเทสบทข้อกำหนดในการเทศนาในวันนี้ มาชี้แจงแสดงเป็นการประดับปัญญาบารมีของท่านสาธุชนสืบต่อไปพอสมควรแก่เวลา

ดำเนินความตามวาระพระบาลีที่ได้อัญเชิญไว้ ณ เบื้องต้นนั้นว่า

มธุวา มญฺญตี พาโล ยาว ปาปํ น ปจฺจติ
ยทา จ ปจฺจตี ปาปํ อถ ทุกฺขํ นิคจฺฉตีติ

ซึ่งแปลความสู่สยามภาษาได้ความว่า

บุคคลผู้เป็นพาลสำคัญบาปปานน้ำผึ้ง ตราบที่บาปยังไม่ให้ผล

เมื่อใดบาปเผล็ดผล เมื่อนั้นเขาย่อมตกทุกข์ยากลำบากดังนี้

ความแห่งพระบาลีพุทธวจนะบทนี้คลี่ความสู่สยามภาษาได้ความแต่เพียงเท่านี้ ต่อแต่นี้จะได้อรรถาธิบายขยายความ โดยอิงพระพุทธวจนะ อิงอาศัยอรรถกถาธิบาย แลอิงอาศัยมัตยาธิบาย เพื่อให้เกิดเป็นวิตถารนัยความพิศดาร เพื่อเป็นความเข้าใจแก่การสดับตรับฟังของท่านสาธุชนทั้งหลายสืบต่อไป

ในพระพุทธวจนะบทนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสถึงเรื่องพาลชนเอาไว้ ที่สำคัญตนว่าเป็นบัณฑิต หรือที่สำคัญตนว่าเป็นผู้กระทำถูกในลักษณะของคำว่า "พาล" ในที่นี้เกิดมีขึ้น นั้นเป็นหัวข้อที่กำหนดให้เรียกบุคคลว่าเป็นคนพาล ในลักษณะที่จะทำบุคคลให้เกิดเป็นพาลชนขึ้นมานั้นก็อาศัยอกุศลมูล รากเง่าแห่งความไม่ดี รากเง่าแห่งการที่จะก่อให้การกระทำทุจริตทางกาย ทางวาจาและทางใจ ซึ่งเป็นเหตุทำให้เขาผู้นั้นตกอยู่ในอำนาจของโลภะ คือความโลภ โทสะ คือ ความประทุษร้ายและโมหะ คือ ความลุ่มหลง เมื่อจิตใจของเขาตกอยู่ในสภาพเช่นนี้ เขาย่อมจะก่อกรรมซึ่งเป็นเหตุนำมาซึ่งฝ่ายทุจริตที่ได้ชื่อว่า "ปาปะ" คือเป็นบาปหรือเป็นกรรมที่เลวทราม ที่บัณฑิตไม่ยกย่อง ที่บัณฑิตติเตียน เป็นกรรมที่บัณฑิตว่าร้าย เพราะ

ว่าโลภะก็ตาม โทสะก็ตาม โมหะก็ตาม เมื่อเข้าครอบงำจิตใจของบุคคลผู้ใดแล้ว ย่อมจะทำบุคคลนั้นให้หลงกระทำซึ่งการผิด ให้หลงพูดวาจาที่เป็นทุจริต ให้หลงคิดซึ่งใจที่เป็นมโนทุจริตได้ เพราะอำนาจของโลภะ โทสะ และโมหะ ทั้ง ๓ ประการนี้ จึงเป็นเหตุให้เขาผู้นั้นได้ชื่อว่าเป็นพาลชน เพราะว่าโลภะความโลภ ที่เข้าครอบงำจิตใจของบุคคลผู้ใดก็ตาม เมื่อความโลภเข้าครอบงำหรือรัดรึงจิตใจมากเข้า ก็ทำให้เขาเห็นผิดจากทำนองครองธรรม ประกอบกรรมที่เป็นเหตุทำให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนเองปรารถนา ไม่ว่าจะเป็นไปในทางที่ถูก หรือเป็นไปในทางที่ไม่ถูกก็ตาม เมื่อความโลภเข้าครอบงำจิตใจของบุคคลผู้นั้นมากเข้า ๆ ประกอบไปด้วยอภิชฌา คือความเพ่งเล็งอยากได้ทรัพย์สมบัติของคนอื่นเขา อยากได้สิ่งที่คนอื่นเขามีซึ่งตนเองไม่มี เป็นชื่อลักษณะของอภิชฌา คือจิตที่เกิดความเพ่งเล็งอยากจะได้ทรัพย์สมบัติหรือสิ่งที่บุคคลอื่นเขามีมาไว้ภายในครอบครองของตน

เมื่อเกิดอภิชฌา ความเพ่งเล็ง ขึ้นมา อยากจะได้อยากจะมี เหมือนเขาที่มี แต่ตนเองไม่มี จิตก็หมกมุ่นมัวเมาอยู่ในตัณหา ความทะยานอยากเมื่ออยากมากเข้าอดกลั้นไม่ได้ ทนไม่ได้ ในการที่จะยับยั้งชั่งใจโดยที่ไม่ได้นึกถึงชาติ นึกถึงโคตร นึกถึงตระกูล และไม่ได้นึกถึงธรรมแต่ประการใด ว่าจะเกิดในชาติที่สูงส่ง ในตระกูลที่มั่งคั่ง หรือเป็นโคตรที่มีคุณธรรมอันดีงามมาตั้งแต่ต้น หรือว่าธรรมที่เคยสิงสถิตอยู่ภายในใจ เมื่อถูกอภิชฌาเข้าครอบงำจิตใจ ตัณหาเข้ารัดรึงจิตใจ ก็ย่อมจะทำลายเสียซึ่งชาติ ซึ่งตระกูล ซึ่งโคตร และซึ่งคุณธรรมที่ตนเองเคยมีอยู่ พูดง่าย ๆ ก็คือว่า ละทิ้งภาวะฐานะ เช่นนั้นเสีย ย่อมจะกระทำสิ่งที่ตนเองปรารถนาให้ได้มาดังใจ เกิดมาในชาติในตระกูลอันสูง แต่เมื่อถูกความ โลภเข้าครอบงำก็สามารถกระทำสิ่งที่คนตระกูลต่ำเขาไม่ทำก็มี เช่นอย่างพระติสสะที่เคยเป็นคนว่ายาก เพราะถือว่าเป็นญาติกับพระพุทธเจ้า เป็นคนที่ว่ายาก อาศัยอำนาจ อาศัยมานะทิฏฐิของตนที่ทนงตนเองว่า ตนเองเป็นญาติทางสายโลหิตกับพระพุทธเจ้า ใครว่าอะไรไม่ได้ ใครตำหนิติเตียนไม่ได้ มักจะฮึดฮัด หรือว่าใช้จิตประทุษร้ายบุคคลที่เขามาว่ากล่าวตักเตือนนั้น เพราะฉะนั้น นี่ก็เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้บุคคลผู้นั้นกลายเป็นพาลชน คือคนโง่ กระทำสิ่งที่เป็นเหตุเผาผลาญตนเองให้ได้รับความทุกข์เดือดร้อนในปัจจุบัน และให้ได้รับความทุกข์เดือดร้อนในสัมปรายภพ เพราฉะนั้นอาศัยเพียงมานะทิฏฐิก็สามารถที่ทำลายชาติของตนเองที่เกิดในตระกูลของกษัตริย์ได้กระทำกรรมอันเป็นเหตุทำลายชาติของตนเอง

คนบางคนเกิดในตระกูลที่ตั้งอยู่ในธรรม แต่อาศัยความประพฤติ อิงอาศัยตระกูลของบรรพชนหรืออิงอาศัยบรรพชนของตน ได้ก่อกรรมเอาไว้ในลักษณะที่ทำลายวงศ์ตระกูลของตนก็มีเป็นจำนวนไม่น้อย ทั้งในอดีตกาล ทั้งในปัจจุบันนี้ก็มี ในอดีตกาลนั้น เช่นอย่างหลานชายของอนาถบิณฑิกเศรษฐี ตัวท่านอนาถบิณฑิกนั้นมั่นคงในพระรัตนตรัยแต่หลานชายนั้นกลับไปมั่วสุมมัวเมากับบุคคลที่นำตนให้ไปสู่ความทุกข์ความเดือดร้อน ประกอบตนให้ได้รับ

ความทุกข์ความเดือดร้อน แล้วเป็นกรรมบริวารนำความเสื่อมเสียมาสู่อนาถบิณฑิกผู้เป็นตาของตนได้ นี่ทำลายวงศ์ตระกูลเสีย วงศ์ตระกูลเป็นผู้มีศีล มีศรัทธา มีจาคะ มีปัญญา ลูกหลานพวกนี้ทำลายศีล ศรัทธา จาคะ ปัญญา หมายถึงว่า ศีลก็ไม่รักษา ศรัทธาความเชื่อมั่นในบุญกรรมก็ไม่นำพาจาคะ การให้ก็ไม่เคยเสียสละ ปัญญานั้นก็ไม่รู้เหตุแห่งความเสื่อม ไม่รู้จักเหตุแห่งความเจริญ ย่อมกระทำสิ่งที่ตรงกันข้ามทั้งหมด กลับกลายเป็นผู้ทำลายวงศ์ตระกูลของผู้เป็นบรรพชนให้ได้รับการติฉินนินทาว่าร้ายได้ นี่ลักษณะของการทำลายวงศ์ตระกูลเพราะอำนาจของอกุศลมูลเข้าแทรกสิงภายในดวงใจ หรือมิฉะนั้นบุคคลผู้มีโคตรอันสูง ก็หมายถึงว่า เกิดในตระกูลอันสูงส่ง และเป็นตระกูลที่มั่งคั่งหรือเป็นตระกูลที่เราเรียกกันว่าเป็นเศรษฐี เป็นมหาเศรษฐี ย่อมประกอบกรรมที่นำมาซึ่งความทุกข์เดือดร้อนแก่ตนและแก่บรรพชนของตน เช่นอย่างบุตรของเศรษฐีสี่คนนั้นได้ประกอบกรรมเป็นเหตุนำความทุกข์ให้เผาผลาญตนเองทั้งในโลกนี้ และเผาผลาญตนเองทั้งในสัมปรายภพเบื้องหน้า เพราะบรรพชนของตนมีทรัพย์สินเงินทองมากมาย ไม่รู้จักอย่างใดให้มันเป็นประโยชน์เกี่ยวกับบรรพชนของตนนั้นได้ตามใจ บุตรของเศรษฐีทั้งสี่คนนั้นได้ประกอบกรรมทำเข็ญเป็นเหตุเผาผลาญตนในโลกนี้ ทำให้ไม่ประสบกับความเจริญรุ่งเรืองในฐานะที่อยู่ในมนุษยโลกนี้ แล้วยังก่อกรรมทำเข็ญเป็นเหตุให้ตนหมกไหม้ในนรกอเวจี เพราะเงินทองทุกบาททุกสตางค์ที่เขาใช้ไปนั้น ที่บรรพชนทำมาด้วยหยาดเหงื่อแรงกาย แล้วลูกหลานนั้นใช้เผาผลาญไปในสิ่งที่เป็นลักษณะของเป็นเหตุสร้างบาปกรรมให้เกิดมีขึ้นแก่ตน หาอาหารการกินอย่างดีเลิศ มั่วสุมไปด้วยสิ่งมึนเมาและยาเสพติดต่าง ๆ แล้วต่อจากนั้นก็มีจิตคิดละโมบโลภมากในเรื่องของกามราคะ คือกามราคะเข้าครอบงำจิตใจ ฉุดคร่าอนาจารทำตามอำเภอใจ เมื่อถูกเจ้าหน้าที่บ้านเมืองเขาจับได้ บรรพชนผู้เป็นบิดามารดาก็วิ่งเต้นแก้ไขให้หลุดพ้นจากโทษทัณฑ์นั้น ๆ แต่ก็ยังไม่เข็ดหลาบ กระทำทารกรรมนานาประการ ก็หมายถึงว่าไม่ว่าลูกเขา เมียใคร ฉุดคร่าอนาจารทำตามอำเภอใจ เพราะอำนาจของพ่อเป็นผู้มีเงินมีทอง แล้วผลที่สุดเมื่อทำกรรมหนักเข้า ๆ บ่อยเข้า ความเดือดร้อนก็เกิดขึ้น

แก่บรรพชน ความเดือดร้อนก็เกิดขึ้นแก่ตน เมื่อบุตรเศรษฐีทั้งสี่คนนั้นได้แตกกายทำลายขันธ์ไปแล้ว ก็ไปเกิดในนรกอเวจีอยู่ถึงประมาณ ๖๐,๐๐๐ ปีด้วยกัน ใน ๖๐,๐๐๐ ปีนี้ ตกอยู่ในภายใต้กะทะทองแดงซึ่งมีน้ำเดี่ยว ๆ มีไฟนรกเผาผลาญ แต่สัตว์นั้นทำกรรมเอาไว้ ยากแก่การที่จะทำให้เขาตายได้ เพราะคนเรานั้น ตายก็ตายไม่ได้ต้องทนทุกข์ทรมาน เพราะกรรมยังให้ผลไม่หมด ตราบใดกรรมให้ผลหมดเมื่อนั้นเขาอาจจะตายก็ได้ หรืออาจจะพ้นจากกองทุกข์ จากขุมนรกนั้นก็ได้ ต่อเมื่อ ๓ หมื่นปีครั้งหนึ่งจึงโผล่หัวขึ้นมาขอบปากอเวจี หรือขอบปากโลหะกุมภีหม้อกะทะทองแดงนั้นครั้งหนึ่ง ได้รู้รสชาติความทุกข์ที่เกิดขึ้นแก่ตนเพราะได้ก่อกรรมทำเข็ญกับบุคคลอื่นเขาไว้ ต่อเมื่อนั้นแล้วจึงบอกว่าการเป็นอยู่ในกะทะทองแดงหรือในนรกอเวจี ในโลหะกุมภีนี้มันแสนยากแสนลำบาก แล้วต่อจากนั้นเราจะอยู่ในนรกในโลหะกุมภีนี้ถึง ๖ หมื่นปี ๓ หมื่นปีจึงโผล่หัวขึ้นมาได้หนึ่งครั้ง แต่ก็ยังไม่พ้นจากกรรมที่เกิดจากทารกรรม คือการประพฤติทำอนาจาร เรียกว่าทารกรรม คือฉุดคร่าอนาจารนั่นเอง แล้วต่อจากนั้นก็ได้เปล่งวาจาต่อไปอีกว่า เมื่อไรเราจะพ้นไปจากที่นี่ที่สุดเบื้องต้นเห็นจะไม่ปรากฏแก่เราเป็นแน่แท้ อีกตนหนึ่งก็ได้กล่าวเอาไว้ว่า ถ้าหากว่าเราไปจากโลหะกุมภีนี้แล้ว เราเข็ดแล้วซึ่งบาปกรรมที่ได้ทำทารกรรมเอาไว้ เราจะไม่ทำกรรมอันนั้นอีก รวมเป็นภาษิตได้ ๔ ภาษิตว่า ทุ สะ นะ โส ก็หมายถึงว่า "ทุ" นั้นก็เป็นอยู่อย่างยากอย่างลำบาก "สะ" นั้นอยู่ในโลหะ "นะ" นั้นหมายถึงว่า ที่สุดเบื้องต้นยังไม่ปรากฏแก่เรา "โส" นั้นหมายถึงว่า ถ้าเราไปจากโลหะกุมภีนี่แล้ว กรรมที่เคยกระทำมาจะไม่กระทำต่อไปอีก เพราะในขณะที่เขากระทำกรรมนั้น ก็เกิดความคิดเห็นตราบที่กรรมมันยังไม่ให้ผล

"มธุวา มญฺญตี พาโล" พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่าคนที่เป็นพาลชน เพราะอำนาจของโลภะ โทสะ โมหะเข้าครอบงำ ย่อมกระทำกรรมที่เป็นบาป และเห็นว่ากรรมที่เป็นบาปนั้นยังไม่เผล็ดผล ก็เหมือนคนดื่มน้ำผึ้งว่ามันเป็นของหวาน ต่อเมื่อกรรมที่มันเผล็ดผลให้ผลแล้วจึงบันดาลให้เขารู้สึกสำนึกตัว แต่มันก็สายเสียแล้ว อย่างบุตรเศรษฐีที่ตกอยู่ในโลหะกุมภีถึง ๖ หมื่นปีนั้นเปล่งวาจาได้คนละอักษรว่า ทุ สะ นะ โส อยู่ในที่นี่อย่างตรากตรำลำบากต้องทนทุกข์ทรมาน ตายก็ไม่ตาย เพราะกรรมยังไม่สิ้น อยู่ในที่นี่ตั้ง ๖ หมื่นปี ๓ หมื่นปีจึงได้โผล่มาที่โลหะกุมภีนี้ครั้งหนึ่ง นะ นั้นก็หมายถึงว่า ที่สุดเบื้องต้นยังไม่ปรากฏมีแก่เราให้เห็นว่าจะพ้นไปเมื่อไร โส นั้นก็หมายถึงว่าถ้าเราไปจากที่นี่แล้ว ต่างก็ปฏิญญาว่าจะไม่ทำกรรมเช่นนี้อีก นี่เหตุกรรมในอดีตที่ยกเป็นชาดกมากล่าวเป็นเครื่องเปรียบเทียบในลักษณะของพาลชนที่ถูกอกุศลมูลเข้าครอบงำ คือ โลภ โทสะ และโมหะ กระทำกรรมในขณะที่ทำลงไปนั้นกรรมชั่วยังไม่ให้ผลตนเองก็สำคัญว่าเป็นความดี กลายเป็นความเคยชินกระทำกรรมจนเคยชิน เพราะกรรมที่ชั่วลงไปนั้นมันไม่ให้ผลให้เขาได้รับความทุกข์ความเดือดร้อนนานัปการ

เหมือนกับในปัจจุบันชาตินี้ บุคคลผู้ใดก็ตามมี ยศ มีอำนาจ มีวาสนา ถ้าหากว่ามันเปิดช่องให้ก่อนนี้เคยเป็นผู้ประกอบไปด้วยศีล ศรัทธา จาคะและปัญญา มุ่งหวังสัมปรายิกัตถประโยชน์เบื้องหน้า แต่ว่าผู้นั้นพอถูกลาภ ยศ สรรเสริญ มันเข้าครอบงำเข้าแล้ว ทำให้ตกอยู่ในโมหะจริต คือโมหะมูลจิต จิตนั้นก็ลุ่มหลงอยู่ในยศ อยู่ในอำนาจของตน กระทำกรรมบางอย่างนั้นเป็นเหตุเผาผลาญตน ทำลายชื่อเสียงของตน อย่างนี้เราก็พอจะมองเห็นกันในปัจจุบันชาตินี้ มีตัวอย่างปรากฏให้เห็นเป็นจำนวนไม่น้อย หรือกรรมลักษณะของการทรมานทรกรรมสัตว์ เช่นอย่างกัดปลากัด หรือว่าตีไก่กันในลักษณะเช่นนี้ ในเรื่องก็ปรากฏกรรมในปัจจุบันให้เห็นเป็นประจักษ์พยานได้ เช่นคนที่ตีไก่ชนไก่กันนั้น เห็นเป็นความสนุกสนานเพราะการพนัน คือความโลภเข้าไปแลกเปลี่ยน ทำความทุกข์ให้เกิดขึ้นแก่สัตว์อื่นชีวิตอื่น สัตว์อื่นชีวิตอื่นมันก็รักความสุขเกลียดความทุกข์ มันไม่อยากเจ็บปวดไม่อยากตาย แต่ว่าอาศัยอุบายวิธีของตนที่จะเสาะแสวงหาเงินทองเพราะอำนาจของความโลภเข้ามาปิดบัง ทำให้ดวงตาปัญญากลายเป็นคนที่ไร้เมตตา กลายเป็นคนไร้กรุณา เอาสัตว์นั้นมาเป็นเครื่องต่อรอง แสวงหาอาชีพเข้ามา อันนี้ก็อาศัยความโลภเข้ามาครอบงำ จึงกระทำทุกวิถีทางเพื่อต้องการจะมอมเมาเจ้าสัตว์นั้นมันหน้ามืดตามัวเข้าตีเข้าต่อย หรือว่าเข้าตีกัน เอาไก่มาชนกันอย่างนี้ หัวมันก็เกรียน หัวมันก็เจ็บ ตัวมันก็เหนื่อย แข้งมันก็เมื่อยล้า แล้วต่อจากนั้นยังไม่เพียงพอ เมื่อมันเหนื่อยแล้วก็เอาขนของมันยอนเข้าไปในปากเพื่อต้องการจะให้เสลดมันหมด ต้องการจะให้มันมีกำลังมากขึ้น อุบายวิธีต่าง ๆ ก็เฝ้าประคบประหงมมันนานัปการ เอาขมิ้นมาประคบประหงมศีรษะของมันที่มันถูกจิกถูกตีนั้น ที่มันเจ็บมันช้ำ ทำให้มันเกิดความชาไม่รู้สึกเกิดความเจ็บปวดแต่ประการใด ไก่มันก็หันหน้าเข้าไปสู้ ยกต่อยก จนกระทั่งแพ้ไปหรือชนะไป ในเรื่องอย่างนี้ จิตของเขาถูกความโลภเข้าครอบงำก็จึงได้กระทำการทรมานสัตว์นานัปการเรื่องนี้ก็อาศัยโลภะ ความโลภ เข้าครอบงำ เพื่อต้องการจะแลกเอาการพนันทรัพย์ที่เกิดจากการพนันนั้นมาเลี้ยงชีวิตของตนเมื่อใกล้จะมรณกรรม คืออาสันนกรรม กรรมที่จวนเจียนใกล้จะตายนั้นมันก็

เผล็ดผล คนทุกคนที่เคยทราบประวัติของบุคคลผู้มีพฤติกรรมเช่นนี้ ต่างก็ลงสันนิษฐานกันโดยอิงอาศัยหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ว่าที่เขาได้กระทำหรือที่ได้รับผลกรรมเช่นนี้ ก็เพราะอำนาจที่เขากระทำกรรมในปัจจุบัน

สัตว์เลี้ยงนั้นเราเลี้ยงเพื่อให้มันมีชีวิตอยู่ อาศัยเมตตากรุณา แต่ว่าบุคคลบางคนนั้นเลี้ยงมาเพื่อต้องการสิ่งแลกเปลี่ยน ถ้ามันดีก็ส่งเสริมมัน ถ้าไม่ดีก็จับมันเชือดคอแกงกินเสีย นี่ไม่มีจิตเป็นกุศล ไม่ได้มีจิตที่ประกอบไปด้วยเมตตาและกรุณา กระทำทารุณกรรมสัตว์นั้น ๆ ถ้าหากว่าเป็นสัตว์ดี สัตว์ที่เอาเงินทองมาให้ได้ ก็ได้รับการยกย่องเชิดชู แต่สัตว์นั้นมันก็เจ็บ สัตว์นั้นมันก็ปวด แล้วผลที่สุดเมื่อความตายใกล้เข้ามา อันนี้มีปรากฏให้เห็นในปัจจุบันนี้ ซึ่งเมื่อ ๔๐ กว่าปีที่ผ่านพ้นมาเคยเห็นมาบุคคลผู้มีกรรมอย่างนี้ ก่อกรรมอย่างนี้ ย่อมได้รับกรรมทัน ศีรษะของเขานั้นเป็นคนมีผมดก แต่เวลาเจ็บป่วยขึ้นมานี้ กรรมมันมาวนเวียนอยู่ พัวพันอยู่ที่จิตใจ มันลอย มันนึก มันเห็นแต่ว่าไก่มันจิกกัน ไก่มันยกแข้งกระพือปีกเข้าตีกัน แล้วที่สุดตนเองมันก็คันตรงศีรษะ เอานิ้วมือของตนนั้นจิกที่กระบาลของตนและถอนผมออกมา แล้วปากก็ร้องว่า "เป็กพ่อ" ตีมันเข้าไปอย่างนี้ จนกระทั่งผมที่ศีรษะนั้นร่วงลงไปบางลงไป เลือดนั้นก็ซิบ ๆ ออกมา แล้วต่อจากนั้นยังไม่เพียงพอ เล็บของตนเองที่มันเคยมีนั้นก็ชนกันเข้าไป เป็กพ่อชนมันเข้าไปอย่างนี้ จนกระทั่งเล็บนั้นถอนออกไป แล้วผลที่สุดเขาก็ตายไปด้วยอำนาจกรรมมาพัวพัน

คนลักษณะเช่นนี้เขาบอกว่า จิตฺเต สงฺกิลิฏฺเฐ ทุคติ ปาฏิกงฺขา จิตของเขาเศร้าหมองเพราะหวนระลึกนึกถึงกรรมที่ทรมานสัตว์นั้นให้ได้รับความทุกข์ความเจ็บปวดรวดร้าว มันเจ็บทั้งตัว มันเจ็บทั้งหัว มันเจ็บทั้งหน้าแข้งของมัน เหนื่อยยากแสนลำบาก ตนเองเวลาจะตายนั้นมันก็หอบ ตนเองเวลาจะตายก็เอามือจิกผม ตนเองเวลาจะตายนั้นก็เอาหัวแม่มือชนกันจนเล็บนั้นปอกเหลือแต่หนังเลือดออกมาซิบ ๆ อย่างนี้มันก็มองให้เห็นเขาทนได้ทำไมจะทนไม่ได้ เพราะมันให้ผล ให้รู้สึกสำนึก คนที่มาเฝ้าไข้นั้นก็ปลงอนิจจังว่านี่มันเป็นไปได้หรือ กรรมมันให้ผลในปัจจุบันนี้หรือ สัตว์นั้นมันเป็นสัตว์ที่มีจิตบริสุทธิ์ แต่มนุษย์นั้นมีความโลภเข้าครอบงำจึงกระทำสัตว์ที่มีจิตบริสุทธิ์นั้น ให้มันหันหน้าเข้ามาเป็นนักเลงต่อสู้กัน นี่เป็นกรรมที่มีปรากฏให้เห็นว่าเขามีอำนาจแห่งความโลภเข้าครอบงำจึงกระทำได้ และมิใช่เพียงเท่านั้นเขามิได้เลี้ยงไก่เพื่อให้ตีกันอย่างเดียว แต่ตีกันแล้วชนะ แต่ถ้าเกิดไก่ตัวใดมันแพ้ขึ้นมาเลี้ยงไม่ได้ เขาก็เกิดโทสะจริตขึ้นมาเข้าครอบงำทำให้จิตใจของเขานั้นฆ่าสัตว์ที่ไม่ได้ดังใจนึกได้นี่ก็อำนาจของโทสะเข้ากลุ้มรุมจิตใจของเขา

หรือคนอีกจำพวกหนึ่งไม่ต้องเอาเรื่องของนายจุนสูกริกก็ได้ คือนายจุนสูกริกนี่เป็นคนฆ่าสุกรอยู่เป็นประจำ แต่ในยุคนี้สมัยนี้คนที่ฆ่าสุกรอยู่เป็นประจำนั้นก็มี กรรมนั้นผลิตผลให้เขาเห็นในปัจจุบัน เขาเป็นคนที่แทงคอหมูนั้นอยู่เป็นประจำ รองเลือดของหมูนั้นมาทำเป็นเลือดหมู ได้ฆ่าหมูนั้นเป็นประจำ ในขณะที่หมูมันถูกจับนั้นมันก็ร้องครวญครางเสวยเวทนา ยิ่งมันถูกแทงที่คอเพื่อต้องการที่จะเอาเลือดมานั้นเป็นอาหาร มันยิ่งเจ็บปวดรวดร้าวจนกระทั่งมันหมดแรงสิ้นใจตายไป มันร้องครวญคราง คนที่ก่อกรรมทำเข็ญอย่างนี้ก็มีให้เห็นในปัจจุบันชาตินี้ เพราะอำนาจของความโลภเข้าครอบงำ เพราะอำนาจของการที่ทำทารุณกรรมสัตว์เวลาตนเองจะใกล้มรณกรรม ก็ต้องร้องครวญคราง คนข้างบ้านเขาบอกว่านี่คนบ้านโน้นเขาฆ่าหมูกันอีกแล้ว คนที่เคยทำกรรมเช่นนี้มันร้องขึ้นมา เจ็บปวดรวดร้าว เพราะอำนาจของกรรมอันใดทำให้เขาต้องร้อง ก็เพราะว่าคอของเขานั้นตีบตัน เลือดมันจะอุด เสลดมันจะตัน

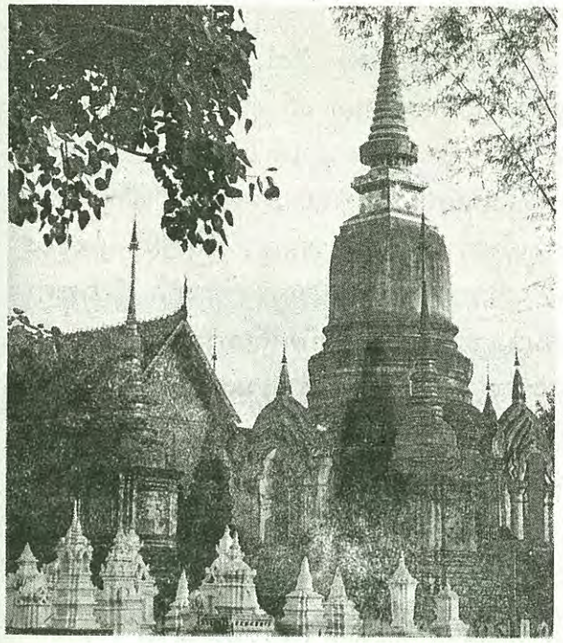

ก็ร้องในลักษณะของเสียงหมูนั้น นี่ก็เป็นเหตุอีกอย่างหนึ่งว่าก่อกรรมทำเอาไว้ กรรมนั้นเผล็ดผลในปัจจุบันก็มี ให้ผลในสัมปรายภพก็มี และมีอีกคนหนึ่งนั้น มีกระบือออยู่ ๒ ตัว ไอ้กระบือตัวหนึ่งนั้นมันเป็นกระบือที่ไม่สะอาด มันขี้เรี่ยราดเลอะเทอะสกปรก ตัวเนื้อมันเปื้อนเปรอะไปหมด แต่กระบืออีกตัวหนึ่งนั้นมันเป็นกระบือที่สะอาด มันอยู่ที่ไหนที่ของมันก็สะอาด ขี้ของมันก็ไม่ได้ขี้เรี่ยราด ตัวของมันก็ไม่ได้เปรอะเปื้อนมูลมูตรของมันแต่ประการใด เพราะฉะนั้นเจ้าของโคกระบือนั้นก็คิดว่า เออ ไอ้กระบือตัวนี้มันสะอาด ก็ผลัดเปลี่ยนกันเอาไอ้กระบือตัวสกปรกมาไว้ในหลักที่กระบือตัวสะอาด เอาไอ้กระบือตัวสะอาดนี้ไปไว้ที่หลักของกระบือตัวสกปรก มันก็เอาเท้าของมันเขี่ยจนกระทั่งที่สกปรกนั้นสะอาด ไอ้กระบือตัวที่ทำสกปรกก็ไปทำที่รกสกปรกในที่สะอาดนั้นอย่างนี้ เจ้าของนั้นก็ผลัดเปลี่ยนกันอยู่อย่างนี้ เออ เอ็งมันเป็นฝ่ายขยัน เอ็งมันเป็นกระบือขยัน เอ้า ช่วยแรงข้า มาช่วยปัดกวาดให้ไอ้ตัวนี้มันทำเลอะเทอะสกปรกเปรอะเปื้อนแล้วผลที่สุดก็สับเปลี่ยนกันอยู่อย่างนี้ จนมาวาระวันหนึ่งใกล้หน้าหนาวเข้ามา ก็จับกระบือทั้ง ๒ ตัวนั้นไปแช่ไว้ในน้ำ แต่ว่าหารู้ไม่ว่ากระบือนั้นน้ำตามันตก น้ำตามันไหล เพราะนึกว่าเจ้าของนี่ลำเอียงไม่เที่ยงธรรม เอาเรามาทำงานไถนายังไม่เพียงพอ ยังผลัดเปลี่ยนให้เรามาอยู่ในที่สกปรกซึ่งไอ้กระบือตัวหนึ่งมันทำไว้ เห็นว่าเรานี้ใช้งานในนานั้นยังไม่พอยังมาใช้งานในบ้านนี้อีก มันก็น้ำตาตกใน แต่อันนี้เราจะรู้ได้อย่างไร

ไม่รู้ได้อย่างไร เราก็พิจารณาตามเหตุผล ไอ้กระบือตัวนี้น้ำตามันไหลพราก ก็เอากระบือนั้นไปแช่ไว้ในน้ำ แต่ว่ากระบือนั้นมันก็แก่ลงไป มันก็มีเรี่ยวแรงน้อย เมื่อความหนาวมันเข้าเบียนเพราะว่าหน้าหนาวมันเข้ามาเยือน กระบือตัวนั้นมันก็หมดแรงที่จะตะเกียกตะกายขึ้นมาได้ และผลที่สุดมันก็ต้องตายเพราะอำนาจของความหนาวเหน็บเข้ามารัดรึงหัวใจมันตายอยู่ในบ่อน้ำนั้นเอง เป็นเช่นนี้เจ้าของกระบือนั้นก็หารู้สึกถึงกรรมที่ตนเองได้กระทำไว้ไม่ แล้วผลที่สุดเมื่อเวลาตนเองใกล้จะตายนี้ชอบไปอยู่ใกล้ ๆ น้ำ

วันหนึ่งลูกประกอบพิธีมงคลสมรส ตัวเองก็นอนป่วย ลูกก็หามมาวางไว้บนแคร่ซึ่งอยู่ใต้ถุนเรือนและน้ำนั้นก็ท่วมมาไม่มากนัก แคร่นั้นมันก็มั่นคงแข็งแรง แต่ว่าผลที่สุดเพราะอำนาจของกรรมจึงทำให้พลิกตกลงไปจากที่ลูกผูกไว้ใต้ถุนเรือนนั้น ไปแช่น้ำทั้ง ๆ ที่น้ำนั้นมันก็ไม่ลึก ถึงนอนไปมันก็ยังไม่ท่วมจมูก แต่เขาก็ต้องไปสำลักน้ำอยู่ในนั้น แช่น้ำหนาวเหน็บ เขาก็แช่อยู่เป็นชั่วโมง จนกระทั่งร้องเสียงควายขึ้นมา ลูกได้ยินเข้าจึงได้ลงมาดูและอุ้มขึ้น แล้วผลที่สุดเขาก็ตายโดยที่ไม่มีผ้าผ่อนท่อนสไบ เหมือนควายที่ถูกแช่น้ำ นี่ก็เพราะอำนาจของกรรม ทารุณกรรมสัตว์ไว้ ทำให้มันได้รับความทุกข์ความเดือดร้อนนานัปการ เพราะอำนาจของโทสะก็ดี เพราะอำนาจของการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็ดี เป็นเหตุให้เกิดเป็นพาลชนสำคัญคิดว่ากรรมชั่วที่ตนเองกระทำนั้นเปรียบเหมือน "มธุวา" คือน้ำผึ้งน้ำหวาน กินอยู่เรื่อย ทำอยู่เรื่อย ทำกรรมชั่ว โดยที่กรรมชั่วยังไม่ให้ผล ตนเองก็ทำกรรมชั่วนั้นจนเคยชิน ไม่กระดากอายแต่ประการใด นึกจะทำก็ทำ นึกจะพูดก็พูด นึกจะคิดก็คิดอย่างนี้ มันเป็นเหตุทำให้ใจของเขานั้นเคยชินกายของเขานั้นเคยชิน และวาจาของเขานั้นเคยชิน กายก็ประพฤติแต่ทุจริต วาจาก็ประพฤติแต่ทุจริต และใจก็ประพฤติแต่ทุจริต เพราะเห็นว่ากรรมมันยังไม่เผล็ดผล สำคัญว่ากรรมนั้นมันเปรียบเหมือนน้ำหวาน ถึงแม้นว่าคนอื่นเขาจะนินทาว่าร้ายไม่ได้ เพราะอำนาจของยศฐาบรรดาศักดิ์ หรือเพราะว่าเขาถือว่าไม่ใช่เรื่องของตนเอง ในลักษณะของบุคคลเช่นนี้ก็เป็นลักษณะของพาลชน สำคัญว่ากรรมที่ตนทำนั้นมันไม่เผล็ดผลก็เลยเปรียบเหมือนกับว่า ดื่มน้ำผึ้งมันมีรสหวาน มันหวาน ทำกรรมชั่วนั้นอยู่ร่ำไป

ยทา จ ปจฺจติ ปาปํ เมื่อใดบาปมันให้ผลหรือว่าบาปมันเผล็ดผล อถ ทุกฺขํ นิคจฺฉติ เมื่อนั้นเขาก็ตกทุกข์ตกยากตกลำบากเสียแล้ว คือได้รับการติฉินนินทามันสายเสียแล้วอย่างนี้เป็นต้น เช่นพระเจ้าอชาตศัตรูทำกรรมเอาไว้เพราะอำนาจของความลุ่มหลงในวาทศิลป์ของพระเทวทัต จึงกระทำทรมานกรรมให้พระราชบิดาคือพระเจ้าพิมพิสารถึงสวรรคต แต่ว่ามันก็กระทำกรรมลงไปแล้ว อย่างนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นขึ้นชื่อว่าความชั่ว ที่จะเกิดขึ้นทางกายก็ตาม ทางวาจาก็ตาม ทางใจก็ตาม ถ้าหากว่าเราทำให้เหินห่างเสียได้อย่าเข้าไปใกล้ชิดมัน อย่าเข้าไปพัวพันกับมัน เราก็จะไม่ได้รับความทุกข์ความเดือดร้อนเพราะจิตของเรานี้มันก็เหมือนเมล็ด

...จิตใจของเรานี้มันเปรียบเหมือนเมล็ดธัญชาติเหล่านั้น มันสะสมสิ่งที่ไม่ดีไม่งามไว้ มันก็ไปก่อสิ่งที่ไม่ดีไม่งามให้เกิดขึ้น ถ้ามันสะสมสิ่งที่ดีที่งามไว้มันก็นำสิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้น

พันธุ์พืชต่าง ๆ ธัญชาติต่าง ๆ ที่มันจะต้องมีหน่อมีเม็ดมีตอสืบต่อไป ก็หมายถึงว่ามันจะต้องสืบเชื้ออยู่ร่ำไป เพราะฉะนั้นจิตใจของเรานี้มันเปรียบเหมือนเมล็ดธัญชาติเหล่านั้น มันสะสมสิ่งที่ไม่ดีไม่งามไว้ มันก็ไปก่อสิ่งที่ไม่ดีไม่งามให้เกิดขึ้น ถ้ามันสะสมสิ่งที่ดีที่งามไว้มันก็นำสิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นในภพต่อ ๆ ไป เหมือนกับเมล็ดมะม่วงในต้นปัจจุบันนี้มันเป็นเมล็ดมีแต่ความมัน เป็นเมล็ดที่มีแต่ความหวานก็เก็บเอาความมันความหวานนั้นไว้ แล้วใครเอาไปเพาะไปปลูกก็เกิดเป็นความมันความหวานในต้นใหม่สืบต่อไปฉันใด จิตใจของคนเรานี้ก็ เหมือนกันมันเก็บสะสมความดีและความไม่ดีเข้าไว้ เก็บสะสมความไม่ดีเข้าไว้ในชาตินี้ กรรมมันยังไม่เผล็ดผลต่อไปในชาติหน้าภพหน้า กรรมมันก็เผล็ดผลเราจะเห็นได้

คนบางคนก็เปล่งอุทานว่า เกิดมาชาตินี้เราไม่เคยทำบาปแม้แต่เพียงนิดหน่อย แม้แต่เพียงอนูคือเล็กน้อย เราก็ไม่เคยคิดที่จะทำ แม้ทางกาย ทางวาจาและแม้แต่ความนึกคิดเราก็ไม่เคยทำ แต่ทำไมกรรมมันจึงมาตามเผาผลาญเราอยู่ได้ คนบางคนเมื่อรู้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาก็ปลงสังขารของตัวเอง คือปลอบประโลมใจของตนเองเสียว่าเราใช้กรรมเสียในชาตินี้ให้มันหมดเถิด กรรมในชาติหน้าเราจะต้องไม่มีต่อไป ถ้าหากว่าเราใช้มันยังไม่หมด มันก็จะติดตามให้ปรากฏอยู่ร่ำไป กรรมบางอย่างนั้นมันก็ติดตามให้ผลเป็นลำดับภพ หาระหว่างคั่นมิได้ เพราะอำนาจของกรรมโลภะเข้าครอบงำทำให้เรากระทำกรรมนานาประการ จะเป็นเหตุโกงบ้านโกงเมือง จะเป็นเหตุล้างผลาญชีวิตของสัตว์อื่นคนอื่น กรรมนั้นมันก็ย่อมติดตามให้ผลไปให้เราประสบเคราะห์กรรมเหมือนน้ำซึมบ่อทรายมันยากแก่การที่จะจืดจางหายลงไปได้ กรรมนั้นมันย่อมเผล็ดผลอยู่ร่ำไป เกิดมาก็ทุกข์ เกิดมาก็ยากเกิดมาก็ลำบาก เมื่อมามีชีวิตอยู่ในมนุษยโลกนี้แล้วก็มีความยากความลำบากนานัปการ เขาจึงบอกว่า อถ ทุกฺขํ นิคจฺฉติ เมื่อกรรมมันให้ผล เมื่อนั้นแลเขาย่อมประสบกับความทุกข์ความยาก ความลำบาก

นานัปการ

ขอให้เราท่านทั้งหลายได้นึกถึงพระพุทธโอวาทที่ประทานเอาไว้ ขึ้นชื่อว่ากรรมความชั่วที่เราได้กระทำไว้ มันจะเป็นเหตุเผาผลาญทั้งกายและใจของเรานี้ให้ได้รับความทุกข์ความเดือดร้อนนานัปการ เหตุที่เรามีสมบัติไม่พรั่งพร้อมไม่บริบูรณ์ ไม่ครบถ้วนในร่างกายของเรานี้ มันก็อาจจะเป็นบาปกรรมอีกประการหนึ่ง ที่ทำให้เราได้ประสบกับสิ่งนั้น ๆ ร่างกายของเราก็วิกลวิการ ทรัพย์สมบัติก็อันตธานเสื่อมสูญ คู่ครองของเราก็แตกแยกหย่าร้าง อยู่ดี ๆ ก็มีคนใส่ร้ายป้ายสี หรือสติปัญญาของเราไม่รู้จักเหตุไม่รู้จักผล เหตุแห่งความเสื่อม เหตุแห่งความเจริญไม่รู้จักพินิจพิจารณา ก็เพราะอำนาจของโลภะเข้าครอบงำ เพราะอำนาจของโทสะเข้าครอบงำ เพราะอำนาจของโมหะเข้ากลัดกลุ้มรัดรึงจิตใจของเรา ทำให้เป็นคนมีปัญญาไม่ยาวไกล มีดวงตาไม่ยาวไกลมองไม่เห็นว่าเป็นความทุกข์ความเดือดร้อนแต่ประการใด นี่มันเป็นความเดือดร้อนทั้งตนเอง เป็นความเดือดร้อนแก่สังคมที่เราอยู่ในสมาคมนั้น ๆ ด้วย เพราะฉะนั้น บาปก็ดี บุญก็ดี เราไม่อาจมองเห็นได้ตาเนื้อของมนุษย์ แต่ว่าที่มันให้ผลเผล็ดผลนั้นก็พึงทราบเถิดว่า นั้นมันเป็นเพราะว่าเราได้กระทำกรรมเอาไว้

เพราะฉะนั้น ลักษณะของพาลชนนี้เกิดมีขึ้นก็เพราะอำนาจของโลภะ เกิดมีขึ้นเพราะอำนาจของโทสะเกิดมีขึ้นเพราะอำนาจของโมหะ คืออกุศลมูลทั้ง ๓ ประการ ทำให้คนที่ดำเนินชีวิต ไม่มีความนึกคิดไม่รู้จักเหตุแห่งความเสื่อม ไม่รู้จักเหตุแห่งความเจริญประกอบกรรมทำบาปอยู่ร่ำไป เปรียบเหมือนคนที่ดื่มน้ำผึ้งว่ามันหวาน ตราบที่บาปมันยังไม่ให้ผลไม่เผล็ดผล เมื่อใดบาปมันให้ผล เผล็ดผล ก็จึงนึกถึงว่ากรรมนี้ต่อไปเราจะไม่ทำแล้ว เหมือนบุตรเศรษฐีสี่คนที่เปล่งวาจาได้คนละอักษรว่า ทุ สะ นะ โส เป็นอยู่ก็ยาก อยู่ในนี้ตั้ง ๖ หมื่นปี เมื่อไรไม่มีที่สุดเบื้องต้น และเราไปจากนี้จะไม่ทำกรรมอีกนี่คนที่สำนึกบาปกรรมได้ เหมือนคนที่ต้องถูกคุมขังนานัปการ บางคนก็เข็ดหลาบ บางคนก็ยังไม่กลัวในบาปกรรมนั้น ออกมาแล้วก็ก่อกรรมทำเข็ญอีกบางคนออกมาจากคุกตะรางแล้วก็ตั้งตนดำรงตนไว้ในทางที่ถูกที่ควร ไม่หวนกลับไปสู่การกระทำชั่วนั้นอีกคนบางคนนั้นยังไม่เข็ดหลาบในบาปกรรม มีอุปนิสัยสันดานฝังมั่นอยู่เสียแล้ว ยังมีความอาฆาตเคียดแค้นเข้าชิงชัง ยังมีความโลภเข้าครอบงำ ยังมีความลุ่มหลงเข้าปิดบังดวงตาปัญญา ไม่ช้าก็กลับเข้าไปสู่คุกสู่ตะรางอีกเช่นเดียวกัน นี่เราเปรียบเห็นได้สัตว์บางจำพวกในโลกนี้ บางคนก็กลัวบาปกรรมไม่ทำอีกแล้ว บางคนก็ไม่กลัว บาปกรรมทำมันเรื่อยไปเหมือนคนผู้ต้องหาเข้าไปอยู่ในคุกในตะราง เมื่อผู้พิพากษาตัดสินแล้ว คนบางคนก็เข็ดหลาบไม่กระทำกรรมชั่วนั้นอีกต่อไป คนบางคนนั้นหาเข็ดหลาบไม่ออกมาแล้วก็ก่อกรรมทำเข็ญอีกฉันใด สัตว์โลกที่อุบัติขึ้นมานี้ก็เหมือนกัน บางทีเกิดขึ้นมาแล้วทำกรรมกรรมมันให้ผล อย่างนี้ยังไม่สำนึกในบาปกรรมนั้นก่อกรรมทำเข็ญอยู่ร่ำไปก็มี แต่ว่าคนบางคนนั้นก็

สำนึกในบาปกรรมที่ทำเอาไว้นั้น มีศรัทธาความเชื่อในคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เหตุที่เราต้องเป็นเช่นนี้เพราะอำนาจของบุรพกรรม คือกรรมเก่า ต่อไปจึงไม่กระทำกรรมนั้นอีกต่อไป เริ่มต้นทำแต่กรรมดี สร้างแต่กรรมดีร่ำไป พยายามหักห้ามใจที่เกิดความโลภ พยายามหักห้ามใจที่เกิดโทสจริต พยายามหักห้ามใจที่เกิดโมหจริตขึ้นมาพยายามสร้างความไม่โลภ ความไม่โกรธ และความไม่หลงงมงายให้เกิดมีขึ้น เพื่อจะได้มีปัญญาเป็นเครื่องพิจารณาเหตุแห่งความเสื่อม และเหตุแห่งความเจริญจะได้หลีกเลี่ยงเหตุแห่งความเสื่อมเสียเดินเข้าหาเหตุแห่งความเจริญสืบต่อไป นี่ก็เช่นเดียวกัน เราท่านทั้งหลายพิจารณาทั้งโดยอดีตกาล ทั้งโดยปัจจุบันกาล เปรียบเทียบเหมือนคนถูกลงราชอาญา บุคคลจำพวกนี้เข็ดหลาบก็มี ไม่เข็ดหลาบก็มี คนที่ทำกรรมนี้เมื่อทำไปแล้วกรรมมันให้ผล ไม่เข็ดหลาบก็มี เข็ดหลาบก็มี เราจะมองเห็นได้ นี่เป็นเรื่องของบาปกรรมนานัปการ

เพราะฉะนั้นลักษณะของคนพาลเราได้รู้แล้วเกิดขึ้นเพราะอะไร เพราะอำนาจของโลภะเข้าครอบงำจิตใจ เพราะอำนาจของโทสะเข้าครอบงำจิตใจเพราะอำนาจของโมหะเข้าครอบงำจิตใจ โลภะ ควาโลภ ทำให้จิตใจของเรานี้ทำผิดโดยที่เจาะจง โดยที่ตั้งใจก็มี เพราะอยากจะได้สิ่งที่ตนไม่มีนั้นให้มีขึ้นไม่ว่าจะเป็นลาภ ไม่ว่าจะเป็นยศ ไม่ว่าจะได้รับความสรรเสริญ หรือแม้แต่กระทั่งความสุข ก็ไปแย่งชิงคนอื่นเขามา อย่างนี้เพราะอำนาจของความโลภแต่ว่านี่มันเป็นอนิจจัง เป็นของไม่เที่ยงแท้ คนที่มีโทสะขึ้นมา ขัดเคืองเพียงชั่ววูบเดียว ก็สามารถทำกรรมที่เป็นเหตุเผาผลาญตนทั้งปัจจุบันและสัมปรายภพได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนตกอยู่ในโมหจริตนี่เป็นคนที่ขาดปัญญา เป็นคนที่ขาดเหตุขาดผล ไม่มีวิจารณญาณพิจารณา เป็นคนที่เรียกว่าลุ่ม ๆ ดอน ๆ ย่อมเสวยกรรมกรณ์มีความทุกข์เป็นเบื้องหน้า สมกับเทศนาที่อาตมาภาพได้ชี้แจงแสดงมาในพาลวรรคกถา ที่กล่าวเอาไว้ว่าเมื่อคนพาลสำคัญบาปว่าเหมือนน้ำผึ้งที่ดื่มกิน ตราบที่บาปยังไม่ให้ผล เมื่อใดบาปมันเผล็ดผลให้ผล เมื่อนั้นเขาก็ต้องประสบกับความทุกข์ ความยาก ความลำบากเสียแล้ว

อาตมาภาพได้ชี้แจงแสดงพระธรรมเทศนามาเห็นว่าพอสมควรแก่กาลเวลา จำจะยุติธรรมีกถาไว้แต่เพียงเท่านี้ เทศนาปริโยสาเน ในกาลเป็นที่จบลงแห่งพระธรรมเทศนานี้ เอเตน สจฺจวชฺเชน ด้วยอำนาจแห่งการกล่าวคำสัตย์โดยอ้างธรรมปฏิบัติตั้งแต่ต้นจนอวสาน สทา โสตถี ภวนฺตุ เต ขอความสุขสวัสดิ์จงอุบัติบังเกิดมีแก่ท่านทั้งหลายบรรดาที่มาประชุมสโมสรกันในสถานที่นี้โดยถ้วนหน้าดังพระธรรมเทศนาที่อาตมภาพได้ชี้แจงแสดงมาในพาลวรรคกถา โดยมัตยาธิบายอรรถนิยมความสมมติว่ายุติลงคงไว้แต่เพียงนี้ เอวํ ก็มีด้วยประการฉะนี้.

■■■■

เจ้าภาพทุนนิธิภัตตาหารคิลานเภสัช ๑๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป

ทุนพระพุทธชัยมงคล	
โดยสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์	๖๕,๙๘๙.-
ทุนพระพรหมยานชัยมงคล	
โดยพระพรหมคุณาภรณ์	๑๐,๐๐๐.-
ทุนพระธรรมกายชัยมงคล	
โดยพระธรรมปัญญาบดี	๑๐,๐๐๐.-
ทุนพระภาวนาโกศลเถร	๑๐,๐๐๐.-
ทุนมงคลบุตร	๑๑,๗๐๐.-
ทุนคณะภิกษุ สามเณร ผู้เข้ารับการอบรมรุ่น ๑๑	๑๓,๒๓๖.-
ทุนคณะสงฆ์วัดสระเกศฯ	
นำโดยพระมหาอภิชัย เปมสีโล	๑๑,๐๐๐.-
ทุนคณะภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา	
ผู้เข้ารับการอบรมรุ่น ๑๗	๑๐,๔๔๕.-
ทุนคณะสงฆ์สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย	๑๐,๐๐๐.-
ทุนพระสันต์ ทิพุพสนฺโต และญาติมิตร	๑๐,๐๐๐.-
ทุนพระพงษ์พล พลวํโส	๑๐,๐๐๐.-
ทุนพระกิจสุเมธ สุธมฺโม	๑๐,๐๐๐.-
ทุนพระเจ้าวรวงศ์เธอ	
พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรชายาฯ	๑๘,๗๖๐.-
ทุนวิรุฬห์-โกสุม เกรอต	๑๐๐,๐๐๐.-
ทุนจรินทร์-ไช้จู ปราการพิลาส	๑๐๐,๐๐๐.-
ทุนทวี - อริยา ธรรมอดิสัย	๑๐๐,๐๐๐.-
ทุนอุไร พลพัฒนาฤทธิ์	๔๐,๐๐๐.-
ทุนส่วน - สมศรี พนมวัฒนากุล	๒๐,๐๐๐.-
ทุนนภาวรรธนะดุษฎีเดช และธิดา	๒๐,๐๐๐.-
ทุนเจริญ-ทองสุข อาษา และบุตรธิดา	๑๕,๐๖๐.-
ทุนจิรพันธ์ ชัยวิวัธน์	๑๔,๓๐๐.-
ทุนพงตุ่น-โบ๊ตา แซ่ห่าน และลูกหลาน	๑๒,๙๐๐.-
ทุนธนะพล รุจิรัชกร	๑๑,๐๐๐.-
ทุนยงยุทธ ศุขวัฒนะกุล	๑๑,๐๐๐.-
ทุนจิ๋ว-ฟุ้ง ไพโรจน์	๑๑,๐๐๐.-
ทุนเนียม-ประเสริฐ พุ่มตาลพงษ์	๑๑,๐๐๐.-
ทุนสุดใจ-พิม-บุญล้อม อย่างธารา	๑๑,๐๐๐.-
ทุนปทุม ง่วนขจร และครอบครัว	๑๐,๙๙๙.-
ทุนพ.ท.เสถียร-ประจวบ-ชวนพิศ พัฒนโสภณ	๑๐,๕๐๐.-
ทุนวันเพ็ญ จันทร	๑๐,๕๐๐.-
ทุนมงคลวรจิตร	๑๐,๐๐๐.-
ทุนระแนง คงพาลา	๑๐,๐๐๐.-
ทุนเสรี-จันทน์กานต์ เด่นแพทย์ชยางกูร	๑๐,๐๐๐.-
ทุนจิธิญญา รัตนเสวตวัฒน์	๑๐,๐๐๐.-
ทุนพ่อแก้ว-แม่เล็ก หอมจันทร์โต	๑๐,๐๐๐.-
ทุนมนัส-พัชนี แดงสุภา	๑๐,๐๐๐.-
ทุนองุ่น อมรกุลกานต์	๑๐,๐๐๐.-
ทุนสุทัศน์-สุนีรัตน์ นิ่มกุลรัตน์	๑๐,๐๐๐.-
ทุนสุพจน์-เซี่ยมเอ็ง ชลสายพันธ์	๑๐,๐๐๐.-
ทุนธรรมมงคล	๑๐,๐๐๐.-

ทุนพินิจ กิริยานันท์	๑๐,๐๐๐.-
ทุนทรัพย์ เรืองเกตุ	๑๐,๐๐๐.-
ทุนปิยะบุตร-สุจินตนา ชลวิจารณ์ และครอบครัว	๑๐,๐๐๐.-
ทุนสง่า-สุภาพ-กนกพร-สุทธิพร สัจพันโรจน์	๑๐,๐๐๐.-
ทุนบุญมา พิเชียรสวัสดิ์	๑๐,๐๐๐.-
ทุนใจสมบุญ	๑๐,๐๐๐.-
ทุนบุญไทย นินตระกูล	๑๐,๐๐๐.-
ทุนเสรี เอื้อวัฒนะสกุล	๑๐,๐๐๐.-
ทุนแก้ว แซ่ซั้ง	๑๐,๐๐๐.-
ทุนสันติ-วิจิตรวรรณ ประกอบสันติสุข	๑๐,๐๐๐.-
ทุนร.ต.อ.สำรวย-ดวงกมล สุริยาวงศ์	
และครอบครัว	๑๐,๐๐๐.-
ทุนศักดิ์ศิลป์ สุขะจาติ	๑๐,๐๐๐.-
ทุนพูลศรี เสถียรถิระกุล	๑๐,๐๐๐.-
ทุนโกวิท เมฆบุตร	๑๐,๐๐๐.-
ทุนบุญมา กัลปตานนท์	๑๐,๐๐๐.-
ทุนจุมพล-สุดใจ แสงประชาธนารักษ์	๑๐,๐๐๐.-
ทุนอัญชลี ผานิตพิเชษฐวงศ์	๑๐,๐๐๐.-
ทุนวิสูตร (เสึง) เนตรน้อย	๑๐,๐๐๐.-
ทุนจินตนา รุจิรัชกร	๑๐,๐๐๐.-
ทุนอุทัย-กาญจนา ชัยกิตติศิลป์	๑๐,๐๐๐.-
ทุนสุวรรณา-สุวิทย์ เลิศวิชชุหัตถ์	๑๐,๐๐๐.-
ทุนวิเทศ สิริวัฒนเกตุ	๑๐,๐๐๐.-
ทุนสุทธิวรรณ เก็งวินิจ	๑๐,๐๐๐.-
ทุนสุวรัตน์ พูลบำเพ็ญ	๑๐,๐๐๐.-
ทุนสมจิตต์ สุทธิพงศ์	๑๐,๐๐๐.-
ทุนบุญเลิศ พันธ์ดี	๑๐,๐๐๐.-
ทุนชัย-เพ็ญพรรณ ชื่นชมชาติ	๑๐,๐๐๐.-
ทุนเจ็งเอี้ย-ศรทัศน์ ชุมพลสกุลวงศ์	
และครอบครัว	๑๐,๐๐๐.-
ทุนมาลินี เรืองรองวรรณา และครอบครัว	๑๐,๐๐๐.-
ทุนตีรกิตติ	๑๐,๐๐๐.-
ทุนบริษัท เวลอินเตอร์ ซัพพลาย จำกัด	๑๐,๐๐๐.-
ทุนสมัคร-ถนอมศรี จตุรภัทร	๑๐,๐๐๐.-
ทุนพรรณี สร้อยคำ	๑๐,๐๐๐.-
ทุนไสว-เอมอร อรุณยงจิต	๑๐,๐๐๐.-
ทุนสมบูรณ์-มาลินี-นพดล-มนตรี ปัทมดิลก	๑๐,๐๐๐.-
ทุนสุนทร-เพ็ญศรี วรวรรณปรีชา	๑๐,๐๐๐.-
ทุนอำนวย-จันทราทิพย์	๑๐,๐๐๐.-
ทุนประพันธ์-ลักษมี เติมฤทธิ์	๑๐,๐๐๐.-

บริษัท บางกอกสลักภัณฑ์ จำกัด เป็นเจ้าภาพบริจาคเงินค่ารถรับสาธุชนไปปฏิบัติธรรมทุกเสาร์ต้นเดือน ที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี เดือนละ ๒,๕๐๐ บาท

ขอเชิญร่วมอนุโมทนาต่อกุศลจิตอันงดงาม

ของเหล่ากัลยาณมิตร ผู้หยิบยื่นแสงสว่างอันนิรันดร์แก่เพื่อนมนุษย์

ด้วยการอุปถัมภ์การพิมพ์นิตยสารดังนี้

พระเสริมชัย ชยมงฺคโล และญาติโยม
พระชูชัย อตฺถโชติ
ร้านประวัติยนต์
คุณจินตนา รุจิรัชกร และเด็กหญิงมาริชชญา งามเบญจวงศ์
คุณแม่ง่วยเอ็ง แซ่ซื้อ และครอบครัว
คุณนภา วรรธนะดุษฎีเดช
คุณอัมพร ชื่นชมชาติ
คุณเนาวรัตน์ ว่องเมทินี
คุณธนะพล รุจิรัชกร
คุณไพลิน สุขวิบูลย์ และอภิชาติ จันทรเทศ
คุณพิเชษฐ์ ซึ้งหทัย
คุณประภา-ชุติชัย-วันเพ็ญ ชนากร

ผู้มีรายนามข้างต้นนี้ คือผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินบำรุงการพิมพ์นิตยสารธรรมกายแต่ละเล่มเป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท
ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอบริจาคได้ที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**
สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ

การให้ธรรม ชนะการให้ทั้งปวง

รายนามเจ้าภาพถวายนิตยสาร "ธรรมกาย" แด่พระภิกษุสงฆ์

เจ้าภาพ	ผู้รับ
คุณอรพร อาจริยะพร	ถวาย พระเทพโสภณ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เขตพระนคร กทม.๑๐๒๐๐
คุณอรพร อาจริยะพร	ถวาย พระวิเชียรธรรมคุณาธาร วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เขตพระนคร กทม.๑๐๒๐๐
คุณเขต ต้นรัศมี	ถวาย พระครูสุคนธสีลาภิรัต วัดวาฬุการาม อ.พล จ.ขอนแก่น ๔๐๑๒๐
คุณอรุณี วจนะวิชยา	ถวาย พระครูธีรสารสุนทร วัดมิ่งเมืองวัฒนาราม อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น ๔๐๑๕๐
คุณสะอาด อรุณาทิตย์	ถวาย พระราชสารคามมุนี วัดนาควิชัย อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐
คุณสมพร เภาทอง	ถวาย พระครูสุเทพนคราภิรักษ์ วัดเมืองสรวงเก่า อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
คุณอรพร อาจริยะพร	ถวาย พระครูพิศิษฏ์นันทการ วัดสระปทุม อ.ปทุมรัตน์ จ.ร้อยเอ็ด ๔๕๑๙๐
คุณพรรณี เทียมบุญประเสริฐ	ถวาย พระเทพวรมุนี วัดมหาพุทธาราม อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐

ด.ช.พฤนท์ พานิชพันธ์	ถวาย พระวิศาลสมณคุณ วัดมงคลนิมิต อ.เมือง จ.ภูเก็ต ๘๓๐๐๐
ด.ช.พฤนท์ พานิชพันธ์	ถวาย พระราชปริยัติยาภรณ์ วัดกระพังสุรินทร์ อ.เมือง จ.ตรัง ๙๒๐๐๐
คุณจินตนา รุจิรัชกร	ถวาย พระราชวัชราภรณ์ วัดสีตลาราม อ.เมือง จ.ตาก ๖๓๐๐๐
คุณชลิตา ธัญญะวุฒิ	ถวาย พระวิบูลธรรมภาณ วัดป่าสุทธาวาส อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐
คุณวรรณี มหาพีรางกูร	ถวาย พระครูสุทธิศีลสังวร วัดสุทธจินดา อ.เมือง จ.นครราชสีมา ๓๐๐๐๐
รศ.ดร.ธีระ เกรอต	ถวาย พระรัตนากรวิสุทธิ์ วัดบุรพาราม อ.เมือง จ.สุรินทร์ ๓๒๐๐๐
คุณอุไรวรรณ สุขาภิรมย์	ถวาย พระอโนมคุณมุนี วัดโพธิการาม อ.เมือง จ.ชุมพร ๘๖๐๐๐
รศ.ดร.ธีระ เกรอต	ถวาย พระนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาจารย์ วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย ๔๓๑๓๐

ผู้มีรายนามข้างต้นนี้ คือผู้มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพถวายนิตยสารธรรมกาย ถวายแด่พระสงฆ์ ๑ ปี (๔ เล่ม) ในอัตราปีละ ๑๒๐ บาท ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพได้ที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

ธรรมสภา

วิมังสา.

กล่าวกันว่าอันความสุข หรือความทุกข์ ย่อมเกิดขึ้นแต่ใจเท่านั้น มิใช่ที่อื่นเลย ดังนั้นบุคคลใดมีใจก็ย่อมที่จะต้องมีความสุขหรือมีความทุกข์ได้เสมอ แลบัณฑิตเท่านั้นที่ย่อมแสวงหาแต่วิธีเพื่อที่จะให้ใจของตนพบแต่เพียงสุข หรือแม้จะมีทุกข์ ก็ให้น้อยที่สุดเสมอ และผู้เป็นบัณฑิตอย่างนี้ก็ย่อมมีอยู่ทุกชาติทุกภาษา

งานพระกัมมัฏฐานที่มาเลเซีย

บัดนี้คงต้องถือว่างานปลูกฝังวางแม่บทธรรมปฏิบัติพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ที่ประเทศมาเลเซียได้สำเร็จลงอย่างเรียบร้อยมั่นคง และต่อจากนี้คงจะเป็นช่วงเวลาของการชื่นชมต่อความเจริญรุดหน้าของงานพระศาสนาด้านนี้ ที่จะมีผลช่วยชี้และดับเหตุแห่งทุกข์ให้กับชาวมาเลเซียต่อ ๆ ไป และถ้าจะยกเอาครูบาอาจารย์ของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายเอาไว้ก่อนแล้ว โดยหันมากล่าวเฉพาะผู้คนที่กัวลาลัมเปอร์ ซึ่งได้บุกเบิกงานเหล่านี้มาแต่ต้นมือ พอให้เป็นตัวอย่างสามัคคีธรรมที่สัมฤทธิ์ผลเป็นอย่างดี ก็ต้องพูดถึง **ร.ต.อ. วิชัน ประเสริฐสำราญ** และ**นายแพทย์ ตัน เป๊กฮวง** ตัวแทนระหว่างไทยกับมาเลเซียที่มองเห็นได้ชัดเจนจนต้องขออนุโมทนาต่อผลงานสำคัญนี้ด้วยคน อย่างเช่นได้ช่วยกันดำเนินงานจัดการร่วมกับคณะกรรมการของวัดทางมาเลเซียในด้านต่าง ๆ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตลอดมา อย่างเมื่อไม่นานมานี้ ที่**พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล** ผอ.สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย พร้อมด้วย**พระอาจารย์สมพร วรเกตุ** เดินทางไปกรุงกัวลาลัมเปอร์ตามที่เจ้าภาพทางมาเลเซียอาราธนาให้ไปสอนพระกัมมัฏฐาน ณ วัดพุทธไทยเชตวันและวัดแม่ลิ้ว ระหว่างวันที่ ๑๒-๑๗ มี.ค ๒๕๓๓ โดยก่อนที่ท่านผู้อำนวยการสถาบันฯ จะได้เดินทางกลับ ได้มอบหมายให้พระอาจารย์สมพร อยู่ทำหน้าที่พระวิปัสสนาจารย์แก่สาธุชนชาวมาเลเซีย ที่มาฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องก่อนระยะหนึ่ง จนกระทั่งเมื่อวันที่ ๕ เม.ย ๒๕๓๓ ทางมูลนิธิฯ จึงได้ส่ง**พระอาจารย์สุรพล ธมฺมวฑฺฒโน** ให้ไปรับหน้าที่ต่อจากท่านสมพร และด้วยการสอดประสานงานพระกัมมัฏฐานอย่างต่อเนื่องนี้เอง จึงทำให้ผู้ที่เข้าฝึกเจริญภาวนาต่างเห็นดวงเห็นกายกันหลายคน จึงเมื่อวันที่ ๑๖ เม.ย ๒๕๓๓ พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล จึงได้เดินทางไปกัวลาลัมเปอร์อีกครั้ง และกลับเมื่อ ๑๙ เม.ย ๒๕๓๓ ผลก็คือทุกสิ่งทุกอย่างก็ได้สำเร็จลงตามเป้าหมาย ที่ทุกฝ่ายชื่นใจไปตาม ๆ กัน เพราะได้มีสาธุชนชาวมาเลเซียหลายท่าน แม้กระทั่งเยาวชนต่างได้เข้าถึงพระธรรมกายในตัว แลยังได้ฝึกอบรมวิชชาธรรมกายชั้นสูงอีกด้วย เมื่อเป็นอย่างนี้คณะกรรมการจัดงาน

ดังกล่าว ก็ต้องรับบุญกันไม่รู้จบเลยทีเดียว...อนุโมทนาสาธุ สาธุ

●●●●●

อานิสงส์แต่ ไฟสว่างทางดี

งานนี้ต้องถือว่าใครหูไวตาดีกว่ากันก็ได้รับอานิสงส์นี้ไป เพราะทางมูลนิธิฯ ดูจะอ่อนการประชาสัมพันธ์ที่จะได้ให้รู้ว่า **วันวิสาขบูชาปีนี้ซึ่งตรงกับวันอังคารที่ ๘ พ.ค. ๒๕๓๓ ทางมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย จะจัดให้มีการทอดผ้าป่าสามัคคีสร้างถนน-สร้างไฟฟ้า** อันถือได้ว่าเป็นถาวรวัตถุอย่างหนึ่งที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์เป็นอันมากแก่ผู้คนทั้งหลายไม่ว่าชาติใดภาษาใดที่ได้เข้ามาศึกษาปฏิบัติธรรมภายในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายแห่งนี้ให้ได้รับความสะดวก ซึ่งต้องถือว่าเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งที่ช่วยเหลือสนับสนุนธรรมภาคปฏิบัติต่อปุจฉาที่ว่า...แล้วสถาบันฯ มีมาตั้งนาน ไม่มีไฟฟ้าใช้ดอกหรือ ก็ต้องวิสัชนาว่า...มีอยู่หรอกไฟฟ้าที่ว่าแต่ได้ใช้กันแบบตามมีตามได้ เช่นเสาไฟก็ใช้วิธีโค่นต้นสนภายในสถาบันฯ ที่โตและสูงพอใช้งานได้มาทำเป็นเสาบ้าง แล้วก็โยงสายไฟไปตามจุดต่าง ๆ ตามต้องการ นานวันเสาต้นสนแต่ละต้นที่ยืนให้แดดเผาและสายลมกรรโชกมาหลายฤดู ก็เริ่มแห้งมีรอยปริแยกออกจากกัน นั่นก็คือสัญญาณส่ออันตรายจึงต้องเปลี่ยนตนเสากันบ่อย ๆ จนต้นสนในสถาบันฯ โตไม่ทันใช้แล้ว

คณะกรรมการจัดงานอันมี **ศาสตราจารย์ บัญญัติ สุชีวะ** เป็นประธาน ได้มีมติให้จัดทอดผ้าป่าขึ้นเพื่อหารายได้มาเป็นทุนปรับปรุงสภาพถนน และติดตั้งระบบไฟฟ้าตามมาตราฐานต่อไป โดยถือเอาวันมหามงคลวิสาขบูชาของพวกเราชาวพุทธ เป็นวันเปิดรับอานิสงส์แต่การให้ไฟสว่างทางดีแก่วัดในพระพุทธศาสนา อาทิเช่น จะได้เป็นผู้รู้ทางเจริญทางเสื่อม จะมีญาณทัศนะอันบริสุทธิ์แจ่มใส จะเป็นผู้มีอายุยืน จะได้รับความสะดวกในการดำเนินชีวิตอันถูกต้อง และย่อมถึงความสำเร็จในชีวิตและกิจทั้งปวงด้วยดี ไม่หลงทางจนสู่มรรคผลนิพพานต่อไป

พร้อมกันนั้นในวันวิสาขบูชานี้ซึ่งอยู่ในช่วงของการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์รุ่นที่ ๑๙ ก็จะได้มีการอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์สำคัญ ให้แก่ผู้มีดวงตาอันสว่างไสวได้นมัสการบูชา อาทิเช่น **พระบรมสารีริกธาตุ พระพุทธปฏิมาจำลองธรรมกายที่สร้างขึ้นด้วยรัตนชาติอายุกว่า ๑๐ ล้านปี** เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านจะได้มีโอกาสได้เข้าชมพระธาตุที่ได้บังเกิดปาฏิหาริย์ทับทวีขึ้นเองเป็นลำดับ โดยที่มิได้แตะต้องหรือมีผู้ใดมาเพิ่มให้ นั่นคือ "พระโลหิตธาตุ" ที่นับถือกันว่าเป็นของพระอรหัตสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นครั้งแรกและครั้งเดียวเท่านั้น ขอเรียนว่าท่านอย่าได้พลาดงานนี้ทีเดียว ทางมูลนิธิฯ จะจัดรถบริการรับ-ส่งฟรี โดยออกจากทั้งวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร และวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ในเวลา ๐๗.๓๐ น.

●●●●●

วิธีเพิ่มศักยภาพทางธรรม

ในการเรียนรู้ทางธรรมะ หากมัวแต่จะคิดศึกษาหรือทดลองอยู่แต่เพียงลำพังตนผู้เดียว ก็รังแต่จะมองหาหนทางแห่งความสำเร็จได้ยากลำบาก สู้ใช้วิธีแสวงหาความรู้จากผู้รู้ที่มีประสบการณ์ เช่นครูบาอาจารย์ในทางธรรมนั้น ๆ โดยให้ท่านแนะแนวทางการฝึกตนไปสู่หนทางที่ถูก

ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพในการศึกษาธรรมะให้ได้ผลดีในเวลาพอสมควร จึงมีสถาบันทางการศึกษาหลายแห่ง ตลอดจนหน่วยงานราชการต่าง ๆ ได้ให้ความสนใจที่จะได้รับการอบรมจากวิทยากรของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย มากขึ้นเป็นลำดับ อย่างที่ผ่านมาเมื่อ ๑ มี.ค. ๒๕๓๓ ทางวิทยาลัยพยาบาลจังหวัดราชบุรี ได้อาราธนา **พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล ผอ.สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ไปให้โอวาทและความรู้ทางพระพุทธศาสนาแก่บรรดาพยาบาลที่เพิ่งจบหลักสูตรของวิทยาลัย ในหัวข้อว่า "**ธรรมสำหรับพยาบาล**" โดยถือว่าเป็นการอบรมปัจฉิมนิเทศของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลด้วย

แม้ในระหว่างการเปิดอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระภิกษุสงฆ์จากทั่วประเทศรุ่นที่ ๑๙ เมื่อ ๑-๑๕ พ.ค. นี้ ทาง**วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี** ได้จัดส่งนักศึกษาทั้งชาย-หญิงรวม ๑๕๐๐ คน มาเข้ารับการอบรมร่วมด้วย โดยถือเอาเป็นการปฐมนิเทศของทางวิทยาลัยด้วยมีความประสงค์ที่จะให้นักศึกษาได้มีความรู้ทางธรรมพอเพียงที่จะน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติควบคู่ไปกับชีวิตประจำวันได้ โดยวันที่ ๓-๕ พ.ค. กลุ่มแรกที่เข้าอบรมมีจำนวน ๗๕๐ คน และในวันที่ ๖-๘ พ.ค. จะมีอีก ๗๕๐ คน ทั้งนี้นักศึกษาจะได้รักษาศีล เรียนรู้เรื่องพระพุทธศาสนาทั้งภาคธรรมบรรยายและธรรมภาคปฏิบัติ.

●●●●●

ร่วมด้วยเราช่วยกัน

บางคนอาจจะได้ทราบข่าวมาบ้างว่า เมื่อวันที่ ๒๖ เม.ย. ๒๕๓๓ **พระเดชพระคุณพระภาวนาโกศลเถร** รองเจ้าอาวาสและพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระวัดปากน้ำภาษีเจริญ และ**พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล** ผอ.สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ได้รับอาราธนาให้ไปร่วมใน**พิธีมหาพุทธาภิเษก** หรือบ้างก็เรียกว่า "นั่งปรก" ณ **พระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร** ร่วมกับพระราชาคณะและเกจิอาจารย์จากทุกภาค ๑๐๘ รูป เพื่ออัญเชิญพระพุทธานุภาพอันศักดิ์สิทธิ์สำคัญบรรจุไว้ในวัตถุมงคล ทางคณะกรรมการซึ่งมี**พลโทณัฏฐ เทศะกรณ์** รองเสนาธิการ กรป.กลาง เป็นประธานดำเนินงานจัดสร้างวัตถุมงคลชุด **หลวงพ่อพุทธโสธร รุ่น ญสส.** เพื่อหาทุนสร้างอุโบสถวัดแหลมบน สายชล ณ รังษี อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา โดยที่งานนี้ได้รับพระเมตตาจาก**เจ้าประคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปรินายก** ทรงเป็นประธานฝ่ายบรรพชิตและทรงเททองเมื่อ ๑๙ ก.พ. ๒๕๓๓ พร้อมทั้งทรงเป็นประธานจุดเทียนชัยและนั่งปรก

ด้วย ในวันที่ ๒๖ เม.ย. ๒๕๓๓ ผู้สนใจใคร่จะได้มีส่วนร่วมกุศลนี้ และรับวัตถุมงคลดังกล่าวได้ที่ สหกรณ์พัฒนา ใกล้ กรป.กลาง สนามเสือป่า ตั้งแต่ ๑๕ มิ.ย. ๒๕๓๓ เป็นต้นไป

อื่ม...ก็ช่วยกันไปนะ แต่ก็อย่าลืมศาสนวัตถุชิ้นสำคัญอีกแห่งเสีย **คืออุโบสถวัดหลวงพ่อสด**ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ที่พวกเราได้ช่วยกันสร้างมานั้น ตอนนี้ใกล้จวนจะใช้การได้แล้ว ถ้ามีเวลาว่าง ๆ ก็ไปชื่นชมในผลบุญของตนเองได้ทุกวัน

ปิดท้ายธรรมสภาหนนี้ด้วยพุทธวจนะที่เป็นกำลังแก่ผู้เข้ารับการอบรมว่า "**บุคคลย่อมตัดกิเลสเสียได้ เพราะความไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง พึงละเว้นจากบุคคลผู้เกียจคร้าน มีความเพียรอันเลวนั้นเสีย พึงอยู่ร่วมกับบุคคลผู้ประเสริฐ ผู้สงบแล้ว มีใจเด็ดเดี่ยว มีปกติเพ่งเผากิเลส ปรารภความเพียรเป็นนิตย์ผู้เป็นบัณฑิตแท้**" (สุ.ขุ.อิ. แปล ๑๗/๒๕๖)

●●●●●

เสร็จจากการเจริญภาวนาในอุโบสถวัดพุทธไทยเชตวันรอบค่ำแล้ว พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล ก็ต่อวิชชาธรรมกายชั้นสูงให้แก่ผู้ปฏิบัติได้ถึงธรรมกายแล้วในรอบดึกอีก (๕ ท่านข้างหน้าเป็นผู้ปฏิบัติได้ผลดีมาก)

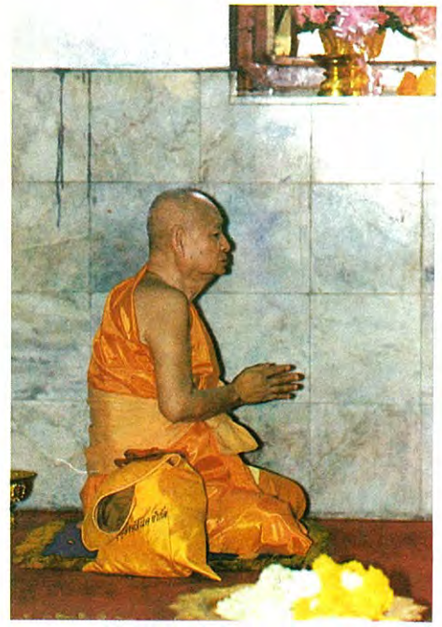

เมื่อ ๑๖ ก.พ. ๒๕๓๓ คณะสงฆ์วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ร่วมกันเจริญพระพุทธมนต์ ถวายแด่พระเดชพระคุณ พระภาวนาโกศลเถร รองเจ้าอาวาสและพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ เนื่องในวาระคล้ายวันเกิดของพระเดชพระคุณท่าน หลังพิธีสวด หลวงพ่อได้เป็นเจ้าภาพเลี้ยงภัตตาหารเพลถวายพระสงฆ์สามเณรทั้งวัดอีกด้วย

บรรดาศิษย์ฆราวาสร่วมกันจัดถวายภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์ในโครงการฯ ณ ศาลาการเปรียญวัดสระเกศฯ โดยมีพระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล เป็นประธานสงฆ์ เมื่อวันที่ ๖ มี.ค. ๒๕๓๓ ซึ่งเป็นวันคล้ายวันเกิดหลวงป่า ของเหล่าศิษย์ทั้งหลาย หลังเสร็จงาน หลายท่านขอถ่ายภาพไว้เป็นที่ระลึก

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรชายาฯ เสด็จทรงเป็นประธาน ในพิธีบำเพ็ญกุศลฉลองพระพุทธปฏิมากร จำลองธรรมกาย ชุดพระประธานประจำอุโบสถและพระคู่บารมี วัดหลวงพ่อสด-ธรรมกายาราม เมื่อวันที่ ๒ ม.ค. ๒๕๓๓ ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

ทรงจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย

ประทานของที่ระลึกแก่เจ้าภาพผู้บริจาค สร้างถาวรวัตถุต่าง ๆ

ทรงน้อมถวาย ภัตตาหารแด่ พระมหาเถระ

ทรงปลูกต้น พระศรีมหาโพธิ์ ที่อัญเชิญมา จากศรีลังกา

รายนามพระมหาเถระ ที่เข้าร่วมพิธีอันสำคัญ เมื่อวันที่ ๑ ม.ค. ๒๕๓๓ มี พระธรรมกิตติโสภณ พระธรรมวิมลโมลี พระเทพวิสุทธิโมลี พระราชวรเวที พระอมรเมธาจารย์ พระมหาณรงค์ จิตตโสภโน ฯลฯ เป็นต้น

สาธุชนเข้านมัสการและชื่นชมต่อ พระบรมสารีริกธาตุ ตลอดจน พระอรหันตธาตุที่สำคัญ ๆ ไม่ขาดระยะ

กิจกรรม

ระหว่างวันที่ ๑๒-๑๗ มี.ค. ๓๓ พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล ได้รับอาราธนาให้ไปสอนการเจริญภาวนาตามแนววิชชาธรรมกาย ให้แก่ผู้ปฏิบัติธรรมชาวมาเลเซียและชาวไทยที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ณ วัดแม่ลิ้ว และวัดพุทธไทยเชตวัน โดยแบ่งเป็นรอบเช้าและรอบค่ำทุกวันในภาพสาธุชนฝึกเจริญภาวนาร่วมกันทั้งผู้เริ่มใหม่และผู้อบรมผ่าน ๑๘ กายแล้วที่วัดแม่ลิ้ว

เมื่อวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเวียนมาอีกวาระหนึ่ง ชาวพุทธผู้เลื่อมใสในธรรมของพระบรมศาสดา ต่างก็พากันมาแสดงความรำลึกถึง ด้วยบุญกิริยาต่าง ๆ ในภาพเป็นการเวียนเทียนเนื่องในวันมาฆบูชา เมื่อ ๙ ก.พ. ๒๕๓๓ ที่สถาบันฯ

คณะสงฆ์ไทยจำนวน ๑๗ รูป นำโดยพระเดชพระคุณพระธรรมปัญญาบดี เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ พร้อมด้วยสาธุชน ๒๔ ท่าน ได้เดินทางไปเยี่ยมวัดพระพุทธศาสนาในมณฑลยูนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ ๒๒-๒๘ มี.ค. ๒๕๓๓ (ในภาพ) ขณะนำพุทธบริษัทบูชาพระรัตนตรัย ณ พุทธสมาคมแคว้นสิบสองปันนา

คำกราบทูลรายงานฯ

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรชายาฯ

เนื่องในพิธีบำเพ็ญพระกุศล ฉลองพระปฏิมาองค์พระประธาน
และพระคู่บารมีพระประธาน พร้อมด้วยพระบรมสารีริกธาตุ
ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
เมื่อวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๓๓

• •

ขอประทานกราบทูลฝ่าพระบาท ทรงทราบ

เกล้ากระหม่อม นายศักดิ์ศิลป์ สุขะจาติ รองประธานมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานมูลนิธิฯ ท่านศาสตราจารย์บัญญัติ สุชีวะ ขอประทานพระวโรกาสกราบทูลฝ่าพระบาทเพื่อทรงทราบว่า สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยมีพระเดชพระคุณพระพรหมคุณาภรณ์ เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดสระเกศราชวรมหาวิหาร เป็นประธาน นี้ ได้รับอนุญาตให้สร้างเป็นวัดแล้ว เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๐ ขณะนี้กำลังก่อสร้างอุโบสถอยู่ ประมาณว่าจะเสร็จพอใช้การได้ในปลายปีนี้ แล้วจะได้ขอจดทะเบียนเป็นวัดเฉพาะในส่วนพื้นที่ดิน ๗๔ ไร่ ในนาม **"วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม"** เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ให้เป็นสำนักปฏิบัติธรรมที่มีการศึกษาอบรมทั้งในภาคปริยัติ กล่าวคือ การศึกษานักธรรมและบาลี และทั้งภาคปฏิบัติพระกัมมัฏฐาน เพื่อสร้างพระในใจตน และเพื่อสร้างพระวิปัสสนาจารย์ให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหลักธรรม และให้มีประสบการณ์ทางด้านปฏิบัติพระกัมมัฏฐาน ให้งดงามพร้อมด้วยศีลาจารวัตร เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น และให้สามารถเป็นที่พึ่งทางใจแก่สาธุชนได้อย่างแท้จริงสืบต่อไป

ในการนี้ **พระเสริมชัย ชยมงฺคโล** ผู้อำนายการฝ่ายบริหารและวิปัสสนาของสถาบันฯ ได้ออกแบบและอำนวยการสร้างพระพุทธปฏิมาจำลองธรรมกายด้วยหินรัตนชาติขึ้น ด้วยทุนทรัพย์ของสาธุชนผู้มีจิตศรัทธาบริจาค เพื่อประดิษฐานเป็นพระประธาน และเป็นพระคู่บารมีพระประธานเบื้องขวาและเบื้องซ้ายรวม ๓ องค์ โดยมี**พระเดชพระคุณพระพรหมคุณาภรณ์** ผู้เป็นองค์ประธานสถาบันฯ และ**พระเดชพระคุณ**

พระธรรมปัญญาบดี กรรมการมหาเถรสมาคมและเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กับ **พระเดชพระคุณพระภาวนาโกศลเถร** รองเจ้าอาวาสและอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำ ผู้เป็นองค์รองประธานสถาบันฯ ได้ไปดูแลตรวจสอบการสร้างพระพุทธปฏิมานี้ และรับพระองค์ที่แกะด้วยหินผลึกจากต่างประเทศด้วยตัวของท่านเอง

เนื่องด้วยเป็นพระพุทธปฏิมาจำลองธรรมกายของพระตถาคตหรือพระพุทธเจ้าประการหนึ่ง ได้รับการบรรจุพระบรมสารีริกธาตุด้วยประการหนึ่ง เป็นหินรัตนชาติที่ตกผลึกและอัดแน่นอยู่ในพื้นภิภพหลายสิบล้านปี จึงเป็นวัตถุธาตุที่บริสุทธิ์มากประการหนึ่ง และผ่านการเจริญภาวนาวิชชาธรรมกายชั้นสูงของศิษยานุศิษย์ในพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำฯ อีกประการหนึ่ง จึงเป็นปูชนียวัตถุที่ศักดิ์สิทธิ์ คู่บ้านคู่เมืองที่สำคัญยิ่งอีกชุดหนึ่งของชาวไทย

องค์พระประธานสำเร็จด้วยหยกพม่า สีเขียว-ขาวแกมม่วง ขนาดหน้าตัก ๒๑ นิ้ว แกะโดยช่างชาวไทยพม่า **พระเดชพระคุณ เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์** เจ้าคณะใหญ่หนกลาง กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดสามพระยา ผู้เป็นองค์พระอุปัชฌาย์ของพระเสริมชัย ชยมงฺคโล ได้ถวายพระนามว่า "**พระพุทธชัยมงคล**"

องค์พระคู่บารมีเบื้องขวา สำเร็จด้วยหินผลึกขาวใส ขนาดหน้าตัก ๑๖ นิ้ว โดยช่างแกะชาวอินเดียฮินดู เจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้ถวายพระนามว่า "**พระธรรมกายชัยมงคล**"

องค์พระคู่บารมีเบื้องซ้าย สำเร็จด้วยหินอะเว็นเจอรีน สีน้ำเงินแกมม่วง ขนาดหน้าตัก ๑๕.๕ นิ้ว โดยช่างแกะชาวไทย เจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้ถวายพระนามว่า "**พระพรหมยานชัยมงคล**"

คณะผู้บริหารมูลนิธิฯ และสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ได้มีความเห็นพ้องต้องกันว่าสมควรจะได้จัดพิธีฉลองพระปฏิมาองค์พระประธานและพระคู่บารมีพระประธาน พร้อมด้วยพระบรมสารีริกธาตุ เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ผู้มีจิตศรัทธาบริจาคทุนทรัพย์สร้าง และเปิดโอกาสให้สาธุชนได้เข้านมัสการบูชาและปฏิบัติบูชาอย่างใกล้ชิดก่อนที่จะประดิษฐานในอุโบสถ จึงได้จัดพิธีฉลองเป็นเวลา ๓ วัน ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม นี้

บัดนี้เป็นเวลาอันอุดมมงคลแล้ว เกล้ากระหม่อมจึงขอประทานพระวโรกาสฝ่าพระบาททรงประกอบพิธีบำเพ็ญพระกุศล และประทานของที่ระลึกแก่ผู้มีจิตศรัทธาบริจาคทุนทรัพย์ ด้วย

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรดกรุณา

พระกัจจายนเถระนิพพาน

พระอสีติมหาสาวกนิพพาน

จัดพิมพ์โดย หอสมุดพระวชิรญาณ พ.ศ. ๒๔๕๗

...พระควัมปติเถระผู้เปนเจ้าเข้าสู่เมืองแก้ว คือพระนิพพานนั้น ท่านจัดเอาศีล ๒๒๗ เปนกำแพง แก้วอันกว้างขวาง เอาปัญญาเปนมหาทวาร เอาพระสมาธิจิตรเปนหอรบ จัดเอาพระจตุปาริสุทธศีลเปนคู เอาพระกรรมฐาน ๔๐ ทัศเปนถนนน้อยใหญ่ เอาพระโพธิปักขิยธรรม ๓๗ เปนตลาด จัดเอากุศลกรรมบถ ๑๐ เปนเสาแก่น เอาพระอภิธรรมเปนหอนั่ง เอาบรรพชาเปนที่นอน เอาพระอรหัตตะผลเปนบัลลังก์ เอาปัจจเวกขณะญาณเปนประทีปแก้วส่องสว่างในเมืองพระนิพพาน จัดเอากัลยาณธรรมทั้ง ๗ เปน สระโบกขรณี เอาความเพียรเปนวารีกระแสสาย จัดเอาพระพุทธญาณทั้ง ๑๘ เปนทรายอ่อน จัดเอาขีณาสว คุณเปนแมลงภู่ จัดเอาพระอรหัตตะคุณเปนหมู่ปักษา คณานกน้อยใหญ่...

นมัต์ถุ ฯ เอกัสมึ กิร สมเย เอโก มหาเถโร พ์รหมปต์โต นาม สีลสมาธิปัญ์ญาย สมัน์นาคโต เหมภูมึ นาม นคร อุปนิส์สาย ปัช์ชลิตปัพ์พเต สุน์ทรวนาวาเส วิหรัน์โต ธัม์มครุโก กัลยาณธัม์โม นาม สาวโก อสีติมหาเถเรสุ ปากโฏติ ฯ

กิร ดังได้ยินมา ยังมีพระมหาเถระองค์หนึ่งมีนามกรปรากฏชื่อว่าพรหมบุตตะเถระ ท่านประกอบไปด้วยศีลสมาธิปัญญา อุปนิส์สาย พระผู้เปนเจ้าสำราญนิราศภัยอยู่ในสุนทรวนาวาส อันมีแทบเบื้องบาทปัชชลิตบรรพต อาศรัยเหมภูมินครเปนที่โคจรภิกขาจาร พระผู้เปนเจ้าประทานเทศนาโปรดมนุษย์และเทวดา ให้ตั้งอยู่ในทานบริจาคและศีล มีความเลื่อมใสในพระพุทธสาสนา นอบนบพระรัตนไตรยเปนนิรันดร์ รูปกายแห่งพระมหาเถระนั้นงามนักหนายิ่งกว่าพระเถรานุเถระทั้งหลายทั้งปวง เว้นไว้แต่สมเด็จพระพุทธเจ้าพระองค์เดียว นอกกว่านั้นใครจะงามดังพระผู้เปนเจ้าหามิได้ เมื่อพระพรหมบุตตะเถระท่านไปเที่ยวบิณฑบาตในประเทศใด เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายในประเทศนั้น ชวนกันเซงแซ่สรรเสริญสิ้นทุกตัวตนว่า สัต์ถา อาคโต ชาวเราเอยพระบรมครูมาโปรดเราแล้ว ๆ ก็ชวนกันกระทำสักกาะบูชาคารวะนอบนบในพระมหาเถระนั้นนักหนา เหตุว่ารูปท่านงามปานประหนึ่งว่าองค์พระพุทธเจ้า เถโร เมื่อพระมหาเถระได้ฟังเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายมาเจรจาสรรเสริญเยินยอ ยกพระผู้เปนเจ้าเทียมพระสัพพัญญู พระผู้เปนเจ้าจึ่งคิดอยู่ในใจว่าเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายนี้ มาชวนกันสรรเสริญเราไม่สมควรดังนี้ มาเรียกเราให้ต้องกับพระนามพระชินสีห์ไม่ควรเลย จำอาตมาจะนิรมิตกายให้แปรปรวนแปลกรูปเก่า คิดแล้วพระผู้เปนเจ้าก็ย่อย่นกายของอาตมาให้ประหลาดแปลกรูปเก่า รูปกายแห่งพระผู้เปนเจ้าก็ปรากฏมาตราบเท่าทุกวันนี้ปุพ์เพ แต่เดิมทีพระกัจจายนเถระท่านชื่อพรหมบุตรมาบัดนี้ชวนกันเรียกหาว่าพระควัมปติเถระ เหตุว่าพระผู้เปนเจ้าประกอบไปด้วยรูปงามยิ่งนัก จะเทศนาก็ไพเราะปานประหนึ่งว่าพระพุทธเจ้า มหาชนจึ่ง

ทิ้งชื่อเก่าของท่านเสีย เรียกชื่อว่าพระควัมปติมหาเถระ

อปร ภาเค ครั้นจำเนียรกาลนานมา พระควัมปติเถระจึ่งพิจารณาดูอายุสังขารก็เห็นว่าจะสูญสิ้นพระชนม์แล้ว พระผู้เปนเจ้าจึ่งพาพระภิกษุ ๕๐๐ เปนบริวาร ออกจากอาวาสฐานแห่งตนบ่ายหน้าเฉภาะต่อพระเชตวันมหาวิหาร ปราถนาจะไปถวายนมัสการกราบทูลลาพระพุทธเจ้า ครั้นถึงจึ่งเข้าไปกราบกรานวันทาทูลลาพระพุทธเจ้าว่า ภัน์เต ภควา ข้าแต่พระพุทธองค์ผู้ทรงบุญญราศี อายุสังขารของกระหม่อมฉันนี้จะสิ้นแล้ว จะขอลาพระพุทธองค์เข้าสู่พระนิพพาน พระพุทธองค์จงประทานอนุญาตให้แก่ข้าภควา เมื่อองค์สมเด็จพระผู้ทรงพระภาคย์เจ้าได้ทรงฟังพระควัมปติเถระมาทูลลาจะนิพพาน พระทศพลญาณจึ่งมีพระพุทธฎีกาตรัสว่า กาล มัญ์ญถ ดูกรสำแดงควัมบดี ท่านจงกำหนดกาลที่จะเข้าสู่พระนิพพานนั้นเถิด เถโร พระควัมปติเถระเจ้าครั้นทูลลาองค์สมเด็จพระพุทธเจ้าแล้ว จึ่งถวายนมัสการกระทำประทักษิณพระพุทธเจ้า สิ้นวาระ ๓ รอบแล้ว จึ่งบังคมลาพาพระสงฆ์ ๕๐๐ กลับมาสู่สุนทรวนาวาส เปนที่อยู่ของพระผู้เปนเจ้า ๆ จึ่งให้หาสิสสานุสิสมาประชุมพร้อมกันแล้ว จึ่งเทศนาสั่งสอนโดยนัยต่าง ๆ ครั้นสำเร็จแล้ว พระผู้เปนเจ้าจึ่งคิดขึ้นมาถึงเจ้าสัมพลอุบาสก เปนคนอุปฐากของพระผู้เปนเจ้าว่า สัมพลอุบาสกคนนี้เปนคนใจแขงว่ายากสอนยากตั้งใจแต่จะกระทำความผิด ประพฤติแต่ทุจริตมิจฉาจารถือทิฏฐิกล้าหาญนัก มิได้อ่อนน้อมในพระสาสนา ถ้าสิ้นบุญอาตมาแล้วใครจะทรมานได้

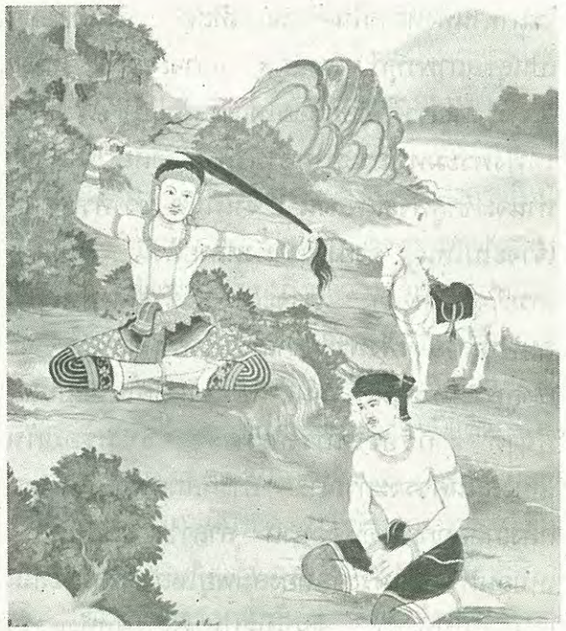

จำอาตมาจะสอนไว้เปนที่สุดครั้งนี้ น่าที่เจ้าสัมพลจะจำเอาคำของอาตมา ประเพณีบิดามารดาจะสั่งสอนลูกชายลูกหญิง คำสอนเมื่อจะใกล้ตายนั้นแหละเปนที่ยิ่ง ควรจะระลึกไว้มิได้รู้ลืมเลย แต่ภอให้เจ้าสัมพลยึดหน่วงเอาคำสอนของเราไว้ภายหลังองค์สมเด็จพระพุทธเจ้าจะได้ทรมานง่าย ๆ พระควัมบดีตำริฉนี้แล้ว จึ่งเรียกเจ้าสัมพลเข้ามาให้ใกล้ จึ่งมีวาจาปราไสยสั่งสอนว่า ดูกรเจ้าสัมพลอุบาสก ตัวท่านก็มีคุณอุปการแก่เราเปนอันมาก เราจะสอนท่านไว้ครั้งนี้เปนปัจฉิมที่สุด ท่านอุสสาหะจำคำสอนของเราไว้อย่าประมาท แต่นี้ไปท่านจงตั้งใจอภิวาทนมัสการทิศทั้ง ๖ ให้เปนนิจจนิรันตร์ทุกวันอย่ารู้วาย ท่านจงเร่งจำคำของเราไว้อย่าลืมเลย เรา

จะลาท่านทั้งหลายในครั้งนี้เปนที่สุด ท่านค่อยอยู่เปนสุขสถาพรทุก ๆ คนเถิด เราจะขอลา สัพ์เพสิส์สา แต่บรรดาศิษย์น้อยใหญ่กับทั้งอุบาสกอุบาสิกาได้ฟังพระมหาเถระท่านลาดังนั้นก็สงสัย มิได้รู้ว่าท่านจะเข้าสู่พระนิพพาน จึ่งถามตอบว่าพระผู้เปนเจ้าจะไปไหน จึ่งอำลาข้าทั้งหลายดังนี้ พระมหาเถระจึ่งแจ้งคดีว่า เราจะลาท่านเข้าสู่นิพพานแล้ว คนทั้งหลายได้ฟังพระมหาเถระเจ้าท่านตอบว่า จะเข้าสู่พระนิพพานครั้งนั้น ก็ชวนกันตกใจไม่เปนสมปฤาดี ก็ร้องไห้กรีดหวีดหวาดขึ้นพร้อมกันเสียงสนั่นควรจะกรุณา บ้างก็ล้มลงกับพื้นพสุธากลิ้งเกลือกกลางดินดูอนาถ สาลาว สัม์ปมัท์ทิตาเหมือนหนึ่งป่าไม้รังอันต้องลมพยุใหญ่ ก็ล้มระเนนเอนอ่อนไปทั้งป่า อันนี้มีอุปมาดังบริษัททั้งหลายชวนกันโศกาไห้วิลาปล้มระเนน ในจังหวัดบริเวณสุนทรวนาวาสฐาน เปนที่สำราญแห่งพระควัมปติเถระในกาลครั้งนั้น

สัพ์พา อิต์ถิโย ฝ่ายว่าหญิงทั้งหลายที่เปนอุบาสิกาเคยไปมาปฏิบัติพระผู้เปนเจ้าทุกเช้าเย็น ครั้นรู้ข่าวก็ชวนกันรีบมายกมือทั้งซ้ายขวาเข้าค่อนทรวงพิไรร่ำว่า กัสมา โน วิช์ชหถ เออก็นี่กรรมอะไรเล่าพระผู้เปนเจ้าจะทิ้งข้าไว้ให้อนาถา จะหนีเข้าสู่พระนิพพานเสียครั้งนี้ ทั้งทาสาและทาสีก็ชวนกันร้องไห้รักพระผู้เปนเจ้า เสียงร้องไห้เซงแซ่ยิ่งนัก บ้างสอื้นอยู่ฮัก ๆ และตือก ว่าอนิจจา ๆ พระผู้เปนเจ้า ข้าเคยเห็นอยู่ทุกเช้าค่ำมิได้ขาด เออก็กลับมานิราศสุนทรวนาวาสเปนที่สบาย ข้าพเจ้าทั้งหลายเคยมาฟังเทศนาไม่เว้นวันแต่นี้ไปใครจะเทศนาธรรมอิกเล่า ถึงจะสำแดงได้เล่าก็ไม่เพราะเหมือนพระผู้เปนเจ้าควัมบดี เออก็ชาวเราทั้งปวงนี้จะคิดไฉนดี เถโร ฝ่ายว่าพระควัมปติเถรพระผู้เปนเจ้าเห็นมหาชนโศกเศร้าสุดกำลัง พระผู้เปนเจ้าก็นำเอาพระอนิจจมาชี้แจง สำแดงธรรมเทศนาโปรดอุบาสกอุบาสิกา และสิสสานุสิสผู้น้อยผู้ใหญ่ว่ามา โว โสจิต์ถ ท่านทั้งหลายอย่าชวนกันปริเทวนาร่ำไรวิลาปเลย ดูลำบากตา อันเกิดมาเปนรูปกายแล้ว จะได้พ้นความมรณะนั้นอย่าสงสัย ย่อมมีทั่วทุกประเทศบ้านเมืองและชนบท อนิจจก็ปรากฏสิ้นด้วยกันทุก ๆ คนไม่เลือกหน้า สัพ์เพ สขารา อนิจ์จาพระพุทธองค์เจ้าโปรดประทานเทศนาไว้ว่า บรรดาสัตวเกิดมาในสงสารสิ้นทั้งไตรภพที่ใครจะหลีกหลบให้พ้นอนิจจอย่าพึงหมาย อุป์ปัช์ชิตวา นิรุช์ฌน์ติ เมื่อว่าบังเกิดเปนรูปเปนกายแล้ว มีแต่จะดับสูญสิ้นไปไม่เที่ยงแท้ มีแต่ความตายนี่แหละเปนที่สุด อุปมาดังบุรุษขว้างท่อนไม้และก้อนดินขึ้นไปบนเวหา ท่อนไม้และก้อนดินนั้น ก็เที่ยงแท้ที่จะตกลงมาเปนแม่นมั่นอย่าสำคัญว่าจะติดค้างอยู่กลางอากาศเวหา ถ้ามิดังนั้นดุจกระแสน้ำอันไหลลงมาจากภูเขาใหญ่ น้ำนั้นไหลลงมาแล้ว ที่จะได้ไหลกลับขึ้นไปบนภูเขานั้นอย่าสงกา อันนี้ก็มีอุปไมยดังความตาย มีอยู่ในสันดานสัตวทุกตัวทุกตน เกิดมาแล้วก็มีแต่ความตายเปนต้นไม่เลือกหน้า อันพระยามัจจุราชและจะเลือกว่าคนนั้นหนุ่มคนนี้สาวแก่ชรา คนนี้มีปัญญาคนนี้โฉดเขลาพระยามัจจุราชจะได้คิดฉนี้เล่าก็หามิได้ อนึ่งจะได้คิดเกรงเนื้อเกรงใจว่าคนนี้ยากจน คนนั้นมีบุญญาธิการ มีทั้งสมบัติพัศฐานทาสีทาสา เขามีรี้พลช้างม้าอเนกอนันต์ พระยามัจจุราชนั้นจะได้กลัวเกรงดังนี้หามิได้ แม้มาตรจะเกิดในตระกูลกระษัตร และตระกูลพราหมณคหบดี พระยามัจจุราชจะได้กลัวเกรงชาติตระกูลเช่นนี้หามิได้ อนึ่งจะได้เอนดูว่าคนนั้นเข็ญใจเปนยาจกจัณฑาลเปนคนกำพร้าอนาถา พระยามัจจุราชจะได้กรุณาปรานีก็หามิได้ ย่อมหักหารให้ประพฤติเปนไปในอำนาจแห่งตน แม้จะรู้เวทมนต์ศิลปสาตรสักเพียงใดก็ดี จะต่อสู้สงครามมัจจุราชนี้สู้มิได้ ถึงจะมีโยธาพาหนะ เข้าชิงไชยต่อสู้ด้วยพลช้างพลม้าพลรถบทจรเดินเท้าก็ดี ก็มีแต่พ่ายแพ้ปราชัยทุกครา ถึงจะมีบุญญฤทธิศักดา เงินทองแก้วแหวนมากมายเหมือนโชติกเศรษฐีและชฎิลเศรษฐีเมณฑกเศรษฐี

นั้น ก็มีเสียเปล่า ๆ เมื่อมัจจุราชภัยมาถึงเข้าแล้วทรัพย์สินทั้งนั้นก็ช่วยตนมิได้ ถึงจะมีรี้พลสกลโยธามากสักเพียงใด ดังบรมกระษัตรทรงพระนามว่าพาลเทวะ และภีมเสนะ และสุริยะ และจันทเทวะกระษัตรทั้ง ๔ พระองค์นี้ย่อมมีฤทธิ์อำนาจยิ่งนักหนา ประกอบไปด้วยพลสกลโยธาพาหนะจะนับมิได้ ครั้นมัจจุราชภัยมาถึงแล้ว พลโยธาพาหนะทั้งนั้นก็มีเสียเปล่า ๆ จะช่วยก็มิได้ ถึงบุคคลที่กระทำกุศลไว้ไปบังเกิดในสวรรค เสวยทิพยสมบัติเปนบรมสุขอยู่นั้นก็ดี ดูไม่น่าจะมีทุกข์โศก มีแต่ความสุขสบาย ครั้นมัจจุราชภัยมาถึงจวนจะจุติลงมา ก็กลับบังเกิดโศกาไม่สมประดี ตกว่ามัจจุราชภัยนี้ไม่เลือกใคร ย่อมนำเอาสัตวทั้งปวงไปตามปราถนาทั่วทุกตัวตน

เถโร พระมหาเถระผู้เปนเจ้าสำแดงเทศนาทางมรณธรรม สั่งสอนสิสสานุสิสอุบาสกอุบาสิกาเสร็จแล้ว ลำดับนั้นพระมหาเถระจึ่งเทศนาด้วยความแก่ชราต่อไปว่า ทุพ์พโล วตาย กาโย ดูกรท่านทั้งหลายทั้งปวงเอ่ย ร่างกายเราท่านทั้งหลายเกิดมานี้มีสภาวะสาธารณ์ทั่วไป ย่อมเปนที่อาศรัยแห่งกองทุกข์ต่าง ๆ เออก็เมื่อรูปร่างเปนหนุ่มสาว ยังกระชุ่มกระชวยอยู่ ครั้นความชรามาถึงแล้ว ก็เปนศัตรูเกิดขึ้นในกาย ย่อมกระทำให้เปนอันตรายวิปริตแปรปรวน พยาธิพยัค์ฆกุลาวาโส รูปกายนี้แหละย่อมประกอบไปด้วยโรคาพยาธิป่วยไข้ เข้ามั่วสุมประชุมกันอยู่ในตัวของตน

อุปมาดังบุคคลเลี้ยงพยัคฆ์เสือใหญ่ร้ายกาจไว้ในกายา ย่อมให้บังเกิดเวทนาร้อนรนพ้นที่จะประมาณ

...เมื่อโยคาวจรกุลบุตรผู้มีปรีชา พิจารณาเห็นรูปกายเปนที่พึงเกลียดดังกล่าวมาฉนี้แล้ว ครั้นดับจิตรลงก็จะคลาศแคล้วจากอบายภูมิทั้ง ๔...

ด้วยพยัคฆ์ใจหาญกล้าคือพยาธิป่วยไข้และมีภูเขาใหญ่ทุ่มทับอุรา คือความโศกาเร่าร้อนใจ บางทีก็ปริเทวนาร่ำไรให้สอื้นอัดอั้นอยู่ในอก ความโศกสุมอยู่ในทรวง เหมือนหนึ่งภูเขาหลวงอยู่ในอุราย่อมอาเกียรณ์ไปด้วยภูตคณานิกรผูงผี กล่าวคือโมหะอันบังเกิดอยู่ในสันดาน กระทำอาการให้ลุ่มหลงกำบังเสียซึ่งองค์ปัญญาจักขุ มิให้พิจารณาเห็นบาปบุญคุณและโทษ อันโมหะนี้โสดเสมือนหนึ่งผูงผี และประกอบด้วยโกรธาอันราวีอยู่ในกายเสมือนหนึ่งเปลือกต้นไม้ใหญ่ อันจำเริญไปด้วยกิ่งก้านสาขาอัล์ลจัม์มปฏิจ์ฉันโน กายแห่งเราท่านทั้งปวงนี้มหนังหุ้มอยู่ภายนอกดูเกลี้ยงเกลา ภายในนั้นเล่าแลล้วนเครื่องอสุจิโสโครก พิจารณาแลดูล้วนไม่เปนแก่นสารประกอบด้วยทวารทั้ง ๙ เปนที่ไหลออกแห่งเครื่องเหม็นทั้งปวงอุปมาดังแผลที่มีน้ำหนองไหล ร่างกายแห่งเราท่านทั้งปวงนี้ องค์สมเด็จพระชินสีห์ตรัสเทศนาไว้ว่า ปูติกาย เหม็นเน่าอยู่เปนนิตย์ ถึงว่าจะยังมีชีวิตอยู่ก็เหม็นเน่าน่าเกลียดน่าชัง พาลาภินันท์ทิโต แต่บรรดาโลกียมหาชนเปนคนโฉดเขลา สรรเสริญว่ารูปกายเราท่านนี้เปนที่รักเปนที่ยินดี เพราะโมหะบังเกิดมีกระทำให้ใหลหลง พระอริยเจ้าทั้งปวงปลงปัญญาพิจารณาเห็นว่าเปนของพึงเกลียดสิ้นทั้งนั้น คนพาลชวนกันนับถือว่าดีว่างามเปล่า ๆ

อันโต พาหิรโต สิยา ถ้าและจะกลับเอาภายในออกมาไว้ภายนอกแล้ว น่าที่จะมีกลิ่นเหม็นกระหลบอบไป ฝูงกาและสุนัขทั้งหลายจะมาชิงกันกินทั้งเปนเจ้าตัวก็จะต้องถือธนูและน่าไม้กันไว้ คอยจ้องไล่ฝูงกาและสุนัข อันจะมากินกายของตนเปนภักษา เหตุว่ามีกลิ่นเหม็นเห็นปานดังนี้ เอวัญ์จ อิม กาย **เมื่อโยคาวจรกุลบุตรผู้มีปรีชา พิจารณาเห็นรูปกายเปนที่พึงเกลียดดังกล่าวมาฉนี้แล้ว ครั้นดับจิตรลงก็จะคลาศแคล้วจากอบายภูมิทั้ง ๔** ท่านทั้งหลายแม้มีจิตรรักใคร่เรา อย่าได้โศกเศร้าร่ำร้องไห้พิไรเลย จงอุสสาหะรักษาศีลบำเพ็ญทานการกุศล ทั้งศีล ๕ เปนต้นคือปาณาติบาต มา จ สัต์ต วิหึเสย์ยาถ อย่าพึงตั้งจิตรคิดฆ่าสัตวน้อยใหญ่ ให้ชีวิตตกไปจากร่างกายของอาตมา เกิดไปเบื้องน่าจะทนทุกข์ลำบาก จะต้องวิโยคพลัดพรากจากของรัก บาปที่ฆ่าสัตวจะกระทำให้อายุสั้นพลันตาย เปนกรรม ร้ายเรียกว่าปาณาติบาต

อนึ่งท่านทั้งหลายอย่าประมาท ดูหมิ่นในอทินนาทาน อย่าพึงฉกลักหักหาญเอาทรัพย์สินเงินทองอันเจ้าของหวงแหนรักษาไว้ โดยที่สุดลงไปจนชั้นผักหญ้าอันเจ้าของไม่ยอมให้ด้วยกายและวาจาแล้ว อย่าพึงหยิบคว้าเอามาเปนของตนด้วยโลภเจตนา ถ้าแม้เห็นสิ่งของทั้งปวงอันเจ้าของหวงไว้ จงเร่งหลีกเสียให้ไกลดังบุคคลเห็นอศรพิษ อ่ย่าพึงคิดว่าจะเอาสิ่งของเขานั้นมา ครั้นไปเบื้องน่าจะลำบากยากไร้ จะ

...อย่าได้บริโภคสุราคือน้ำเมาจะมีโทษจะเสียประโยชน์ในชาตินี้ แม้จะมีทรัพย์สินก็ไม่คง เหตุหลงบริโภคสุราและเมรัย ครั้นเกิดไปในเบื้องน่าจะเปนยักษ์ ๕๐๐ ชาติ จะเปนสุนัข ๕๐๐ ชาติ จะเปนคนบ้า ๕๐๐ ชาติ...

เปนคนเข็ญใจจัณฑาล จะเกิดในตระกูลต่ำช้าสามาญเปนคนจัณฑาลและยาจกจะตกต่ำช้า อันนี้เปนโทษแห่งอทินนาทานตามให้ผล

อนึ่งท่านทุกคนอย่าพึงกระทำทุจริตมิจฉาจารเห็นภรรยาท่านงาม ๆ ให้เร่งเว้นจงหนักอย่าเข้าใกล้ดังบุคคลเห็นลูกไม้มีพิษ ไม่ควรที่จะนำเอามาบริโภคแต่ในอิธโลกนี้ก็จะเสียทรัพย์เสียตัว ไปชั่วน่าจะทนทุกข์ลำบากในนรกเปนช้านาน โทษมิจฉาจารจะให้เปนกะเทยถึง ๕๐๐ ชาติ แล้วจะไปบังเกิดเปนทาสคนใช้ของท่าน อันนี้ก็จัดเปนโทษมิจฉาจารทั้งสิ้น

อนึ่งอย่าได้ดูหมิ่นในมุสาวาทาเจรจาคำเท็จว่าจริง อย่ากล่าวคำเจรจาล่อลวงเอาทรัพย์สิ่งของท่านมาเปนอนาประโยชน์แห่งตน จะต้องไปทนทุกขเวทนาในอบายภูมิ โทษแห่งมุสาวาทนั้นจะกระทำให้วิปริตต่าง ๆ นา ๆ ถ้อยคำแต่ชั้นพูดจาก็ไม่มีใครเชื่อฟังถึงจะพูดจาจริง ๆ เขาก็ว่าเท็จ ทั้งนี้ก็เปนโทษแห่งมุสาวาท

อนึ่ง **อย่าได้บริโภคสุราคือน้ำเมาจะมีโทษ จะเสียประโยชน์ในชาตินี้ แม้จะมีทรัพย์สินก็ไม่คง เหตุหลงบริโภคสุราและเมรัย ครั้นเกิดไปในเบื้องน่า จะเปนยักษ์ ๕๐๐ ชาติ จะเปนสุนัข ๕๐๐ ชาติ จะเปนคนบ้า ๕๐๐ ชาติ** อนึ่งโทษแห่งบุคคลบริโภคสุราและเมรัยท่านทั้งหลายอย่าประมาท จงตั้งจิตรให้นิราศพ้นจากปัญจวิธเวรทั้ง ๕ มีปาณาติบาตเปนต้น ดังสำแดงมาฉนี้

เถโร พระควัมปติเถระผู้เปนเจ้าเมื่อสำแดงศีล ๕ ประการ สั่งสอนอุปฐากและอันเตวาสิกเสร็จลงแล้ว ในลำดับนั้นพระผู้เปนเจ้าจึ่งสำแดงว่า ธรรมดาสัตวในโลกนี้ จะประกอบการเลี้ยงชีวิตให้เปนสุข ให้พ้นจากทุกข์ในอบายภูมิ จึ่งเทศนาสั่งสอนซึ่งสานุศิษย์ทั้งหลายว่า ตุเม์ห ธัม์เมสุ วาณิช์ชํ ดูกรท่านทั้งหลายอันเปนฆราวาศเล่า ก็ยากที่จะประกอบการเลี้ยงชีวิต

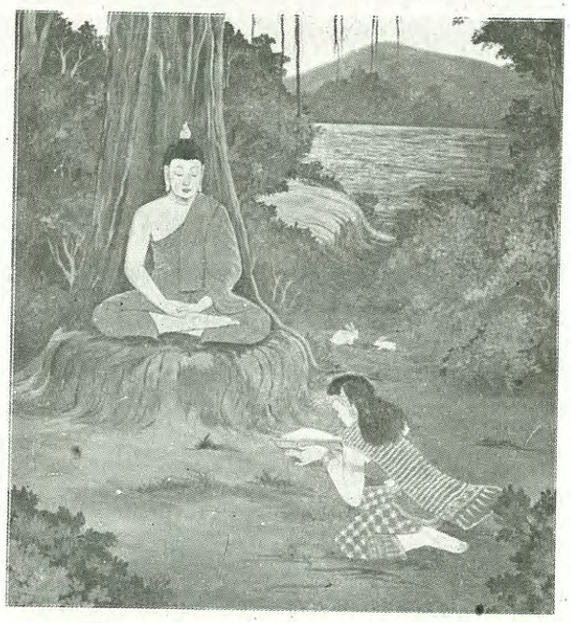

ให้เปนธรรม แม้จะทำไร่ไถนาค้าขายเลี้ยงชีวิต จงกระทำให้สุจริตอย่าเบียดเบียฬท่าน จงกระทำให้ถูกต้องตามประเพณี เมื่อจะใช้ทาสาและทาสีโคมหิงสาให้กระทำการงาน พึงให้รู้ประมาณหนักและเบา สักแต่ว่าจะใช้ให้ผิดกำหนดกฎหมายแล้วจะมีโทษ เมื่อจะใช้ก็อัชฌาสัยว่าเวลานี้จะกินเข้า เวลานี้จะปล่อยเวลานี้เขาจะให้ลูกกินนม ให้ตั้งจิตรเมตตากรุณาแก่ทาสีและทาสาโคมหิงสาที่จะใช้การ ถ้ามิได้รู้ประมาณดังนี้ใช้ ครั้นกระทำกาลกิริยาตายจะต้องไปทนทุกขเวทนา เหตุไม่มีเมตตาแก่สัตวดังกล่าวมานี้

เถโร พระควัมปติเถระผู้เปนเจ้าสำแดงธรรมตามสัตวในโลกจะประพฤติการงานเลี้ยงชีวิตเสร็จลงแล้ว ลำดับนั้นจึงสำแดงธรรมทางจะสอนอุบาสกและอุบาสิกา ซึ่งเปนบ่าวท้าวพระยาทั้งหลายสืบไปว่า เย โลเก สุขมิจ์ฉันต์ตา ดูกรชาวเจ้าทั้งปวงจงเร่งจำคำสอนเถิด จะเปนสุขสวัสดีทุกเมื่อ แม้ท่านจะเปนคนใช้ท้าวพระยามหากระษัตร จงอุสสาหะมัธยัสถ์ในราชการ อย่าเกียจคร้านทำละเลยในราชกิจ จงพินิศพิจารณาดูการ ทั้งยศบริวารเบี้ยหวัดผ้าปี ก็จะบังเกิดมิได้โดยสมควรแก่อาตมา จงเร่งตั้งจิตรเมตตาต่อบรมกระษัตร อย่าให้เกิดวิบัติจุลาจล อย่าสำคัญว่าเปนคนสนิทท้าวเธอรักใคร่ ทำทะนงใจให้ท้าวเธอคิดแคลง ท้าวเธอระแวงพิโรธแล้วเมื่อใดให้กลัวเกรงดังเปลวไฟอันร้ายกาจ อย่าพึงประมาทว่าน้อยนิดหนึ่งเท่าหิ่งห้อยก็ดี ถ้าเปลวอัคคีติดเชื้อเข้าเมื่อใด ไฟนั้นก็ไหม้มากขึ้นทุกที ถ้าจะเผาชนบทบุรีก็จะยับย่อยเปนจุณวิจุณไปสิ้น เสวกข้าราชการอย่าพึงประมาทในมหากระษัตร จะเกิดสุขสวัสดิ์ทุกเช้าค่ำไม่มีโแคลง ท่านทั้งหลายอย่าระแวงระไว เร่งจำคำเราสอนให้ได้อย่าลืมหลงในคำสอน จะเกิดสุขสถาพรในอิธโลกและปรโลกดังพรรณามาฉนี้

เอวํ โอวทิต์วา เมื่อพระควัมปติเถระผู้เปนเจ้าสั่งสอนอุบาสกอุบาสิกาด้วยประการฉนี้แล้ว พระผู้เปนเจ้าจึ่งว่าดูกรเจ้าสัมพลอุบาสก ท่านจงอุสสาหะไหว้ทิศทั้ง ๖ ดังเราสอนจะเกิดสุขาสถาพรไม่วายวัน ทิศทั้ง ๖ นั้น คือทิศตะวันตก ตะวันออก ทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศเบื้องบน ทิศเบื้องต่ำ เปน ๖ ทิศ ท่านตั้งใจเคารพอย่าให้ขาด จงกระทำตามคำเราสอนเถิด จะเกิดสุขสวัสดิ์มงคลคุ้มครองอันตรายทั้งชั่วนี้และชั่วน่า พระควัมปติเถระเทศนาเท่านั้นแล้ว จึ่งบริยายทิศทั้ง ๖ ให้วิตถารออกไป จึ่งกล่าวเปนพระคาถาว่า มาตาปิตา ทิสา ปุพ์พา ดูกรเจ้าสัมพลอุบาสก ท่านจงตั้งใจฟังทิศทั้ง ๖ โดยพิสดาร อันทิศตะวันออกนั้นได้แก่มารดาและบิดา ทิศใต้นั้นได้แก่พระอุปัชฌาย์และอาจารย์ ทิศตะวันตกนั้นได้แก่ญาติวงษ์พงษา ทิศเหนือนั้นได้แก่บุตรภรรยาแห่งตน ทิศเบื้องต่ำนั้นได้แก่ทาสีทาสา ทิศเบื้องบนนั้นได้แก่สมณะชีพราหมณ์ ท่านจงเร่งตั้งใจเคารพทิศทั้ง ๖ ตามคำเราสอนฉนี้

กัส์มา เหตุไฉนมารดาและบิดาจึ่งได้ชื่อว่าบุพพทิศตะวันออกเล่า อ้อมารดาและบิดานั้นเขามีอุปการแก่บุตรก่อนคนทั้งหลาย มารดาบิดานั้นจึ่งเรียกว่าบุพพทิศตะวันออกดังสำแดงมานี้ ปัต์เถน์ตา มารดาและบิดามีอุปการแก่บุตรก่อนนั้น คือเขาอุสสาหะกระทำกุศลผลสุจริตแล้ว ตั้งจิตรปราถนาจะใคร่ได้

ลูกหญิงลูกชาย กระทำกุศลสิ่งใด ๆ แล้วย่อมปราถนาว่า อิมินา ปุญ์ญกัม์เมน เดชะกุศลข้าได้กระทำดังนี้ ขอให้ได้บุตรธิดาเปนที่รักของข้านี้เถิด มารดาบิดามีอุปการแก่บุตรก่อน ลูกชายลูกหญิงยังมิได้มาบังเกิด เหตุฉนี้และมารดาบิดาจึ่งได้ชื่อว่าบุพพทิศตะวันออก ควรที่บุตรและธิดาจะคารวะเคารพนบนอบมิได้ขาดวัน

กัส์มา ทักขิณา เออก็อาจารย์นั้นชื่อว่าทักขิณทิศนั้น อาศรัยเหตุดังฤๅเล่า ทัก์ขิเณย์ยา เออออาจารย์ชื่อว่าทักขิณทิศนั้น เหตุอาจารย์ควรจะรับเครื่องสักการบูชา อันศิษย์นำมาแล้วและถวายเหตุฉนี้แหละจึ่งชื่อว่าทักขิณทิศประการหนึ่ง อทัก์ขํ กุสลากุสลํ อนึ่งเล่าศิษย์นั้นยังโฉดเขลา ยังไม่รู้บาปและบุญคุณและโทษ ประโยชน์และใช่ประโยชน์ อาจารย์อุสสาหะแนะนำสั่งสอนไป ทัก์เขติ ย่อมยังศิษย์ให้รู้เห็นว่าสิ่งนี้เปนบาปสิ่งนี้เปนบุญ สิ่งนั้นเปนคุณ สิ่งนั้นเปนโทษ อาจารย์จึ่งชื่อว่าทักขิณทิศ อนึ่งเล่าศิษย์นั้นยังไม่รู้เห็นว่ากองแห่งศีลและสมาธิปัญญา อาจารย์อุสสาหะสั่งสอนให้รู้เห็นแจ้งใจ ในกองศีลกองสมาธิปัญญาตัวอาจารย์จึ่งชื่อว่าทักขิณทิศ ควรที่ศิษย์จะคารวะเคารพบูชาทุกค่ำเช้า

กัส์มา ญาติวัค์คา ญาติวงษ์พงษาทั้งหลายเหตุไฉนจึ่งชื่อว่าปัจฉิมทิศตะวันตก ปัจ์ฉา ญาติวัค์คา เขาก็มีคุณูปการได้เลี้ยงรักษาแก่อาตมา ปัจ์ฉา แต่ทว่ามีคุณแก่ตนนั้นภายหลังมารดาบิดา เหตุฉนี้ญาติวงษ์จึ่งชื่อว่าปัจฉิมทิศตะวันตก ควรที่บุคคลจะพึงเคารพบูชา

กัส์มา ปุต์ตภริยา อนึ่งเล่าบุตรและภรรยาชื่อว่าอุตตรทิศนั้น เพราะเหตุไฉนเล่า อุต์ตรธัม์มํ ปฏิลภัน์ติ อ้อบุคคลจะสำเร็จแก่ธรรมอันประเสริฐ คือพระโพธิญาณ ก็อาศรัยบุตรและภรรยา กถ อย่างไรจึ่งว่าบุตรและภรรยาให้สำเร็จพระโพธิญาณ โพธิสัต์โตอันหน่อพุทธังกูรบรมโพธิสัตว ปราถนาจะตรัสรู้พระสัพพัญญุตญาณ อุสสาหะบำเพ็ญพระบารมี ๓๐ ทัศ มีทานบารมีเปนต้น อันธรรมดาพระโพธิสัตวจะเปนพระทศพล สำเร็จพระโพธิญาณ คือจะต้องให้ลูกเปนทานให้เมียเปนทาน พระโพธิญาณจึ่งจะสำเร็จ ถ้าแหละมิได้ให้ลูกเมียเปนทานแล้ว พระโพธิญาณจะสำเร็จนั้นหามิได้ อาศรัยเหตุฉนี้และบุตรภรรยาจึ่งได้ชื่อว่าอุตตรทิศ เร่งให้บุคคลตั้งจิตรเคารพยำเกรงในทิศอุดร กล่าวคือบุตรภรรยาของตน

...ผู้เปนเนื้อหน่อพระทศพล จักสำเร็จพระโพธิญาณ ย่อมบริจาคสัตตะสดกมหาทานสิ่งละ ๗๐๐ ทั้งทาสาและทาสีสิ่งละ ๗๐๐ จึ่งได้สำเร็จพระโพธิญาณเปนธรรมดา...

ยถา ทาสกัม์มกรา อนึ่งเล่าทาสกรรมกรคนใช้สรอย ได้ชื่อว่าทิศเบื้องต่ำนั้น เพราะเหตุฉันใด อันธรรมดาทาสกรรมกรคนใช้นั้น จะนั่งก็นั่งในที่ต่ำ จะบริโภคเล่าก็ต่ำกว่าเจ้า เหตุฉนี้ทาสีทาสาจึ่งชื่อว่าทิศเบื้องต่ำ เร่งให้บุคคลยำเกรงในทาสของตน อนึ่งเล่าพระโพธิสัตว **ผู้เปนเนื้อหน่อพระทศพล จักสำเร็จพระโพธิญาณ ย่อมบริจาคสัตตะสดกมหาทานสิ่งละ ๗๐๐ ทั้งทาสาและทาสีสิ่งละ ๗๐๐ จึ่งได้ สำเร็จพระโพธิญาณเปนธรรมดา** เหตุดังนี้ทาสาทาสีจึ่งชื่อว่าทิศเบื้องต่ำ

กถ สมณพ์ราห์มณา อนึ่งสมณะและพราหมณ์ชื่อว่าทิศเบื้องบนนั้นเปนดังฤๅ อันสมณะและพราหมณ์นั้น ย่อมสั่งสอนให้บุคคลปฏิบัติตาม ให้สำเร็จสวรรค์และนิพพานเปนที่สุด อาศรัยเหตุฉนี้สมณะและพราหมณ์จึ่งชื่อว่าทิศเบื้องบน เร่งให้บุคคล สัมมาคารวะในสมณะและพราหมณ์ ดังพรรณามาฉนี้

ควัม์ปติต์เถโร ฝ่ายว่าพระควัมปติเถระผู้เปนเจ้าเมื่อสำแดงทิศทั้ง ๖ โดยย่อดังนี้แล้ว จึ่งสำแดงให้พิสดารขึ้นไปกว่าเก่าว่า โภน์โต อุปาสกา ดูกรอุบาสกทั้งหลายผู้เจริญ จิตรสันดานของมารดาและบิดาย่อมมีกรุณาในบุตรเปนกำลัง มารดาและบิดาปราถนา จะใคร่ได้ลูกหญิงลูกชาย อุสสาหะสู้เสียทรัพย์สินเงินทองผ้าผ่อนท่อนสะไบบวงสรวงพลีกรรมแก่เทวดาอารักษ์ ด้วยความปราถนาจะใคร่ได้ลูก อัต์ตโนกุจ์ฉิคเต แต่ภอตั้งครรภ์ขึ้นมามีความยินดีปรีดาหาที่สุดมิได้ อุส่าห์รักษาครรภ์ไว้มิให้อนาทร ยามจะกินจะนอนก็ประหยัดอัชฌาสัย จะรับประทานอาหารเข้าไปก็พินิศพิจารณา มิให้เผ็ดร้อนนัก กลัวว่าทารกในครรภ์จะลำบาก ตั้งแต่จะทรมานพยายามสู้อดหยากรักษาครรภ์ จนตัวนั้นไผ่ผอมรูปร่างพิกล บางทีให้เสียดแทงไปทั่วตนทนทานมิใคร่ได้ เสวยทุกขเวทนานี่กะไรสุดกำลัง ทุกข์ทั้งนี้มีแต่เมื่อบุตรยังอยู่ในครรภ์แห่งอาตมา ขณะเมื่อบุตรจะออกมาจากครรภ์ ความเจ็บปวดนั้นพ้นที่จะประมาณปาน ประหนึ่งว่าจะสิ้นชีวิต บางคาบก็ถึงอาการวิสัญญีสลบแน่นิ่งไป บางคาบก็ขาดใจถึงกาลมรณา โลหิตมัก์ขิตสรีรา เนื้อตัวของมารดานั้นเปื้อนไปแต่ล้วนโลหิต มิได้คิดว่าตัวนั้นทนทุกขเวทนา ร้องว่าลูกของข้าอยู่ไหนเล่า ยกมือทั้งสองประคองเข้าอุ้มลูกทั้งโลหิตมา กอดชิดไว้กับอุรา สงสารมารดาได้ความทุกข์ถึงเพียงนี้เพราะรักลูกตน อุส่าห์สู้ทนปฏิบัติเลี้ยงรักษามิให้อนาทร ยามจะกินจะนอนก็ถนอมเลี้ยงทุกเวลา ยามเมื่อมารดาจะบริโภคอาหารก็อุ้มลูกไว้กับอก ลูกอ่อนนั้นถ่ายมูตรคูถลงในชามเข้า บางทีเล่าถ่มน้ำลายคายน้ำมูกลงโภชนา ความรักของมารดานั้นจะได้เกลียดอายหามิได้ บริโภคอาหารเข้าไปทั้งมูตรแห่งทารก ตกว่ากายของมารดานั้นย่อมอาเกียรณ์ไปด้วยมูตรและคูถน้ำลายแห่งลูกอ่อนมิได้เกลียดอายฉนี้ ก็อาศรัยแก่ความรักใคร่ในลูกของตน มีความทุกขเวทนาถึงเพียงนี้ โรเค อุป์ปัน์เน ครั้นลูกเจ็บไข้ลง ด้วยโรคอันใดอันหนึ่งแล้ว อกใจของมารดาและบิดาดังว่าจะแตกออก ๗ ภาคด้วยความเสน่หา ตั้งพลีกรรมบวงสรวงเทพารักษ์อันศักดิ์สิทธิ์ ว่าเอนดูด้วย ช่วยชีวิตลูกข้าพเจ้า ทั้งเงินทองและแก้วเก้าจะถวาย ครั้นลูกคลายหายเจ็บแล้ว ใจมารดาและบิดาก็ผ่องแผ้วพ้นที่จะอุปมา ครั้นลูกค่อยวัฒนาการเติบใหญ่ ก็สั่งสอนแต่ที่จะให้เปนประโยชน์มิให้ลูกนั้นกระทำ การที่มีโทษทุจริตอุส่าห์สอนเปนนิจจนิรันตร์ไป บุตรหญิงชายประกอบด้วยปัญญาพิจารณาเห็นคุณอุปการแห่งมารดาและบิดาดังกล่าวมาฉนี้แล้ว แม้ว่าตนมีฤทธานุภาพคิดจะใคร่ทดแทนคุณมารดาและบิดา จะยกสมบัติบรมจักรพัตราให้ก็ดีน เต์วว ปฏิการํ กโรติ ลูกหญิงลูกชายกระทำดังนี้มิได้เรียกว่าแทนคุณ ถึงจะแบกมารดาบิดาไว้ข้างละบ่า ๆ จะตั้งปฏิบัติรักษามิให้อนาทร ยามเมื่อมารดาและบิดาจะนอนก็ให้นอนบนบ่า ยามจะบริโภคโภชนาก็ให้อยู่บนบ่าของตน แม้มารดาและบิดาจะถ่ายอุจจาระปัสสาวะเล่า ก็ให้ถ่ายลงบนบ่านั้นเอง ตั้งใจปฏิบัติดังนี้ไปกว่าจะสิ้นชีวิตของตน อันจะช่วยทุกข์ธุระร้อนรนสักเท่าใด ๆ ก็มิได้เรียกว่าแทนคุณได้ ถ้าแหละมารดาและบิดาเปนมิจฉาทิฏฐิถือผิดจากพระสาสนา ไม่เลื่อมไสศรัทธาในพระรัตนไตรย ลูกหญิงลูกชายอุส่าห์สั่งสอนให้มารดาบิดามีศรัทธา กระทำทานการกุศล แม้ว่ามารดาและบิดาละเสียได้ซึ่งมิจฉาทิฏฐิ นับถือในคุณพระรัตนไตรย ตั้งตนอยู่ในศีล ๕ และศีล ๘ อุส่าห์สั่งสอนให้มารดาบิดามีศรัทธากระทำทานการกุศล แม้ว่ามารดาบิดากระทำกาลกิริยาตายวายชนม์แล้ว จงเร่งอุสสาหะรักษาศีลบำเพ็ญทาน แล้วสร้างพระทุทธรูป พระสถูปพระเจดีย์ ปลูกต้นไม้พระศรีมหาโพธิ สร้างอาวาสอาราม ปฏิบัติสมณะพราหมณ์ชีผู้มีศีล จงเร่งตั้งใจสร้างสมกองการกุศล แล้วอุทิศแผ่ผลไปถึงมารดาและบิดา เมื่อบุคคลกระทำได้ดังพรรณามาฉนี้ ชื่อว่าปฏิบัติรักษามารดาบิดาเปนธรรม จะเปนที่สรรเสริญโสมนัสแห่งเทพามนุษย์ในชั่วนี้และชั่วน่า ครั้นเกิดไปในเบื้องน่าจะได้บรมสุขสิ้นกาลช้านาน อากาสัฏ์ฐา จ ภุม์มัฏ์ฐา ใช่แต่เท่านั้น ทั้งอากาศเทวาและภุมมะเทวาและสาครเทวาก็จะพิทักษ์รักษาบุคคลผู้ปฏิบัติ มารดาและบิดามิให้เปนอันตราย อิน์ทพ์รห์มาทโย เทวา ใช่แต่เท่านั้น

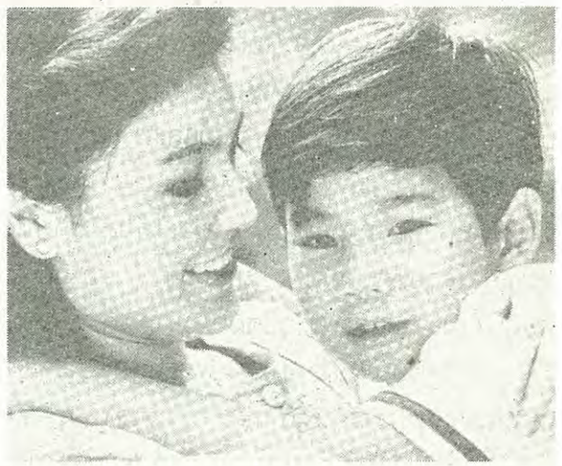

ทั้งเทพยดาทั้งหลายมีพระอินทร์ พระพรหมเปนต้น จะช่วยอภิบาลรักษาบุคคลอันเลี้ยงซึ่งมารดาและบิดา ดังกล่าวมาฉนี้ บุคคลผู้ปฏิบัติซึ่งมารดาและบิดานั้น จะเปนสุขสวัสดีในชั่วนี้และชั่วน่า เอวํ วิทิต์วา บุคคลทั้งหลายเมื่อรู้คุณมารดาและบิดาฉนี้แล้ว จงตั้งใจเคารพนบนอบในทิศตะวันออก กล่าวคือมารดาและบิดาของตนดังสำแดงมานี้

กถํ อาจริยุปัช์ฌายา อาจารย์และอุปัชฌาย์สงเคราะห์แก่ศิษย์เปนธรรมนั้นฉันใดเล่า อ้ออาจารย์และอุปัชฌาย์นั้น ย่อมเอาใจใส่สั่งสอนศิษย์ให้แจ้งในสีลขันธ์และสมาธิขันธ์ปัญญาขันธ์แล้ว ให้ศึกษาในพระสุตตาภิธรรมและวินัย สิ่งใดเปนประโยชน์ย่อมสั่งสอนบอกเล่า แก่เหล่าศิษย์ทุกสิ่งทุกประการ พระอุปัชฌาย์มีคุณูปการแก่ศิษย์ฉนี้ ฝ่ายศิษย์เล่าก็จงรักภักดี ปฏิบัติอาจารย์ทั้งน้ำใช้และน้ำฉันเปนอัตรา เข้านวดเฟ้นคั้นบาทาไม่เว้นวัน เวลาจะขบฉันมิให้อนาทรร้อนใจ ครั้นพระอุปัชฌาย์อาจารย์หาบุญไม่แล้ว ศิษย์อยู่ภายหลังอุสสาหะกระทำการกุศลสุจริตแล้วอุทิศส่วนกุศลนั้นไปให้แก่อาจารย์พระอุปัชฌาย์ บุคคลผู้ใดอุสสาหะปฏิบัติอาจารย์และพระอุปัชฌาย์ จะเปนที่สรรเสริญแห่งเทพามนุษย์ทั้งปวง ในอิธโลกและปรโลก ครั้นทำลายขันธ์แล้วจะได้ไปบังเกิดในสวรรค์ เสวยทิพยสมบัติเปนบรมสุข ด้วยอานิสงษ์ที่ปฏิบัติอาจารย์และพระอุปัชฌาย์

กถํ ญาตโย เมื่อญาติวงษ์พงษาสงเคราะห์แก่เหลนหลานโดยธรรมนั้นเปนประการใดเล่า ญาตินี้ย่อมสมเคราะห์แก่เหลนหลานนั้น เขาอุสสาหะแนะนำมิให้กระทำอกุศล สิ่งที่ชั่วทรพลห้ามมิให้เหลนหลานกระทำ ฝ่ายเหลนหลานนั้นก็ตั้งจิตรจำนงภักดีต่อญาติ มิได้คิดจะผูกเวรพยาบาทประมาทหมิ่น จำคำท่านสอนไว้สิ้นทุกสิ่ง มีน้ำใจนั้นกตัญญูกตเวที ต่อญาติผู้มีคุณดังนี้ เทวดามนุษย์จะสรรเสริญว่าตนเปนคนดีมีสติ จะได้ความสุขสวัสดีในชั่วนี้และชั่วน่า

กถํ สามิโก สามีเลี้ยงภรรยาของตนโดยธรรมนั้นอย่างไร คือสามีนั้นแต่งเครื่องประดับประดาให้ผ้านุ่งผ้าห่มและเครื่องประดับสำหรับหญิงแล้ว อุส่าห์สั่งสอนให้อยู่ในทานและศีลผลสุจริต มิได้คิดที่จะนอกใจภรรยา รักใคร่ดังมารดาและน้องสาว ฝ่ายภรรยาเล่าก็อุสสาหะปฏิบัติผัว สิ่งที่ชั่วมิได้กระทำ ยำเกรงสามี ใจเล่าก็อารีรอบคอบในการเหย้าเรือน อุส่าห์เก็บห่อทรัพย์สิ่งของที่สามีหามาให้มิให้อันตรธานหายสูญ อุสสาหะบำรุงสามีมิให้อนาทร การที่จะกินการที่จะนอนมิให้ลำบากแก่สามี ตั้งใจภักดีต่อผัวตน ตั้งใจปฏิบัติรักษาดังว่าบิดาและพี่ชายร่วมสายสะดือเดียวกัน เมื่อสามีภรรยาเขามีอุปการต่อกันเปนธรรมดังกล่าวมาฉนี้ ก็จะบังเกิดความสุขสวัสดีสถาพร บห่อนที่จะมีอันตรายมาเบียดเบียฬย่ำยีได้ เทพาและมนุษย์ทั้งหลายก็สรรเสริญ จะมีความสุขในอิธโลกและปรโลกชั่วนี้และชั่วน่า

สามิโก กถํ ทาเส ธัม์เมน รักเขย์ย เออก็นายจะเลี้ยงทาสาทาสีโดยธรรมนั้น เปนฉันใดเล่า คือจะใช้บ่าวทาสกระทำการงานทั้งปวง ย่อมให้กระทำแต่สมควรแก่กำลัง ที่เหลือกำลังแล้วก็มิให้กระทำ หญิงใช้ตามหญิง ชายใช้ตามชาย ย่อมเอาใจดูหูใส่

ทั้งโภชนาหาร ทั้งผ้านุ่งและผ้าห่มหาแต่งให้ พึงรักใคร่ดังลูกชายและลูกหญิงเกิดในอุทร เจ้าเลี้ยงข้าดังนี้แล้วชื่อว่าเลี้ยงเปนธรรม

ฝ่ายทาสนั้นก็ตั้งใจภักดีต่อเจ้าของตน อุสสาหะสู้ทนกระทำการงานมิให้เคืองใจ เอาใจดูหูใส่สารพัตการทั้งปวงมิให้พักว่า รักเจ้าดังบิดามารดาบังเกิดเกล้า เมื่อทาสาทาสีเขาภักดีต่อเจ้าดังกล่าวมานี้ ก็จะมีความสรรเสริญในอิธโลกและปรโลก

กถํ สมณพ์ราห์มณา สมณะและพราหมณ์ทั้งหลายนั้น รักษาสัตวโลกเปนธรรมฉันใด เมต์ตจิต์ตภาเวตวา สมณะพราหมณ์นั้นท่านเจริญเมตตาจิตแผ่ไปแก่สรรพสัตวในทิศานุทิศทั้งปวง ถ้าเปนบุคคลประพฤติผิดล่วงกระทำการอกุศล อุส่าห์สั่งสอนจะ

ให้เปนประโยชน์ด้วยกัน ท่านเปนบุคคลมีใจแต่จะให้เปนผลและเปนประโยชน์แก่สรรพสัตวดังพรรณามาฉนี้ จึ่งเรียกว่าท่านรักษาสัตวโลกเปนธรรม มหาชนทั้งปวงรู้ดังนั้นแล้ว ก็เร่งเคารพรับเอาคำสอน ทั้งน้ำใจก็ให้อ่อนอารีในสมณะพราหมณ์ทั้งหลายทั้งปวง ตั้งใจกระทำสักการบูชาคารวะไม่วายวัน แม้ใครเปนคนอาธรรม์ ประมาทหมิ่นในสมณะพราหมณ์ชีด้วยกายกรรมวจีกรรมมโนกรรม กระทำโทษประทุษร้ายแก่ท่านผู้มีคุณแก่ตน จะได้ทุกขเวทนาในอบายภูมิทั้ง ๔ มีนรกเปนต้น เหตุว่าท่านตั้งเมตตาจิตรต่อคนทั้งหลาย มิได้คิดร้ายหมายมั่นแก่คนทั้งหลาย แม้บุคคลล่วงนินทากระทำโทษแก่สมณะแ พราหมณ์ โทษนั้นก็จะถึงตัวเปนมั่นคงไม่มีแคลง ดังบุคคลแกล้งขว้างฝุ่นและทรายขึ้นไปบนเวหา ฝุ่นและทรายนั้นก็จะตกต้องอาตมาเปนเที่ยงแท้ นี่แหละดูกรเจ้าสัมพลอุบาสก เจ้าจงเรงจำการเคารพในทิศทั้ง ๖ ดังเราสอน จะเกิดสุขาสถาพรไม่วายวัน อำนาจกุศลนั้นก็ส่งให้สำเร็จสวรรค์และพระนิพพาน

โส สัม์พลอุปาสโก ฝ่ายว่าเจ้าสัมพลอุบาสกนั้นได้ฟังเทศนาพระมหาเถระนั้น ก็มีจิตรกระเษมโสมนัส ยกมือทั้งซ้ายขวาขึ้นประนมน้อมกายลงถวายนมัสการพระมหาเถระแล้วขอขมาว่า ภันเต ข้าแต่พระผู้เปนเจ้า โทษที่ข้ามิถือเอาคำสอนแต่ก่อนนั้น พระผู้เปนเจ้าจงอดโทษแก่ข้าเถิด เปนไปทั้งนี้ก็อาศรัยข้าพเจ้าเห็นวิปริต มิได้คิดเห็นว่าคุณพระรัตนไตรย จะเปนที่ยิ่งอัช์ชตัค์เค ตั้งแต่วันนี้เปนต้นไปข้าพเจ้าจะอาศรัยพึ่งพระพุทธํ พระธัมมํ พระสังฆํ ว่าเปนที่ระลึกไป

ตราบเท่าวันตาย คนทั้งหลายจงรู้เถิดว่าข้าเปนอุบาสกในพระพุทธสาสนา เจ้าสัมพลว่าเท่าดังนี้แล้วประนมมือทั้งซ้ายขวานั่งอยู่ในที่ใกล้พระมหาเถระ เถโรปางเมื่อพระคว้มปติเถระผู้เปนเจ้าสั่งสอนสิสสานุสิสทั้งอุบาสกอุบาสิกา ทางบอกกล่าวอำลาเสร็จแล้ว พระผู้เปนเจ้าก็ดับขันธ์เข้าเมืองแก้วคือพระอมตมหานิพพานสิ้นชาติสังขารเปนบรมสุขตามอริยะประเพณี

เกนัต์เถน นิพ์พานํ จึ่งมีคำบุจฉาเข้ามาว่า ธรรมชาตที่เรียกว่านิพพานนั้นเปนดังฤๅ อาศรัยเหตุประการใดจึ่งเรียกว่าพระนิพพาน อาจารย์จึ่งวิสัชนา แก้ไขว่า สีตลัต์เถน นิพพานํ ธรรมชาติที่ร้องเรียกว่า พระนิพพานนั้น ด้วยอัตถะว่าเย็น อธิบายว่าพระนิพพานนี้เปนที่เย็นอกเย็นใจ จันโท วิย มีอุปไมยดังรัศมีพระจันทรเทวบุตรไขรัศมีขึ้นมาเหนือนภาลัยประเทศแล้ว แต่บรรดาสัตวมีชีวิตก็ดี และพฤกษาลดาวัลก็เปนที่เย็นสิ้นด้วยกัน ธรรมชาติมีสภาวะเย็นใจทุกอกสัตวดังนี้แหละชื่อว่าพระนิพพาน

สุส์สนัต์เถน นิพพานํ อนึ่งเล่าธรรมชาติอันใดยังภพสงสารให้สิ้นสูญไป ธรรมชาตินั้นชื่อว่านิพพาน สุริโย วิย ปานประหนึ่งว่าพระสุริโยทัยเทพบุตร ธรรมดาว่าพระอาทิตย์อุทัยไขรัศมีขึ้นมาแล้ว ย่อมยังสรรพสิ่งที่เปียกชุ่มอยู่นั้นให้แห้งไปด้วยรัศมี

ปติฏฐานัต์เถน นิพ์พานํ อนึ่งพระนิพพานนี้เปนที่ตั้งประดิษฐานทุกตัวสัตว มิได้กัมปนาทหวาดหวั่นไหวจุลาจล ปานดังพสุธาดลอันกว้างใหญ่

สัม์ภูตัต์เถน นิพพานํ ถ้ามิดังนั้นไซ้พระนิพพานนี้ มีสภาวะมิได้พร่อง เต็มบริบูรณ์อยู่เปนนิจจะกาลปานประหนึ่งว่าพระมหาสมุททะเลหลวง ย่อมเต็มเปี่ยมอยู่ด้วยอุทกวารีมิได้ขาด

สโมธานัต์เถน นิพ์พานํ ถ้ามิดังนั้นพระนิพพานนี้เปนที่ประชุมกัน ปานประหนึ่งว่าโรงธรรมสภาในเทวโลก ย่อมเปนที่ประชุมแห่งเทวดามิได้ขาด อันธรรมชาติที่ร้องเรียกว่าพระนิพพานนั้น ด้วยอัตถะว่าดับสูญสิ้นหาเศษมิได้ ปฐวี นัต์ถิ ทั้งปฐวีธาตุ อาโปเตโชวาโย สรรพเย็นและร้อน ก็หามิได้ในพระนิพพาน ทั้งความยินดียินร้ายตัณหาอวิชชาชราพยาธิมรณะก็ไม่มี เขมํ สัน์ตํ พระนิพพานนี้เปนที่กระเษมสุข ระงับทุกข์ทุรนทุรายสูญหายไปจากสันดาน พระนิพพานนี้ก็จัดเปนเมืองหลวงเมืองใหญ่ เปนที่อยู่สำราญใจแห่งพระอริยเจ้าทั้งปวง เปนเมืองแก้วคือพระนิพพาน สปาการํ มีทั้งกำแพงและประตูหอรบ มีทั้งคูแบะถนนร้านตลาด สถัม์ภํ สคัพ์ภํ ย่อมประกอบไปด้วยเสาไม้แก่น อันแน่นหนาและห้องที่นอน มีบัลลังก์และประทีปชวาลา มีทั้งมหาสระโบกขรณีมีน้ำใสสอาดประกอบไปด้วยทรายอ่อนไม่มีหญ้า มีหมู่ภมรคณาแมลงผึ้งภู่พากันสัญจร เปนที่สโมสรแห่งปักษาชาติหงษ์ วิหคนกจากพรากร่ำร้องถวายเสียงมีทั้งนกยูงฝูงนกกะเรียนระวังไพร มีทั้งสกุณโกกิลาดุเหว่า ไก่แก้วขันจะเจื้อยแจ้วประจำยาม เมืองพระนิพพานนี้งามแสนสนุกพ้นที่จะรำพรรณ

กินํติ ปาการํ ก็เมืองพระนิพพานนั้นจะเอาอันใดเปนกำแพงประตูหอรบเล่า สัปบุรุษทั้งหลายพึงเข้าใจเถิด **ว่าพระคว้มปติเถระผู้เปนเจ้าเข้าสู่เมืองแก้วคือพระนิพพานนั้น ท่านจัดเอาศีล ๒๒๗ เปนกำแพงแก้วอันกว้างขวาง เอาปัญญาเปนมหาทวาร เอาพระสมาธิจิตรเปนหอรบ จัดเอาพระจตุปาริสุทธศีลเปนคู เอาพระกรรมฐาน ๔๐ ทัศเปนถนนน้อยใหญ่ เอาพระโพธิปักขิยธรรม ๓๗ เปนตลาด จัดเอากุศลกรรมบถ ๑๐ เปนเสาแก่น เอาพระอภิธรรมเปนหอนั่ง เอาบรรพชาเปนที่นอน เอาพระอรหัตตะผลเปนบัลลังก์ เอาปัจจเวกขณะญาณเปนประทีปแก้วส่องสว่าง ในเมืองพระนิพพาน จัดเอากัลยาณธรรมทั้ง ๗ เปน สระโบกขรณี เอาความเพียรเปนวารีกระแสสาย จัดเอาพระพุทธญาณทั้ง ๑๘ เปนทรายอ่อน จัดเอาขีณาสวคุณเปนแมลงภู่ จัดเอาพระอรหัตตะคุณเปนหมู่ปักษาคณานกน้อยใหญ่** สำแดงมาก็ปรากฏเปนมหานครนิพพาน พระคว้มปติเถระท่านก็ปรากฏเปนบรมสุขาในมหานครนิพพานอันกระเษมสุขตามอริยภูมิประเพณี

ตัส์มึ ขเณ ในขณะนั้น สกลชัม์พูทีปวาสิโนบรรดามหาชนชาวชมพูทวีปทั้งปวง มีกระษัตรและพราหมณ์ พ่อค้าและชาวนาพ่อครัว อุบาสกอุบาสิกาเปนอาทิ ต่างคนต่างก็พากันมาสโมสรสันนิบาต ประชุมกันมากระทำสักการบูชาสรีรศพแห่งพระมหาเถระเจ้าสิ้น ๗ วัน ๗ คืนด้วยสมโภชต่าง ๆ สัพ์เพ ขีณาสวาฝ่ายว่าพระขีณาสพเจ้าทั้งปวง ก็กระทำสาธยายพระสัตตะปกรณาภิธรรม ๗ พระคัมภีร์ สิ้นราตรียังรุ่งปุนทิวเส ครั้นเวลารุ่งเช้าพระวิสสุกรรมเทวบุตรก็ลงมานิรมิตเปนกุฎาคารเรือนยอดเปนอันมาก ขจิตรจนาไปด้วยแก้ว ๗ ประการ สักโก สมเด็จท้าวมัฆวานศักรินทรเทวราช ผู้เปนอิศราธิปไตยในสวรรค์ ก็ทรงนิรมิตซึ่งหีบทอง และเชิงตะกอนแล้วไปด้วยแก้ว ๗

ประการ จึ่งยกพระศพพระมหาเถระขึ้นสู่เชิงตะกอน

ภควา ฝ่ายองค์สมเด็จพระมหากรุณาสัมมาสัมพุทธเจ้า มีพระสงฆ์ขีณาสพมากกว่าพันแวดล้อมเปนยศบริวาร เสด็จพระพุทธดำเนิรไปปลงศพพระมหาเถระให้สำเร็จสรีระฌาปนกิจ ณ กาลครั้งนั้น ฝ่ายฝูงเทพยดาและอสูรคนธรรพ์สุบรรณนาคครุฑและยักษ์ฤาษีสิทธิ์วิทยาธรกินนร กินนรีทั้งหลาย ต่างตนต่างขวนขวายพากันมา เพื่อจะใคร่ทัศนาการชมเชยสรีรศพแห่งพระมหาเถระนั้นเปนอันมาก ตทา ในกาลครั้งนั้นก็บังเกิดมหัศจรรย์ก้องโกลาหล ตั้งแต่พื้นเมทนีดลตลอดจนถึงชั้นพรหมโลก ระดมเปนอันหนึ่งอันเดียวกัน อถ ภควา ลำดับนั้นองค์สมเด็จพระผู้ทรงสวัสดิภาคย์เจ้า ครั้นพระพุทธองค์ทรงกระทำฌาปณกิจเผาศพแห่งพระคว้มปติเถระสำเร็จแล้ว ธาตุ

คัณหาเปต์วา จึ่งมีพระพุทธฎีกา ตรัสบังคับพระสงฆ์ทั้งปวงให้เก็บพระอัฏฐิธาตุพระมหาเถระแล้ว ก็เสด็จไปสู่พระนครไพศาลี ยังพระสงฆ์ให้บรรจุอัฏฐิธาตุแห่งพระมหาเถระไว้ในโฆสิตาราม สัพ์เพ ราชาโนฝ่ายว่ากระษัตรแลชาวพระนครทั้งปวง และมหาชนทั้งหลาย แต่บรรดาอยู่ในสกลชมพูทวีป ก็ชวนกันกระทำเปนพระสถูปอันใหญ่ สำหรับเปนที่บรรจุพระสรีรธาตุแห่งพระมหาเถระนั้น ขจิตไปด้วย แก้ว ๗ ประการ ในโฆสิตารามมหาวิหาร อถ สิส์สา ณ กาลครั้งนั้นบรรดาศิษย์และอุบาสกทั้งหลายของพระผู้เปนเจ้าควัมปติเถระนั้น ครั้นระลึกขึ้นมาถึงคุณของพระมหาเถระเจ้าแล้วก็กลั้นน้ำเนตรมิได้ พากันปริเทวนาการร้องไห้ร่ำไรมีประการต่าง ๆ สายัณห์สมเย ครั้นเพลาสายัณหะสมัย ต่างคนก็มีมือถือเครื่องสักการบูชามีบุบผาชาติเปนอาทิแล้ว ก็พากันไปแวดล้อมซึ่งบริเวณมหาวิหาร ภควา สมเด็จพระศาสดาจารย์เจ้าครั้นเพลาสายัณห์แล้วก็เสด็จขึ้นทรง นั่งเหนือบวรธรรมาอาสน์ อันตกแต่งไว้เปนอันดี ทรงประทานพระสธรรมเทศนาอันไพเราะ เทสนาวสาเน ครั้นจบพระสธรรมเทศนาลงแล้ว มหาชนทั้งปวงก็ได้บรรลุพระอริยมรรคผล มีพระโสดาเปนต้นเปนประธาน ตโตปัฏฐาย จำเดิมแต่นั้นมา ฝ่ายว่าเจ้าสัมพลอุบาสกนั้น ก็เรี่ยรายทรัพย์ลงไว้ในพระพุทธสาสนาเปนอันมาก อุสสาหะบำเพ็ญทานการกุศลเปนอติเรกแล้วก็ออกจากฆราวาสแล้วเข้าบรรพชาในพระพุทธสาสนา อุสสาหะเจริญพระสมถะและวิปัสสนา ไม่ช้านานประมาณเท่าใดก็ได้สำเร็จพระอรหัตตัดกิเลส เปนสมุเฉทประหาน ปรินิพ์พายติ แล้วก็ดับขันธ์เข้าสู่พระปรินิพพาน ด้วยกรรมชรูปและวิบากขันธ์สิ้นเสร็จหาเศษมิได้ ด้วยประการฉนี้.

▪▪▪▪▪▪▪▪

ขอน้อมถวายมุทิตาสักการะแด่

พระภิกษุสามเณร ในโครงการของ
สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี
เนื่องในโอกาสที่สอบไล่บาลีสนามหลวงได้ ในปีการศึกษา ๒๕๓๓

• • • • • • • • • • • • • • • • • • • •

เปรียญธรรมประโยค (ป.ธ. ๖)

พระมหาสุเนตร	สุนีโต
พระมหาวิมล	วิมโล

ป.ธ. ๕

พระมหาอภิชัย	เปมสีโล

ป.ธ. ๔

พระมหาบุญเอี่ยม	ปุญฺญทตฺโต

ป.ธ. ๓

พระมหาปราโมทย์	ปโมทิโต
พระมหามนัสชัย	สุมโน
พระมหาประเสริฐ	ปญฺญาเสฏฺโฐ
พระมหาสุรพล	สุรพโล
สามเณรสุรชัย	ก้านคำ

ประโยค ๑-๒

พระอาจารย์เสริมชัย	ชยมงฺคโล
พระพงษ์พล	พลวํโส
พระเดชา	เตชวโร
พระยงยุทธ	สุจิตฺโต
สามเรณวรากร	ตันพล

กองบรรณาธิการนิตยสารธรรมกาย

แวดวงธรรมกาย

วิชชาธร

ขณะที่มีบุคคลจากหลายฝ่ายหลายอาชีพ กำลังให้ความสนใจที่จะได้เรียนรู้ถึงคุณค่าอันนับประมาณมิได้ในพระสัทธรรมของพระอรหัตสัมมาสัมพุทธเจ้า ด้วยความพากเพียรพยายามฝึกฝนอบรมตนตามพุทธวิธี เพื่อเข้าถึง ศีล สมาธิ ปัญญา วิมุติ วิมุตติญาณทัสสนะอยู่นั้น ก็ยังจะมีบุคคลบางประเภทที่กล้าหาญชาญชัย ด้วยความยึดมั่นถือมั่นในความรู้ของตนที่ถูกพันธนาการกับตำหรับตำรา ออกมาป่าวประกาศแสดงทัศนคติไม่เห็นด้วยต่อปฏิเวธธรรม ที่เหล่าผู้ปฏิบัติได้เข้าถึง ทั้งยังยืนยันอีกว่า สิ่งที่ผู้ปฏิบัติอบรมจิตได้แสดงออกมานั้น เป็นเรื่องเพ้อฝัน คิดเอาเอง

อนิจจา...ท่านผู้มากไปด้วยความรู้ทางตำราทั้งหลาย ท่านคงจะหลงลืมไปว่า อันตำรานั้นเป็นเพียงความพยายามของมนุษย์ในการถ่ายทอดประสพการณ์ของเขา ซึ่งก็จะได้เพียงบางส่วน เพราะไม่มีอักษรใด ๆ ในโลกที่จะสามารถรองรับข้อมูลความเป็นจริงไว้ได้ทั้งหมด ทั้งยังไม่สามารถอธิบายอะไร ๆ ได้อย่างหมดจด โดยมิต้องตีความอีกด้วย นอกจากนั้น ท่านผู้เป็นบัณฑิตทางตำรา ก็อาจจะหลงลืมไปว่า ตัวท่านเองก็หาได้เป็นนักปฏิบัติไม่ เรื่องสำคัญมันจึงอยู่ตรงจุดที่ว่า ผู้ปรารถนาจะได้ประสพการณ์ก็ต้องลงมือปฏิบัติเพื่อเข้าถึงประสพการณ์นั้น ๆ มิใช่เอาแต่เปิดตำราพูดอยู่อย่างเดียว ไม่เช่นนั้นคงจะไม่มีพระบาลีที่ว่า "ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิ" ดอกนะ

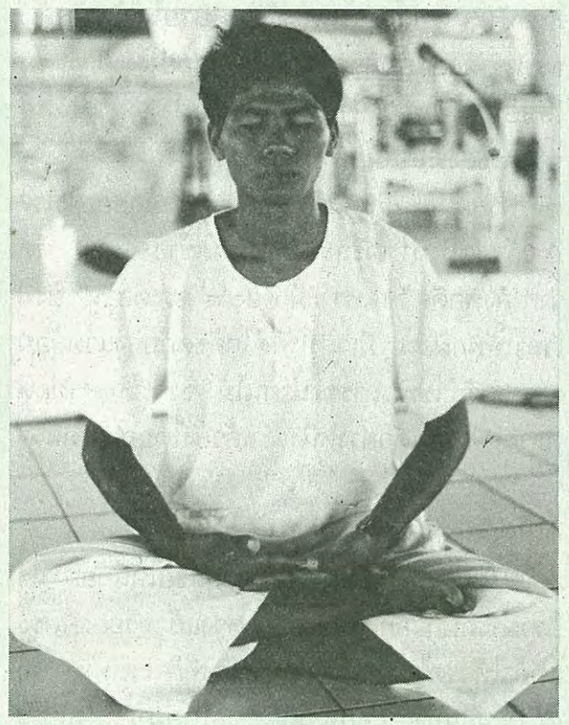

คุณอังกูร สามหาดไทย
สถาบันเทคโนโลยี่ราชมงคล
วิทยาเขตเทคนิคขอนแก่น จ.ขอนแก่น

● เพราะเหตุอะไรถึงได้มาเข้าอบรมที่สถาบันฯ

Δ อาจารย์ที่โรงเรียนชวนให้มาครับ แล้วพอดีมีพวกรุ่นพี่ที่เคยมาอบรมที่นี่ได้ธรรมะกลับไปด้วยเลยตัดสินใจมาครับ

● พออบรมไปบ้างแล้วนี่ คุณคิดว่าธรรมะจะมีผลกับตนเองอย่างไรบ้าง?

Δ คือทางบ้านผมมีกิจการการค้าขายอยู่ ซึ่งปกติผมก็จะได้ช่วยทางบ้านอยู่แล้ว บ่อยครั้งที่พอทำให้ลูกค้าไม่ทัน เขาก็จะบ่นว่า พอผมรู้ผมก็จะโกรธหรือไม่พอใจได้ง่าย ๆ เสมอ จึงคิดว่าการมาวัดครั้งนี้ซึ่งเป็นครั้งแรกของผม ก็อาจจะช่วยให้ผมเปลี่ยนอุปนิสัยที่ไม่ค่อยดีดังกล่าวได้บ้าง

● การได้เห็นครั้งแรกในการนั่งสมาธิเป็นอย่างไร?

Δ ผมเห็นเป็นลูกแก้วลอยอยู่ข้างหน้าก่อนครับ ตอนนั้นเป็นวันที่ ๕-๖ แล้ว

● แล้วทำอย่างไรต่อไปครับ?

Δ หลวงพ่อท่านบอกว่า ให้น้อมดวงแก้วนั้นเข้ามาไว้ในกลางกาย ผมก็ทำตามได้ครับ

● ระยะตอนที่เห็นชัดๆนั้น มีความรู้สึกอย่างไร?

Δ ผมรู้สึกว่างๆ โปร่งเบา สบายมากครับ

● เมื่อกลับไปขอนแก่นแล้ว จะนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้อย่างไรบ้าง?

Δ ผมคิดว่าจะได้นำไปใช้กับชีวิตประจำวันของตนเอง เช่นคงจะพูดคุยน้อยลง เพราะเดิมเป็นคนพูดมากช่างเถียงครับ และคิดว่าจิตใจตลอดจนสติควบคุมตนเองคงจะมั่นคงขึ้น เพราะขณะนี้ผมมีความมั่นใจในคำสอนของพระพุทธเจ้ามากยิ่งขึ้นครับ

● จะนำไปเล่าให้ใครได้ฟังบ้างนี่?

Δ ผมตั้งใจจะไปเล่าให้คุณป้าฟังครับ เพราะคุณป้าสนใจเรื่องนี้มาก และยังคิดว่าจะมาที่สถาบันฯ นี้อยู่เหมือนกัน

●●●

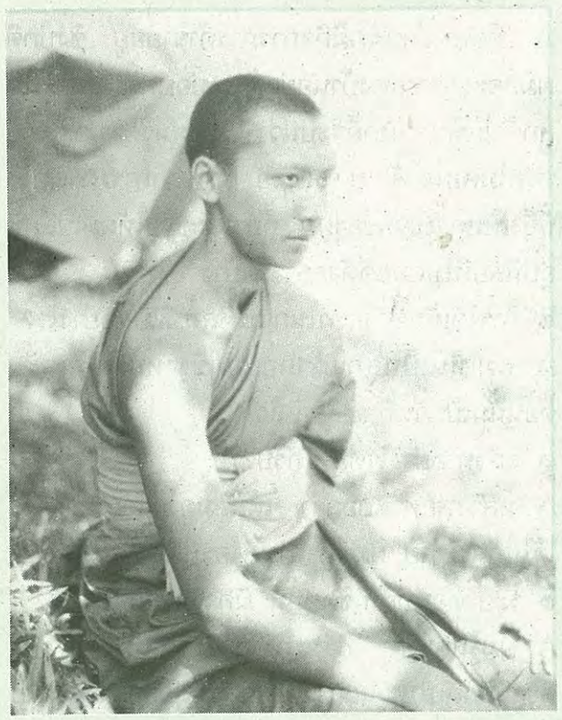

สามเณรธวัชชัย เปี่ยมสินธุ์
วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ

● อยากให้พูดถึงบรรยากาศที่สถาบันฯว่าเป็นอย่างไร?

Δ ผมชอบมากเลยครับ เพราะเงียบสงบดี ไม่พลุกพล่าน ตอนเช้าๆนี่อากาศเย็นสบายมากเลยครับ ไม่มีหมอกควันของท่อไอเสียเช่นในกรุงเทพฯ ที่ทำให้รู้สึกอึดอัด แม้ว่าตอนกลางวันจะมีแดดจัด แต่ก็มีที่ร่มให้พักได้ ไม่ใช่ทุ่งนาโล่ง ๆ อีกอย่างการอยู่ที่นี่เป็นการอยู่อย่างพี่น้อง และการที่ผมได้เข้ามาที่สถาบันฯ นี้ ทำให้ผมรู้สึกสบายได้สัมผัสกับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด อยู่กลดกันอย่างง่าย ๆ คงเหมือนกับที่หลวงป่าท่านเล่าให้ฟังถึงความเป็นอยู่ของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาลครับ

● การสอนกัมมัฏฐานที่นี่สอนกันมากน้อยอย่างไร?

Δ ถ้าพูดถึงการเจริญภาวนาที่ผมเข้าอบรมนี่ คิดว่ากำลังพอดีครับ เพราะมีเพียง ๔ ครั้งต่อวัน ยังมีเวลาให้พักผ่อน มีเวลาให้ได้ใกล้ชิดกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เช่น การรดน้ำต้นไม้ ซึ่งก็เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ได้อย่างหนึ่ง แล้วยังได้บุญกุศลที่ได้ช่วยกันบำรุงรักษาต้นไม้ให้วัด

● ได้ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไรบ้าง?

Δ ขณะนี้ก็ก้าวมาถึงจุดที่ ท่านชูชัยให้นึกอย่างไรก็สามารถนึกออกแล้ว เช่นดวงแก้วหรือองค์พระ แต่ถ้าให้จรดใจไว้นาน ๆ แล้ว บางทีก็จะหายไป แต่เฉพาะตอนที่ดี ๆ อยู่จะรู้สึกโล่งสบายมาก เบาตัว ความรู้สึกที่เคยเมื่อย ๆ ก็จะหายไปหมด ความรู้สึกทางกายที่รับรู้ภายนอกก็ไม่มี เงียบสงบหมด

● แล้วจะบวชกันไปนานสักเท่าใดครับ?

Δ คิดไว้ว่าจะยังไม่สึกไปไหนครับ เมื่อผลสอบ ป.ธ. ๒ ออกมาแล้วก็จะเรียนทางนี้ไปอีก ให้สูงเท่าที่จะทำได้ แต่จะถึง ป.ธ. ๙ หรือไม่ก็คงจะต้องรอดูว่าตอนนั้นจะมีหัวพอสู้ได้หรือไม่

● ความเห็นอื่นๆทางพระศาสนา?

Δ แต่ก่อนเคยคิดว่า การศึกษาของพระเณรนี่มีแต่การเรียนทางตำรากันอย่างเดียว พอได้มาอยู่วัดปากน้ำก็เลยได้รู้ว่าเขามีการปฏิบัติธรรมกันด้วย และเมื่อได้มาอยู่อบรมที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายนี้ก็ยิ่งชัดเจนขึ้นว่า แก่นแท้ของพระพุทธศาสนานั้น ไม่ใช่อยู่ที่เพียงการเรียนตำราท่องจำอย่างเดียว แต่ยังหมายถึงการลงมือปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า คือ ศีล สมาธิ ปัญญาด้วย คือต้องมี ๒ ด้านครับ

●●●

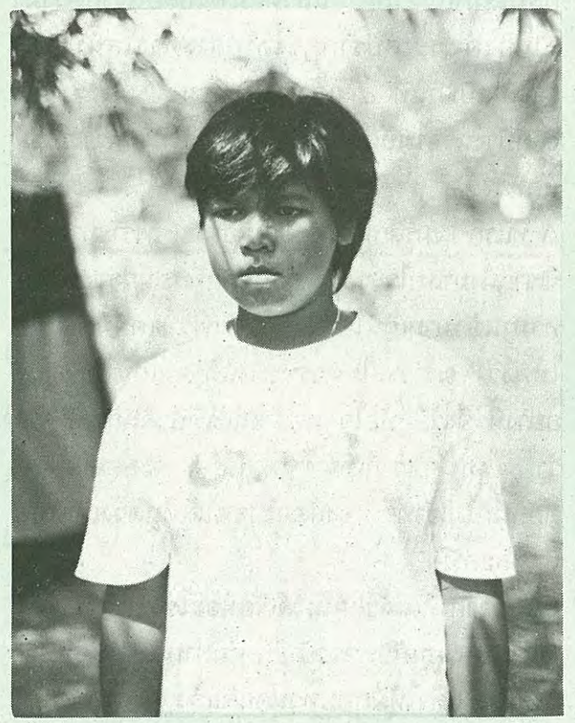

คุณอารีวรรณ นุชโสภณ
จ.ตราด อายุ 15 ปี

● **ได้ทราบข่าวของสถาบันฯอย่างไร?**

Δ หลวงน้าอยู่วัดบางน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด ท่านเคยมาที่นี่หลายครั้ง เดี๋ยวนี้เป็นพระวิทยากรแล้ว ท่านชวนให้มาฝึกอบรมที่นี่ค่ะ

● **พามากันกี่คนครับ?**

Δ หนูมากัน ๓ คน เป็นญาติพี่น้องกัน ชวนกันมาค่ะ

● **ตอนนี้ได้ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร ถึงธรรมกายกันกี่คน?**

Δ ได้เข้าถึงธรรมกายกันทุกคนเลยค่ะ

● **ครั้งแรกที่ลองฝึกเจริญภาวนานี่ใช้เวลากี่วันจึงได้ผล?**

Δ ใช้เวลา ๗ วันค่ะ ตอนนั้นมาในรุ่นที่ ๑๖ ค่ะ

● **ตอนเมื่อเริ่มเห็นนั้นเป็นอย่างไร?**

Δ ที่ได้เห็นนั้นเป็นองค์พระใสองค์ใหญ่มาก ขนาดโตใหญ่กว่าศาลานี้อีกค่ะ

● **จากการที่ได้เข้าวัดมาปฏิบัติธรรมอย่างนี้ จะมีผลอะไรอย่างอื่นอีกหรือไม่?**

Δ มีนะคะ คือแต่ก่อนมานี่เป็นคนเจ้าอารมณ์มากค่ะ คิดว่าตอนนี้ได้ฝึกใจให้เย็นขึ้นแล้ว ก็คงจะช่วยลดอารมณ์แบบเก่าได้มาก คงจะไม่โมโหง่ายแล้วค่ะ

● **ตั้งใจว่าจะไปบอกเล่าให้ใครได้ทราบบ้าง?**

Δ เมื่อกลับไปบ้านแล้วคิดว่าจะได้ไปพูดคุยกับพี่ ๆ น้อง ๆ ที่บ้านให้ฟัง แล้วชักชวนผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดให้ปฏิบัติบ้าง ส่วนคนอื่น ๆ ที่ไม่คุ้นเคยคงไม่กล้าเล่าให้ฟังนะคะ

●●●

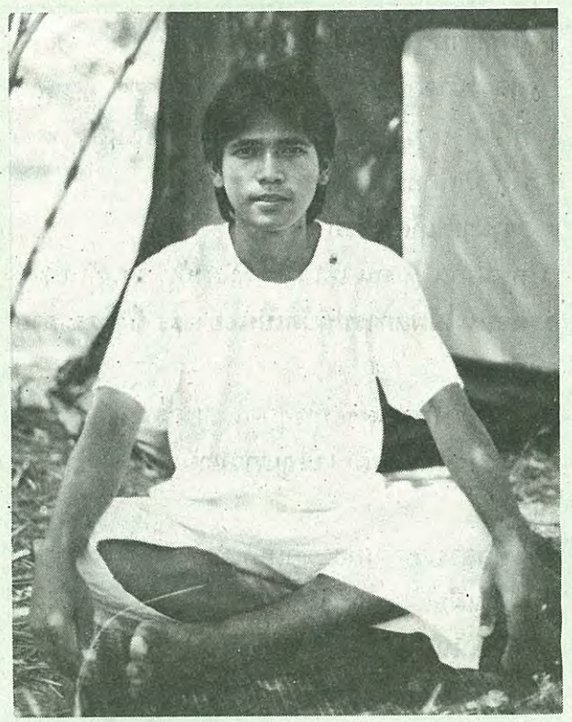

คุณสุทธินัน ศรีบุญเรือง
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
วิทยาเขตเทคนิคขอนแก่น
จ.ขอนแก่น

● **บ้านอยู่ตั้งไกล ทำไมถึงได้มาที่นี่?**

Δ ผมได้ยินได้ฟังอาจารย์ที่แผนกท่านเล่าถึงบรรยากาศของการมาเข้ารับการอบรมที่นี่หลายเรื่อง ซึ่งทำให้ผมรู้สึกเลื่อมใส อยากจะมาครับ

● **ปกติอยู่ทางขอนแก่นได้เข้าวัดบ้างหรือไม่?**

Δ ก็ไปอยู่ครับ แต่ผมเคยเป็นเด็กวัดมาก่อนแล้วนะครับ

● **คุณพ่อคุณแม่หรือผู้ปกครองคิดอย่างไรกับการมาวัดครั้งนี้?**

Δ ท่านเห็นด้วยเลยครับ สนับสนุนให้มา

● **พูดถึงการปฏิบัติภาวนา ระยะตอนที่เห็นชัดนั้นมีลักษณะอย่างไร?**

Δ ตอนนั้นจะเริ่มเห็นเป็นดวงแก้วก่อนครับ ดวงกลมใสมาก ๆ เลย แล้วต่อมาก็เปลี่ยนจากดวงมาเป็นองค์พระใสปรากฏขึ้นที่กลางดวงใสนั้นครับ ช่วงนั้นเป็นวันที่ ๔ แล้วที่เข้าอบรม

● **มีบ้างหรือไม่ที่คิดจะเลิกฝึกสมาธิในระหว่างที่เริ่มหัดนั่ง?**

Δ ทีแรกๆผมรู้สึกท้อแท้อยู่เหมือนกัน เพราะมาคิดว่านี่เราก็นั่งมาเท่าไร ๆ ก็ยังไม่เห็นสักที มานึกว่าเรากำลังทรมานตัวมากเกินไปหรือเปล่า เพราะเคยมีพระพูดให้ฟังว่า ฆราวาสไม่ควรทรมานตัวจนเกินไป อะไรอย่างนี้ จึงรู้สึกท้อใจ แต่ว่าขณะเดียวกันก็มาคิดได้ว่า ไหน ๆ เราก็เดินทางมาแล้ว จะยอมแพ้เสียตอนนี้ก็ไม่เข้าท่า จึงสู้ต่อไปจนได้เห็นดวงเห็นกายนี่แหละครับ

● **ต่อจากนั้นแล้ว คุณได้เรียนอะไรอีกครับ?**

Δ ผมได้เรียนกับหลวงป๋าอีก คือท่านให้ทำวิชชาเดิน ๑๘ กาย แล้วให้ฝึกทบทวนจนดีแล้ว ต่อมาท่านก็ให้รู้วิธีตรวจภพ ตรวจจักรวาลครับ

●●●

เอกายนมรรค ทางสายเอก ให้ถึงธรรมกาย และบรรลุมรรค ผล นิพพาน

พระเสริมชัย ชยมงฺคโล
วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ
ผู้อำนวยการสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

...ให้มีสติพิจารณาเห็นกายในกาย เห็นเวทนาในเวทนา เห็นจิตในจิต และเห็นธรรมในธรรม เป็นทั้ง ณ ภายนอก (นับตั้งแต่กายเนื้อมนุษย์เป็นต้น) และ ทั้ง ณ ภายใน ไปจนสุดกายหยาบกายละเอียดให้เห็นความเกิดขึ้น และความเสื่อมไปของสังขารที่เป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตาแล้ว คลายความยึดมั่นถือมั่นในสังขารทั้งหลายเหล่านั้น...

โดยเหตุที่มนุษย์และสัตว์โลกทั้งหลาย ต่างมีกายในกายเป็นทั้ง ณ ภายนอกและ ณ ภายใน ซ้อนกันอยู่เป็นชั้น ๆ กันเข้าไปข้างใน จนสุดกายหยาบกายละเอียด ตั้งแต่ระดับ **โลกิยะ** (ที่เป็นทุคติและสุคติด้วยบาปอกุศลหรือบุญกุศลปรุงแต่ง) ขึ้นไปจนถึง **กายโลกุตระ** (กายธรรมหรือธรรมกายซึ่งพ้นจากอำนาจความปรุงแต่งทั้งปวง) ไปจนสุดละเอียด และแต่ละกายต่างมีชีวิตจิตใจทำหน้าที่ถ่ายทอดถึงกันสุดกายหยาบกายละเอียดในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวเนื่องกันดุจลูกโซ่ อันให้ผลเป็นทุกข์บ้าง สุขบ้าง ตามเหตุปัจจัยที่ปรุงแต่งสัตว์หรือมนุษย์ในระดับโลกิยะนั้น ๆ และหรือพ้นทุกข์ตามส่วนแห่งคุณธรรมของกายธรรมซึ่งทำหน้าที่ "เด่น" หรือ "ทรง" คุณธรรมอันบริสุทธิ์นี้อยู่นี้เอง ที่สมเด็จ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ผู้รู้แจ้งโลกและนิพพาน และผู้ทรงพระกรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่แก่สัตว์โลกทั้งหลาย ให้ศึกษาและปฏิบัติธรรม ให้รู้แจ้งเห็นจริงในสภาวะของธรรมชาติทั้งหลายเหล่านี้ว่า ทุกข์ตามที่เป็นจริงมีอย่างไร เหตุในเหตุถึงต้น ๆ เหตุให้เกิดทุกข์แท้ ๆ มีอย่างไร สภาวะที่ทุกข์ดับเพราะเหตุดับมีได้เป็นได้จริงอย่างไร หนทางปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์ทั้งหลายถึงสิ้นเชิงโดยแท้มีอย่างไร เพื่อให้สรรพสัตว์ทั้งหลายได้พ้นทุกข์ตามพระพุทธองค์ **โดยการศึกษาและปฏิบัติตามทางสายเอก (เอกายนมรรค) เพื่อละวางความยึดมั่นถือมั่นด้วยตัณหาและความหลงผิดในธรรมชาติที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งอันหาแก่นสารสาระใด ๆ มิได้ เพราะเป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตานั้นเสีย แล้วเข้าถึงกายธรรมหรือธรรมกาย อันพ้นจากอำนาจความปรุงแต่งและเป็นพระนิพพานคือธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลตามรอยบาทพระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์**

ทางสายเอก (เอกายนมรรค) ทางนี้ทางเดียวคือการศึกษาและปฏิบัติธรรม อันให้มีสติพิจารณาเห็นกายในกายเห็นเวทนาในเวทนา เห็นจิตในจิตและเห็นธรรมในธรรม เป็นทั้ง ณ ภายนอกและภายใน ซึ่งรวมเรียกว่า **มหาสติปัฏฐาน ๔** ดังที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงพระพุทธดำรัสไว้ว่า (ในทีฆนิกาย มหาวรรค หน้า ๓๒๔-๓๕๑ และในมัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสก์ เล่ม ๑๒ หน้า ๑๐๓-๑๒๗ ในพระสุตตันตปิฎก)

"**เอกายโน อยํ ภิกฺขเว มคฺโค** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย หนทางนี้เป็นหนทางที่ไปอันเอก (ทางนี้ทางเดียวและเป็นที่ไปของบุคคลผู้เดียว) **สตฺตานํ วิสุทฺธิยา** เพื่อความหมดจดวิเศษของสัตว์ทั้งหลาย **โสกปริเทวานํ สมติกฺกมาย** เพื่อข้ามพ้นความโศกและความร่ำไรเสีย **ทุกฺขโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมาย** เพื่ออัสดงดับไปแห่งเหล่าทุกข์และโทมนัส **ญายสฺส อธิคมาย** เพื่อบรรลุธรรมที่ถูก **นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาย** เพื่อทำพระนิพพานให้แจ้ง **ยทิทํ จตฺตาโร สติปฏฺฐานา** หนทางนี้คือสติปัฏฐาน (ธรรมเป็นที่ตั้งทั่วไปแห่งสติ) ๔ อย่าง **กตเม จตฺตาโร** สติปัฏฐาน ๔ อย่าง อะไรบ้าง?

๑. **อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาเย กายานุปสฺสี วิหรติ** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในศาสนานี้ ย่อมพิจารณาเห็นกายในกายเนือง ๆ อยู่ **อาตาปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ** มีความเพียรเผากิเลส มีสัมปชัญญะ (ความรู้สึก) มีสติ (ความระลึก) นำอภิชฌาและโทมนัส (ความยินดีและความยินร้าย) ในโลกเสียให้พินาศ

๒. **เวทนาสุ เวทนานุปสฺสี วิหรติ** เธอย่อมพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาเนือง ๆ อยู่ **อาตาปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ** มีความเพียรเผากิเลส มีสัมปชัญญะ มีสติ นำอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียให้พินาศ"

๓. **จิตฺเต จิตฺตานุปสฺสี วิหรติ** เธอย่อมพิจารณาเห็นจิตในจิตเนือง ๆ อยู่ **อาตาปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ** มีความเพียรเผากิเลส มีสัมปชัญญะ มีสติ นำอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียให้พินาศ

๔. **ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสี วิหรติ** เธอย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรมเนือง ๆ อยู่ **อาตาปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ** มีความเพียรเผากิเลส มีสัมปชัญญะ มีสติ นำอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียให้พินาศ"

สติปัฏฐาน ๔ นี้ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงแก่พระภิกษุทั้งหลายที่กัมมาสธรรมนิคมในแคว้นกุรุ ณ ที่นั้นพระพุทธองค์ก็ได้ทรงแสดง**ตัวอย่าง**วิธีเจริญสติปัฏฐาน ๔ นี้ทีละข้อ ๆ เป็นตอน ๆ พร้อมด้วยทรงสรุปและทรงแสดงอานิสงส์ของการเจริญสติปัฏฐาน ในแต่ละตอนมีข้อความคล้ายกันดังตัวอย่าง การเจริญภาวนาให้**มีสติพิจารณาเห็นกายในกายเป็นทั้ง ณ ภายนอกและ ณ ภายใน**(ซึ่งแสดงตอนพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนา เห็นจิตในจิตและเห็นธรรมในธรรม เป็นทั้ง ณ ภายนอกและ ณ ภายในเช่นเดียวกัน)

อิติ อชฺฌตฺตํ วา กาเย กายานุปสฺสี วิหรติ อย่างนี้ ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกายในกายเป็นภายในบ้าง **พหิทฺธา วา กาเย กายานุปสฺสี วิหรติ** ย่อมพิจารณาเห็นกายในกายเป็นภายนอกบ้าง **อชฺฌตฺตพหิทฺธา วา กาเย กายานุปสฺสี วิหรติ** ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย ทั้งภายในทั้งภายนอกบ้าง **สมุทยธมฺมานุปสฺสี วา กายสฺมึ วิหรติ** ย่อมพิจารณาเห็นธรรมดาคือความเกิดขึ้นในกายบ้าง **วยธมฺมานุปสฺสี วา กายสฺมึ วิหรติ** ย่อมพิจารณาเห็นธรรมดาคือความเสื่อมไปในกายบ้าง **สมุทยวยธมฺมานุปสฺสี วา กายสฺมึ วิหรติ** ย่อมพิจารณา เห็นธรรมดาคือทั้งความเกิดขึ้น ทั้งความเสื่อมไปในกายบ้าง **อตฺถิ กาโยติ วา ปนสฺส สติ ปจฺจุปฏฺฐิตา โหติ** ก็หรือสติ (ความระลึก) ว่ากายมีอยู่เข้าไปตั้งอยู่เฉพาะหน้าแก่เธอนั้น**ยาวเทว ญาณมตฺตาย** แต่เพียงสักว่าญาณ (ความรู้) **ปติสฺสติมตฺตาย** แต่เพียงสักว่าความอาศัยระลึก **อนิสฺสิโต จ วิหรติ** เธอย่อมมีสันดานอันตัณหาและทิฏฐิไม่อาศัยอยู่ด้วย **น จ กิญฺจิ โลเก อุปาทิยติ ย่อมไม่ถือมั่นอะไร ๆ ในโลกด้วย เอวมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาเย กายานุปสฺสี วิหรติ** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกายในกายเนือง ๆ อยู่อย่างนี้แล

ตัวอย่างวิธีเจริญสติปัฏฐาน ๔ เป็นข้อ ๆ ใน ๔ ตอน มีหัวข้อดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ มีสติพิจารณาเห็นกายในกาย ณ ภายนอกและ ณ ภายใน ได้แก่

๑.๑ ข้อกำหนดด้วยลมหายใจออกและเข้า (อานาปานปพฺพํ)

๑.๒ ข้อกำหนดด้วยอิริยาบท (อิริยาปถปพฺพํ)

๑.๓ ข้อกำหนดด้วยสัมปชัญญะ (สมปชญฺญปพฺพํ)

๑.๔ ข้อกำหนดด้วยกายเป็นของปฏิกูล (ปฏิกูลปพฺพํ)

๑.๕ ข้อกำหนดด้วยธาตุ (ธาตุปพฺพํ)

๑.๖ ข้อกำหนดด้วยป่าช้า ๙ ข้อ (นวสีวถิกาปพฺพํ)

ตอนที่ ๒ มีสติพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนา

ณ ภายนอกและ ณ ภายใน ได้แก่การมีสติพิจารณา

๒.๑ รู้รสสุขเวทนาที่มีอามิส หรือที่ไม่มีอามิส

๒.๒ รู้รสทุกขเวทนาที่มีอามิส หรือที่ไม่มีอามิส

๒.๓ รู้รสอทุกขมสุขเวทนาที่มีอามิส หรือที่ไม่มีอามิส

ตอนที่ ๓ การมีสติพิจารณาเห็นจิตในจิต ณ ภายนอกและ ณ ภายใน ได้แก่การมีสติรู้ชัดว่า

๓.๑ จิตมีราคะ หรือหายจากราคะ

๓.๒ จิตมีโทสะ หรือจิตหายจากโทสะ

๓.๓ จิตมีโมหะ หรือจิตหายจากโมหะ

๓.๔ จิตหดหู่ หรือจิตฟุ้งซ่าน

๓.๕ จิตเป็นมหรคต (มีน้ำใจใหญ่ด้วยพรหมวิหาร) หรือไม่เป็นมหรคต

๓.๖ จิตมีธรรมยิ่งกว่า

๓.๗ จิตเป็นสมาธิ หรือจิตไม่เป็นสมาธิ

๓.๘ จิตหลุดพ้นแล้ว หรือจิตยังไม่หลุดพ้น

ตอนที่ ๔ การมีสติพิจารณาเห็น ธรรมในธรรม ณ ภายนอก และ ณ ภายใน ได้แก่การมีสติพิจารณาเห็นชัดว่า

๔.๑ มีนิวรณ์ ๕ (ได้แก่ กามฉันทะ, พยาบาท,ถีนมิทธะ,อุทธัจจกุกกุจจะ,วิจิกิจฉา) หรือไม่มี ณ ภายในจิตใจ (นิวรณปพฺพํ)

๔.๒ มีอุปาทานในขันธ์ ๕ (ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ) เกิดขึ้นและดับไป (ขนฺธปพฺพํ)

๔.๓ อายตนะ ๑๒ ที่เกิดแห่งสัญโญชน์

คือกิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดอยู่กับโลกกล่าวคือ สัญโญชน์ย่อมเกิดขึ้นโดยอาศัยตาและรูป, หูและเสียง, จมูกและกลิ่น, ลิ้นและรส กายและสิ่งที่สัมผัสถูกต้องด้วยกาย ใจ และเรื่องที่รู้ได้ด้วยใจ อย่างไร หรือสัญโญชน์ที่ยังไม่เกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้นด้วยประการใด และความละสัญโญชน์ที่เกิดขึ้นแล้วนั้นได้ด้วยประการใด ตลอดถึงความที่สัญโญชน์อันตนละได้แล้ว ย่อมไม่เกิดขึ้นต่อไปได้เพราะเหตุใด (อายตนปพฺพํ)

๔.๔ สัมโพชฌงค์ (ธรรมสามัคคีเป็นองค์แห่งปัญญาเครื่องตรัสรู้) ๗ คือ สติสัมโพชฌงค์, ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์, วิริยสัมโพชฌงค์, ปิติสัมโพชฌงค์, ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์, สมาธิสัมโพชฌงค์ และอุเบกขาสัมโพชฌงค์ **มีหรือไม่มีในจิต** หรือสัมโพชฌงค์ที่ยังไม่เกิด เกิดขึ้นด้วยประการใด หรือความเจริญของสัมโพชฌงค์ที่เกิดขึ้นแล้วด้วยประการใด (โพชฺฌงฺคปพฺพํ)

๔.๕ อริยสัจจ์ ๔ คือ **ทุกขสัจจ์ ทุกขสมุทัยสัจจ์ ทุกขนิโรธสัจจ์ และทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาสัจจ์** (ทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ สภาวะที่ทุกข์ดับเพราะเหตุดับ ข้อปฏิบัติให้ถึงธรรมเป็นที่ดับทุกข์) กล่าวคือ

๔.๕ (๑) **ให้รู้แจ้งเห็นจริงว่า ความเข้าใจไปยึดมั่นถือมั่นในสังขารทั้งหลายที่ประกอบด้วยบุญปรุงแต่ง** (ในระดับมนุษยธรรมและทิพยธรรม) อันชื่อว่า "**ปุญญาภิสังขาร**" ก็ดี **ด้วยรูปฌาน อรูปฌานปรุงแต่ง** (ในระดับพรหมธรรม) ชื่อว่า "**อเนญชาภิสังขาร**" ก็ดีหรือด้วย**บาปอกุศลปรุงแต่ง** อันชื่อว่า "**อปุญญาภิสังขาร**" ก็ดี **ด้วยตัณหาและความหลงผิด** (ทิฏฐิอันมีอวิชชาเป็นเหตุนำ เหตุหนุน) **ว่าเป็นตัวตนบุคคล เรา เขา ของเรา ของเขา แล้วเพียงใด ย่อมเป็นทุกข์เดือดร้อนเพียงนั้น** นี้คือ **ทุกขสัจจ์ ซึ่งควรกำจัดหรือดับให้หมดสิ้นไป**

๔.๕ (๒) **ให้รู้แจ้งว่า อวิชชา** เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้เกิด **ความปรุงแต่ง** ทางกาย วาจา และใจ (สังขาร), **สังขาร** เป็นปัจจัยให้เกิด**วิญญาณ, วิญญาณ**เป็นปัจจัยให้เกิด**นาม-รูป, นาม-รูป**เป็นปัจจัยให้เกิด**สฬายตนะ, สฬายตนะ** เป็นปัจจัยให้เกิด**ผัสสะ, ผัสสะ**เป็นปัจจัยให้เกิด**เวทนา,**

เวทนาเป็นปัจจัยให้เกิดตัณหา, ตัณหาเป็นปัจจัยให้เกิด**อุปาทาน, อุปาทาน**เป็นปัจจัยให้เกิด**ภพ, ภพ**เป็นปัจจัยให้เกิด**ชาติ** , **ชาติ**เป็นปัจจัยให้เกิด **ชรา, มรณะ ทุกข์** ฯลฯ รวมเรียกว่า **ปฏิจจสมุปบาทธรรม** คือ เหตุในเหตุอันเกี่ยวเนื่องกันให้เกิดทุกข์ นี้คือ **สมุทัยสัจจ์**แท้ ๆ **ควรละ**

๔.๕ (๓) **ให้รู้แจ้งว่า สภาวะที่ทุกข์ดับเพราะเหตุดับ มีได้จริง** คือ **นิโรจสัจจ์ ควรทำให้แจ้ง** และ

๔.๕ (๔) **ให้รู้แจ้งว่า หนทางปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์นั้นมีจริงแท้** คือ **มัคคสัจจ์ ควรทำให้เจริญ**

โดยให้ปฏิบัติธรรมตามทางสายเอก (เอกายนมรรค) คือ **มหาสติปัฏฐาน ๔** กล่าวคือ **ให้มีสติพิจารณาเห็นกายในกาย เห็นเวทนาในเวทนา เห็น**

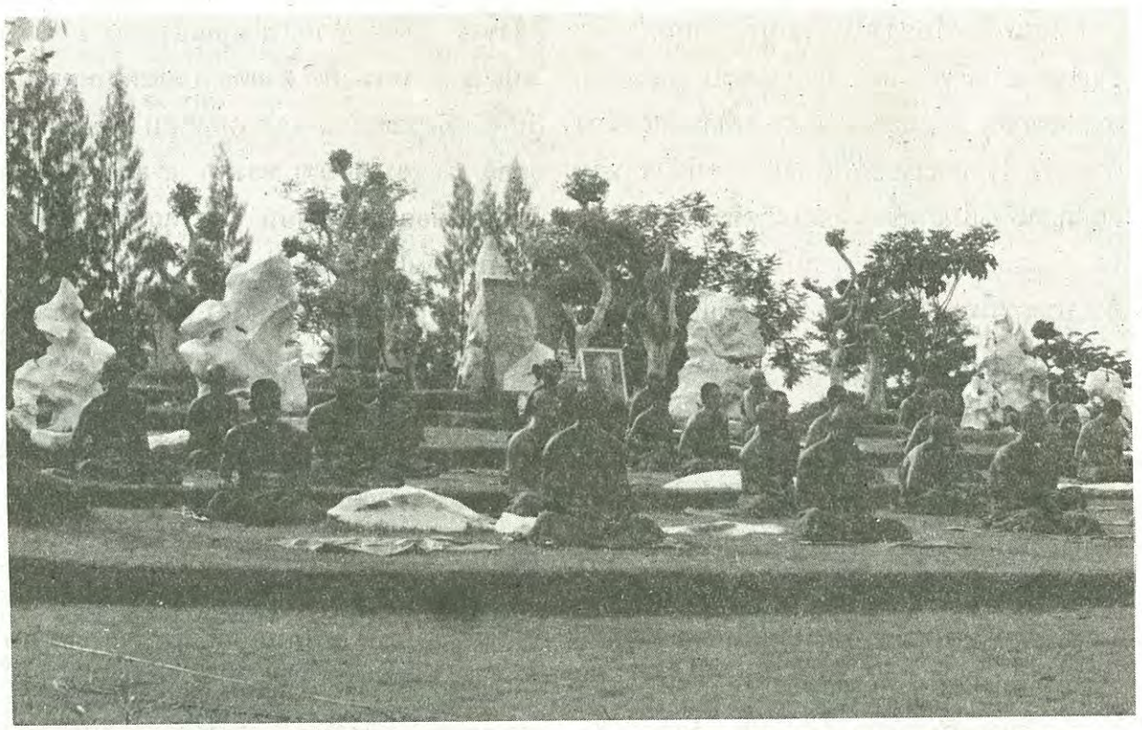

จิตในจิต และเห็น**ธรรมในธรรม เป็นทั้ง ณ ภายนอก** (นับตั้งแต่กายเนื้อมนุษย์เป็นต้น) และ**ทั้ง ณ ภายใน** ไปจนสุดกายหยาบกายละเอียด **ให้เห็นความเกิดขึ้น** และ**ความเสื่อมไปของสังขาร** ที่เป็น**อนิจจัง ทุกขัง** และ**อนัตตา** แล้ว**คลายความยึดมั่นถือมั่นในสังขารทั้งหลายเหล่านั้น** ได้แก่ สังขารของมนุษย์ ทิพย์ พรหม อรูปพรหม และสังขารของสัตว์โลกในทุคติภูมิ รวมทั้งสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกันได้แก่โลกธรรมทั้ง ๘ อันมีลาภ ความเสื่อมลาภ, ยศ ความเสื่อมยศ, สรรเสริญ นินทา, ความสุข ความทุกข์ เป็นต้น **ด้วยตัณหา** และ**ทิฏฐิ** คือความหลงผิดคิดว่าเป็นตัวตน บุคคล เรา เขา ของเรา ของเขา **เสียได้แล้ว** เพียงใด

พึงปฏิบัติ เพื่อความเข้าถึงธรรมกายมรรค ธรรมกายผลยิ่ง ๆ ขึ้นไปเพียงนั้น และเป็นพระนิพพาน คือธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว ซึ่งเป็นธรรมชาติที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งหรืออยู่เหนือความปรุงแต่งทั้งปวง เป็น**วิสุทธิสัตว์** หรือ**วิสุทธิขันธ์** เป็น**วิราคธาตุวิราคธรรม**ล้วน ๆ จึงไม่ต้องตกอยู่ในอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) และกลับเป็นกายหรือธาตุธรรมที่ยั่งยืนและเป็นสุขด้วยสันติ ไม่ต้องเกิด แก่ เจ็บ ตาย

เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารจักรอีกต่อไป สมดังพระบาลีพุทธภาษิตว่า **นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ นิพพานเป็นบรมสุขอย่างยิ่ง**

ที่กล่าวมานี้ มีข้อสังเกตว่า ตัวอย่างวิธีการเจริญภาวนาให้มีสติพิจารณาเห็นกายในกาย เห็นเวทนาในเวทนา เห็นจิตในจิต และเห็นธรรมในธรรม เป็นทั้ง ณ ภายในและ ณ ภายนอก ซึ่งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงไว้ที่มีปรากฏในมหาสติปัฏฐานสูตรนี้ เป็นเพียงการแสดง **เฉพาะการพิจารณาในกายหยาบหรือกายเนื้อของผู้เจริญภาวนาเอง** ชื่อว่า "**เป็น ณ ภายใน**" กับ**การพิจารณาในกายผู้อื่น** ชื่อว่า "**เป็น ณ ภายนอก**" เท่านั้น หาได้ปรากฏพระพุทธดำรัสถึงการพิจารณาเห็นกายในกาย เห็นเวทนาในเวทนา เห็นจิตในจิต และเห็นธรรมในธรรม เป็น ณ ภายในนับจากกาย เวทนา จิต และธรรมของกายมนุษย์หยาบนี้ต่อไปจนสุดละเอียด จนถึง "**ธรรมกาย**" อันเป็นกายโลกุตตรอันพ้นโลกไม่

แต่กลับไปมีปรากฏพระพุทธดำรัสอยู่ ณ ที่อื่นในพระไตรปิฎก อันแสดงถึงกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม เป็น ณ ภายในเช่นเรื่อง "ทิพยกาย หรือ เทวกาย" ในมหาสมัยสูตร และภพภูมิต่าง ๆ ทั้งที่เป็น "สุคติภพ" และ "ทุคติภพ" ของสัตว์ในโลกอื่น เช่นในเทวโลก หรือโลกของสัตว์นรก ฯลฯ เป็นต้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือว่า "พระพุทธองค์เสด็จอุบัติแท้โดยธรรมกาย" บางครั้งก็ทรงเรียกว่า "พรหมกาย" ซึ่งเป็นอสังขตธรรม เมื่อทรงบรรลุพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ในขณะที่ทรงพระชนมชีพอยู่ โดยมีความเปรียบเทียบกับ "รูปกาย หรือ สรีรกาย" ซึ่งเป็นกายหรือรูปสังขารที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งเป็นสังขตธาตุ สังขตธรรม

ครั้นเมื่อมาปฏิบัติภาวนาตามแนววิชชาธรรมกาย ผ่านกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม เป็น ณ ภายใน จากกาย ณ ภายนอก คือ กายมนุษย์หยาบ ก็จะเห็นกายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์หยาบ ทิพย์ละเอียด พรหมหยาบ พรหมละเอียด อรูปพรหมหยาบ อรูปพรหมละเอียดแล้วก็ถึง "**ธรรมกาย**" ตามที่พระพุทธองค์และพระอรหันต์หลายองค์ได้แสดงไว้แล้ว

จึงเป็นที่แน่ชัดว่า พระพุทธดำรัสที่มีปรากฏในมหาสติปัฏฐานสูตรนั้น เป็นเพียงตัวอย่างของการเจริญภาวนาให้มีสติพิจารณาเห็นกายในกาย เห็นเวทนาในเวทนา เห็นจิตในจิต และเห็นธรรมในธรรม แต่เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น โดยที่ความจริงแล้ว สภาวธรรมนี้ คือกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรมนั้นมีความละเอียดพิสดารตามระดับภูมิธรรม ภูมิปัญญา และบารมีของแต่ละท่านที่จะพึงรู้แจ้ง เห็นแจ้งได้.

■ ■ ■ ■ ■

อานุภาพธรรมกาย
ประสพการณ์ของผู้ที่บูชาพระผงสมเด็จธรรมกาย
ของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

อำเภอ ดำเนินสะดวก จังหวัด ราชบุรี

คุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์นั้น สุดที่จะประมาณได้ บัณฑิตผู้ทรงปัญญาย่อมพรรณาได้ไม่มีที่สิ้นสุด ผู้ที่ทรงความบริสุทธิ์ ย่อมสามารถอาราธนา คุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ให้ช่วยคุ้มครองปกป้องผู้ที่เคารพศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัย โดยอาศัยวัตถุมงคล เช่น พระผงสมเด็จธรรมกายนี้เป็นสื่อได้ ส่วนการพิสูจน์นั้นเป็นภาระที่ท่านจะต้องทำด้วยตัวเอง.

เรื่องที่ ๑
ประสบการณ์ของ
คุณเพ็ญศรี เลิศวิชัย

คุณเพ็ญศรี เลิศวิชัย เป็นผู้ที่มีศรัทธาแน่นแฟ้นในพระพุทธศาสนา อยู่บ้านเลขที่ ๑๑/๑ หมู่ ๗ ตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี มีกลุ่มมิตรสนิทชวนกันไปทำบุญตามสถานที่ต่าง ๆ อยู่เสมอ ๑๒ คนในวันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้ไปร่วมทอดกฐินสามัคคี ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

คุณเพ็ญศรีได้รับของที่ระลึก เป็นพระผงสมเด็จธรรมกาย ของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ๑ องค์ ตั้งใจว่าจะนำไปเลี่ยมสำหรับพกติดตัว ยังไม่มีโอกาส ได้แต่ติดไว้ในกระเป๋าถือ

ต่อมาในวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๓๒ คุณเพ็ญศรีกับเพื่อน ๆ ได้ชักชวนกันไปทำบุญเช่นเคยคราวนี้เดินทางเพื่อจะไปทำบุญที่วัดหนึ่งในจังหวัดอุทัยธานี ก่อนออกเดินทางคุณเพ็ญศรีได้อาราธนาพระผงสมเด็จธรรมกาย ให้ช่วยคุ้มครอง ให้เดินทางโดยปลอดภัย การเดินทางเป็นไปด้วยดีจนถึงจุดที่ต้องขึ้นเขา เนื่องจากคนขับรถไม่ชำนาญเส้นทางนี้ ขณะขับขึ้นเขารถเกิดเสียหลักพลิกคว่ำลงมาจากภูเขาทางด้านที่เป็นผาชัน คุณเพ็ญศรีซึ่งนั่งอยู่ตอนท้ายของรถกระเด็นออกมานอกรถ รู้สึกตัวว่าหัวกำลังจะกระแทกพื้น นึกถึงพระพร้อมกับกอดกระเป๋าถือที่มีพระผงสมเด็จธรรมกายไว้แน่น คิดว่าคงจะไม่รอดชีวิตแล้ว รู้ตัวอีกทีเมื่อตกถึงพื้นแล้ว คลำดูที่หัวรู้ว่าหัวไม่แตก รู้สึกดีใจมาก เหมือนตายแล้วเกิดใหม่ รีบไปช่วยผู้อื่นที่ยังติดอยู่ในรถ ดูจากสภาพรถตู้ที่พังยับเยินแล้วทุกคนจะต้องคาดว่าผู้โดยสารจะต้องเสียชีวิต หรือไม่ก็บาดเจ็บสาหัส แต่ปรากฏว่ามีสองคนที่เจ็บกว่าเพื่อน คือ คนขับรถไหปลาร้าหัก และผู้โดยสารท่านหนึ่งหัวแตกต้องเย็บ ๖ เข็ม นอกนั้นบาดเจ็บเล็กน้อย ส่วนคุณเพ็ญศรีนั้น จากการโหม่งพื้นกระดูกคอทรุดลงเล็กน้อยนับว่ารอดมาได้ราวกับปาฏิหาริย์ เพราะตามข่าวที่ได้ยินกันอยู่บ่อย ๆ การโหม่งพื้นที่แรงขนาดนี้มีโอกาสรอดน้อยมาก

เมื่อหายเป็นปกติแล้ว คุณเพ็ญศรี ได้กลับมาทำบุญที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายอีก ด้วยความศรัทธาอย่างยิ่ง และได้เล่าประสบการณ์เกี่ยวกับอานุภาพของพระผงสมเด็จธรรมกายของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายนี้

เรื่องที่ ๒
ประสบการณ์ของ
คุณพวงแก้ว ศุขวัฒนะกุล

ดิฉันรู้จักและเป็นลูกศิษย์หลวงป๋า (พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงคโล) มาประมาณ ๘ ปี ตั้งแต่ท่านยังทำงานอยู่ที่สำนักงานข่าวสารอเมริกัน ส่วนดิฉันนั้นเคยทำงานที่สถานเอกอัครราชทูตอเมริกัน กรุงเทพฯ หลวงป๋าเป็นผู้ที่ทำให้ดิฉันรู้จักวัดปากน้ำ ได้ไปกราบ (ศพ) หลวงพ่อวัดปากน้ำ รู้จักการปฏิบัติธรรม รู้จักการสร้างบุญทำกุศล ซึ่งบารมีของหลวงพ่อและผล

บุญนี้ได้ช่วยให้ดิฉันรอดพ้นจากเหตุการณ์ จากร้ายกลายเป็นดี เช่น เมื่อประมาณ ๖ ปีที่แล้วมา ดิฉันได้ป่วยเป็นโรคเนื้อร้าย ต้องทำการผ่าตัดบางส่วนของร่างกายทิ้ง ซึ่งดิฉันจะต้องเข้าโรงพยาบาลในวันเสาร์ ในวันพุธหลวงป๋าจะสอนภาวนาธรรมที่ห้องทำงานของท่าน(ที่สำนักข่าวสารอเมริกัน) ระหว่างเที่ยงถึงบ่ายโมงเป็นประจำ วันนั้นดิฉันได้เรียนให้หลวงป๋าทราบ ท่านก็บอกว่า "เนื้อก้อนเดียวตัดทิ้งเสียเถอะ จะช่วย" ทำให้ดิฉันมั่นใจในการผ่าตัดครั้งนี้ว่าเราต้องไม่เป็นอะไรแน่ ก็ปรากฏว่าหลังการผ่าตัดเป็นที่น่ามหัศจรรย์มาก ดิฉันไม่ต้องฉายแสงหรือทานยา และทุกอย่างก็ปกติดีจนทุกวันนี้

อีกเหตุการณ์หนึ่งเพิ่งเกิดเมื่อต้นปี ๒๕๓๓ นี้เอง ลูกชายของดิฉัน ยุทธพงษ์ ศุขวัฒนะกุล ซึ่งก็เคยมาปฏิบัติธรรมกับหลวงป๋า ๒ ครั้ง และมีพระผงสมเด็จธรรมกาย(พิมพ์เหรียญกลม)ของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย องค์เดียวแขวนติดตัวอยู่เสมอ อายุเพิ่งครบ ๑๕ ปี เมื่อวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๓๓ ซึ่งดิฉันตั้งใจไว้ว่าหลังวันเกิดเขาแล้วจะพาไปทำสังฆทานที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ เพราะทางโรงเรียน ซึ่งลูกชายกำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมปีที่ ๓ ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชน เนื่องจากเหลือเวลาอีกเพียง ๒ เดือน ก็จะจบการศึกษา นักเรียนก็จะแยกย้ายกันหาโรงเรียนใหม่ ซึ่งทุกปีทางโรงเรียนเขาจะจัดกิจกรรมให้เฉพาะเด็กชั้นมัธยม ๓ ไปเข้าค่ายต่างจังหวัด คราวนี้จะไปยังเขาตะเกียบ หัวหิน ออกเดินทางจากกรุงเทพฯ วันศุกร์ที่ ๒ กุมภาพันธ์ และกลับวันอาทิตย์ที่ ๔ กุมภาพันธ์ ดิฉันเป็นห่วงลูกเสมอทุกครั้งที่ลูกไปต่างจังหวัดโดยที่ดิฉันไม่ได้ไปด้วย ครั้งนี้ก็เช่นกัน คืนก่อนเดินทางก็ให้ลูกสวดขอบารมีหลวงพ่อให้คุ้มครองและก็เตือนให้สวดทุกคืน แล้วเย็นวันเสาร์ประมาณ ๕ โมงเย็น เด็กหลายคนได้ลงเล่นน้ำทะเลแถวหน้าที่พัก ลูกชายเล่าว่า ขณะนั้นกำลังเล่นน้ำอยู่ซึ่งสูงแค่หน้าอก โดยไม่คาดฝันได้มีคลื่นลูกใหญ่พัดเข้ามาแล้วกวาดดูดเอาเด็กที่เล่นน้ำออกไป หลายคนสามารถช่วยตัวเองเข้าหาฝั่ง ลูกชายบอกว่าต้องออกแรงว่ายน้ำเข้าหาฝั่งเพื่อฝืนแรงดูดของน้ำและพยายามช่วยเพื่อนได้ ๒-๓ คน แต่มีหลายคนถูกพัดหายไป ทางครูและคณะได้เอาเรือออกไปช่วย มี ๕ คน ต้องเสียชีวิต พบร่างแค่ ๔ คน อีก ๑ คนจนถึงทุกวันนี้ก็ยังหาไม่พบ ทางโรงเรียนเองก็ได้พยายามช่วยเหลือและรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

หลังจากนั้นอีก ๑ อาทิตย์ คือวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ อันเป็นวันมาฆะบูชาพอดี ดิฉันและลูกชายก็ได้ไปทำบุญวันเกิดถวายสังฆทาน ปล่อยปลา รวมทั้งได้อุทิศส่วนกุศลให้แก่เพื่อน ๆ ของลูกชาย เพราะบารมีของหลวงพ่อและอานุภาพของธรรมกาย ดิฉันจึงรอดพ้นหายจากโรคร้าย และลูกชายก็พ้นจากอันตราย ตลอดจนกิจการค้าของสามีก็ประสบผลเจริญก้าวหน้าตลอดมา

"ธรรมแล ย่อมรักษาผู้มีปกติประพฤติธรรม ธรรมอันบุคคลประพฤติดีแล้ว ย่อมนำสุขมาให้"

(ขุ.ชา.ทสก.๒๗/๒๙๐)

เสียงจากผู้ปฏิบัติธรรม

บ.ก.

รศ.ดร.กัมพล สิริมุนินท์
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

กราบนมัสการ ท่านพระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล ที่เคารพอย่างสูง

กระผมได้รับลิขิตของท่านพระอาจารย์ และเอกสารที่ส่งมาแล้วครบทุกฉบับ ด้วยความขอบพระคุณยิ่ง

บทความในนาม รศ.ดร. พัฒนะ ภวะนันท์ ถูกต้องลึกซึ้งตามหลักฐานจากพระไตรปิฎก และตรงตามประสบการณ์จากธรรม ปฏิบัติตามหลักวิชชาธรรมกาย

นักปริยัติที่ยังมิได้ผ่านการปฏิบัติมาดีพอ ยากจะตอบโต้ และหากขืนกล่าวแก้อย่างปราศจากสัมมามนสิการ ก็จะจนด้วยหลักฐานอื่น ๆ จากพระไตรปิฎกอีก

เพื่อป้องกันความสับสน "สังขารขันธ์ที่หมายถึงขันธ์ ๕" ควรจะใช้เพียงสังขาร (สังขารธรรม) หรือสังขตะ (สังขตธรรม)

เรื่อง**นิพพานสามนัย**นั้นควรถือว่าเป็น "**ธรรมาภิสมัย**" ที่ยิ่งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง **แม้จะมีสารัตถะอยู่ในพระไตรปิฎกแล้ว แต่หากไม่มีวิชชาธรรมกาย (หลวงพ่อสด จนฺทสโร) และไม่มีพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** (หลวงป๋าเสริมชัย ชยมงฺคโล) **ก็ยากที่พุทธบริษัทจะได้ตระหนักถึงสัจจะข้อนี้**

ศึกษาคัมภีร์กันมาตลอดระยะเวลาเกือบ ๓,๐๐๐ ปี ก็หาได้มีการตระหนักถึงสัจจะดังกล่าวนี้ไม่ สาเหตุสำคัญก็เพราะเดินหลงทาง มิได้ปฏิบัติตามหลักพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ทำให้ความเข้าใจเรื่องนิพพานในภาพรวม ๆ ไม่กระจ่างชัด โดยไม่ทราบว่า ปาพจน์ใดตรัสหมายถึงสภาวะนิพพาน อันไหนมุ่งถึงพระผู้บรรลุนิพพาน อันใดประสงค์เอาอายตนะนิพพาน และนิพพานเป็นกับนิพพานถอดกายนั้น มีประเภทและสารัตถะลึกซึ้งอย่างไร

ความผิดพลาดคือปราศจากโยนิโสมนสิการหรือสัมมามนสิการ และไร้กัลยาณมิตร (เฉกเช่นหลวงพ่อสด จนฺทสโร ผู้ชี้แนะ) จึงเมื่อพุทธศาสนิกชนได้มาศึกษาพุทธประวัติหรือพุทธธรรมลำดับ ตั้งแต่ต้นจนถึงเทศนาอนัตตลักขณ

สูตร (ที่ว่าปัญจขันธ์เป็นอนัตตา) แล้ว ศึกษาค้นคว้าต่อไปก็จะพบ "นิพพานํ ปรมํ สุญฺญํ" -นิพพานเป็นบรมสูญ หรือ "ภวนิโรโธ นิพฺพาน" -นิพพานคือการดับภพ หรือนิพพานคือราคักขยะ โทสักขยะ โมหักขยะ (ความสิ้นราคะ ความสิ้นโทสะ ความสิ้นโมหะ) ฯลฯ

ประการสำคัญยิ่งก็คือ**เมื่อมาศึกษาคัมภีร์พบว่า "พระอรหันต์ขีณาสพปรินิพพาน (ตายแล้ว) ปัญจขันธ์ดับหมดไม่มีอะไรทรงอยู่ ผู้ศึกษาพุทธธรรมเฉพาะด้านปริยัติก็มักจะเข้าใจว่า หลังจากพระตถาคต พระอรหันต์ขีณาสพหรือวิมุตจิตภิกษุ** -(๑๓/๒๔๘,๙/๙๐,๒๓/๕๓) **ดับขันธ์ปรินิพพานแล้วก็เอวังกันแค่นั้น ไม่มีอะไรเหลืออยู่ทรงอยู่**

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะยังหย่อนยานในภาคปฏิบัติและปฏิเวธ เข้าใจว่า พระอรหันต์ขีณาสพก็คือปัญจขันธ์ หาได้หยั่งทราบไม่ว่า นอกเหนือจากปัญจขันธ์แล้วยังมีธรรมขันธ์ (ธรรมกาย) หรืออสังขตธาตุอสังขตธรรม อันเป็นสารธรรมที่ประเสริฐสุด เพราะทรงอยู่อย่างอิสระจากอาณัติแห่งไตรลักษณ์

แล้ว**ผลก็คือส่วนใหญ่มักจะตกเป็นพวกอุจเฉททิฏฐิ กลายเป็นผู้ที่ไร้คุณธรรม** หรือไม่ก็เกิดการท้อแท้รันทดใจ หมดอาลัยตายอยาก **ปราศจากฉันทะในการศึกษาปฏิบัติตามพุทธธรรม ไร้อุตสาหะวิริยะในการเผยแพร่พุทธธรรมเพื่ออนุเคราะห์เพื่อนมนุษย์ชาติ**

นโยบาย "ไม่ต้องโต้ตอบคำวิพากษ์วิจารณ์ใด ๆ" ของพระมหาเถระนั้น ควรยึดถือเป็นหลักการ เพราะนั่นคือโอวาทปาฏิโมกข์ที่ว่า "...อนูปวาโท...อธิจิตฺเต จ อาโยโค..." หลวงพ่อสด จนฺทสโร ก็ได้ถือปฏิบัติตลอดชนมายุของท่าน

โปรดพิศดารวิชชาให้รุดหน้าและสุดละเอียดเท่าที่จะทำได้ (อธิจิตฺเต จ อาโยโค) แล้วจึงประกาศผลปฏิเวธออกมาให้ประจักษ์แก่ตาโลก (เช่นนิพพาน ๓ นัย) มนุษยชาติที่เป็นเวไนยสัตว์ยังมีอยู่ ไม่ต้องเสียเวลาไปตอบโต้วิพากษ์วิจารณ์

หากมีข้อแม้ที่จำเป็นต้องกล่าวแก้ก็ควรทำในนามของรองประธานมูลนิธิ หรือผู้อื่นใดก็ได้ที่เหมาะสม หลักการนี้พุทธองค์ทรงปฏิบัติมาแล้วในการตอบโต้ฝ่ายตรงข้าม ซึ่งจะเห็นได้จากวินัยปิฎก (๔/๗๓-๗๖) และในที่อื่น ๆ อีกมากแห่ง

เรื่องบทความนั้นหากกระผมมีโอกาสทำได้ จะพยายามเขียนให้ ส่วนเนื้อหาธรรมะที่ได้ส่งไปถวายนั้น หากตรวจสอบดูแล้วเห็นว่าถูกต้องเหมาะสม ก็โปรดนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามอัธยาศัย (ไม่ต้องอ้างนามของกระผม)

ขณะนี้กระผมก็กำลังเก็บสารัตถะบางอย่างจากพระไตรปิฎกอยู่ หากพิมพ์สำเนาแล้วก็จะได้ส่งไปถวายท่านพระอาจารย์ในโอกาสต่อไป

พร้อมนี้ได้ส่งเงินมาจำนวน ๑,๐๐๐.-บาท (หนึ่งพันบาทถ้วน) เพื่อสมทบทุนมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ในนามทุนนิธิภัตตาหารคิลานเภสัช "รติฤกษ์" และโอกาสหน้ากระผมจะได้สมทบเพิ่มเติมอีกตามควรแก่กำลังทรัพย์

กราบนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

ร.ศ. กัมพล สิริมุนินท์

■ ■ ■ ■ ■ ■

โอวาทแก่ภิกษุสามเณร
เรื่อง

"อยู่สูงให้นอนคว่ำ อยู่ต่ำให้นอนหงาย"

ชยมงฺคโล ภิกขุ

เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๓

ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

เรื่องที่จะพูดให้ภิกษุสามเณรได้ทราบ ในเรื่องที่หลวงป๋าได้บันทึกวีดีโอไปแล้วในหัวข้อว่า "**อยู่สูงให้นอนคว่ำ อยู่ต่ำให้นอนหงาย**" มีความหมายอย่างไร สำหรับคำพังเพยนี้เป็นคำพังเพยมีมาแต่โบราณ กล่าวถึงวิธีที่ผู้ใหญ่กับผู้น้อยนี่ เราจะอยู่ร่วมกันเราจะประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยธรรมะอะไร จึงจะอยู่ร่วมกันด้วยความร่มเย็นเป็นสุข ด้วยความพร้อมเพรียงด้วยสามัคคีธรรมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความรักใคร่กันฉันพี่น้องในทุกสังคม

เธอทั้งหลายพึงเข้าใจว่าในสังคมไหน ๆ ก็แล้วแต่มันมีบุคคลอยู่ ๓ ฐานะ ฐานะที่ ๑ คือบุคคลที่เป็นฐานะผู้ใหญ่ ฐานะที่ ๒ คือบุคคลที่เป็นผู้น้อย ฐานะที่ ๓ คือบุคคลเสมอกัน ที่เป็นผู้ใหญ่ เธอรู้แล้วขยายความออกไปก็คือบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่โดยชาติวุฒิ อันนี้หมายเอาผู้ปกครองประเทศชาติ ท้าวพระยามหากษัตริย์ทีเดียว นั่นเป็นผู้ใหญ่สูงสุด รองลงมาก็ผู้ใหญ่โดยคุณวุฒิ คือผู้ที่มีความรู้ความสามารถ หรือผู้ที่ทำหน้าที่หัวหน้า อย่างเช่นหัวหน้าครอบครัว หัวหน้ากิจการงาน ภาษาทางราชการเขาเรียกว่าผู้บังคับบัญชา ภาษาธุรกิจก็ว่าผู้จัดการ ผู้อำนวยการเหล่านี้เป็นต้น นี่เป็นผู้ใหญ่โดยคุณวุฒิ แล้วยังมีผู้ใหญ่อีกประเภทหนึ่งคือผู้ใหญ่โดยวัยวุฒิ ได้แก่ผู้มีอาวุโสโดยอายุ ถ้าพระภิกษุสามเณรก็อาวุโสโดยอายุพรรษา มีผู้ใหญ่ก็มีผู้น้อย ผู้ใหญ่ผู้น้อยนี้เมื่ออยู่ร่วมกันในสังคมใดก็ตามตั้งแต่ในครอบครัว ในวงงาน หรือในหน่วยงานใด ๆ ก็ตาม จะต้องมีหลักธรรมที่จะประพฤติปฏิบัติต่อกัน ให้สามารถอยู่ร่วมกันด้วยสันติสุขได้

ว่าที่จริงแล้วสำหรับหลักธรรมที่สำคัญที่พระพุทธ-องค์ได้แสดงไว้คือ**พรหมวิหารธรรม ธรรมเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่** ซึ่งเธอทั้งหลายทราบดีว่าหมายเอาเมตตาพรหมวิหาร กรุณาพรหมวิหาร คือความรักใคร่เอ็นดูผู้น้อย ปรารถนาจะให้ผู้น้อยหรือผู้อื่นมีความร่มเย็นเป็นสุข และก็ความเวทนาสงสารปรารถนาจะให้ผู้น้อยพ้นไปจากความทุกข์โศกโรคภัย ภยันตรายเครื่องเบียดเบียนรอบทั้งหลาย **มุทิตาพรหมวิหาร** พลอยยินดีที่ผู้อื่นอยู่ดีมีสุข เจริญรุ่งเรืองด้วยมนุษยสมบัติ สวรรคสมบัติ นิพพานสมบัติ ในที่สุด คือว่าแปลว่าเราปรารถนาอะไรเราต้องมีจิตปรารถนาที่จะให้ผู้น้อยหรือผู้อื่นได้รับความสุขความเจริญพ้นไปจากความทุกข์เดือดร้อน นี้ชื่อว่าพรหมวิหารธรรม แต่ว่าถ้า

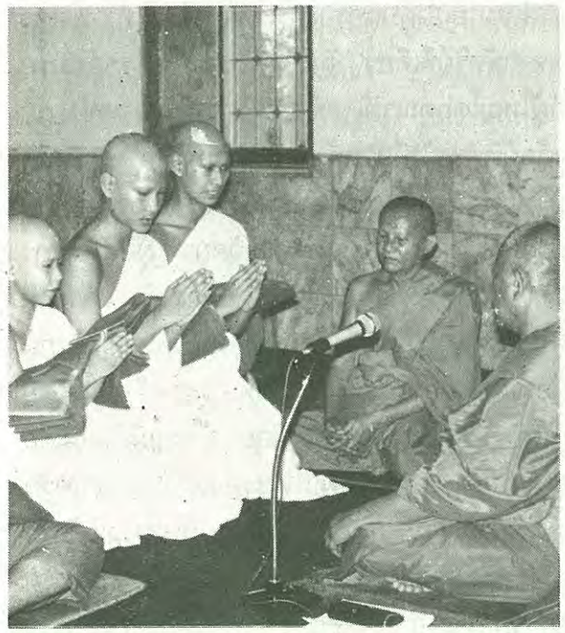

เราไม่สามารถจะช่วยเหลืออะไรได้ ในกรณีที่ผู้น้อยก็ดีหรือสัตว์อื่นหรือผู้อื่นถึงความวิบัติโดยเราช่วยเหลืออะไรมิได้ หรือเราได้พยายามช่วยเหลือสุดความสามารถแล้ว มันได้เท่านี้ก็ต้องวางเฉย วางใจเป็นกลางมัธยัสถ์วางเฉยไม่เดือดเนื้อร้อนใจ ไม่ยินดีไม่ยินร้าย เรียกว่า**อุเบกขาพรหมวิหาร** อันนี้เป็นธรรมชั้นสูง ในบารมี ๑๐ ทัศ อุเบกขาเป็นข้อที่ ๑๐ เป็นธรรมชั้นสูง แต่ว่าทั้งหมด เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ชื่อว่าพรหมวิหารธรรม ธรรมเป็นเครื่องอยู่เป็นสุขของผู้ใหญ่ นี้เป็นแกนกลางของทุกสิ่งทุกอย่างที่เราจะนำมาพูด แต่ก็อาจจะมีธรรมข้ออื่น ๆ ของพระพุทธเจ้า เข้ามาร่วมสมทบอีกให้ความประพฤติปฏิบัติต่อกันระหว่างผู้ใหญ่กับผู้น้อยนี่ดี มีความร่มเย็นเป็นสุข อยู่ด้วยกันด้วยความร่มเย็นเป็นสุข เพราะฉะนั้นเรามากระจาย แล้วก็มาสรุปธรรมข้อนั้นอย่างไรบ้าง

๑. สำหรับผู้ใหญ่ ที่จะพึงปฏิบัติต่อผู้น้อย แน่ละ**พรหมวิหารธรรม**นี่สำคัญนัก เพราะฉะนั้น**ผู้ใหญ่พึงตั้งกายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม ด้วยจิตเมตตากรุณา ต่อผู้น้อย** ทั้งปรารถนาให้มีความสุขความเจริญ ปรารถนาให้อย่าได้มีทุกข์โศกโรคภัย ความเดือดร้อนและภยันตรายทั้งหลายทั้งปวงในที่ทั้งปวง การตั้งกายกรรม วจีกรรม มโนกรรม ด้วยเมตตา กรุณาพรหมวิหาร อย่างนี้พึงกระทำทั้งต่อหน้าและลับหลัง ปรารถนาดีต่อกัน ไม่ทำลายกัน ไม่ทอดทิ้งกัน นี่เป็นหลักใหญ่ แหละหลักสำคัญใน ๓ ประการนี้ เธอทั้งหลายคงจะเข้าใจดีว่า คือ **สาราณียธรรม**นั่น

เอง **ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึง แห่งความเคารพนับถือ แห่งความช่วยเหลืออนุเคราะห์ซึ่งกันและกัน เป็นที่ตั้งแห่งความสามัคคีพร้อมเพรียงปรองดองเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันระหว่างผู้ใหญ่กับผู้น้อย** โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของ **วจีกรรม ผู้ใหญ่มีหน้าที่สำคัญ** รับผิดชอบสำคัญต่อผู้น้อยทีเดียว **คือต้องแนะนำสั่งสอนให้ศิลปวิทยาโดยสิ้นเชิง ไม่ปิดบัง** ในหมู่ภิกษุสามเณร ผู้ใหญ่ก็คือพระผู้ใหญ่จะต้องให้การศึกษาอบรมธรรมะ ทั้งปริยัติและปฏิบัติเพื่อให้ถึงปฏิเวธในวงงาน ผู้ใหญ่ก็จะต้องแนะนำสั่งสอนวิธีการปฏิบัติให้ได้ผลดีมีคุณภาพสูง จะให้การอบรมสั่งสอนด้วยตนโดยตรงหรือโดยหมู่คณะ หรือโดยหน่วยงานทำหน้าที่รับผิดชอบนี้ก็แล้วแต่ ต้องให้ข้อนี้สำคัญ

๒. เมื่อให้ศิลปวิทยาความรู้ความสามารถในอาชีพนั้นแล้ว ยังต้องให้คำแนะนำสั่งสอนโดยชอบให้ผู้น้อยและหรือผู้อื่นในวงงาน หรือในวงสังคมที่อยู่ร่วมกัน ตามหน้าที่รับผิดชอบที่เราพึงทำ **คือแนะนำสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในคุณความดี ให้ละเว้น ความชั่ว ให้ทำใจให้ผ่องใส** ไม่ว่าจะเป็นวงงาน ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นสังคม ตลอดถึงประเทศชาติ ผู้ใหญ่ซึ่งอยู่ในฐานะผู้ดูแล ผู้ปกครอง ผู้บริหารทุกระดับทีเดียว จะต้องให้ทั้งศิลปวิทยาความรู้และให้คำแนะนำสั่งสอนโดยชอบ ให้ผู้น้อยตั้งอยู่ในคุณความดี ให้ละเว้นหรือหลีกเว้นความชั่ว ทำใจให้ผ่องใส นี่แหละเป็นเรื่องสำคัญนัก ในส่วนจำเพาะเรื่องวจีกรรม

๓. นอกจากนั้น **ผู้ใหญ่พึงรู้จักจัดงานให้กับผู้น้อย ตามกำลังสติปัญญาความรู้ความสามารถโดยธรรม โดยไม่อคติ** และ

๔. อีกประหนึ่ง **พึงดูแลสารทุกข์สุขดิบของผู้น้อย นอกเหนือไปจากหน้าที่กิจการโดยทั่วไป** แม้ในวงงานไม่ใช่จะดูแลตรวจสอบผลของการปฏิบัติงานแต่อย่างเดียว แต่ต้องดูไปทีเดียวถึงว่าผู้น้อยหรือลูกน้องของตัวน่ะ มีสารทุกข์สุขดิบอย่างไร มีอะไรพอที่จะอนุเคราะห์ช่วยเหลือได้ ในยามเจ็บไข้ได้ป่วย ในยามทุกข์ยาก บางทีก็มีความเดือดร้อนใจส่วนตัว ช่วยกันได้ก็ช่วย ช่วยไม่ได้หมดก็ช่วยส่วนหนึ่ง หรือเท่าที่ช่วยกันได้ ด้วยน้ำใจไมตรีอนุ-เคราะห์ผู้น้อย เรื่องนี้สำคัญมาก ถ้าผู้ใหญ่คนใดทำอย่างนี้ ไม่เฉยเมย ไม่ละเลย ผู้ใหญคนนี้หรือคนนั้น ๆ ย่อมได้รับความจงรักภักดี ความชื่นอกชื่นใจจากผู้น้อยอย่างแน่นอน

๕. นอกจากนั้น **ช่วยป้องกันผู้น้อยในทิศทั้งหลาย** ป้องกันยังไง ดี ยกย่องสรรเสริญในโอกาส ในสถานที่กับบุคคลที่สมควร ไม่ใช่ว่าผู้น้อยทำดี ทำดีไปเถอะทำดีไปเท่าไหร่ก็เฉย ไม่ยกย่องไม่สรรเสริญ เพราะฉะนั้นคนอื่นก็ไม่เห็นไม่รู้ว่านั่นเป็นความดีที่ควรเอาเยี่ยงอย่าง ผู้ใหญ่ไม่พึงต้องเกรงกลัวใด ๆ ที่จะแสดงความดีของผู้น้อย แต่**ถ้าผู้น้อยผิดล่ะ ผิดไม่ดีต้องแนะนำตักเตือนโดยชอบ โดยตั้งมโนกรรมด้วยจิตเมตตา กรุณาพรหมวิหารทีเดียว ว่าเธอผิดต้องแนะนำตักเตือน ต้องตำหนิเพื่อให้เธอกลับตัว กลับใจเป็นคนดี** ไม่ต้องไปกลัวว่าตำหนิแล้วเขาจะไม่รักเรา เขาจะไม่ดูแลปรนนิบัติเรา อันนี้เธอรู้ดีแล้ว

เรียนธรรมบท พระพุทธเจ้าท่านสอน ท่านยกย่องอาจารย์ผู้แนะนำตักเตือนว่าเป็นอาจารย์แท้ คือยังไง **ผิดต้องตำหนิติฉินแต่ไม่นินทา ตำหนิโทษ ชี้แนะว่าไอ้นี่มันผิด ไอ้นี่มันถูก ควรอย่างนั้น ควรอย่างนี้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าผู้ที่เราตำหนินั้นเขาจะไม่รักเรา เขาจะไม่ดูแลปรนนิบัติเราอีกแล้ว ไม่ต้องกลัว นี่ผู้ใหญ่ที่พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญว่า เป็นอาจารย์แท้ต้องอย่างนั้น แต่ถ้าอาจารย์ไม่แท้ล่ะ? เกรงใจ กลัวลูกศิษย์ลูกหาหรือผู้น้อยมันจะไม่รัก กลัวเขาจะไม่ปรนนิบัติวัฏฐาก กลัวจะไม่ได้สบาย** เพราะฉะนั้นหน้าที่ของผู้ใหญ่จะต้องดูแลผู้น้อยในข้อนี้ **เพราะเมื่อเธอผิดไปแล้ว ถ้าเราไม่ตักเตือนไม่แนะนำ เธอยิ่งเสียหนักขึ้นไปอีกเอาดีไม่ได้ แต่ถ้าดีแล้วต้องยกย่องสรรเสริญ ถ้ามีการเลื่อนชั้นเลื่อนตำแหน่ง ต้องให้เลื่อนชั้นเลื่อนตำแหน่งทีเดียว เลื่อนเงินเดือนตามคุณความดี โดยไม่มีอคติใด ๆ ระหว่างลูกน้อง** พึงปฏิบัติต่อลูกน้องด้วยความถูกต้องตามระเบียบแบบแผนกฎหมายข้อบังคับ หรือในวงการพระศาสนาก็ตามพระธรรมพระวินัย ถูกต้อง แล้วก็เหมาะสมบริสุทธิ์ใจ แล้วก็ยุติธรรม นี่ผู้ใหญ่พึงประพฤติปฏิบัติอย่างนี้กับผู้น้อย เรียกว่าป้องกันในทิศทั้งหลาย คือป้องกันไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว ป้องกันให้อยู่แต่ในคุณความดี ถ้าว่าผู้น้อยนั้นจะต้องมีความทุกข์เดือดร้อน หรือมีผู้อื่นเข้าใจผิด ตำหนิติฉิน เราต้องช่วยป้องกันช่วยแก้ไข ไม่ทอดทิ้งลูกน้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกน้องที่มีความทุกข์เดือดร้อน ทอดทิ้งกันไม่ได้ นี่คือกิจหน้าที่สำคัญของผู้ใหญ่ที่พึงจะต้องปฏิบัติกับผู้น้อย

๖. **เป็นผู้ใหญ่ต้องรู้จักให้อภัย เมื่อผู้น้อยยอมรับผิด และตั้งใจที่จะกลับตัว กลับใจให้ถูกต้องต่อไปแล้ว ต้องให้อภัย ต้องให้โอกาสเขาแก้ตัว กลับตัวเป็นคนดี**อีกด้วย เพราะฉะนั้นเธอจะเห็นว่า ความเป็นผู้ใหญ่มันไม่ใช่ว่าใคร ๆ ก็เป็นได้ สักแต่ ว่ามีอายุมาก หรือสักแต่ว่ามีความรู้ความสามารถในการงานในอาชีพ หรือสักว่าเป็นแต่ผู้ใหญ่ในฐานะใด ๆ ก็ตาม นั่นยังไม่ใช่ผู้ใหญ่สมบูรณ์แบบ แต่ผู้ใหญ่สมบูรณ์แบบจะต้องมีความประพฤติปฏิบัติด้วยมโนธรรมอย่างนี้ และเมื่อประพฤติปฏิบัติต่อผู้น้อยอย่างนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยการดูแลสารทุกข์สุขดิบ เอาใจใส่ต่อผู้น้อย นี่แหละที่โบราณท่านว่า "**อยู่สูงให้นอนคว่ำ**" คือดูแลผู้น้อยด้วยความถูกต้อง เหมาะสม บริสุทธิ์ ยุติธรรม ด้วยมโนธรรม ด้วยจิตสำนึก ด้วยเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา พรหมวิหาร นี่แหละอยู่สูงให้นอนคว่ำ

เมื่อผู้ใหญ่มีอย่างนี้ ผู้น้อยต้องมีข้อประพฤติปฏิบัติด้วยมโนธรรมต่อผู้ใหญ่เช่นกัน ก็ด้วยเมตตา กรุณาพรหมวิหารเหมือนกัน คือว่าเราก็ต้องปรารถนาจะให้ผู้ใหญ่เป็นสุข ปราศจากทุกข์ เอาใจเขามาใส่ใจเรา ถ้าว่าเราเป็นผู้ใหญ่เราต้องการอะไรจากผู้น้อย เราลองเอาใจผู้ใหญ่มาใส่ใจเรา เราจะรู้ทีเดียว ผู้ใหญ่ต้องการอะไร ผู้ใหญ่ที่ดีนะ ผู้ใหญ่ที่ดีน่ะความต้องการน่ะพอเหมาะ คือว่าถ้าว่าผู้น้อยจะทำอย่างนี้ ผู้ใหญ่จะพอใจอย่างยิ่ง คือ

๑. **ทำกิจที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด ไม่ทอดทิ้ง ไม่วางธุระเสียกลางคัน มอบหมายอะไรให้ก็ทำให้ดีที่สุด แปลว่าผู้ใหญ่วางใจได้**ให้ทำอะไร ลูกน้องในหน่วยย่อย ๆ ลงไปที่ช่วยประกอบกิจการงานน่ะ ให้ดีเพื่อให้กิจการงานสำเร็จ

๒. แล้วก็ให้มี**สามัคคีธรรมในหมู่ผู้น้อย อย่าได้แตกแยก อย่าได้ทำความหนักใจให้ผู้ใหญ่** เมื่อกิจการงานก็ดี ความสามัคคีพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันก็มีอยู่สม่ำเสมอ ผู้ใหญ่ที่ไหนก็สบายใจ เป็นพ่อเป็นแม่ในครอบครัวอย่างนี้ก็สบายใจ เป็นสมภารมีพระลูกวัดอย่างนี้มีสามเณรอย่างนี้มีแม่ชีอย่างนี้ก็สบายใจ แต่ถ้าว่าลูกหลานก็ดี ลูกวัดก็ดี ในวงงานก็ดี ลูกน้องทั้งหลายก็ดี มันคอยแต่จะทะเลาะเบาะแว้ง แตกแยกสามัคคี ไม่ร่วมมือ ไม่ประสานงาน ไม่ปรองดองเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ผู้ใหญ่ผู้ปกครอง นับตั้งแต่พ่อแม่ หัวหน้างาน ไปถึงท้าวพระยามหากษัตริย์ ผู้ปกครองประเทศชาติ และแม้สมภารเจ้าวัด ไม่สบายใจเลย นี่เป็นอย่างนั้น

๓. **ผู้น้อยพึงเชื่อฟังคำแนะนำสั่งสอนของผู้ใหญ่โดยชอบ เป็นคนว่าง่าย ไม่ดื้อไม่ดึง ไม่เป็นคนว่ายาก** เป็นสุวโจ ไม่ใช่ทุพพโจ บอกอะไร เชื่อ มีอะไรบกพร่อง บอกปุ๊บแก้ไขปั๊บ ไม่มีเรื่องมาก ไม่คอยผลัดผ่อน ไม่คอยยกเว้นให้กับความชั่ว ไม่คอยแก้ตัวให้กับความไม่ถูกต้องของเรา บอกอะไร แนะนำอะไร แก้โดยพลัน ง่าย อยู่ร่วมกันสบาย ผู้ใหญ่ก็เบาใจ ไม่งั้นหนักใจ และพึง**รับฟัง ปฏิบัติตาม โดยเคารพ ในคำแนะนำสั่งสอนโดยชอบ** ต้องยกเว้นว่าคำสั่งสอนแนะนำโดยชอบ

๔. นอกจากนั้น ก็**พึงรับใช้อนุเคราะห์ท่านตามสมควร** ไอ้เรื่องรับใช้อนุเคราะห์นี่ ดูให้ดีนะ เข้าใจให้ดี ผู้ใหญ่ที่ดีนี่เขาก็ไม่ชอบผู้น้อยมาประจบมากนะ แต่ว่าจะชอบพอดี ๆ คือว่าผู้น้อยมีน้ำใจกับผู้ใหญ่ เห็นอะไรพอช่วยเหลือในยามที่ท่านต้องการความช่วยเหลือ เราก็ให้ท่านตามสมควร แม้ในกระทั่งวงงาน ถ้าใครมีน้ำใจอย่างนี้กับผู้ใหญ่ผู้บังคับบัญชาที่ดีที่เป็นผู้ใหญ่สมบูรณ์แบบ กลมเกลียวกันดี น่ารักน่าใคร่ ในสังคมไหน ๆ เหมือนกัน นี่พวกเราก็เป็นคนวัด ก็สมภารเจ้าวัด หรือครูบาอาจารย์ หรือผู้ใหญ่ทั้งหลายทั้งปวง พระเถระไปจนถึงพระมหาเถระท่านเป็นผู้มีพระคุณต่อเรา ผู้น้อยก็อนุเคราะห์ท่านตามสมควร เหลือบชำเลืองดู อ้อท่านต้องการอะไร

ก็อนุเคราะห์ท่านตามสมควรแก่โอกาส แก่กำลังสติปัญญาความสามารถอย่างนี้ ก็เป็นผู้น้อยที่ดีไม่ทอดทิ้งท่านในยามที่ท่านมีความทุกข์เดือดร้อน หรือว่าเจ็บไข้ได้ป่วย ยิ่งท่านผู้เฒ่าผู้แก่ อย่างในวงการพระศาสนาของเราอย่างนี้ พระเถระผู้เฒ่าผู้แก่ ช่วยชำเลืองดูอนุเคราะห์ท่าน **คุณความดีเหล่านี้นี่ไม่ไปไหนนะ ตกแก่เราทั้งหมด** ตกแก่เรายังไง เราแก่มั่งคนอื่นเขาดูแลเราเหมือนกัน เรื่องนี้บางคนอาจจะไม่เคยสังเกต บางคนนะ แม้แต่พ่อแม่ ไม่ได้ปรนนิบัติวัฏฐากให้ท่านชื่นอกชื่นใจเลย เอาแต่โต้เถียง ไม่ดูแล ไม่เอาใจใส่ ท่านแก่เฒ่าก็ยิ่งทอดทิ้งท่านหนักเข้า ลูกที่อยู่ใกล้ชิดท่านน่ะแหละทำบาปทำกรรมไว้เยอะ บางคนพอตัวเองมีลูกบ้าง ลูกก็ทำอย่างนั้น กว่าจะรู้สึกสำนึก สายไปแล้ว พ่อแม่ท่านสิ้นอายุไปแล้ว นี่ผู้น้อยที่ไม่รู้จักคุณผู้ใหญ่ นับตั้งแต่พ่อแม่ ครูบาอุปัชฌาย์อาจารย์ หรือแม้แต่ผู้ใหญ่ในวงงานที่เป็นผู้ใหญ่สมบูรณ์แบบ ควรแก่การอนุเคราะห์แก่ท่าน ควรแก่การกตัญญูกตเวทีต่อท่าน บางคนอาจจะนึกว่าผู้ใหญ่น่ะก็เป็นเสมือนนายจ้าง จ้างให้ทำงาน ผู้น้อยก็รับเงินค่าจ้าง จบกัน ถ้าว่าทั้งสองฝ่ายต่างคิดอย่างนี้ ผู้ใหญ่ก็คิดว่าผู้น้อยเป็นลูกจ้าง ผู้น้อยก็คิดว่าผู้ใหญ่เป็นนายจ้าง ไม่มีน้ำใจไม่มีเยื่อใยต่อกัน ความเป็นอยู่ซึ่งกันและกันนั้น ไม่ชื่นอกชื่นใจ ไม่ปรองดองสมานฉันท์กันเท่าที่ควรน่ะ แต่ถ้าผู้ใหญ่รู้จักนอนคว่ำ ดูแลสารทุกข์สุขดิบผู้น้อย และผู้น้อยรู้จักนอนหงาย นอนหงายคือดูผู้ใหญ่ ปฏิบัติต่อผู้ใหญ่ดังกล่าวนี้ อย่างนี้ละก็สบายอกสบายใจไปด้วยกันทั้งผู้น้อยและผู้ใหญ่ เอื้ออารีต่อกัน ยังมีอีกข้อดี ๆ ที่ควรปฏิบัติ

๕. คือว่าในโอกาสอันควรกับบุคคลที่สมควร หรือในสถานที่ที่สมควรก็อาจจะนำคุณของผู้ใหญ่นั่นน่ะออกไปกล่าวไปแสดงด้วยได้เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ไม่ว่าจะเป็นครูบาอาจารย์ ไม่ว่าจะเป็นนายงานผู้บังคับบัญชา เราอาจจะนำไปกล่าวได้ แต่ต้องพิจารณาโดยสมควรว่า ควรจะนำไปยกย่องสรรเสริญ พอเหมาะพอดีกับโอกาสหรือกาละและเทศะ พอเหมาะกับกาล คือสถานที่และบุคคลด้วย บางคนกลับเอาไปพูดมากจนเกินความจริง อันนี้ก็เกินไป แทนที่เขาจะรับฟังเชื่อถือ เห็นดีเห็นงามด้วย เอาเป็นแบบอย่างที่ดีด้วยกลับนึกว่ามันเกินไป ไม่น่าเชื่อถือ

เพราะฉะนั้นเรื่องนี้ก็เพียงแต่ว่า **เป็นแนวทางเป็นมโนธรรมที่พึงประพฤติปฏิบัติต่อกันตามสมควรแก่เหตุแก่ผลแก่ธรรมะ ตามพระธรรมพระวินัย** แหละรวบยอดมาก็คือว่า**ด้วยมโนธรรมคือเมตตา กรุณา พรหมวิหารธรรมเป็นสำคัญ** และก็**ด้วยสาราณียธรรม** คือธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึง แห่งความสามัคคี ปรองดองเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ช่วยเหลือร่วมมือประสานงานซึ่งกันและกัน นี่แหละที่โบราณท่านว่า **"อยู่สูงให้นอนคว่ำ อยู่ต่ำให้นอนหงาย"** นี่เป็นคติธรรมที่รวมเอาธรรมะหลายหมวดโดยย่อ เอามารวมกันเป็นข้อประพฤติปฏิบัติต่อกันระหว่างผู้ใหญ่กับผู้น้อย หวังว่าคงเข้าใจทุกคนนะ ขอจงมีความสุขความเจริญรุ่งเรืองในธรรมทุกคน.

■■■■

ตอบปัญหาธรรม

ชยมงฺคโล ภิกขุ

ถาม เกี่ยวกับการบริกรรมนิมิต เมื่อใดจะได้นิมิตสักที เพราะกำหนดบริกรรมนิมิตไม่ได้ จะบริกรรมภาวนาอย่างเดียวจะเกิดผลหรือไม่

ตอบ ภาวนาอย่างเดียวก็ได้ แต่ว่าถึงอย่างไรใจต้องมีที่ตั้ง เพราะใจเรานั้น เห็นด้วยใจ เห็นที่ไหนใจอยู่ที่นั่น เพราะฉะนั้นต้องให้เห็นอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่งใจจึงจะอยู่ที่นั่น บริกรรมนิมิตนึกให้เห็นด้วยใจ ณ ภายในซึ่งจะได้ผลดีเป็นของยาก แต่ถ้านึกอยู่ภายนอกเห็นได้ง่ายกว่า เมื่อใครนึกอยู่ ณ ภายในได้จะได้ผลดีที่สุด เมื่อใจหยุดตรงนั้นถูกกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมตรงศูนย์กลางกายเหนือระดับสะดือ ๒ นิ้วมือ เมื่อถูกแล้วเราจะสามารถเข้าถึงธรรมในธรรม กายในกาย จิตในจิตได้โดยสะดวก และไปถึงธรรมกายถึงพระนิพพาน เรารู้ว่าจุดนี้เป็นจุดที่เที่ยงตรง เห็นหรือไม่เห็น จงทำต่อไปจนกว่าจะเห็น แต่ถ้านึกไม่เห็นปวดเมื่อยเหนื่อยใจหนักหนา

ก็นึกให้เห็นจุดเล็กใสเข้าไว้เป็นอย่างน้อยเพื่อให้ใจเข้าอยู่ ณ ภายใน การนึกให้เห็นอย่าไปคิดว่าสิ่งที่เห็นเป็นสิ่งที่นึกเอา นึกให้เห็นเป็นอุบายเบื้องต้น ใจประกอบด้วยความเห็นด้วยใจ ความจำ ความคิด ความรู้มารวมกันเป็นจุดเดียวกันตรงเห็นนั้น เพราะฉะนั้นความจำเป็นในเบื้องต้นที่นึกให้เห็นจึงต้องทำ แต่อุบายวิธีที่เราจะให้เห็นตรงนั้นก็ต้องปล้ำกันหลายเพลง เช่นว่านึกดวงไม่เห็นอาจจะนึกองค์พระก็ได้ นึกง่าย ๆ คือนึกว่าในห้องมีลูกแก้วลูกหนึ่ง ประมาณเอาคือใจจะค่อยปรับตัวจนหยุดนิ่ง นี่เป็นอุบายอย่างหนึ่งซึ่งอาตมาใช้อุบายหลายเพลงเช่นกันกว่าจะเห็นได้ แม้กระทั่งดวงไฟตรงไหนที่ไหนที่เห็นกลม ๆ ก็นึกดวงให้สว่างอยู่ข้างในท้องซึ่งใช้ได้เช่นกัน ถ้านึกอย่างนั้นไม่ได้ให้ท่อง "สัมมา อะระหัง ๆ ๆ ๆ" ไปตรงกลางจุดศูนย์กลางนึกให้เห็นจุดเล็กใสนิ่ง ๆ ไว้ พอนึกเห็นตามสบาย อย่าอยากเห็นจนเกินไป จนไม่ได้เห็นเพราะเพ่งแรงเกินไป จิตที่จะเห็นต้องพอดี ๆ เหมือนกับที่ท่านทั้งหลายลองเอาปิงปองวางอยู่ในน้ำ จะกดปิงปองให้จมในน้ำได้โดยวิธีไหน อุปมาอย่างนั้นฉันใด การเลี้ยงใจให้หยุดให้นิ่ง และจะได้เห็นเองก็เป็นฉันนั้นเหมือนกัน แต่ถ้าจะนึกให้เห็น พอไม่เห็นอึดอัดโมโหหรือหงุดหงิดอย่างนี้ไม่มีทางเห็น ทำให้เป็นธรรมดา เห็นก็ช่างไม่เห็นก็ช่าง ความจะเห็นต้องประกอบด้วยใจสบาย ละวางให้หมดเรื่องในอดีตปัจจุบัน อนาคต แม้ตัวเราก็ต้องละให้หมด วางใจนิ่ง ๆ พอดี ๆ ใจสบาย ๆ ก็จะเห็นได้ง่าย อีกวิธีหนึ่งก่อนนอนจะหลับให้ท่อง "สัมมา อะระหัง ๆ ๆ" นึกเบา ๆ ท่องไปพอใจจะหลับ สภาพของใจจะตกศูนย์ ความรู้สึกภายนอกจะหมดไป จะเหลืออยู่แต่ข้างใน พอจิตตกศูนย์ ดวงธรรมดวงใหม่จะลอยขึ้นมาที่ศูนย์กลางกาย ใสสว่างอยู่ตรงนั้นก่อนหลับ แล้วก็เผลอสติหลับไป เห็นตรงนั้นจับให้ดี พอเห็นดวงก็เข้ากลางของกลาง หยุดในหยุดนิ่งก็จะสว่าง นี่จะเห็นของจริงก็จะไม่หลับ จะรู้เลยว่าเมื่อวิตกวิจารคือเห็นดวงสว่างระดับอุคคหนิมิต หรือปฏิภาคนิมิตแล้วนั้น ความง่วงเหงาซึมเซาจะหมดไป กิเลสนิวรณ์หมดไปในขณะนั้น ช่วงจะหลับสามารถจะเห็นได้ง่าย

ช่วงจะตื่นถ้าเคยตื่น ๖ โมงเช้า ลองตื่นตีห้าครึ่ง พอตื่นแล้วไม่ตื่นเลย คือไม่ลุกขึ้น ตายังหลับอยู่ แต่ใจเราตื่นดูไปที่ศูนย์กลางกายจะเห็นดวง ทำไมจึงเห็น เพราะใจคนเพิ่งตื่นใหม่ ๆ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายลอยเด่น ยังเห็นได้อยู่ พอเห็นแล้วเราเอาอารมณ์นั้นมาสู่ในเรา ทำบ่อย ๆ ก็จะเป็น เมื่อถึงเวลาก็เป็นเอง บางทีอาจเห็นธรรมกายใหญ่มากขณะเดิน นั่ง ปกติธรรมดา อารมณ์สบาย ใจเป็นบุญเป็นกุศล ใจก็สบาย พอใจสบายก็จะเห็นใจสบายด้วยบุญกุศลแตกต่างกับการสบายด้วยกาม คุณคือได้นั่นได้นี่ตามที่เราอยากได้ อันนั้นไม่สบาย อย่างที่เราสบายอย่างนี้ การสบายด้วยบุญคือสบายเฉย ๆ และลองกำหนดเห็นศูนย์กลางก็จะเห็นเป็นดวงใสได้โดยง่าย ต้องทำบ่อย ๆ เนือง ๆ แม้อาตมาเองถ้าไม่ทำบ่อย ๆ เนือง ๆ ก็จะจาง ต้องทำบ่อย ๆ จึงดี เจริญพร

❑

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓

เรียน บรรณาธิการนิตยสารสมาธิ

คุณวิทยา คล้ายรัศมี ที่นับถือ

ผมได้เห็นจดหมายถึงบรรณาธิการ จากท่านพระดุษฎี เมธงฺกุโร สวนโมกข์ ไชยา แสดงความเห็นไว้ในข้อ ๓ ("สมาธิ" ฉบับที่ ๔๕ ปีที่ ๔ ๒๕๓๓ น.๙-๑๐) ว่า

"คำบรรยายเรื่อง "นิพพาน" ตามหลักวิชชาธรรมกาย น่าจะมีผู้แสดงทัศนะค้านไม่เห็นด้วยบ้างอย่างน้อยก็น่าจะเชิญท่านอาจารย์เสฐียรพงษ์ วรรณปกแสดงความคิดเห็น เพราะท่านเคยเอ่ยอ้างว่ามีพุทธพจน์กำกับที่มาด้วยว่า "นิพพานเป็นอนัตตา" ซึ่งสวนทางกับ**ความเชื่อของธรรมกาย ซึ่งค่อนไปทางฮินดู ที่ถือเอานิพพานเป็นอัตตา...ฯ**"

และบรรณาธิการเองก็เขียนเป็นบทลงท้ายไว้ว่า

"จะลองปรึกษาท่านอาจารย์เสฐียรพงษ์ วรรณปกดูเกี่ยวกับทัศนะเรื่องนิพพาน...ฯ ทัศนะเกี่ยวกับประเด็น "นิพพาน" เป็นเรื่องใหญ่ **การมองว่านิพพานเป็นอัตตา ไม่ใช่อนัตตา** เป็นเรื่องที่ชาวพุทธไม่ควรมองข้าม เพราะเป็นปัญหาเนื้อตัวของพระศาสนาทีเดียว....ฯ" นั้น

ผมขอเรียนชี้แจงความเข้าใจในหลักวิชชาธรรมกาย และความเชื่อของธรรมกาย ที่ท่านทั้งสองอ้างมานั้น ผิดพลาดคลาดเคลื่อนจากหลักวิชชาธรรมกาย และความเชื่อของธรรมกายฯ ดังต่อไปนี้

(ข้อหนึ่ง) **ไม่มีพระวิปัสสนาจารย์และศิษยานุศิษย์ผู้ศึกษาอบรมธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า ที่ปฏิบัติตรงตาม พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ผู้ปฏิบัติได้ผลดีพอสมควรแล้วคนไหนแม้แต่สักคนที่เข้าใจและมั่นใจ** จากหลักฐานในพระไตรปิฎกและจากประสบการณ์ในการศึกษาปฏิบัติภาวนาธรรมนี้ **ว่านิพพานเป็นอัตตาอย่างที่ชนนอกพระพุทธศาสนาเข้าใจกัน แต่เราเข้าใจกันอย่างนี้ว่า**

เรื่อง "อัตตา" ที่พูด ๆ กันนี้ เป็นเรื่องอัตตานุทิฏฐิ และอัตตวาทุปาทานของชนนอกพระพุทธศาสนาที่เข้าใจและเชื่อว่า ธรรมชาติที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งทั้งหลายในโลกนี้ มีขันธ์ ๕ เป็นต้นนั้นเที่ยง เป็นสุข และเป็นตัวตนให้ยึดถือได้ตลอดไป ที่เรียกว่า **อัตตา** ซึ่งพระพุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้ว่า แท้ที่จริงธรรมชาติทั้งหลายทั้งปวงเหล่านี้ เป็น "อนัตตา" คือไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เพราะทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ ต้องเสื่อมสลายหมดสภาพเดิมของมันไปในที่สุด ดังที่พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้ว่า **สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา**" ซึ่งพระพุทธวจนะนี้ อรรถกถาจารย์ได้แก้ว่า **ธรรมทั้งหลายทั้งปวงนั้น พระผู้มีพระภาคทรงหมายเอาขันธ์ ๕** อันเป็นธรรมชาติที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง อันชื่อว่าสังขาร เท่านั้นเอง (โปรดดูในหนังสือธรรมบท ภาค ๗ เรื่อง อปรํ ปญฺจสตภิกฺขุวตฺถุ ของมหามกุฏราชวิทยาลัย) คาถาแก้อรรถว่าอย่างนี้ **ตตฺถ สพฺเพ ธมฺมาติ. ปญฺจกฺขนฺธาเอว อธิปฺเปตา.** ไปดูเอาเถอะ ไม่เกี่ยวกับเรื่องวิสังขาร

เลย

ในพระพุทธพจน์นี้พระพุทธองค์มิได้ตรัสเกี่ยวกับนิพพานอันเป็นอสังขตธาตุ อสังขตธรรม คือธาตุธรรมที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งแต่ประการใดเลย

ผู้แปลพระพุทธพจน์นี้ (สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา) **ที่แปลว่า "ธรรมทั้งหลายทั้งปวง เป็นอนัตตา" โดยรวมความหมายเอานิพพาน** อันเป็นธาตุธรรมที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง(อสังขตธาตุ อสังขตธรรม) **เข้าไว้ด้วยนั้น ขัดกับพระอรรถกถาจารย์ที่อธิบายแก้อรรถไว้ชัดเจนว่า พระผู้มีพระภาคทรงหมายเอาขันธ์ ๕** อันเป็นสังขารธรรมที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง (อสังขตธาตุ อสังขตธรรม) เท่านั้น และ **ยังไม่ปรากฏเห็นมีพระพุทธพจน์ ณ ที่ใดแสดงว่านิพพาน เป็นอนัตตา**

พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงพระนิพพานไว้ชัดเจนว่า

(๑) **นิพพาน เป็น ธรรมสาระ** ซึ่งพระอรรถกถาจารย์ได้อธิบายแก้อรรถไว้ว่า **ธรรมชาติใดเป็นสาระในสภาวะธรรมทั้งหลาย โดยความเป็นธรรมชาติเที่ยง โดยความเป็นธรรมชาติประเสริฐสุด** เหตุนั้น **ธรรมชาตินั้น**ชื่อว่า **ธรรมสาระ** คือ **พระนิพพาน** (อถวา นิจฺจภาวโต เสฏฺฐภาวโต จ สภาวธมฺเมสุ สารนฺติ ธมฺมสารํ นิพฺพานํ-โปรดดูในขุททกนิกาย อิติวุตตกะ)

(๒) **นิพพาน เป็นสภาวะที่ว่างจาก พ้นแล้วจากกิเลส มีราคะ โทสะ โมหะ เป็นต้น** (สุญฺญตวิโมกข์-โปรดดูในสัตตก-อัฏฐก-นวกนิบาต มหาวารวรรคที่ ๒ เวรัญชสูตร ว่าด้วยพระผู้มีพระภาคทรงแก้ข้อสงสัยของเวรัญชพราหมณ์ ข้อที่ ๑๐๑ และพระอรรถกถาจารย์ได้อธิบายแก้อรรถไว้ว่า สุญฺญโต อนิมิตฺโต จ ดังนี้ เพราะว่าบทเหล่านั้นแม้ทั้ง ๓ ก็เป็นชื่อแห่งพระนิพพานนั่นแหละ จริงอยู่พระนิพพานชื่อว่าเป็น ธรรมชาติว่าง เพราะไม่ราคะ โทสะ โมหะ และพ้นแล้วจาก ราคะ โทสะ โมหะ เหล่านั้น เพราะเหตุนั้นพระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า สุญฺญตวิโมกข์

(๓) **นิพพาน เป็นสุขอย่างยิ่ง (นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ**-โปรดดูในขุททกนิกาย ธรรมบท ๒๕/๔๒ และในธมฺมปทฏฺฐกถา-ฉฏฺโฐ ภาโค เรื่อง อญฺญตรอุปาสกวตฺถุ) ซึ่งพระอรรถกถาจารย์อธิบายแก้อรรถไว้ว่า (บาทพระคาถาว่า) นิพฺพานํ ปรมํ สุขนฺติ ความว่า เพราะพระนิพพานนั้น เป็นสุขอย่างยอด คืออย่างสูงสุดกว่าสุขทั้งหมด

(๔) **สภาวะและผู้ทรงสภาวะของพระนิพพาน อันเป็นอสังขตธาตุ อสังขตธรรม** คือธรรมชาติที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งนี้ **มีอยู่** ซึ่งทรงแสดงไว้ในนิพพานสูตรที่ ๓ ว่า

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย **ธรรมชาติที่ไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้วอันปัจจัยกระทำไม่ได้แล้ว ปรุงแต่งไม่ได้แล้ว มีอยู่ (อตฺถิ ภิกฺขเว อชาตํ อภูตํ อกตํ อสงฺขตํ...ฯ)** ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าธรรมชาติที่ไม่เกิดแล้ว...ปรุงแต่งไม่ได้แล้ว มิได้มีอยู่แล้วไซร้ การสลัดออกซึ่งธรรมชาติที่เกิดแล้ว ที่เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำได้แล้ว ปรุงแต่งได้แล้ว จะไม่พึงปรากฏในโลกนี้เลย

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็เพราะว่า ธรรมชาติที่ไม่เกิดแล้ว ที่ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำไม่ได้แล้ว ปรุงแต่งไม่ได้แล้ว มีอยู่ การสลัดออกซึ่งธรรมชาติที่เกิดแล้ว ที่เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำได้แล้ว ปรุงแต่งได้แล้วจึงปรากฏ"

(๕) **อายตนนิพพาน** (ที่สถิตอยู่ของพระนิพพาน) **มีอยู่ (อตฺถิ ภิกฺขเว ตทายตนํ...**-โปรดดูในอุทานวรรค นิพพานสูตรที่ ๓)

จากพระพุทธพจน์และคำอธิบายแก้อรรถของพระอรรถกถาจารย์ แสดงว่า **พระนิพพาน** อันเป็นธรรมชาติที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง(อสังขตธาตุ อสังขตธรรม) และ**เป็นสภาพว่างจาก พ้นจากกิเลส มีราคะ โทสะ และโมหะ เป็นต้นนั้น มีอยู่ เป็นสภาพเที่ยง เป็นสุขอย่างยิ่ง เป็นธรรมสาระ คือมีแก่นสารอันตั้งอยู่โดยไม่เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยใด ๆ** (เพราะเหตุปัจจัยใด ๆ กระทำไม่ได้ ปรุงแต่งไม่ได้) **จึงไม่ต้องตกอยู่ในอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์** คือ **ความเป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา**

นิพพานมิใช่เป็นอนัตตา คงมีแต่สังขารขันธ์ มีขันธ์ ๕ เป็นต้น เท่านั้นที่เป็นอนัตตา เพราะประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ซึ่งต้องเปลี่ยนแปลงแปรผันไปตามเหตุและปัจจัย ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ ต้องแตกสลายหมดสภาพเดิมของมันไปในที่สุด เอาเป็นที่พึ่งแท้จริงและถาวรไม่ได้ ตรงกับพระบาลีที่ว่า รูปํ อนิจฺจํ...ฯ ยทนิจฺจํ ตํ ทุกฺขํ ยํ ทุกฺขํ ตทนตฺตา **แม้คำว่า สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา ก็เป็นสภาวะของสังขารธรรมทั้งหลายทั้งปวง มีขันธ์ ๕ เป็นต้นนั้นเอง ไม่เกี่ยวกับพระนิพพาน อันเป็นอสังขตธาตุ อสังขตธรรม แต่ประการใด**

และ**นิพพานก็มิใช่อัตตา ในความหมายของอัตตาทุปาทาน หรืออัตตวาทุปาทาน ของชนนอกพระพุทธศาสนาอย่างชาวฮินดู ที่ไปยึดเอาสังขารว่าเที่ยง เป็นสุข และเป็นตัวตน แต่ประการใดเลย**

โดยหลักวิชชาธรรมกาย ไม่รู้ไม่เห็นว่านิพพานเป็นอัตตา ตามอัตตานุทิฏฐิและอัตตวาทุปาทานของชนนอกพระพุทธศาสนา ที่ถือเอาสังขารขันธ์ทั้งหลายทั้งปวงเป็นนิจฺจํ สุขํ และอตฺตา แต่ประการใด **และก็ไม่รู้ไม่เห็นว่านิพพานเป็นอนัตตาอีกด้วย แต่รู้และเห็นตามพระพุทธพจน์และคำอธิบายแก้อรรถของอรรถกถาจารย์ดังกล่าวแล้ว**

(ข้อสอง) **พระอรหันต์หรือพระอเสขมุนี ผู้ทรงสภาวะนิพพานนั้น ย่อมไปสู่ฐานะอันไม่จุติคือ ฐานะที่เที่ยง ฐานะที่ไม่กำเริบคือ ฐานะที่ยั่งยืน คือพระนิพพาน ซึ่งเป็นที่คนทั้งหลายไปแล้ว ไม่เศร้าโศก** ดังพระบาลีพระพุทธภาษิตที่ว่า

เต ยนฺติ อจฺจุตํ ฐานํ, ยตฺถ คนฺตฺวา น โสจเรติ

(แปลความว่า) มุนีเหล่านั้น ย่อมไปสู่ฐานะอันไม่จุติ ซึ่งเป็นที่คนทั้งหลายไปแล้ว ไม่เศร้าโศก (พระอรรถกถาจารย์ได้อธิบายแก้อรรถไว้ว่า)

บทว่า **ยตฺถ** เป็นต้น ความว่า **มุนีทั้งหลายย่อมไปสู่ฐานะคือ พระนิพพาน (นิพฺพานฏฺฐานํ) ซึ่งเป็นที่คนทั้งหลายไปแล้ว ไม่เศร้าโศก**

บทว่า **อจฺจุตํ** ได้แก่ **เที่ยง (สสฺสตํ)**

บทว่า **ฐานํ** ได้แก่ **ฐานะที่ไม่กำเริบ คือ ฐานะ**

ที่ยั่งยืน (อกุปฺปฏฐานํ ธุวฏฐานํ)

ขอเรียนว่า "**มุนีเหล่านั้น ย่อมไปสู่ฐานะอันไม่จุติ" คือไม่เคลื่อน และเป็นฐานะที่เที่ยงนั้น นี้แหละ ที่หลักวิชชาธรรมกายรู้เห็นว่า**

สภาวะและผู้ทรงสภาวะพระนิพพานนั้น มีอยู่เป็นสภาวะที่เที่ยง และเป็นฐานะที่ยั่งยืน คือไม่เคลื่อน (อจฺจุตํ ฐานํ) เป็นสภาวะที่ไม่ต้องเปลี่ยนแปลงแปรผันตามเหตุปัจจัย เพราะเหตุปัจจัยอะไร ๆ กระทำไม่ได้ ปรุงแต่งไม่ได้ และเป็นสภาวะที่สุขอย่างยิ่ง เป็นสภาวะที่ไม่ต้องตกอยู่ในอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์ คืออนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา

แต่สภาวะและผู้ทรงสภาวะนิพพานนี้ มิใช่ขันธ์ ๕ อันเป็นสังขารธรรม สังขตธาตุ สังขตธรรม อันประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง อันต้องตกอยู่ในอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์ แต่ประการใด

ธรรมนี้เมื่อพระพุทธองค์ทรงบรรลุใหม่ ๆ ได้ทรงดำริถึงธรรมที่พระองค์ทรงบรรลุไว้ว่า

"**ธรรมที่เราบรรลุแล้วนี้ เป็นธรรมลึก ยากที่จะเห็นได้ สัตว์อื่นจะตรัสรู้ตามได้ยาก เป็นธรรมสงบระงับ ประณีต ไม่เป็นวิสัยที่จะหยั่งลงได้ด้วยความตรึก(คิดเอาเองไม่ได้) เป็นธรรมละเอียด อันบัณฑิตจะพึงรู้แจ้ง**" (พระสุตตันตปิฎก มัชฌมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ ฉบับภาษาไทย เล่ม ๑๓)

ผู้วิจารณ์โปรดทบทวนพระพุทธพจน์และคำอธิบายแก้อรรถของอรรถกถาจารย์ให้รอบคอบ จงนึกถึงหลักกาลามสูตรให้มาก ๆ จงใช้และจงหาข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสุตมัย-จินตมัย-ภาวนามัยปัญญา หากถือเอาผิด ๆ วิจารณ์ผิด ๆ และเผยแพร่ออกไปอย่างผิด ๆ ในพระนิพพานธรรมะชั้นสูงอย่างนี้ จะมีผลดุจเดียวกับเด็กทารกกำถ่านเพลิง หรือเด็กทารกลูบใบมีดอันคมกริบเล่น โดยไม่รู้ตัว

หลักวิชชาธรรมกายนั้น ให้ผู้ปฏิบัติได้ผลดีพอสมควรแล้วได้เจริญปัญญารู้แจ้งในเรื่องของ "นิพพาน" จากการที่ได้**ทั้งรู้ในหลักวิชชา** และ**ทั้งเห็นพระนิพพานโดยสภาวะที่ว่างจากกิเลส อวิชชา** ว่างจากอัตตานุทิฏฐิ และอัตตวาทุปาทานในสังขารธรรมทั้งหลาย **โดยผู้ทรงสภาวะนี้ คือธรรมกายที่บริสุทธิ์ คือธรรมกายมรรค ธรรมกายผล และพระนิพพาน คือธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว** และโดยอายตนนิพพานที่สถิตอยู่ของพระนิพพาน **มีสอุปาทิเสสนิพพานและอนุปาทิเสสนิพพาน** เป็นต้น---โดยหลักวิชชาธรรมกาย เรื่อง "นิพพาน" เป็นเรื่องนอกเหนือไปจากเรื่องของสังขารที่ชนนอกพระพุทธศาสนาเข้าใจว่าเป็นอัตตา เป็นเรื่องที่พ้นโลก มีสังขารโลกเป็นต้นเป็นเรื่องของธรรมชาติที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง จึงไม่ต้องตกอยู่ในอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์ คือความเป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา

ไม่ทราบว่า ทั้งท่านพระดุษฎี และบรรณาธิการไปเอาข้อมูลที่ว่าหลักวิชชาธรรมกาย และความเชื่อของธรรมกายว่านิพพานเป็นอัตตาซึ่งค่อนไปทางฮินดูนี้จากที่ไหน ทั้ง ๆ ที่ก็มีเรื่อง "**สู่ทางพระนิพพาน**" ที่พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล และ**เรื่องธรรมกาย**ที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ ลงพิมพ์อยู่ใน นิตยสาร "สมาธิ" ฉบับที่ ๔๔-๔๙ อยู่ใหม่ ๆ

การวิจารณ์พระนิพพานธรรมะชั้นสูงอย่างนี้โดยอ้างข้อมูลผิด ๆ อันตรายมากทั้งผู้อ้างวิจารณ์และผู้ฟังที่หลงเข้าใจผิดตาม

(ข้อสาม) **แม้ที่อ้างว่า มีพุทธพจน์ด้วยว่า "นิพพานเป็นอนัตตา" นั้น**ขอเรียนไว้ ณ ที่นี้เลยว่า มีข้อความในพระไตรปิฎก ภาษาไทยฉบับหลวง พ.ศ. ๒๕๒๕ (วินยฺ ปริวาร ๘/๘๒๖/๒๒๔) ว่า สังขารทั้งปวงที่ปัจจัยปรุงแต่ง ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตาและบัญญัติ คือพระนิพพาน **ท่านวินิจฉัยว่าเป็นอนัตตา...ฯ แม้ข้อความที่ว่า "..และบัญญัติ คือพระนิพพาน ท่านวินิจฉัยว่า เป็นอนัตตา...ฯ" นี้ ก็มิใช่พระพุทธพจน์** เป็นข้อความที่มีขึ้นภายหลังพุทธกาล **ข้อความใดที่ขัดกับพระพุทธพจน์ ย่อมมีค่าเหมือนกฎหมายที่ออกมาขัดแย้งกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ คือ เป็นโมฆะ**

(ข้อสี่) **ที่ท่านพระดุษฎีกล่าวว่า "ความเชื่อของธรรมกาย ซึ่งค่อนไปทางฮินดู...ฯ" นั้น** ขอเรียนเรื่อง "ความเชื่อ" ว่า **ผมกลับเห็นว่า ท่านผู้ปฏิบัติภาวนาตามแนววิชชาธรรมกายที่ได้ผลดีพอสมควรแล้วนั้น ท่านมีศรัทธาอันตั้งมั่นแล้วด้วยธรรมอันท่านต่างรู้โดยหลักปริยัติ และทั้งเห็นจากประสบการณ์ในการปฏิบัติภาวนาธรรมของท่านเป็นความศรัทธาจากปัญญาอันกลั่นกรองแล้วจากด้วยทั้งสุตมัย-จินตมัย-ภาวนามัยปัญญา ไม่ใช่เชื่ออย่างไร้หลักการและประสบการณ์ในทำนองที่ท่านกล่าวถึงแต่ประการใด เพียงแต่ว่าศิษยานุศิษย์หลวงพ่อวัดปากน้ำท่านมีนโยบาย ไม่แก้ข้อวิจารณ์ใด ๆ เท่านั้นเอง** เพราะท่านรู้แน่ชัดว่าผู้วิจารณ์วิชชาธรรมกายนั้นล้วนแต่ไม่รู้จักวิชชาธรรมกายเลยทั้งสิ้น **ผู้ที่รู้ธรรมจริงแท้ จากทั้งโดยหลักปริยัติและประสบการณ์จากการปฏิบัติภาวนาธรรม ท่านจะเข้าใจกันได้ง่าย** อย่างเช่น **พระเดชพระคุณ พระนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาจารย์ (หลวงปู่เทสก์)** เป็นอาทิ (โปรดดูจดหมายที่แนบมานี้ด้วยแล้ว)

ผมจึงเรียนมาเพื่อทราบ และขอได้โปรดนำคำชี้แจงนี้ลงในนิตยสารของท่าน เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องตามนี้ด้วย จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

พัฒนะ ภาวะนันท์
(รศ.ดร.พัฒนะ ภาวะนันท์)
รองประธาน
มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กรุงเทพฯ

ภาควิชาฟิสิกส์
คณะวิทยาศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

▪▪▪▪▪▪▪

วัดหินหมากเป้ง

อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย

ที่ มป.29/2532

13 กันยายน 2532

เจริญพร รศ.ดร. พัฒนะ ภวะนันท์

อาตมาขอขอบใจมาก ในการที่ รศ.ดร. พัฒนะ ภวะนันท์ ได้ส่งเทปบันทึกเสียงการบรรยายธรรมของพระอาจารย์ ชยมงฺคโล ภิกขุ เรื่อง สู่ทางพระนิพพาน และขอขอบใจเจ้าของเทป พระปรีชา ปุญฺญาโค ด้วยความเมตตากรุณาอันดีของท่านเป็นอย่างยิ่ง แท้จริงเรื่องเหล่านี้อาตมาก็สนใจมานานแล้ว ยิ่งได้รับเทปจากวิขยากรผู้บรรยายอ้างหลักฐานที่มาของข้อธรรมนั้นๆ ยิ่งชัดขึ้นอีก

อาตมาขอขอบใจมา ณ ที่นี้ด้วย

ด้วยความนับถือ

(พระนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาจารย์)

เจ้าอาวาส

วัดหินหมากเป้ง

โทร. (042) 451110

ขอเชิญชวนสร้างทาง สะพาน ไฟฟ้า

การได้เกิดมาเป็นมนุษย์ เป็นสัมมาทิฏฐิ ในถิ่นประเทศที่มีพระพุทธศาสนาอันบริสุทธิ์ ได้พบ เลื่อมใส ปฏิบัติพระสัทธรรมอันบริสุทธิ์ ย่อมเป็นความหวังอันสูงสุดของพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ที่จะเป็นเช่นนี้ได้ก็ต้องเดินตามทาง ทาน ศีล ภาวนา

การให้ทานโดยการสร้างทาง สะพาน ไฟฟ้า โดยเฉพาะในวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ซึ่งเป็นสถานที่สำหรับอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระภิกษุสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา เป็นหลัก เป็นการให้ความสะดวกแก่ท่านที่มุ่งมั่นทำจิตให้บริสุทธิ์ ย่อมส่งผลให้ทานบดีทั้งหลายเป็นสัมมาทิฏฐิ มีปัญญาพิจารณาเลือกทางปฏิบัติที่ถูกที่ตรงไม่หลงเป็นมิจฉาทิฏฐิออกนอกทาง จึงขอเชิญชวนท่านทั้งหลายร่วมกันสร้างทาง สะพาน ไฟฟ้า ตามกำลังศรัทธา

รายละเอียดมีดังนี้

๑. **ถนน** แบ่งออกเป็นถนนราดยางและลงลูกรังและหินคลุก งบประมาณทั้งสิ้นประมาณ ๒.๕ ล้านบาท

ค่าใช้จ่ายต่อตารางเมตร ถนนราดยางประมาณ ๑๖๐ บาท

ถนนลูกรังหินคลุกประมาณ ๘๐ บาท

๒. **สะพาน** งบประมาณทั้งสิ้นประมาณ ๒.๓ ล้านบาท ค่าใช้จ่ายต่อตารางเมตรประมาณ ๑๕,๐๐๐ บาท

๓. **ไฟฟ้า** งบประมาณทั้งสิ้นประมาณ ๑.๔ ล้านบาท คิดเป็นค่าใช้จ่ายต่อเสาซึ่งรวมทั้งค่าเสาคอนกรีต โคมไฟ สายไฟ และหม้อแปลง ประมาณ ๓๐,๐๐๐ บาทต่อเสา

รายการสิ่งพิมพ์ เทปบันทึกเสียง และวีดีโอเทป
ธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกาย

จัดทำโดย

มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

สิ่งพิมพ์

๑. หลักการเจริญภาวนาเบื้องต้น (สีส้ม)	๑๐.-
๒. หลักการเจริญภาวนาเบื้องต้น (สีส้ม-ปอนด์)	๑๕.-
๓. หลักการเจริญภาวนาเบื้องต้น (ภาษาจีน)	๒๕-
๔. หลักการเจริญภาวนาเบื้องต้น (ภาษาญี่ปุ่น)	๒๕-
๕. หลักการเจริญภาวนาเบื้องต้น (ภาษาอังกฤษ)	๑๐๐.-
๖. พุทธภาวนาปกอ่อน	๖๐.-
๗. พุทธภาวนา เล่ม ๒	๓๐.-
๘. พุทธภาวนา (พิเศษ)	๓๐.-
๙. โพธิปักขิยธรรม	๓๐.-
๑๐. ทางมรรคผลนิพพาน (ปกอ่อน)	๑๒๐.-
๑๑. สวดมนต์ทำวัตร	๑๕.-
๑๒. รูปหลวงพ่อสด (รูปเล็ก)	๑๐.-
๑๓. รูปหลวงพ่อสด (รูปใหญ่)	๕๐.-
๑๔. นิตยสารธรรมกาย (รวมเล่ม)	๒๕๐.-
๑๕. นิตยสารธรรมกาย	๓๐.-

วีดีโอเทป ภาคภาษาอังกฤษ

๑. ธรรมปฏิบัติเบื้องต้น-กลาง-สูง ชุดละ ๓ ม้วน (ระบบ NTSC ๑๘๐ นาที)	ม้วนละ ๕๐๐.-
๒. ธรรมปฏิบัติเบื้องต้น-กลาง-สูง ชุดละ ๒ ม้วน (ระบบ VHS ๑๘๐ นาที)	ม้วนละ ๕๐๐.-

เทปบันทึกเสียง

๑. ธรรมปฏิบัติ ๑	๓๐.-
๒. ธรรมปฏิบัติ ๑.๑	๓๐.-
๓. ธรรมปฏิบัติ ๒	๓๐.-
๔. หลักการเจริญภาวนา ๑ ชุด ๒ ม้วน	๖๐.-
๕. สรุปสมถะ-วิปัสสนา	๓๐.-
๖. เจริญภาวนาเข้ามรรคผล ๑ชุด ๒ ม้วน	๖๐.-
๗. อานุภาพธรรมกาย ๑ ชุด ๓ ม้วน	๙๐.-
๘. ไปเฝ้าพระพุทธเจ้าฯ ๑ ชุด ๒ ม้วน	๖๐.-
๙. ทำวิชชาชั้นสูง (หลวงพ่อภาวนา)	๑๐๐.-
๑๐. ธรรมเทศนาหลวงพ่อวัดปากน้ำ	๓๐.-
๑๑. ทำวิชชา (หลวงพ่อเสริมชัย ชยมงฺคโล)	๓๐.-
๑๒. พระประสงค์-ให้เราผู้ปฏิบัติ	๓๐.-
๑๓. เรามาปฏิบัติธรรม-ดับเหตุแห่งทุกข์	๓๐.-
๑๔. การตั้ง/บูชาศาลพระภูมิ	๓๐.-
๑๕. พระอาการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า	๓๐.-
๑๖. บูชาบุคคลที่ควรบูชาและกตเวที	๓๐-
๑๗. คติธรรมความจริง ๓ ประการ	๓๐.-
๑๘. วิชชาธรรมกายเป็นทั้งสมถะ-วิปัสสนา	๓๐.-
๑๙. เคล็ดลับและความเข้าใจในการปฏิบัติธรรม	๓๐.-
๒๐. การบำเพ็ญบารมีเพื่อช่วยตนเอง-ผู้อื่น	๓๐.-
๒๑. พิจารณาเห็น จำ คิด รู้ และอริยสัจสี่	๓๐.-
๒๒. สู่ทางพระนิพพาน ๑ ชุด ๓ ม้วน	๙๐.-
๒๓. ทานกุศล	๓๐.-
๒๔. การป้องกันแก้ไขปัญหาชีวิตด้วยธรรม ๑ ชุด ๒ ม้วน	๖๐.-

ขอเชิญตั้งทุนนิธิภัตตาหารคิลานเภสัช
ในชื่อวงศ์ตระกูล หรือคณะของท่าน

วัตถุประสงค์เพื่อนำดอกผลมาใช้เป็นค่าภัตตาหารและค่ารักษาพยาบาลแด่พระภิกษุ สามเณร ผู้อยู่ศึกษาและปฏิบัติธรรม และเป็นกำลังสำคัญในการเผยแพร่พระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ซึ่งอาณาเขตส่วนหนึ่งจะได้จดทะเบียนเป็นวัดในราวปลายปี พ.ศ.๒๕๓๓ ในชื่อ **"วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม"** ตลอดไปนั้น

(๑) **ต้นทุนนิธิของท่านคงอยู่ตลอดไป**

(๒) **ได้ดอกผลมาเป็นค่าใช้จ่ายปัจจัยสี่แด่พระภิกษุ สามเณร ผู้ประพฤติธรรมและเผยแพร่ธรรม อันเป็นบุญเขตก้าวขวางไม่มีประมาณ เป็นบุญและบารมีหลั่งไหลติดตามให้ผลแก่ท่านตลอดกาลนาน** ให้เป็นผู้เจริญรุ่งเรือง สุข สมบูรณ์ บริบูรณ์ ด้วยมนุษยสมบัติอันมีทรัพย์สมบัติ รูปสมบัติ คุณสมบัติ และบริวารสมบัติ เป็นต้น และสวรรคสมบัติอันประณีต ได้เป็นพลวปัจจัยให้ถึงนิพพานสมบัติ มีมรรค ๔ ผล ๔ และนิพพาน ๑ ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง

(๓) **เท่ากับท่านได้ใส่บาตรทุกวัน และได้รักษาพยาบาลภิกษุอาพาธเป็นประจำ เมื่อนึกถึง "บุญเป็น" คือบุญอันตั้งเป็นอยู่ตลอดกาลนาน ได้ทุกเวลา จิตใจย่อมผ่องใสทุกเมื่อด้วยบุญนี้** ชีวิตย่อมไม่มีตกต่ำ มีแต่จะเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป

(๔) ขอเชิญผู้มีจิตศรัทธาปวารณาและบริจาคตั้ง **"ทุนนิธิภัตตาหารฯ"** ในปี พ.ศ.๒๕๓๓ **นี้ด้วยทุนประเดิม ๑,๐๐๐ บาท (หนึ่งพันบาท) ขึ้นไป และเพิ่มทุนในวันปีใหม่ของทุกปี**ได้ตามกำลังศรัทธา

ขอเชิญท่านสาธุชนปวารณาตั้งทุนได้ตามกำลังศรัทธา แต่จะมอบใบทุนนิธิภัตตาหารคิลานเภสัชให้เมื่อตั้งทุนครบ ๑,๐๐๐ บาท(หนึ่งพันบาท) ขึ้นไปแล้ว ติดต่อขอตั้งทุนได้ทุกวันตั้แต่บัดนี้ที่:

๑. สำนักงาน**มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม.๑๐๑๐๐ โทร.๒๒๔-๗๔๗๕

๒. ประชาสัมพันธ์**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร.(๐๓๒)๒๕๑-๖๕๐

๓. สำนักงาน**โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** ตึกบวรเทพมุนี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ

เช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมให้แก่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**
หากส่งเงินทางธนาณัติไปรษณีย์โปรดสั่งจ่าย **ป.ณ.พลับพลาไชย** ในนาม
มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม.๑๐๑๐๐

ขอเชิญสาธุชนเข้าร่วมการอบรมพระกัมมัฏฐาน
ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี
ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ
ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ ธันวาคม ของทุกปี

เนื่องในโอกาสที่เปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ ๑-๑๕ ธันวาคมของทุกปี เพื่อสร้างพระในใจพระและสร้างพระวิปัสสนาจารย์ให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒินั้น ทางสถาบันได้เปิดโอกาสให้อุบาสก อุบาสิกา สาธุชนทั่วไปเข้ารับการอบรมได้ โดยขอให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑) ถือศีล ๘

๒) บำรุงค่าภัตตาหารเลี้ยงพระและค่าอาหารแก่ผู้มาปฏิบัติธรรมตามกำลังศรัทธา

๓) เตรียมเครื่องใช้ประจำตัว ดังต่อไปนี้ไปด้วย

- เสื้อผ้าชุดสีขาว และเครื่องใช้ประจำตัวประจำวัน
- เสื่อ ผ้าห่มนอน และมุ้งหรือกลด

เนื่องด้วยที่พักสำหรับทั้งชาย-หญิงมักจะไม่พอแก่ผู้เข้าไปอยู่อบรมพระกัมมัฏฐาน ทางสถาบันใคร่ขอสนับสนุนให้ผู้เข้ารับการอบรมอยู่กลด เพราะสัปปายะดี (เงียบสงัดจากเสียงพูดคุยรบกวน) และไม่ต้องอยู่ใกล้ชิดกันเกินไป และในกรณีที่มีผู้เข้ารับการอบรมมากที่พักมักไม่พอดังกล่าว

สำหรับท่านที่ไม่มีกลดเป็นของตนจะขอใช้กลดของสถาบันก็ได้ จะช่วยบำรุงกลดตามกำลังศรัทธา เพื่อให้สถาบันพอมีเงินทุนไว้ซ่อมหรือซื้อกลดเพิ่มใหม่แทนของเก่าที่ชำรุด ก็ขออนุโมทนา

๔) ข้อห้ามระหว่างการอบรม

๔.๑ ห้ามสูบบุหรี่ตลอดระยะเวลาของการอบรม (เลิกเด็ดขาดตลอดไปได้จะดีมาก)

๔.๒ ห้ามขาดการประชุมทุกครั้ง เว้นแต่ติดธุระที่มอบหมายให้หรือเจ็บป่วย

๔.๓ ห้ามฟังวิทยุ

๔.๔ ห้ามจับกลุ่มสนทนากันในเรื่องไร้สาระที่ไม่ใช่การสนทนาธรรม หรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

๔.๕ ห้ามพูดโอ้อวดผลของการปฏิบัติธรรม

๔.๖ ห้ามลงอาบน้ำหรือซักผ้าในคลอง

๔.๗ ห้ามทำความสกปรกในบริเวณสถาบัน เช่น ทิ้งขยะมูลฝอยลงในที่ ๆ มิได้จัดภาชนะรองรับไว้

๕. ข้อควรปฏิบัติระหว่างการอบรม

๕.๑ ต้องช่วยตนเองในเรื่องความเป็นอยู่ เช่น ช่วยตนเองในการตักอาหารและการล้างถ้วยชามที่ใช้รับประทานอาหาร และทำความสะอาดสถานที่พักอาศัยเป็นต้น

๕.๒ ต้องรักษาความสะอาดในบริเวณสถาบัน

๕.๓ ต้องมีความสำรวมในทุกอิริยาบถ

๕.๔ ต้องร่วมมือกับสถาบันทุกอย่าง

๕.๕ ต้องตรงต่อเวลา

กำหนดการประจำวัน

๐๔.๐๐ น.	ตื่นนอน (สัญญาณระฆัง)
๐๔.๓๐ น.	ทำวัตรเช้า แล้วฝึกเจริญภาวนาธรรม
๐๖.๓๐ น.	รับประทานอาหารเช้า
๐๗.๐๐ น.	อุบาสกอุบาสิกาส่วนหนึ่งไปช่วยกิจกรรมพระบิณฑบาต
๐๘.๐๐ น.	อุบาสกอุบาสิกาวิทยากรและผู้ปฏิบัติธรรมได้ถึงธรรมกายต่อวิชชา
๐๙.๓๐ น.	ช่วยจัดและถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์
๑๑.๐๐ น.	รับประทานอาหารแล้ว พักผ่อนตามอัธยาศัย
๑๔.๐๐ น.	รับฟังธรรมบรรยาย
๑๗.๐๐ น.	ทำวัตรเย็น แล้วแบ่งกลุ่มฝึกเจริญภาวนาธรรมแล้วพักทำธุระส่วนตัว
๑๙.๓๐ น.	เจริญภาวนาธรรม
๒๑.๓๐ น.	ดับไฟ นอนหรือปฏิบัติภาวนาธรรมเองตามอัธยาศัย

กิจกรรมการเผยแพร่ธรรมะ มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

การอบรมการเจริญภาวนาธรรม

ภายใต้การควบคุมพระกัมมัฏฐานของ พระเดชพระคุณ **พระภาวนาโกศลเถร** (วีระ คณฺฑตโม) และ**พระเสริมชัย ชยมงฺคโล (มงคลบุตร)**

๑. **ที่ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร (วัดภูเขาทอง)**

ทุกวันอาทิตย์ วันละ ๓ รอบ (เฉพาะวันอาทิตย์ต้นเดือน มีพิธีถวายสังฆทานภัตตาหารเพลร่วมกันด้วย) ดังต่อไปนี้

๐๙.๐๐ น. เฉพาะผู้เจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูงและวิทยากร

๑๐.๐๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไปฝึกเจริญภาวนาทั้งเบื้องต้นและเบื้องกลางร่วมกัน

๑๒.๓๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไป โดยแบ่งผู้เข้ารับการอบรมเป็นกลุ่มย่อย ให้พระวิทยากรและวิทยากรฆราวาสควบคุมแนะนำโดยใกล้ชิดเป็นกลุ่ม ๆ

ทุกวันจันทร์ และ **พฤหัสบดี** ภาคค่ำ เวลา ๑๘.๓๐ น.

● **ที่พระอุโบสถ วัดสระเกศฯ** ระหว่างเทศกาลเข้าพรรษาทุกวันพระ เวลา ๑๐.๓๐ น. (ก่อนเวลานี้มีพระธรรมเทศนา)

๒. **ที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ทุกเย็น** ที่วิหารเจริญภาวนา(ตึกขาว และที่ตึกบวรเทพมุนี

๓. **ที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี**

ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ (เฉพาะวันเสาร์ต้นเดือน มีพิธีถวายสังฆทานภัตตาหารเพลร่วมกัน)

ทุกวันศุกร์มีรถออกจากศาลาการเปรียญวัดสระเกศฯ เวลา ๑๘.๓๐ น. และรับกลับในวันอาทิตย์ เวลา ๑๔.๓๐ น.

ทุกวันเสาร์ต้นเดือน มีรถรับส่งผู้มีจิตศรัทธาไปปฏิบัติธรรม ณ สถาบันฯ โดยไม่เสียค่าโดยสารแต่ประการใดเป็นประจำเช่นเคย มีกำหนดการดังนี้

๐๙.๓๐ น. ทำวัตรเช้า แล้วเจริญภาวนาธรรม

๑๑.๐๐ น. ถวายสังฆทานภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์

๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารเที่ยงร่วมกัน

๑๓.๐๐ น. ทำวัตรเย็น ฝึกเจริญภาวนาธรรม

๑๔.๓๐ น. ออกเดินทางกลับจากสถาบันฯ

๔. **ที่ธรรมสถาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** (ด้านหลังตึกเลขาธิการ จุฬาฯ)

ทุกวันอังคาร และ **พฤหัสบดี เวลา** ๑๒.๑๕ น.

รายการธรรมปฏิบัติ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์

๑. ช่อง ๙ อสมท. ทุกวันอาทิตย์สัปดาห์ที่ ๒ และ ๕ ของเดือน เวลา ๘.๐๐ ๘.๓๐ น.

๒. ช่อง ๑๑ ทุกวันอาทิตย์สัปดาห์ที่ ๔ ของเดือน เวลา ๘.๐๐ ๘.๓๐ น.

รายการ **"ธรรมสู่สันติ"**และ **"ธรรมก่อนนอน"** ทางสถานีวิทยุต่าง ๆ

๑. สถานีวิทยุยานเกราะ ๗๙๒ กรุงเทพฯ ทุกวันอังคาร, พฤหัสบดี เวลา ๑๕.๓๐ ๑๖.๐๐ น.

๒. สถานีวิทยุ ททท.(ภาคปกติ) ของ อสมท. กรุงเทพฯ ทุกวันอาทิตย์ เวลา ๐๘.๓๐ ๐๙.๐๐ น.

๓. สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย ของกรมประชาสัมพันธ์ ทุกคืนวันอาทิตย์ (ก่อนปิดสถานี)

ขอเชิญร่วมสร้างอุโบสถ (วิหารธรรมกาย) วัดหลวงพ่อสด

ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

อุโบสถ เป็นหัวใจสำคัญของวัด ด้วยว่าเป็นวิหารที่ประดิษฐานพระประธานแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นเขตที่ต้องกำหนดเพื่อการทำสังฆกรรมที่สำคัญต่าง ๆ ของพระภิกษุสงฆ์ มีการบรรพชาอุปสมบทกุลบุตรทั้งหลาย การสวดและรับฟังปาฏิโมกข์ตามพระวินัยพุทธบัญญัติของพระบรมศาดา เพื่อทบทวนความบริสุทธิ์กายวาจาใจของพระภิกษุสงฆ์ร่วมกัน เป็นการรักษาพระธรรมและพระวินัยของพระพุทธเจ้าไว้มิให้วิบัติคลาดเคลื่อนและสูญหาย อุโบสถหลังนี้เป็นอุโบสถสองชั้นในงบประมาณการก่อสร้าง ๑๕ ล้าน กำหนดจะก่อสร้างเสร็จในปลายปี พ.ศ.๒๕๓๒ จะได้ใช้พื้นที่ชั้นล่างเป็นสถานที่อบรมและปฏิบัติภาวนาธรรม เพื่อสร้างพระในใจคน เพื่อสร้างพระวิปัสสนาจารย์และวิทยากรให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยกันสืบพระบวรพุทธศาสนาให้ยืนยาวยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ขณะนี้ได้มีผู้เป็นเจ้าภาพแล้วประมาณ ๑๑ ล้านบาท ยังขาดอยู่อีกประมาณ ๔ ล้านบาท จึงขอเชิญชวนสาธุชนทุกท่านร่วมเป็นเจ้าภาพสร้างปูชนียสถานที่สำคัญนี้โดยพร้อมเพรียงกัน จักเป็นมหากุศลทับทวี เพิ่มพูนบารมี รัศมี กำลังฤทธิ์ ฯลฯ แก่ท่านต่อ ๆ ไปไม่มีที่สิ้นสุด แล.

๑) เจ้าภาพวงเงิน ๑๐๐,๐๐๐.- บาทขึ้นไป จะได้รับการจารึกชื่อไว้ในที่พิเศษในวิหารเป็นการเฉพาะ มีเพียง ๑๕๐ ที่เท่านั้น

๒) เจ้าภาพวงเงิน ๓๐,๐๐๐ - บาทขึ้นไป จะได้รับการบันทึกชื่อไว้ในสมุดพิเศษซึ่งจะเก็บไว้ในวิหารเพื่อแสดงให้สาธุชนรุ่นหลังได้อนุโมทนาต่อไป

(ทั้ง ๒ กรณีดังกล่าว สามารถบริจาคไว้เป็นงวด ๆได้ภายใน ๒ ปี ตั้งแต่บัดนี้)

๓) เจ้าภาพวงเงินต่ำกว่านี้ก็จะได้รับการบันทึกชื่อไว้ในหนังสือที่ระลึก

๔) ผู้บริจาคร่วมสร้าง ๑,๐๐๐.- บาทขึ้นไป จะได้รับพระสมเด็จธรรมกายฝังทับทิม ๑ องค์

ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพได้ที่:

๑. สำนักงานมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ศาลาการเปรียญวัดสระเกศฯ กทม.๑๐๑๐๐ โทร.๒๒๔-๗๔๗๕
๒. สำนักงานโครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน ตึกบวรเทพมุนี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กทม.๑๐๑๖๐
๓. สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร.(๐๓๒)๒๕๑-๖๕๐

ส่งเงินโดยธนาณัติโปรดสั่งจ่ายในนาม **มูลนิธิภุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** โดยสั่งจ่ายเงินทาง **ไปรษณีย์ พลับพลาไชย** กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐ ถ้าสั่งจ่ายเงินโดยเช็คธนาคาร โปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อม ให้ในนาม **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ด้วย ขออนุโมทนา

ใบปวารณา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

นามผู้บริจาค.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทร.....

ประสงค์จะ

☐ รับเป็นเจ้าภาพที่ดินเป็นที่ตั้งสถาบันฯ เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์

☐ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยตลอดการอบรม รูปละประมาณ ๑,๕๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ ค่าภัตตาหารแด่พระสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ที่จะมาเข้ารับการอบรม รุ่นละประมาณ ๕๐๐-๘๐๐ รูป เป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยวันละประมาณ ๑๐,๐๐๐-๑๒,๐๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา ประจำวันที่.....

เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพถวายกลดแด่พระสงฆ์ ชุดละ ๘๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพกิจกรรมเผยแพร่ธรรมปฏิบัติทั่วไปเป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพร่วมสร้างพระอุโบสถ เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ เป็นเจ้าภาพร่วมบรรจุพระผงจำนวนพระ.....องค์

เป็นจำนวนเงิน.....บาท

รวมเป็นจำนวนเงิน.....บาท

อธิษฐานบารมี

ญาณรัตนะ*

การทำบุญหรือการทำคุณความดีในทางพุทธศาสนา ผู้กระทำย่อมได้รับผลคือความเบิกบานใจและความสุขใจเป็นผลบุญที่เกิดขึ้นเป็นปัจจุบันธรรมในทันที นอกจากนี้อานิสงส์คือผลบุญย่อมส่งผลตามลักษณะของบุญโดยอัตโนมัติ ตามแต่ประเภทและชนิดของบุญที่ได้กระทำไป เช่น การบริจาคทานกุศล ประเภทวัตถุทานย่อมส่งผลให้มีโภคทรัยพ์ทั้งสิ่งอุปโภค บริโภคปัจจัยสี่ไม่ขาดแคลน ประเภทธรรมทานในการเผยแพร่พระสัทธรรมก็ส่งผลให้เกิดปัญญา ดวงตาเห็นธรรม เข้าใจแก่นสารและสาระแห่งธรรม การรักษาศีลข้อไม่ฆ่าสัตว์จะช่วยให้ไม่ต้องถูกเบียดเบียนจากโรคภัยไข้เจ็บ เป็นต้น ซึ่งผลบุญดังกล่าวจะส่งผลให้ตามกาลเวลา ตามเหตุปัจจัยอันสมควรหากไม่ถูกตัดรอนให้มีผลลดลงหรือช้าออกไป

แต่ถ้าหากผู้ที่ได้ศึกษาและมีความเข้าใจในเรื่องอานิสงส์แห่งผลบุญที่ได้ตั้งใจกระทำไปนั้น นอกจากจะได้รับความสุขใจแล้ว ย่อมที่จะได้ตั้งความปรารถนาให้ผลบุญกำหนดทิศทางและกาลเวลาที่ควรจะส่งผลให้ไปในแนวทางที่จะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างบารมียิ่ง ๆ ขึ้นไป เพื่อเป็นหนทางแห่งความสุข ความเจริญ และมรรคผลนิพพานในระยะเวลาและหนทางที่สั้นที่สุด การตั้งความปรารถนาดังกล่าวนี้เรียกว่า **การอธิษฐาน**

การอธิษฐานเป็นหนึ่งในบารมี ๑๐ ทัศ ที่เป็นเหตุปัจจัยให้ไปสู่มรรคผลนิพพาน ได้แก่ ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมบารมี ปัญญาบารมี วิริยะบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี อุเบกขาบารมี ทั้ง ๑๐ อย่างต้องเจริญขึ้นจนเต็ม จากบารมีกลั่นเป็นอุปบารมี กลั่นเป็นปรมัตบารมี จึงจะประหานสัญโยชน์ ซึ่งเป็นกิเลสเครื่องร้อยรัดให้หมดสิ้นไปได้ และสามารถบรรลุมรรคผลนิพพานต่อไป

หากจะอุปมาอุปมัยการอธิษฐานกับผลบุญ ก็พอเทียบได้ว่าผลบุญเปรียบเสมือนน้ำฝนที่ตกลงมา การอธิษฐานก็เปรียบเสมือนรางน้ำที่รองรับน้ำฝนให้ไหลลงไปเก็บไว้ในภาชนะ จะเป็นภาชนะใหญ่หรือเล็กก็สุดแล้วแต่การตั้งความปรารถนาในการสร้างบารมีของแต่ละคน เมื่อน้ำที่ไหลมาจากรางน้ำลงภาชนะเต็มเมื่อไรก็จะส่งผลตามที่อธิษฐานไว้

การอธิษฐานจึงเป็นการที่จะช่วยให้เหตุหรือคุณความดีที่ได้กระทำไปบังเกิดผลโดยตรงในระยะเวลาที่สั้นที่สุด การอธิษฐานยังเป็นเหตุให้มีโอกาสได้ประกอบคุณความดี หรือบำเพ็ญบารมีมากยิ่งขึ้น ตามเหตุปัจจัยที่ได้อธิษฐานไว้ และผลบุญเก่าย่อมที่จะชักนำให้ได้สร้างผลบุญใหม่ที่ใหญ่และมากขึ้น โดยสนับสนุนผลบุญเดิมเพิ่มเติมมากขึ้นจนบารมีเต็ม นอกจากนี้การอธิษฐานยังช่วยป้องกันมิให้ผลบุญถูกตัดรอนและเบี่ยงเบนออกไปจากแนวทางที่อธิษฐานไว้ เพราะโดยความเป็นจริงแต่ละคนอาจจะเคยประกอบเหตุปัจจัยบางอย่างที่จะส่งผลให้การสร้างบุญบารมีมีอุปสรรคและขัดขวางจนไม่สามารถรับผลบุญนั้นได้ในทันทีและโดยตรง

** กรรมการมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้ช่วยที่ปรึกษาด้านวิทยาศาสตร์ฯ ประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน(ดี.ซี.) สหรัฐอเมริกา*

การอธิษฐานมีทั้งการอธิษฐานทางโลกและทางธรรม การอธิษฐานทางโลกส่วนใหญ่เป็นพื้นฐานความต้องการของมนุษย์ มิควรให้ผูกพันตัวจนเกิดเป็นกิเลสสั่งสมโดยไม่รู้ตัว การอธิษฐานทางโลกเป็นเพียงสมมติสัจจะที่เป็นเพียงกำลังใจ พิสูจน์ว่าคำอธิษฐานได้สัมฤทธิ์ผลตามที่ตั้งใจไว้ โดยเมื่อได้ประกอบเหตุหรือผลบุญจนเพียงพอที่จะบังเกิดผลได้ มีสภาวะอยู่ชั่วคราว ควรใช้เป็นเหตุที่จะเกื้อหนุนทางธรรม ส่วนการอธิษฐานทางธรรมนั้นเป็นปรมัติสัจจธรรมที่จะนำไปสู่การสิ้นกิเลสได้ อธิษฐานบารมีจึงควรที่จะควบคู่กับการบำเพ็ญบารมีอื่น ๆ ไปพร้อมกัน

การอธิษฐานขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลที่จะได้กำหนดแนวทางของตนเอง เมื่อการอธิษฐานสามารถบรรลุมรรคผลตามที่ต้องการได้ ก็ต้องตระหนักประการหนึ่งว่าคำอธิษฐานนั้นจะต้องเป็นคำอธิษฐานที่มีประโยชน์ ไม่ผูกมัดตัวเอง ไม่หลงเสียเวลา ตัวอย่างเช่น ถ้าต้องการไม่เกิดอีก ก็ควรอธิษฐานขอให้ผลบุญที่ได้กระทำไปนั้น เป็นเครื่องประหานสัญโยชน์ ได้แก่ อวิชชาที่เป็นมูลรากฝ่ายเกิดหมดสิ้นนิวรณ์และกิเลส ถ้าต้องการร่ำรวยด้วยสมบัติควรอธิษฐานขอให้ผลบุญที่ได้กระทำไปนั้นถึงพร้อมด้วยมนุษย์สมบัติ (คุณสมบัติ รูปสมบัติ ทรัพย์สมบัติ) เพื่อการสร้างบุญบารมีจนถึงสวรรค์สมบัติและนิพพานสมบัติ (การอธิษฐานขอให้ร่ำรวยสมบัติโดยปราศจากสติปัญญา และอาการที่ครบ ๓๒ คงจะไม่มีประโยชน์) ฉะนั้น การอธิษฐานจึงควรจะมีหลักไว้อย่างน้อย ๔ ประการ คือ

๑. กำหนดแนวทางแห่งบุญบารมีที่ได้กระทำและจะกระทำเพื่อให้ไปสู่การสิ้นกิเลส

๒. แนวทางที่กำหนดจะมุ่งตรงต่อการบรรลุอรหัตผล

๓. อรหัตผลที่จะบรรลุจะต้องเป็นฝ่ายสัมมาทิฏฐิ

๔. อุทิศบุญให้แก่ผู้มีพระคุณและผู้อื่น

ตัวอย่างคำอธิษฐาน เช่น

ขอให้บุญบารมีที่เคยสร้างสมอบรมมาตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และจะกระทำต่อไปในอนาคตได้แก่ ทานกุศล ศีลกุศล และภาวนากุศล จงมารวมเป็นตบะ เดชะ พลวะปัจจัย ให้ใจหยุดใจนิ่ง สิ้นกิเลสนิวรณ์ มีปัญญาให้ดวงตาเห็นธรรม ได้บรรลุซึ่งอรหัตผลพร้อมด้วยวิชชาและจารณะ (วิชชาเป็นตัวดับอวิชชาที่เป็นมูลรากฝ่ายเกิด) เพื่อเข้าสู่ มรรคผลนิพพานฝ่ายสัมมาทิฏฐิ (คิดถูก พูดถูก ทำถูก และนำผู้อื่นถูก) ถ้ายังไม่หมดสิ้นซึ่งอุปทานในขันธ์ ๕ ขอให้ เกิดในฤกษ์สร้างบารมี อยู่ในปฏิรูปเทศที่เจริญรุ่งเรืองในบวรพุทธศาสนา อยู่ในครอบครัว สังคม วัดวาอารามที่เป็นสัมมาทิฏฐิ ได้มีโอกาสศึกษาปฏิบัติธรรมเพื่อความพ้นทุกข์ตามแนวพุทธศาสนา พญามารทั้งหลายและบริวาร ได้แก่ กิเลสมาร ขันธมาร มัจจุมาร อุปาทานในอภิสังขารมาร อย่าได้มาขัดขวางในการสร้างบารมีตราบจนเข้าสู่มรรคผลนิพพาน แล้วอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้ผู้ปกครองผู้รักษาพระพุทธศาสนาและประเทศชาติ ตลอดจนผู้มีพระคุณ และสัตว์โลกทั้งปวง ขอให้พ้นจากเหตุแห่งทุกข์ ได้แก่ กิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน อภิชฌา พยาบาท มิจฉาทิฏฐิ ถึงพร้อมด้วยเหตุแห่งความสุขได้แก่ความบริสุทธิ์สมบูรณ์ บริบูรณ์ ด้วยทานกุศล ศีลกุศลและภาวนากุศล ด้วยการประกอบความดีด้วยกาย วาจา ใจ ในฝ่ายสัมมาทิฏฐิทุกท่านทุกคนเทอญฯ

การอธิษฐานย่อมมีทั้งสัมฤทธิ์ผลและรอเวลาสัมฤทธิ์ผล ขึ้นกับว่าผู้ที่ตั้งความปรารถนาจะท้อถอยหรือละเลยคำอธิษฐาน หรือยังตั้งหมั่นที่จะสั่งสมบุญต่อไปหรือไม่ ซึ่งต้องสร้างเหตุคือคุณความดี และใช้เวลาพอสมควร ทุกท่านจึงควรที่จะได้อธิษฐานก่อนและหลังจากการประกอบกุศลกรรม เพื่อเป็นแนวทางและกำหนดทิศทางของผลบุญเสียตั้งแต่บัดนี้.

■■■■■

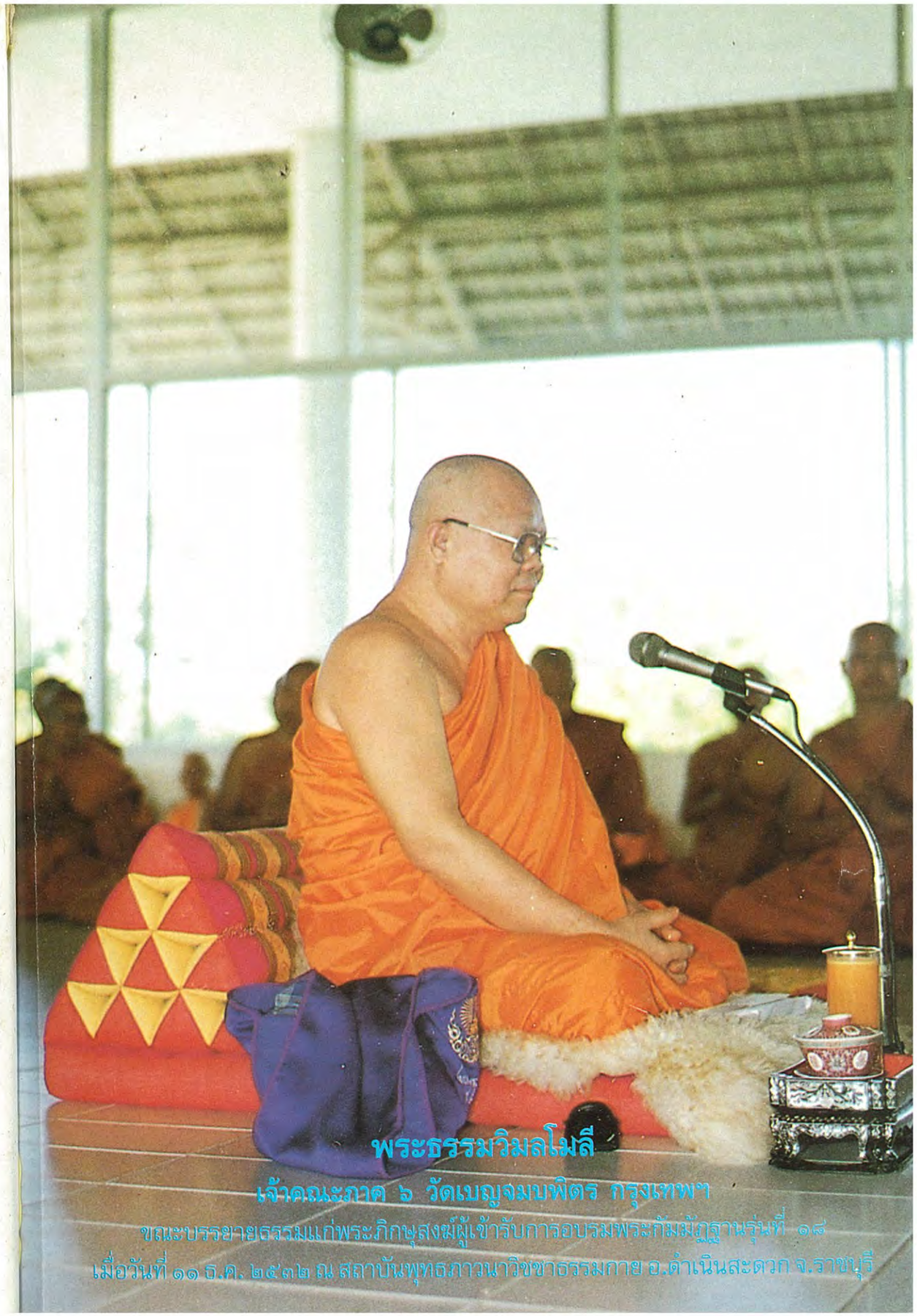

พระธรรมวิมลโมลี
เจ้าคณะภาค ๖ วัดเบญจมบพิตร กรุงเทพฯ
ขณะบรรยายธรรมแก่พระภิกษุสงฆ์ผู้เข้ารับการอบรมพระกัมมัฏฐานรุ่นที่ ๑๘
เมื่อวันที่ ๑๑ ธ.ค. ๒๕๓๒ ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

สร้างคนรักษาธรรม
พระวิวัฒน์ ปภากโร สำเร็จเป็นเพศบรรพชิตตามพระวินัยพุทธบัญญัติ
เมื่อ ๙ มี.ค. ๒๕๓๓ ณ พัทธสีมาวัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กรุงเทพฯ